

BETÆNKNING
OM
REVISION AF SØMANDSLOVEN

Afgivet af den af
handelsministeriet den 25. januar 1966
nedsatte kommission

BETÆNKNING NR. 643

1972

Indholdsfortegnelse.

1. Indledning	5
2. Det nordiske samarbejde	5
3. Loven og de kollektive aftaler	5
4. Rederiansættelse	7
5. Forholdet til funktionærloven	9
6. Hovedpunkter i kommissionens udkast til ny sømandslov	11
Udkast til ny sømandslov	14
Opstilling over hovedinddelingen i udkastet til ny sømandslov	48
Opstilling over de enkelte bestemmelser i udkastet til ny sømandslov	49
Udkast til lov om ændringer i søloven	52
Bemærkninger til de enkelte bestemmelser i udkast til ny sømandslov	53
Bemærkninger til udkast til lov om ændringer i søloven	82

Bilag.

1. Udkast til bekendtgørelse om skibsofficerers tjeneste- og ansvarsområde om bord i skibe	83
2. Opstilling over modsvarende bestemmelser i udkastet til forslag til sømandslov og i sømandsloven	84
3. Kommissionens skrivelse af 2. september 1968 til handelsministeriet med bilag	87
4. Skrivelse af 6. november 1969 fra socialministeriet	92
5. Den norske komités forslag til ny sømandslov	93
6. Den svenske komités forslag til ny sømandslov	106
7. Skrivelse af 4. februar 1972 fra Sømændenes Forbund i Danmark	115
8. Mindretalsforslag til bestemmelse om lovlig arbejdsnedlæggelse i udlandet	119

1. Indledning.

Handelsministeriet nedsatte den 25. januar 1966 en kommission med den opgave at overveje og til ministeriet at gøre indstilling om de ændringer, der findes at burde gøres i sømandsloven af 7. juni 1952. På grund af det ønskelige i så vidt muligt fortsat at sikre lovens fællesnordiske karakter forudsattes det, at kommissionen under sit arbejde holdt sig i nøje føling med det i de andre nordiske lande foregående tilsvarende lovrevisionsarbejde. For så vidt kommissionens overvejelser skulle vise, at visse ændringer i sølovens beslægtede regler findes rimelige eller naturlige, skulle kommissoriet anses at omfatte også sådanne ændringer.

Kommissionen havde ved sin nedsættelse følgende sammensætning:

Landsdommer *K. Kjøgx*, kommissionens formand.

Kaptajn *J. Kastrup Olsen*, udpeget af Danmarks Skibsførerforening.

Forretningsfører *F. Koed*, udpeget af Dansk Styrmandsforening.

Maskinmester *H. P. Larsen*, udpeget af Maskinmestrenes Forening.

Forbundsformand *Sv. Frøm-Andersen*, udpeget af Sømændenes Forbund i Danmark.

Forbundsformand *E. Berthelsen*, udpeget af Søfyrbødernes Forbund i Danmark.

Kaptajn *K. W. Linnemann*, udpeget af Danmarks Rederiforening.

Overstyrmand *T. Holmstrøm*, udpeget af Danmarks Rederiforening.

Kaptajn *Axel Nielsen*, udpeget af Rederiforeningen af 1895 og Rederiforeningen for mindre Skibe.

Kontorchef *E. H. Krog-Meyer*, Udenrigsministeriet.

Ekspeditionssekretær *A. Bache*, Handelsministeriet.

Kommissionen har ved betænkningens afgivelse følgende sammensætning:

Landsdommer *K. Kjøgx*, kommissionens formand.

Kaptajn *E. Udby-Hansen*, udpeget af Danmarks Skibsførerforening.

Forretningsfører *K. Mols Sørensen*, udpeget af Dansk Styrmandsforening.

Maskinmester *A. C. Hansen*, udpeget af Maskinmestrenes Forening.

Formandsassistent *Arne Jensen*, udpeget af Sømændenes Forbund i Danmark.

Forbundsformand *Svend Fønsskov*, udpeget af Søfyrbødernes Forbund i Danmark.

Underdirektør *K. W. Linnemann*, udpeget af Danmarks Rederiforening.

Kontorchef *T. Holmstrøm*, udpeget af Danmarks Rederiforening.

Kaptajn *Axel Nielsen*, udpeget af Rederiforeningen af 1895 og Rederiforeningen for mindre Skibe.

Kontorchef *E. H. Krog-Meyer*, Udenrigsministeriet.

Konsulent *A. Bache*, Handelsministeriet.

Kommissionens sekretariatsarbejde er udført af fuldmægtig *E. Vestergaard*, assisteret af overassistent *R. Clausen*, begge handelsministeriet.

2. Det nordiske samarbejde.

Kort efter kommissionens nedsættelse afholdtes efter indbydelse fra den svenske sjömanslagskommitté det første nordiske møde om revisionsarbejdet. Der har efter dette møde været afholdt flere nordiske møder, senest på Hook Herrgård i Sverige i dagene 5.-7. februar 1969, hvor man gennem forhandlinger mellem de nationale komitéer har søgt at nå frem til udkast, hvorved den relative ensartethed, der i dag er gældende for de nordiske sømandslove, for så vidt angår såvel den redaktionelle opbygning som bestemmelsernes materielle indhold, kunne opretholdes og om muligt udbygges.

Under revisionsarbejdet såvel på nationalt som på internordisk plan er det fremhævet, at ansættelsesforholdene til søs så vidt muligt burde svare til de i land gældende, og kun hvor søens særlige forhold betin-

gede en fra landsektoren afvigende ordning, burde en sådan forefindes. En konsekvens af dette udgangspunkt er imidlertid, at i det omfang, ansættelsesvilkårene i land taget i videste betydning er forskellig i de nordiske lande, må de for søen gældende regler - herunder sømandslovene - også i vid udstrækning blive præget deraf, i hvilken forbindelse der f. eks. kan peges på, at der ikke i de andre nordiske lande findes en til funktionærloven svarende lovgivning.

På det ovenfor nævnte sidste nordiske møde, hvori deltog repræsentanter for de nationale komitéer i Finland, Norge, Sverige og Danmark, forelå lovudkast fra alle komitéerne. Udkastene var bygget op på de samme grundelementer, stort set svarende til de gældende sømandsloves, men det svenske udkast afveg dog fra de gældende loves formodning om ansættelse til tjeneste på et bestemt skib, ligesom en del af de gældende loves detailbestemmelser var udeladt, idet disse forhold fremtidig udelukkende skulle reguleres i de kollektive aftaler, der efter de svenske arbejdsretlige regler også gælder for uorganiserede områder, hvor intet andet er aftalt. Det finske lovudkast svarede i sin opbygning i princippet til det svenske lovudkast.

Forskellen mellem det danske og det svenske udkast må til dels ses på baggrund af organisatoriske og arbejdsretlige forskelle i de to lande, jfr. herom nærmere side 7.

Adskillige af de gældende loves hyre-, opsigelses- og afskedsbestemmelser er ikke optaget i det svenske udkast. Disse bestemmelser er derimod stort set alle medtaget i såvel det norske som det danske udkast, idet man i de to landes kommissioner ikke har fundet at kunne undvære bestemmelser på disse områder i selve loven.

På de væsentligste sociale beskyttelsesområder, d. v. s. vedrørende fri hjemrejse ved sygdom og efter en vis tids tjeneste, sygehyre, kur og pleje, dødsfaldsydelser m. m., er der forskelle i den tekniske opbygning mellem det svenske udkast på den ene side og det danske og det norske udkast på den anden side, men i udkastene er optaget bestemmelser, der ikke reelt afviger fra hinanden. Alle udkastene bevarer således den sociale minimumsbeskyttelse for de søfarende.

Vedrørende skibstj enesten er der i det

svenske udkast ikke medtaget bestemmelser om arbejdsledelsen om bord, idet disse områder i fornødent omfang er dækket ind gennem anden svensk lovgivning. Bestemmelser om arbejdsledelsen er medtaget i det danske og i det norske udkast. For den øvrige del af skibstjenesteområdet er der stort set harmoni mellem udkastene, dog er det i det danske og i det norske udkast fundet nødvendigt at medtage nogle flere detailbestemmelser, end tilfældet er i det svenske udkast.

Bestemmelser om disciplinbod er ikke optaget i det svenske udkast.

Under de nordiske koordinationsbestræbelser har hovedvægten været lagt på, om det var muligt at skabe ensartede bestemmelser for tjenestaftalen, dens indgåelse, forløb og ophør. Der er herunder konstateret enighed om nødvendigheden af opretholdelsen af en lovreguleret social mindstebeskyttelse af den søfarende. Derimod har man fra norsk og dansk side ikke som sket i det svenske lovudkast - - ment på indværende tidspunkt at kunne forlade den nugældende lovs opbygning og forudsætninger, ligesom man ikke har fundet det muligt at lade en del i dag lovregulerede forhold overføre til regulering gennem de kollektive aftaler.

Det må derfor konstateres, at udgangspunkterne i de udarbejdede nationale lovudkast er så forskellige, at det ikke har været muligt at samarbejde disse til ét fælles lovudkast.

Udover de fællesnordiske møder har der været afholdt 2 dansk/norske møder, hvorunder repræsentanter for de to nationale komitéer har uddybet og videreført det fælles grundsyn på udformningen og indholdet af udkastene til nye sømandslove.

I Sverige har 1964 års sjömanslagskommitté afgivet betænkning vedrørende ny sømandslov i februar 1971 (Statens offentliga utredningar 1971: 6 Ny Sjömanslag).

I Norge afgav komitéen for revisjon av sjømannsloven innstilling TV om ny sjømannslov i juni 1971.

3. Loven og de kollektive aftaler.

Det svenske udkast har udeladt en stor del af den svenske sømandslovs bestemmel-

ser vedrørende tjenesteaftalen, idet det er tanken i de kollektive aftaler at optage bestemmelser om de forhold, der nu reguleres af de udeladte lovbestemmelser. Udeladt er således bl. a. bestemmelserne om opsigelsesfristens længde (sømandslovens § 2, stk. 1, og § 13. stk. 3) og en række bestemmelser angående beregning og udbetaling af hyre, herunder bestemmelsen om efterhyre ved død (sømandslovens § 24) og bestemmelsen om erstatning ved uberettiget afsked (sømandslovens § 34, jfr. § 3). Det svenske forslag må ses på baggrund af de organisationsmæssige forhold og de arbejdsretlige regler inden for svensk skibsfart. I Sverige er således langt den overvejende del af tjenesteaftalerne direkte eller indirekte omfattet af kollektive aftaler. Hertil kommer, at de kollektive aftaler i almindelighed regulerer de samme forhold som sømandslovens bestemmelser og ofte således, at disse fraviges ved den kollektive aftale. På begge punkter er forholdene her i landet i væsentlig grad anderledes. Adskillige forhyringsaftaler er således ikke omfattet af en kollektiv aftale, og de kollektive aftaler henholder sig i vid udstrækning til sømandslovens kontraktsudfyldende regler. En ophævelse af en væsentlig del af disse bestemmelser vil derfor ikke blot medføre, at tilsvarende bestemmelser må optages i de kollektive aftaler, men også at der i praksis vil opstå en betydelig usikkerhed ved fortolkningen af de forhyringsaftaler, der ikke er omfattet af en kollektiv aftale. Efter det for kommissionen oplyste vil en tilsvarende usikkerhed ikke opstå i Sverige, da bestemmelserne i en kollektiv aftale efter svensk arbejdsretlig praksis i vid udstrækning antages at finde anvendelse på en tjenesteaftale, selv om ingen af aftalens parter er medlem af de organisationer, der har indgået den kollektive aftale.

Også skibsfartens internationale karakter taler efter kommissionens opfattelse for, at loven fortsat indeholder almindelige, kontraktsudfyldende bestemmelser vedrørende opsigelsesfristens længde, hyreberegningen m. m. Hertil kommer, at kommissionen har fundet det rettest i loven at optage bestemmelser angående opsigelse af skibsofficerernes tjenesteaftale i princippet svarende til funktionærlovens ufravigelige opsigelsesbestemmelser, jfr. nedenfor side 10-11.

Kommissionen har af de anførte grunde ikke kunnet tilslutte sig det svenske forslag om overflytning af en række af sømandslovens bestemmelser til de kollektive aftaler. Den norske kommission har indtaget samme standpunkt, medens den finske kommission i et vist omfang har fulgt det svenske forslag.

Alle fire udkast bevarer i princippet de gældende sømandsloves ufravigelige bestemmelser vedrørende tjenesteaftalen, herunder navnlig om sømandens ret til at hæve aftalen efter længere tids tjeneste (sømandslovens § 15) og om hans rettigheder i tilfælde af sygdom (sømandslovens §§ 27-31). Den omstændighed, at en del af lovens udfyldende bestemmelser om tjenesteaftalen efter det svenske udkast — og i et vist omfang det finske udkast — overføres til de kollektive aftaler, kan ikke antages i sig selv at ville medføre, at forskellighederne i de fire landes regler om sømandens tjenesteaftale reelt vil blive væsentligt større, end de er i dag. Afgørende for i hvilket omfang der på dette område vil bestå nordisk retsenhed, vil fortsat være, hvorledes hovedlinierne i de kollektive aftaler og de arbejdsretlige principper udformes i de enkelte lande.

4. Rederiansættelse.

De nugældende nordiske sømandslove er opbygget ud fra det princip, at sømanden kun er ansat til tjeneste på et bestemt skib, således at tjenesteforholdet (medmindre andet fremgår af aftalen) ophører, når han fratræder tjenesten på dette skib. Ved siden af denne traditionelle ansættelsesform anvendes i stigende udstrækning den såkaldte rederiansættelse, hvor sømanden er ansat i rederiet, således at hans tjenesteforhold principielt fortsætter, selv om hans tjeneste på det enkelte skib er ophørt. En rederiansættelse indebærer normalt, at sømanden oppebærer løn i hele ansættelsestiden, altså også i de perioder, hvor han ikke forretter tjeneste på et af rederiets skibe, og at han på den anden side er pligtig til at gøre tjeneste på de skibe, rederiet bestemmer, og til at lade sig skifte fra skib til skib. Denne ansættelsesform var her i landet allerede før 1952-lovens ikrafttræden den almindelige, for så vidt angik skibsførere og skibsofficerer, hvil-

ket bl. a. er kommet til udtryk ved udformningen af lovens § 41, jfr. § 6, om tjenesteforholdets ophør ved skibets forlis, idet ordene „hvis ikke andet følger af aftalen" i første række tager sigte på de rederiansatte sømænd.

Danmarks Rederiforening har indgået kollektive overenskomster om rederiansættelse med Dansk Styrmandsforening, Maskinmestrenes Forening, Radiotelegrafistforeningen af 1917, Sø-Restaurantens Forbund i Danmark, Dansk Elektriker Forbund og Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund. Også i rederier uden for Danmarks Rederiforening finder rederiansættelse ofte sted.

Ved overenskomst af 25. marts 1969 mellem Danmarks Rederiforening og Søfyrbødernes Forbund i Danmark er der nu også åbnet adgang for rederiansættelse af dette forbunds medlemmer.

I de svenske og finske udkast har man ved udformningen af loven ikke bygget på de gældende sømandsloves formodning om, at tjenesteaftalen kun omfatter tjeneste på et bestemt skib, idet man i stedet har bestræbt sig på at udforme bestemmelserne ud fra en forudsætningsløs konstruktion i relation til den af parterne valgte ansættelsesform. Dette har medført, at disse udkasts bestemmelser om tjenesteaftalen i væsentlig grad afviger fra de nordiske sømandsloves bestemmelser. En del af disse bestemmelser er udeladt. Dette gælder bl. a. de til sømandslovens §§ 40 og 41 svarende regler om, hvilken betydnings salg af skibet og skibets forlis m. v. får for de på skibet tjenstgørende søfolks tjenesteaftale. Endvidere er bestemmelserne om skibsførerens ret til at afskedige en sømand på grund af sygdom eller af disciplinære grunde (sømandslovens §§ 32 og 33) erstattet af en ret for skibsføreren til at „skilja sjöman från hans befattning på fartyget" (det svenske udkast §§ 17-18). En således „skiljat" sømand er fortsat ansat hos rederen, hvis ikke ansættelsesaftalen er ophørt efter opsigelse, afsked eller af anden grund (svensk udkast § 19). Det er tanken, at bestemmelser om afsked, forlis m. m. skal optages i de kollektive overenskomster. De svenske og finske udkast har på den anden side optaget bestemmelser angående „ventetid", hvorved som hovedregel skal forstås den del af ansættelsestiden, i hvilken sø-

manden ikke er i „befattning" på et af rederens skibe (svensk udkast § 1). Disse bestemmelser om ventetid tager bl. a. sigte på at sikre sømanden visse rettigheder (sygehyre, pleje m. v.) i de tilfælde, hvor han bliver syg under en ventetidsperiode. Bestemmelser herom er optaget i det danske udkasts §34.

Baggrunden for den i de svenske og finske udkast foreslåede omredigering er navnlig ønsket om at fremme en udvikling hen imod en udvidet anvendelse af rederiansættelsesformen, og i det hele bestræbelser for at give sømandsloven et indhold, der i videst mulig udstrækning er i overensstemmelse med de regler og principper, der er gældende for aftaler om arbejde i land. Man er af den opfattelse, at de gældende nordiske sømandslove med deres formodning om, at ansættelsen alene er knyttet til et bestemt skib, vil virke konserverende på denne ansættelsesform. Forhyring på et bestemt skib må vel fortsat benyttes i et vist omfang, men bør i den moderne skibsfart i stadig videre udstrækning vige for rederiansættelsen.

Den danske kommission er selvsagt enig i, at sømandsloven ikke bør udformes på en måde, der kan virke konserverende på utidssvarende ansættelsesformer. En udstrakt anvendelse af rederiansættelse er utvivlsomt en væsentlig forudsætning for, at dansk skibsfart kan bevare den stab af veluddannede og erfarne søfarende, som er fornøden under den udvikling, som i hurtigt tempo finder sted inden for moderne skibsfart. Erfaringerne her i landet har imidlertid vist, at sømandslovens opbygning med udgangspunkt i den traditionelle ansættelsesform ikke har virket hæmmende på en udvikling henimod en stadig voksende anvendelse af rederiansættelsesformen. Den omstændighed, at et stort antal tjenesteaftaler inden for dansk skibsfart ikke er omfattet af en kollektiv aftale, gør det dernæst som ovenfor anført betænkeligt at følge det svenske/finske forslag om ophævelse af en væsentlig del af sømandslovens bestemmelser vedrørende tjenesteaftalen. Dette ville medføre en betydelig usikkerhed angående parternes retsstilling i henhold til en individuel forhyringsaftale, navnlig hvis denne, som det ofte vil være tilfældet, er kortfattet og måske tilmed uklar. Fortolkningsmæssigt

må udgangspunktet i hvert fald for det menige mandskabs vedkommende fortsat være, at aftalen kun tager sigte på tjeneste på det skib, sømanden påmønstres i tilslutning til aftalens indgåelse. Uanset om man vælger at bevare sømandslovens opbygning eller følger det svenske/finske forslag, kan rederiansættelse derfor kun antages at foreligge i de tilfælde, hvor der er holdepunkter for at fastslå, at parterne har valgt denne ansættelsesform, således navnlig når det er aftalt eller dog en fælles forudsætning, at bestemmelserne i en kollektiv aftale om rederiansættelse skal finde anvendelse på tjenesteforholdet.

Der vil endvidere stadig være behov for lovbestemmelser om retsstillingen ved forlis, flagskifte m. v., idet det ikke er tilstrækkeligt at indføje regler herom i de kollektive aftaler, når disse, som det er tilfældet i Danmark, ikke omfatter samtlige søfarende. Det samme gælder en bestemmelse som sømandslovens § 33, der nærmere afgrænser skibsførers (rederens) ret til at afskedige en sømand på grund af disciplinære forseelser. Opretholdelsen af sådanne afskedsbestemmelser er på den anden side ikke til hinder for, at parterne gennem forhandling, eventuelt på grundlag af bestemmelser herom i en kollektiv aftale, når frem til en mellemløsning, der i realiteten svarer til det svenske/finske forslag om det nye institut „skiljande från befattningen“. I praksis forekommer det, at parterne ved mindre graverende forseelser enes om, at sømanden skal overflyttes til et andet af rederiets skibe. Ved en sådan aftale opnår man en klar og endelig løsning, således at sømanden ved, hvordan han er stillet ansættelsesmæssigt. En sømand, der er „suspenderet“ af skibsføreren efter det svenske/finske forslag, kan derimod komme til at stå i en både i retlig og faktisk henseende usikker situation, så længe det er uafklaret, om rederen vil afskedige ham.

Det er herefter kommissionens opfattelse, at den danske sømandslov fortsat bør indeholde ret udførlige regler, der i første række er udformet med henblik på tjenesteaftaler om ansættelse på et bestemt skib. Ved indgåelse af aftaler om rederiansættelse — almindeligvis på grundlag af en kollektiv overenskomst — må parterne, som det er tilfældet idag, indsætte bestemmelser, der i

det omfang, det findes hensigtsmæssigt, fraviger lovens udfyldende regler om opsigelsesvarsel, fratrædelsessted m. v. Man bevarer herved den nugældende smidige ordning, hvorefter rederiansættelse — herunder forskellige typer for en sådan ansættelse — kan tilpasses udviklingen inden for skibsfarten. På et enkelt, men betydningsfuldt område har kommissionen fundet, at der er behov for ufravigelige bestemmelser om den rederiansatte sømands retsstilling. Det drejer sig om bestemmelser, der sikrer sømanden visse rettigheder ved sygdom m. v., der er indtruffet i ansættelsestiden, men på et tidspunkt, da sømanden ikke var i tjeneste på et skib, jfr. herom udkastets § 34 og bemærkningerne til denne bestemmelse.

5. Forholdet til funktionærloven.

Ifølge funktionærlovens § 1, stk. 2 kommer loven ikke til anvendelse på de af sømandsloven omfattede funktionærer, bortset fra bestemmelserne i §§ 10-14 om organisations- og forhandlingsret og om forhandling under medvirken af mæglingmand. De andre nordiske lande har ikke en lovgivning svarende til funktionærloven. Fra skibsofficersorganisationernes side er der over for kommissionen fremsat ønske om, at funktionærlovens principper i videst muligt omfang gøres anvendelige på skibsofficerernes tjenesteaftaler.

Sømandsloven anvender ikke betegnelsen skibsofficer eller funktionær. I lovens bestemmelser om tjenesteaftalen skelnes der mellem skibsføreren (kapitel 1) og mandskabet (kapitel 2). Størstedelen af bestemmelserne vedrørende mandskabets tjenesteaftale er fælles for såvel de i lovens § 9 opregnede stillinger som styrmand, maskinmester, hovmester og radiotelegrafist som for det øvrige mandskab. Hvor der i lovens kapitel 2 gives særlige regler for de nævnte officersstillinger, gentages den i § 9 anvendte opregning. Dette gælder således § 13, stk. 3 om opsigelsesfristens længde, § 18, stk. 2 om den maksimale sygehyreperiode og § 34, stk. 1 om erstatningshyren ved uberettiget afsked.

Efter kommissionens opfattelse bør funktionærretlige bestemmelser om skibsofficerernes tjenesteaftale optages selvstændigt i sømandsloven og ikke blot ved en henvis-

ning til funktionærlovens bestemmelser. Man finder dog ikke, at der er tilstrækkelig anledning til at optage bestemmelserne i funktionærlovens §§ 10-14 i sømandsloven. Efter udkastet vil hovedparten af bestemmelserne om tjenesteaftalen fortsat være fælles for skibsofficererne og det øvrige mandskab, jfr. udkastets § 35, stk. 1, men man har fundet det hensigtsmæssigt at samle særbestemmelserne for officererne i et særligt afsnit (udkastets §§ 35-39). Af lovtekniske grunde foreslås ordet skibsofficer anvendt som en kort fællesbetegnelse for de i sømandsloven opregnede stillinger som hovmester, maskinmester, radiotelegrafist og styrmand, jfr. udkastets § 1, stk. 2. 1. pkt. Der er ikke hermed tilsigtet nogen ændring i den gældende retstilstand, for så vidt angår kredsen af de personer (stillinger), der er omfattet af særbestemmelserne om opsigelsesfristens længde m. v. Det afgørende er som efter gældende ret ikke den anvendte stillingsbetegnelse, men hvilke funktioner den pågældende udfører om bord. Efter § 1, stk. 2. 2. pkt. skal derfor de for hovmestre, maskinmestre, radiotelegrafister og styrmænd fastsatte bestemmelser angående tjenesteaftalen også anvendes på andre af rederen til skibstjeneste ansatte funktionærer, jfr. herom nærmere bemærkningerne til udkastets § 1.

Kommissionen har indgående drøftet, om der i sømandsloven i lighed med reglerne i funktionærlovens § 2 bør optages ufravigelige bestemmelser om opsigelsesvarslets længde, og om der i forbindelse hermed bør indføres en begrænsning i den ret, rederen (skibsføreren) efter sømandslovens § 32, stk. 1 har til at afskedige en skibsofficer, der bliver uskikket til at udføre sit arbejde som følge af sygdom eller legemsskade. Skal ufravigelige opsigelsesbestemmelser optages i sømandsloven, bør de udformes under forudsætning af hensyntagen til lovens øvrige bestemmelser om tjenesteaftalen og i det hele til de særlige forhold, der gør sig gældende inden for skibsfarten. Ved fastsættelsen af det mindstevarsel, der skal gives ved opsigelse fra rederens side, må det således bl. a. tages i betragtning, at en skibsofficer, der ved tjenesteforholdets ophør er arbejdsudygtig på grund af sygdom, efter sømandsloven har ret til sygehyre og eventuelt pleje og hjemrejse, rettigheder der ikke haves efter funk-

tionærloven. Indtræder arbejdsudygtigheden kort før opsigelsesfristens udløb, har skibsofficeren således, hvad enten han er sagt op eller selv har sagt op, i princippet ret til hyre i indtil 2 måneder efter opsigelsesfristens udløb, medens den ansatte efter funktionærloven kun har krav på løn indtil opsigelsesfristens udløb.

Resultatet af kommissionens overvejelser er blevet et forslag om, at der i sømandsloven optages en ufravigelig bestemmelse om, at opsigelse af en skibsofficer fra rederens side skal ske med mindst 1 måneds varsel i det første ansættelsesår og derefter med mindst 3 måneders varsel. Visse aftaler om afløstjeneste er dog undtaget fra denne regel, jfr. bemærkningerne til udkastets § 35, stk. 3.

Ifølge funktionærlovens § 5 betragtes tjenesteforsømmelse som følge af sygdom principielt som lovligt forfald, således at arbejdsgiveren, hvis han ønsker tjenesteforholdet bragt til ophør, må opsiges den ansatte, normalt med det for andre opsigelsestilfælde gældende varsel. Efter sømandslovens § 32, stk. 1 kan en sømand, herunder en skibsofficer, derimod afskediges, hvis han som følge af sygdom eller legemsskade for længere tid er uskikket til at udføre sit arbejde, eller hvis han lider af en sygdom, der medfører fare for de ombordværende. På den anden side har sømanden efter sømandslovens § 18 principielt ret til sygehyre i et vist omfang efter tjenesteforholdets ophør (fratrædelsen), medens funktionærloven som anført ikke giver den ansatte ret til en sådan „efterløn“ efter tjenesteforholdets ophør. Det er i retspraksis antaget, at rederens ret til at afskedige den ansatte på grund af arbejdsudygtighed som følge af sygdom også haves over for en rederiansat skibsofficer, medmindre der i aftalen (den kollektive overenskomst) er holdepunkter for at fastslå, at rederen har givet afkald på afskedsretten efter § 32.

I sammenhæng med forslaget om et lovbestemt minimumsvarsel fra rederens side foreslår kommissionen, at retten til sygeafsked som hovedregel skal bortfalde, for så vidt angår skibsofficererne (de til skibstjeneste ansatte funktionærer), jfr. udkastets § 36, stk. 1 og 2 og bemærkningerne hertil.

Sømandslovens særlige system med efterløn — sygehyre — i en vis tid efter tjeneste-

forholdets ophør bør efter kommissionens opfattelse i princippet opretholdes også for de tjenesteforhold, hvor sygeafsked efter forslaget ikke kan ske, og hvor rederen derfor er henvist til opsigelse med det lovbestemte mindsteværsl. En kombination af de foreslåede funktionærrettlige bestemmelser og sømandslovens sygehyreregler rejser imidlertid visse særlige problemer i de tilfælde, hvor skibsofficeren er i opsagt stilling på tidspunktet for arbejdsudygtighedens indtræden, eller hvor opsigelse sker, efter at skibsofficeren er blevet arbejdsudygtig. I sådanne tilfælde kan rederen (skibsføreren) efter sømandslovens § 32, uanset hvor langt et opsigelsesvarsel der er aftalt, afskedige den syge (arbejdsudygtige) skibsofficer og derved begrænse dennes ret til hyre til maksimalt sygehyre i 2 måneder fra hans fratrædelse (afmønstring). I praksis vælger mange rederier dog ofte i stedet for afsked at opsiges skibsofficeren, således at denne oppebærer dels „opsigelseshyre“, d. v. s. hyre i opsigelsestiden eller den resterende del af denne, dels sygehyre i henhold til sømandslovens § 18 (undertiden i endnu videre omfang).

Efter kommissionens opfattelse bør de heromhandlede ufravigelige bestemmelser — om lovbestemt mindsteværsl også ved arbejdsudygtighed og om ret til sygehyre efter tjenesteforholdets ophør — udformes på en sådan måde, at bestemmelserne set i sammenhæng giver den syge skibsofficer en rimelig „minimumsbeskyttelse“. Man har herefter fundet det rettest at foreslå en ordning, der på den ene side som et minimum sikrer skibsofficeren ret til hyre under de første 2 måneders arbejdsudygtighed, og som på den anden side ikke pålægger rederen først at betale hyre under den lovbestemte opsigelsesfrist på 1 eller 3 måneder og derefter yderligere sygehyre i indtil 2 måneder. Om de nærmere enkeltheder henvises til bemærkningerne til udkastets § 36, stk. 3 og 4.

I udkastets § 37, jfr. § 19, er optaget bestemmelser om en skibsofficers ret til erstatning i tilfælde af uberettiget afsked svarende til reglerne i sømandslovens § 34, men således at den i sømandsloven fikserede erstatning på hyre for 3 måneder foreslås ændret til en minimumserstatning i princippet svarende til funktionærlovens § 3. Som efter denne bestemmelse kan skibsofficeren

kræve en større erstatning end de 3 måneders hyre, hvis dette er hjemlet ved de almindelige erstatningsregler, hvilket navnlig kan blive aktuelt i de tilfælde, hvor der er aftalt et længere opsigelsesvarsel end 3 måneder. Om en skibsofficers rettigheder over for statskassen i tilfælde af afsked som følge af en påbudt lægeundersøgelse henvises til bemærkningerne til udkastets § 19, der på dette punkt gælder for såvel skibsofficerer som for det øvrige mandskab.

Af funktionærrettlige regler foreslås endelig i §§ 38 og 39 optaget bestemmelser om fratrædelsesløn og om værn mod usaglig opsigelse i princippet svarende til bestemmelserne i funktionærlovens §§ 2a og 2b, stk. 1-3.

6. Hovedpunkter i kommissionens udkast til ny sømandslov.

Kommissionens udkast til en ny sømands lov er på væsentlige punkter bygget op på en noget anden måde end sømandsloven. En tilsvarende ændret opbygning foreslås gennemført af komitéerne i de andre nordiske lande. Den ændrede systematik findes især i udkastets kapitler 1 og II om henholdsvis udkastets anvendelsesområde og om tjenesteaftalen mellem reder og søfarende.

I kapitel I er indsat forskellige definitioner om udkastets anvendelsesområde. Med bestemmelserne i kapitel I tilsigtes ikke nogen principiel ændring i forhold til sømandslovens anvendelsesområde.

I kapitel II omhandler §§ 3-33 den skibsansatte menige sømands tjenesteaftale. Efter § 34 finder bestemmelserne i §§ 3-33 også anvendelse på den rederiansatte menige sømands tjenesteaftale, dog med de i bestemmelsen anførte udvidelser, for så vidt angår sygehyre, -pleje og hjemrejse ved sygdom, graviditetshyre, efterhyre ved død samt dækning af begravelsesudgifter. For skibsofficererne gælder de nævnte §§ 3-34 med de undtagelser, der er en følge af de særlige skibsofficersbestemmelser i §§ 35-39. For skibsførerens tjenesteaftale er særskilte bestemmelser optaget i udkastets §§ 40-44.

I sømandsloven findes en del bestemmelser, hvorefter sømandens retsstilling er gjort afhængig af, om han er dansk statsborger eller er af anden nationalitet. Sådanne be-

stemmelser, hvor sømandens nationalitet er af betydning for hans retsstilling, findes i sømandslovens § 13, stk. 2, § 18, stk. 4, § 19, stk. 3, § 24, stk. 2, § 26, § 28, stk. 2 og 3, § 30, stk. 2, § 31, stk. 2, § 41, stk. 3, § 42 og § 64, stk. 2. Kommissionens forslag indebærer, at denne forskelsbehandling, hvor der er tale om vitale sociale goder som ved sygdom, død eller ved skibets forlis, ophæves, jfr. udkastets § 26, stk. 2, smh. med sømandslovens § 24, stk. 2, udkastets § 29, stk. 3, smh. med sømandslovens § 18, stk. 4, udkastets § 30, stk. 2 og 3, smh. med sømandslovens § 28, stk. 2 og 3, udkastets § 33, stk. 2, smh. med sømandslovens § 30, stk. 2, og udkastets § 20, stk. 2 og § 55, smh. med sømandslovens § 41, stk. 3 og § 42. I andre tilfælde, herunder hvor der er tale om rettigheder, der må ses som en del af de specielle velfærdsgoder, det danske samfund giver sine borgere, er sømandslovens nationalitetskriterium ændret til et bopælskriterium, jfr. udkastets § 6, smh. med sømandslovens § 13, stk. 2, udkastets § 8, smh. med sømandslovens § 26, og udkastets § 31, smh. med sømandslovens § 31, stk. 2.

Af de af kommissionen foreslåede øvrige ændringer i sømandsloven kan nævnes:

1) Handelsministeren bemyndiges til efter indhentet udtalelse fra Søfartens Fællesråd at fastsætte, at kun en del af udkastets bestemmelser finder anvendelse på det af rederen i et passagerskib ansatte restaurationspersonale m. fl. (udkastets § 2, stk. 2).

2) Rederen eller skibsføreren skal sørge for, at der oprettes skriftlig ansættelsesaf tale med sømanden. Aftalen skal indeholdes i en af handelsministeren godkendt formular til hyrekontrakt. Indførelsen af et formularsystem, hvorom kommissionen afgav indstilling til handelsministeren i skrivelse af 2. september 1968 (jfr. bilag nr. 3), tilsigter dels at give sømanden et bedre kontraktgrundlag til yderligere sikring af hans retsstilling, dels at åbne mulighed for anvendelse af moderne kontorteknik i rederiernes mandskabsadministration samt i det offentlige noterings- og kontrolvirksomhed (udkastets § 3, stk. 1-2, og § 24).

3) Bestemmelserne i sømandslovens §§ 12-14 om tjenesteforholdets varighed er blevet forenklet (udkastets §§ 5 og 6). I udkastets §

5 om opsigelsesvarslets længde er indsat en bestemmelse om, at opsigelsesvarslet ikke må være kortere for rederen end **for** sømanden. De lovlige fremmede fratrædelseshavne i § 6, stk. 2 afviger i nogen grad fra sømandslovens havnebegreb.

4) Sømanden kan kun indgå tjenesteaftaler af indtil 9 måneders varighed imod lovens 12 måneder. På samme måde er adgangen til at forlænge en løbende aftale tidsmæssigt begrænset fra 12 til 9 måneder (udkastets § 7). *Dissens.*

5) Sømanden får ret til fri hjemrejse efter 6-9 måneders tjeneste mod efter loven 1 års tjeneste (udkastets § 8 smh. med § 7).

6) Der foreslås indført bestemmelser om gravide søfarendes ret til at kræve afsked, om skibsførers ret til at afskedige en gravid søfarende og om den gravides ret til hyre og fri hjemrejse (udkastets §§ 11, 17 og 29).

7) Reglerne om sømandens ret til at fratræde tjenesten af velfærdsgrunde er ændret. Ved ægtefælles eller barns død eller alvorlige sygdom får sømanden ret til at kræve afsked. I alle andre velfærdstilfælde kan sømanden kræve afsked mod enten at stille duelig mand i sit sted eller ved at erstatte rederen udgifterne ved at skaffe en duelig person. Erstatningen til rederen kan dog under hensyn til længden af sømandens resterende tjenestetid og omstændighederne iøvrigt nedsættes eller bortfalde (udkastets § 12).

8) Skibsføreren skal, hvis han vil afskedige en sømand på grund af tjenesteforfeelse m. m., normalt træffe beslutning herom senest 7 dage efter, at han har fået kendskab til forholdet (udkastets § 18, stk. 3).

9) Afskediges en sømand uden lovlig grund, har han som efter sømandsloven krav på en fikseret normalerstatning, dog med den udvidelse, at erstatningen kan blive større, såfremt sømanden kan dokumentere større tab (udkastets § 19, stk. 1).

10) Fratræder en sømand efter opsigelse på lovligt fratrædelsessted inden opsigelsesvarslets udløb men med hyre og underhold til fristens udløb, har sømanden ikke krav på erstatningshyre og fri hjemrejse (udkastets § 19, stk. 3).

11) Nødvendig beklædning af en sømand efter skibets forlis m. m. skal i lighed med

hjemrejseudgiften afholdes af rederen og ikke som efter sømandsloven af statskassen. Rederen kan dog fradrage udgifter til nødvendig beklædning i det erstatningsbeløb, han eventuelt skal betale sømanden for tab af ejendele ved skibets forlis m. m. (udkastets § 20, stk. 3, og § 55).

12) Reglerne om forkortsejladshyre er undergået visse mindre ændringer (udkastets § 25, stk. 2).

13) Reglerne om efterhyre ved dødsfald foreslås udbygget bl. a. derved, at efterhyrens størrelse afhænger af tjenestetidens længde (udkastets § 26, stk. 2).

14) Retten til pleje under sygdom efter tjenestens ophør er ændret således, at en syg sømand får ret til pleje for rederens regning i indtil 12 uger, dog ikke udover 2 uger efter, at han er kommet til sit hjemland. Endvidere er den frie hjemrejseret ved sygdom udvidet (udkastets § 30).

15) Der fastsættes visse mindsteopsigelsesvarsler for rederen overfor skibsofficerer (udkastets § 35).

16) Adgangen til at afskedige en skibsofficer, der på grund af sygdom bliver ude af stand til at udføre sit arbejde, ændres i princippet til, at rederen kun kan få en syg skibsofficers tjenesteforhold afviklet gennem opsigelse af den pågældende (udkastets § 36).

17) Der indføres opsigelses- og afskedsløn samt godtgørelse for uberettiget opsigelse eller afsked af skibsofficerer (udkastets §§ 38-39).

18) Bestemmelserne i sømandsloven om skibsofficerernes arbejds- og ansvarsområder erstattes af en bemyndigelse for handelsministeren til at fastsætte de herom af hensyn til sikkerheden til søs fornødne bestemmelser (udkastets § 46, stk. 2), men det foreslås, at sømandslovens §§ 45-48 stort set uændret optages i en af handelsministeren udfærdiget bekendtgørelse, jfr. bilag nr. 1. *Dissens.*

19) Reglerne om værn mod ulykker og sundhedsfare er udvidet (udkastets § 48).

20) Den maksimale disciplinbod ved førstegangsforsømmelse nedsættes fra 7 til 3 dage (udkastets § 59, stk. 2).

21) Disciplinbod skal ikke kunne pålægges en sømand, hvis han bliver afskediget fra tjenesten på grund af samme forseelse (udkastets § 60, stk. 2).

Kommissionen foreslår endvidere, at der foretages enkelte ændringer i søloven. Af disse ændringsforslag kan nævnes, at kommissionen som en følge af bestemmelsen i § 76, stk. 2 i udkastet til ny sømandslov foreslår, at den ved lov nr. 227 af 8. juni 1966 ophævede bestemmelse i sølovens § 293 om indhentelse af en erklæring fra handelsministeriet, inden tiltale rejses mod en skibsfører, på ny optages i søloven.

Under kommissionens afsluttende drøftelser har formandsassistent Arne Jensen fremlagt et brev af 4. februar 1972 fra Sømændenes Forbund i Danmark med forslag til en række ændringer i det foreliggende udkast til en ny sømandslov. Brevet er optaget som bilag 7 nedenfor side 115. Forbundets forslag om, at de i sømandslovens § 10, stk. 3 nævnte lægeundersøgelser skal være gratis, har givet anledning til, at der i lovudkastets § 4, stk. 2, 2. punktum er optaget en bestemmelse om, at udgifterne til de påbudte lægeundersøgelser skal afholdes af statskassen.

Ligeledes under kommissionens afsluttende drøftelser har Svend Fønsskov, A. C. Hansen, Arne Jensen, K. Mols Sørensen og E. Udby-Hansen fremlagt det på side 119 optagne bilag 8 indeholdende forslag til en lovbestemmelse om arbejdsstandsning. Kommissionens flertal (Bache, Holmstrøm, Kjøgx, Krog-Meyer, Linnemann og Nielsen) finder ikke, at de i forslaget omhandlede arbejdsretlige forhold bør søges løst ad lovgivningsvejen,

København, marts 1972.

A. Bache

Sv. Fønsskov

A. C. Hansen

T. Holmstrøm

Arne Jensen

K. Kjøgx
formand

E. H. Krog-Meyer

K. W. Linnemann

Axel Nielsen

K. Mols Sørensen

E. Udby-Hansen

E. Vestergaard

Udkast til ny sømandslov.

Gældende sømandslov.

(Ingen tilsvarende bestemmelse).

§ 82. På personer ombord, der er ansat af rederen eller skibsføreren, men ikke hører til den egentlige besætning, får reglerne i denne lovs 2.-5. og 7. kapitel tilsvarende anvendelse.

§ 83. På andre personer, der er ansat ombord, får reglerne i § 10. § 27. § 28, næstsidste stk., § 29. § 31. **stk.** 2. § 41. **stk.** 2 og 3, § 49. § 50. § 54, § 56. stk. 2, § 57, § 58. § 60, § 61 og § 77 tilsvarende anvendelse.

Udkast til sømandslov.

Kapitel I.

Indledning.

§ 1. Denne lov finder, hvor ikke andet er anført, anvendelse på reders aftale med sømand om skibstjeneste og på udførelsen af sådan tjeneste. På personer, der alene arbejder om bord i skibet, mens dette ligger i havn, finder loven ikke anvendelse.

Stk. 2. Ved skibsofficerer forstås i denne lov hovmestre, maskinmestre, radiotelegrafister og styrmænd. Bestemmelserne i §§ 35-39 finder også anvendelse på andre af rederen til skibstjeneste ansatte funktionærer, der har tilsvarende ledende stillinger.

§ 2. På personer, der udfører andet arbejde om bord end skibstjeneste eller er ansat om bord af andre end rederen, finder følgende bestemmelser tilsvarende anvendelse:

- 1 om mindstealder og lægeundersøgelse.
- § 11 om ret til afsked og hjemrejse i tilfælde af graviditet.
- § 20. stk. 2 og 3, om hyre, hjemrejse m. m. i tilfælde af skibets forlis m. v.
- § 27 om omsorgspligt m. v.
- § 30. stk. 4. om statens overtagelse af udgifterne til pleje og hjemrejse i tilfælde af kønssygdom eller tuberkulose.
- § 31 om statens refusion af visse udlæg til syg eller skadet sømand.
- § 32 om skibsførerens pligt til at sørge for begravelse m. v.
- § 33. stk. 2 og 3. om statens dækning af udgifterne ved begravelse.
- § 47. stk. 1 og 3, om pligten til at efterkomme givne ordrer og om erstatningspligt for forvoldt skade.
- § 48 om værn mod ulykkestilfælde og sundhedsfarlig påvirkning.
- § 49 om kosthold, sundhedsforhold m. v.
- § 51. stk. 2. om hviletid.

Gældende sømandslov.

§ 83. Stk. 2. De er pligtige efter evne at udføre det arbejde, som skibsføreren finder nødvendigt for skibets sikkerhed.

§ 84. Også på sømænd, der tages med skibet i medfør af sølovens § 34*), får de i § 83, stk. 1. nævnte regler tilsvarende anvendelse.

§ 1. Rederen skal sørge for, at der oprettes skriftlig aftale med skibsføreren om ansættelsesvilkårene.

§ 9. Skibsføreren kan på rederens vegne ansætte såvel styrmænd, maskinmestre, hovmestre og radiotelegrafister som det øvrige mandskab.

Stk. 2. Angående ansættelse af maskinmandskab skal skibsføreren så vidt muligt indhente forslag fra maskinchefen. Han bør rådføre sig med første styrmand angående ansættelse af dæksmandskab og med hovmesteren angående ansættelse af medhjælp for ham.

§ 11. Stk. 2. Tjenesteaftalen indføres med underskrift af begge parter i skibsbemanningslisten og med underskrift af skibsføreren i en afregningsbog, der overleveres sømanden.

Stk. 3. I tjenesteaftalen skal angives:

Udkast til sømandslov.

§ 53 om adgangen til at medtage gods.

§ 54 om ejendele, der efterlades om bord.

§ 56 om magtmidler.

§ 57 om skibsførerens pligter i tilfælde af en grovere forbrydelse.

§ 74 om straf for fejl og forsømmelser.

Stk. 2. Handelsministeren kan efter indhentet udtalelse fra Søfartens Fællesråd bestemme, at kun de i stk. 1 nævnte bestemmelser skal finde anvendelse på det af rederen til tjeneste i et passagerskib ansatte restaurationspersonale og andet til betjening af passagererne ansat personale.

Stk. 3. De i stk. 1 og 2 nævnte personer er pligtige at udføre det arbejde, som skibsføreren finder nødvendigt for skibets sikkerhed.

Stk. 4. På personer, der medtages om bord i medfør af sølovens § 70, finder bestemmelserne i stk. 1 og 3 tilsvarende anvendelse.

Kapitel II.**Tjenesteaftalen.***1. Tjenesteaftalens indgåelse og ophør.*

§ 3. Rederen skal sørge for, at der oprettes skriftlig aftale med sømanden om ansættelsesvilkårene. Forhyringsaftalen skal indeholdes i en af handelsministeren godkendt formular til hyrekontrakt.

Stk. 2. Skibsføreren kan på rederens vegne ansætte det fornødne mandskab. Bestemmelserne i stk. 1 finder tilsvarende anvendelse ved de af skibsføreren indgåede forhyringsaf taler. Forinden ansættelse af maskinmandskab foretages, skal skibsføreren, hvor det er muligt, indhente forslag fra maskinchefen. Han bør endvidere rådføre sig med den øverste styrmand om ansættelse af dæksmandskab samt med hovmesteren om ansættelse af medhjælp for denne.

Stk. 3. I hyrekontrakten skal bl. a. anføres:

*) Nu sølovens § 70

Gældende sømandslov.

1. sømandens fulde navn, fødselsår og fødselsdag, fødested og hjemsted,
2. den stilling, han er antaget til,
3. den rejse eller den tid, som aftalen gælder, eller hvad der måtte være aftalt om afmønstringssted eller opsigelsesfrist,
4. den aftalte hyre og dagen, fra hvilken den skal løbe, samt, hvis hyren er fastsat til et bestemt beløb for en rejse, dennes antagelige varighed,
5. hvad der er aftalt om overtidbetaling, samt
6. de øvrige ansættelsesvilkår.

Stk. 4. Tjenesteaftalen kan henvide til en tariffaftale.

Stk. 5. 1 afregnings bogen skal indføres tiden for sømandens tiltræden og fratræden, opsigelse af tjenesteforholdet med angivelse af dagen derfor, hvad der udbetales sømanden som hyre eller for overtid og, hvis udbetaling sker i anden mønt end den aftalte, den kurs, der lægges til grund.

Stk. 7. . . . Nærmere bestemmelser om udstedelsen, indretningen og brugen af samt prisen for sådanne bøger, beviser m. v. gives af handelsministeren. . . .

§ 11. *Stk. 1.* En sømand, der forhyres, skal være forsynet med søfartsbog eller mønstringsbevis. Bogen eller beviset overgives skibsføreren og holdes i forvaring hos ham, så længe tjenesteforholdet varer.

§ 10. Unge mænd under 15 år og unge kvinder under 18 år må ikke anvendes til arbejde ombord.

Stk. 2. Som kullempere må ingen under 18 år, som fyrbøder eller motormand ingen under 19 år anvendes.

Stk. 3. Ingen må tiltræde eller gøre tjeneste ombord, som ikke med tilfredsstillende resultat har gennemgået den for sådan tjeneste af kongen nærmere foreskrevne lægeundersøgelse.

Udkast til sømandslov.

- 1) den stilling, sømanden er antaget **til**,
 - 2) hvad der er aftalt om fratrædelsessted eller opsigelsesfrist, samt
 - 3) dagen, fra hvilken hyren skal løbe.
- Endvidere skal tidspunktet for sømandens tiltræden af tjenesten, dagen for opsigelse af tjenesteforholdet samt tidspunktet for sømandens fratræden indføres i kontraktformularen.

Stk. 4. De nærmere bestemmelser om hyrekontraktformularens form og indhold fastsættes af handelsministeren efter indhentet udtalelse fra Søfartens Fællesråd.

Stk. 5. En sømand, der forhyres, skal være i besiddelse af søfartsbog eller i mangel deraf af mønstringsbevis. Bogen eller beviset overgives til skibsføreren og holdes i forvaring af ham. så længe tjenesteforholdet varer.

§ 4. Mænd under 15 år og kvinder under 18 år må ikke anvendes til arbejde om bord.

Stk. 2. Ingen må tiltræde eller gøre tjeneste om bord, som ikke med tilfredsstillende resultat har gennemgået den for sådan tjeneste af handelsministeren nærmere foreskrevne lægeundersøgelse. Udgifterne hertil afholdes af statskassen.

Gældende sømandslov.

§ 13. *Stk. 3.* Opsigelsesfristen er tre måneder for styrmænd, maskinmestre, hovmestre og radiotelegrafister og syv dage for det øvrige mandskab.

§ 13. Er ikke andet aftalt, kan hver af parterne opsige tjenesteforholdet til ophør i dansk havn, som skibet anløber.

Stk. 2. Er sømanden ikke dansk, eller er han ikke forhyret her i riget, kan forholdet også opsiges til ophør i fremmed havn, som skibet anløber for losning, lastning eller oplægning.

§ 12. Er en sømand forhyret for bestemt tid, og tiden udløber under en rejse, fortsætter tjenesteforholdet, til skibet anløber dansk havn eller, om det forinden anløber fremmed havn for losning, lastning eller oplægning, til denne havn.

Stk. 2. Det samme gælder, hvis sømanden er forhyret med aftalt opsigelsesfrist og opsigelse sker på et sådant tidspunkt, at fristen udløber under en rejse.

§ 14. Fortsætter en for bestemt tid eller for en bestemt rejse forhyret sømand i tjenesten, efter at tiden er udløbet eller rejsen endt, uden at ny aftale træffes, kan hver af parterne med varsel som nævnt i § 13, stk. 3, opsige tjenesteforholdet til ophør i dansk havn, som skibet anløber.

Stk. 2. Sømanden kan tillige opsige forholdet til ophør i fremmed havn, som skibet anløber for losning, lastning eller oplægning. Er sømanden ikke dansk, eller er han ikke forhyret her i riget, har rederen samme ret.

§ 15. Uden hensyn til hvad der er bestemt i aftalen eller bestemt i § 13 om dansk fratrædelseshavn, kan en sømand, som har været i tjenesten i et år, og som har opsagt tjenesteforholdet med varsel som nævnt i § 13, stk. 3, fratræde i dansk havn, som skibet anløber, eller i fremmed havn, som det anløber for losning, lastning eller oplægning.

Udkast til sømandslov.

§ 5. Hver af parterne kan, såfremt ikke andet følger af aftalen, ved opsigelse bringe tjenesteforholdet til ophør med 7 dages varsel. Opsigelsesfristen må ikke være kortere for rederen end for sømanden.

§ 6. Er ikke andet aftalt om fratrædelseshavn, kan tjenesteforholdet kun opsiges til ophør i dansk havn, som skibet anløber.

Stk. 2. Er sømanden ikke hjemmehørende her i riget, eller er han ikke forhyret her i riget, kan tjenesteforholdet også opsiges til ophør i fremmed havn, som skibet anløber. Tjenesteforholdet ophører dog ikke i fremmed havn, som alene anløbes for bunkring eller landsætning af syge eller skadede, og heller ikke ved andre kortvarige anløb af fremmed havn af hensyn til de ombordværendes, skibets eller lastens sikkerhed.

Stk. 3. Er sømanden forhyret for bestemt tid, og tiden udløber, mens skibet er i søen, fortsætter tjenesteforholdet, til skibet kommer til havn. Tjenesteforholdet ophører dog ikke i de i stk. 2, 2. pkt., nævnte fremmede havne.

Stk. 4. Bestemmelserne i stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse, når en sømand, der er forhyret for en bestemt tid eller en bestemt rejse, er forblevet i tjenesten, efter at tiden er udløbet, eller rejsen er endt, uden at ny aftale om fratrædelseshavn er indgået.

§ 7. Uden hensyn til hvad der er bestemt i aftalen, kan en sømand, som har været i tjeneste på samme skib eller på skibe tilhørende samme reder i 9 måneder, fratræde i enhver havn, som skibet anløber, forudsat at han har opsagt tjenesteforholdet med 1 måneds varsel eller, hvis et kortere varsel er aftalt, med dette varsel. Fratræden i frem-

Gældende sømandslov.

Ved ny mønstring kan dog en ny frist på indtil et år begynde at løbe, hvis sømanden udtrykkelig samtykker deri.

§ 26. Vil en dansk sømand, der har hjemsted her i riget, og som fratræder sin tjeneste i udlandet, rejse til hjemstedet, skal staten og rederen betale hver halvdelen af udgifterne ved rejsen med underhold, såfremt sømanden har været i tjenesten uden afbrydelse i et år og ikke i løbet af de sidste seks måneder har haft adgang til at fratræde i dansk havn. Sømanden er dog pligtig at fortsætte i tjenesten i indtil tre måneder, hvis det kan påregnes, at skibet indenfor den tid kommer til en havn, hvorfra hjemrejsen kan ordnes væsentlig billigere eller lettere. Fratræder han efter egen opsigelse eller afskedsbegæring, må krav om fri hjemrejse være fremsat samtidig dermed.

Stk. 2. Hjemrejsen ordnes af konsulen eller, hvis der ikke er dansk konsul på stedet, af skibsføreren. Ordner konsulen hjemrejsen, skal skibsføreren på forlangende stille sikkerhed for rederens andel af udgifterne. Kan der skaffes sømanden hyre på et skib, der er bestemt til Danmark eller til en havn, hvorfra hjemrejsen bekvemt kan ordnes, er han pligtig at overtage stillingen, om den ikke er af lavere grad eller dårligere lønnet end den, han havde.

§ 17. Hvis myndighederne i en fremmed havn, hvor en sømand skal fratræde, nægter ham adgang til landet eller betinger hans adgang dertil af en sikkerhed, som han ikke kan stille, er han pligtig at forblive i tjenesten, indtil skibet kommer til en havn, hvor afmønstring kan foregå. Kan det med rimelighed ske, er han også berettiget dertil.

§ 16. En sømand, der efter aftalen eller efter bestemmelse i dette kapitel har ret til at fratræde, er pligtig at forblive i tjenesten

Udkast til sømandslov.

med havn kan dog kun ske, hvis havnen anløbes for losning, lastning eller oplægning.

Stk. 2. Sømanden kan skriftligt samtykke i, at en ny frist på indtil 9 måneder kan begynde at løbe. Samtykket kan dog ikke gives tidligere end efter 8 måneders tjeneste.

§ 8. Vil en sømand, der har hjemsted her i riget, og som fratræder sin tjeneste i udlandet, rejse til hjemstedet, skal staten og rederen betale hver halvdelen af udgifterne ved rejsen med underhold, såfremt sømanden har været i tjenesten uden afbrydelse på samme skib eller på skibe tilhørende samme reder i 6 måneder og ikke i løbet af de sidste 3 måneder har haft adgang til at fratræde i dansk havn. Sømanden er dog pligtig at fortsætte tjenesten i indtil 1 måned, hvis det kan påregnes, at skibet indenfor den tid kommer til en havn, hvorfra hjemrejsen kan ordnes væsentlig billigere eller lettere. Fratræder han efter egen opsigelse eller afskedsbegæring, må krav om fri hjemrejse være fremsat senest samtidig med opsigelsen eller begæringen om afsked.

Stk. 2. Hjemrejsen ordnes af konsulen eller, hvis der ikke er dansk konsul på stedet, af skibsføreren. Ordner konsulen hjemrejsen, skal skibsføreren på forlangende stille sikkerhed for rederens andel af udgifterne. Kan der skaffes sømanden hyre på et skib, der er bestemt til hans hjemsted eller til en havn, hvorfra hjemrejsen bekvemt kan ordnes, er han pligtig at overtage stillingen, om den ikke er af lavere grad eller dårligere lønnet end den, han havde.

§ 9. Hvis myndighederne i en fremmed havn, hvor en sømand skal fratræde, nægter ham adgang til landet eller betinger hans adgang dertil af en sikkerhed, som han ikke kan stille, er han pligtig at forblive i tjenesten, indtil skibet kommer til en havn, hvor fratræden kan finde sted. Han har også ret til at forblive i tjenesten, hvor dette ikke vil virke urimeligt.

§ 10. En sømand, der efter aftalen eller efter bestemmelse i dette kapitel har ret til at fratræde, er pligtig at forblive i tjenesten

Gældende sømandslov.

for at yde bistand ved arbejde, som nødvendigt må udføres, når skibet kommer i havn, dog ikke udover to dage efter ankomstdagen.

Stk. 2. Skal søforklaring afgives, er han mod hyre og underhold pligtig at blive på stedet, til forklaringen er afgivet.

(Ingen tilsvarende bestemmelse).

§ 35. Godtgør en sømand, at han kan få stilling på skib af højere grad end den, han har, eller få anden stilling, som det er af væsentlig betydning for ham at opnå, kan han kræve afsked, om han uden øget udgift for rederen stiller en duelig mand i sit sted.

Stk. 2. Det samme gælder, hvis der efter forhyringen er indtruffet en omstændighed, som gør det til en velfærdssag for ham at kunne fratræde.

§ 38. Er skibet usødygtigt eller mandskabets opholdsrum sundhedsfarlige, og skibsføreren ikke sørger for, at manglerne afhjælpes, kan en sømand kræve afsked med ret til hyre og fri rejse med underhold efter reglerne i § 34.

Stk. 2. Det samme gælder, hvis skibsføreren i strid med § 59 undlader at lade skibet syne.

§ 39. Har skibsføreren mishandlet en sømand, eller har andre mishandlet ham ombord på skibet, uden at skibsføreren har ydet ham forlangt beskyttelse, eller har

Udkast til sømandslov.

for at yde bistand ved arbejde, som nødvendigt må udføres, når skibet kommer i havn, dog ikke udover 48 timer efter ankomsten.

Stk. 2. Skal søforklaring afgives, er han mod hyre og underhold pligtig at blive på stedet, til forklaringen er afgivet.

§ 11. En gravid søfarende er berettiget til at kræve afsked, når det af hensyn til hende selv, den forestående fødsel eller barnet må anses for påkrævet, at tjenesteforholdet bringes til ophør. Handelsministeren kan fastsætte nærmere bestemmelser om retten til at fratræde og om ret til fri rejse med underhold til hjemstedet her i riget for statens regning.

§ 12. Får en sømand efter forhyringen underretning om, at hans ægtefælle eller barn er afgået ved døden eller er alvorlig syg, kan han kræve afsked.

Stk. 2. En sømand kan også kræve afsked, hvis der efter forhyringen er indtruffet andre omstændigheder, som gør det til en velfærdssag for ham at kunne fratræde, og hvis der, om skibet derved bliver usødygtigt, kan skaffes en kvalificeret mand i hans sted.

Stk. 3. Fratræder sømanden af grunde som nævnt i stk. 2, har han pligt til at erstatte rederen udgifterne ved at skaffe en ny mand. Erstatningen kan nedsættes eller bortfalde under hensyntagen til sømandens resterende tjenestetid og omstændighederne iøvrigt.

§ 13. Sømanden er berettiget til at kræve afsked,

- 1) hvis skibet er usødygtigt, eller mandskabets opholdsrum er sundhedsfarlige, og skibsføreren ikke sørger for, at manglerne afhjælpes,
- 2) hvis skibsføreren i strid med § 50 undlader at lade skibet syne, eller
- 3) hvis sømanden har været udsat for mishandling om bord på skibet, uden at skibsføreren har ydet ham forlangt beskyttelse.

Gældende sømandslov.

skibsføreren forholdt ham forsvarelig kost, kan han kræve afsked med ret til hyre og fri rejse med underhold efter reglerne i § 34.

§ 36. Hersker der ondartet farsot i en havn, til hvilken skibet er bestemt, har en sømand, om dette først efter forhyringen er kommet til hans kundskab, ret til at kræve afsked straks, hvis rejsen ikke er begyndt, og ellers i den første havn, skibet anløber, efter at han har fået kundskab om forholdet.

Stk. 2. Det samme gælder, hvis der er fare for, at skibet vil blive opbragt af krigsførende eller udsat for krigsskade, eller hvis sådan fare er blevet væsentlig forøget.

§ 37. Er en sømand forhyret for en bestemt rejse, og denne bliver væsentlig forandret, kan han kræve afsked straks, hvis rejsen ikke er begyndt, og ellers i den første havn, som skibet anløber, efter at han har fået kundskab om forandringen.

Stk. 2. Fratræder sømanden, har han ret til hyre for en måned efter tjenesteforholdets ophør, hvis han er styrmand, maskinmester, hovmester eller radiotelegrafist, og for en halv måned efter tjenesteforholdets ophør, hvis han hører til det øvrige mandskab. Desuden har han ret til fri rejse med underhold til forhyringsstedet, hvis han fratræder, før rejsen er begyndt, og ellers til det aftalte afmønstringssted.

§ 40. Mister skibet retten til at føre dansk flag, kan en sømand kræve afsked med ret til hyre og fri rejse med underhold efter reglerne i § 34.

Stk. 2. Overtages skibet af en anden dansk reder, har en sømand ret til at kræve afsked.

Udkast til sømandslov.

Stk. 2. En sømand, der fratræder efter stk. 1, har ret til erstatning og fri rejse med underhold efter reglerne i § 19, stk. 1 og 2 (for skibsofficerernes vedkommende sammenholdt med § 37).

§ 14. Sømanden er endvidere berettiget til at kræve afsked,

- 1) hvis det efter forhyringen viser sig, at der er fare for, at skibet vil blive opbragt af krigsførende eller udsat for krigsskade, eller at sådan fare er blevet væsentlig forøget, eller
- 2) hvis det efter forhyringen viser sig, at der hersker ondartet epidemi i en havn, til hvilken skibet er bestemt.

Stk. 2. Krav om afsked skal fremsættes snarest, efter at sømanden har fået kundskab om forholdet. Hvis rejsen ikke er påbegyndt, har sømanden ret til at fratræde straks, og ellers i den første havn, skibet anløber.

§ 15. Er en sømand forhyret for en bestemt rejse, og denne bliver væsentlig forandret, kan han kræve afsked. Krav om afsked skal fremsættes snarest, efter at sømanden har fået kundskab om forholdet. Hvis rejsen ikke er påbegyndt, har sømanden ret til at fratræde straks, og ellers i den første havn, skibet anløber.

Stk. 2. Fratræder sømanden, har han ret til hyre for en måned efter tjenesteforholdets ophør. Desuden har han ret til fri rejse med underhold til forhyringsstedet, hvis han fratræder, før rejsen er begyndt, og ellers til det aftalte fratrædelsessted.

§ 16. Mister skibet retten til at føre dansk flag, kan sømanden kræve afsked, hvis ikke andet følger af aftalen.

Stk. 2. Det samme gælder, hvis skibet overtages af en anden dansk reder, og sømanden på forespørgsel af skibsføreren straks meddeler, at han ikke ønsker at fortsætte tjenesteforholdet hos den nye reder.

Gældende sømandslov.

Stk. 3. Det giver ikke en sømand ret til at kræve afsked, om skibet får anden fører.

§ 32. Hvis en sømand som følge af sygdom eller legemsskade for længere tid er uskikket til at udføre sit arbejde eller han lider af en sygdom, der medfører fare for de ombordværende, kan skibsføreren afskedige ham med ret til hyre efter reglerne i § 18.

Stk. 2. Endvidere kan en sømand afskediges, hvis han uden at være fundet syg som et led i eller som følge af en i medfør af § 10, stk. 3, påbudt lægeundersøgelse bliver forhindret i at fortsætte tjenesten.

§ 33. Skibsføreren kan endvidere afskedige en sømand:

1. hvis han er uduelig til den tjeneste, han er forhyret til,
2. hvis han ikke kommer ombord i rette tid og skibet skal afgå, eller en anden må antages i hans sted,
3. hvis han forser sig groft i tjenesten, såsom ved gentagen ulydighed, voldsom adfærd mod overordnede, mishandling af andre ombordværende eller gentagen beruselse i tjenesten,
4. hvis han gør sig skyldig i tyveri eller anden grov forbrydelse, udsætter skibet for alvorlige vanskeligheder ved at skjule nogen ombord eller skjuler gods ombord, som er toldpligtigt, eller som det er forbudt at udføre fra afgangsstedet eller at indføre til bestemmelsesstedet, eller
5. hvis han indbringer en tvist om tjenesteforholdet for udenlandsk myndighed.

Stk. 2. Før en sømand afskediges efter denne paragraf, skal forhør holdes efter reglerne i § 64, selvom det ikke er muligt at afhøre sømanden personligt.

Udkast til sømandslov.

Stk. 3. Ophører sømandens tjenesteforhold efter stk. 1, har han ret til erstatning og fri rejse med underhold efter reglerne i § 19, stk. 1 og 2 (for skibsofficerernes vedkommende sammenholdt med § 37).

§ 17. Er en sømand som følge af sygdom eller legemsskade for længere tid uskikket til at udføre sit arbejde, eller lider han af en sygdom, der medfører fare for de ombordværende, kan skibsføreren afskedige ham. Det samme gælder, såfremt en kvindelig søfarende som følge af graviditet bliver ude af stand til at varetage sin tjeneste. Bestemmelserne i §§ 29 og 30 om ret til hyre m. v. finder da anvendelse.

Stk. 2. Endvidere kan en sømand afskediges, hvis han uden at være fundet syg som et led i eller som følge af en i medfør af § 4, stk. 2, påbudt lægeundersøgelse bliver forhindret i at fortsætte tjenesten. Bestemmelsen i § 19, stk. 4, om hyre og fri rejse finder da anvendelse.

§ 18. Skibsføreren kan afskedige en sømand,

- 1) hvis han er uduelig til den tjeneste, han er forhyret til,
- 2) hvis han ikke kommer om bord i rette tid, og skibet skal afgå, eller en anden må antages i hans sted,
- 3) hvis han forser sig groft i tjenesten, såsom ved gentagen ulydighed, voldsom adfærd mod overordnede, mishandling af andre ombordværende eller gentagen beruselse i tjenesten,
- 4) hvis han gør sig skyldig i tyveri eller anden grov forbrydelse, udsætter skibet for alvorlige vanskeligheder ved at skjule nogen om bord eller skjuler gods om bord, som er toldpligtigt, eller som det er forbudt at udføre fra afgangsstedet eller at indføre til bestemmelsesstedet, eller
- 5) hvis han indbringer en tvist om tjenesteforholdet for udenlandsk myndighed.

Stk. 2. Før en sømand afskediges efter denne paragraf, skal forhør holdes efter reglerne i § 61, selvom det ikke er muligt at afhøre sømanden personligt. Forhørets af-

*Gældende sømandslov.**Udkast til sømandslov.*

Stk. 3. Sømanden har ikke ret til hyre for længere tid, end han har gjort tjeneste. Hvis det ved afskedigelse efter pkt. 2 viser sig, at sømanden er uden skyld, og han er arbejdsudygtig på grund af sygdom eller legemsskade, har han dog ret til hyre efter reglerne i § 18. stk. 2. 2. pkt,

Stk. 4. Afskediges sømanden efter pkt. 3, pkt. 4 eller pkt. 5, kan han ikke kræve fri hjemrejse efter § 26.

§ 34. Afskediges en sømand uden sådan grund, som nævnes i § 32. stk. 1, eller § 33, har han ret til hyre for tre måneder efter tjenesteforholdets ophør, hvis han er styrmand, maskinmester, hovmester eller radiotelegrafist, og for en måned efter tjenesteforholdets ophør, hvis han hører til det øvrige mandskab.

Stk. 2. Desuden har han, hvis et bestemt fratrædelsessted er aftalt, ret til fri rejse med underhold til dette og, hvis tjenesteforholdet ifølge § 13 kun kunne opsiges til ophør i dansk havn, ret til fri rejse med underhold til sådan havn eller, om han har hjemsted her i riget, til hjemstedet.

Stk. 3. Retten efter stk. 1 og 2 haves i de i § 32. stk. 2, nævnte tilfælde mod staten.

holdelse kan dog i de i stk. 1. nr. 2, nævnte tilfælde om nødvendigt af hensyn til skibets afsejling udskydes til efter tidspunktet for sømandens afsked, men skal afholdes snarest derefter.

Stk. 3. Vil skibsføreren afskedige en sømand i de i stk. 1. numrene 3-5, nævnte tilfælde, skal han træffe bestemmelse herom snarest og senest inden 7 dage efter, at han har fået kendskab til forholdet, medmindre særlige grunde nødvendiggør en overskridelse af denne frist.

Stk. 4. Sømanden har ikke ret til hyre for længere tid, end han har gjort tjeneste. Hvis det ved afsked efter stk. 1. nr. 2. viser sig, at sømanden er uden skyld, og han er arbejdsudygtig på grund af sygdom eller legemsskade, har han dog ret til hyre efter reglerne i § 29. stk. 2.

§ 19. Afskediges en sømand uden sådan grund, som nævnes i § 17 eller § 18, har han ret til hyre for 1 måned efter tjenesteforholdets ophør, såfremt almindelige erstatningsregler ikke hjemler ret til et større beløb.

Stk. 2. Er et bestemt fratrædelsessted aftalt, har han desuden ret til fri rejse med underhold til dette. Kan tjenesteforholdet ifølge § 6 kun opsiges til ophør i dansk havn, har han ret til fri rejse med underhold til sådan havn eller, om han har hjemsted her i riget, til hjemstedet.

Stk. 3. Fratræder en sømand efter opsigelse på aftalt eller i medfør af § 6 bestemt fratrædelsessted efter skibsføreren's bestemmelse før opsigelsesfristens udløb med hyre og underhold til fristens udløb, finder bestemmelserne i stk. 1 og 2 ikke anvendelse.

Stk. 4. Afskediges en sømand i medfør af § 17. stk. 2, har han ret til hyre af staten for den tid, han som følge af lægeundersøgelsen bliver forhindret i at lade sig forhyre. Endvidere har sømanden for statens regning tilsvarende ret til fri rejse med underhold som anført i stk. 2.

Gældende sømandslov.

§ 41. Går skibet tabt ved søulykke, eller bliver det efter søulykke erklæret for uistandsætteligt, ophører en sømands tjenesteforhold, hvis ikke andet følger af aftalen. Mod hyre og underhold er han dog pligtig at tage del i bjærgningen og blive til stede til afgivelse af søforklaring.

Stk. 2. For den tid, en sømand er arbejdsløs som følge af forliset, skal rederen betale ham hyre, dog højst for to måneder. Uanset nævnte begrænsning har han altid ret til hyre under den eventuelle hjemrejse.

Stk. 3. Den danske sømand, hvis tjenesteforhold ophører i medfør af reglen i stk. 1, og som har hjemsted her i riget, har ret til fri rejse med underhold til hjemstedet samt nødvendig beklædning for statens regning. Reglerne i § 26, stk. 2, om pligt til at overtage en stilling på et andet skib får tilsvarende anvendelse.

§ 18. Hyren løber fra og med den dag, sømanden tiltræder tjenesten ombord. Hvis han på forlangende af rederen afleverer søfartsbog eller pas forinden, eller han må foretage rejse fra forhyringsstedet for at komme til skibet, løber dog hyren fra og med den dag, da afleveringen finder sted, eller rejsen påbegyndes.

Stk. 2. Hyren løber til og med den dag, tjenesten ophører, eller, hvis afmønstring skal foretages efter nævnte dag, til og med afmønstringsdagen

Stk. 3. Hyre betales ikke for tid, i hvilken sømanden ulovligt unddrager sig sin tjeneste,

Stk. 5. Ved beregning af hyre for en del af en måned regnes denne til tredive dage.

§ 22. Er hyren fastsat til et bestemt beløb for rejsen, lægges den i tjenesteaftalen optagne angivelse af rejsens antagelige varighed til grund i tilfælde, hvor hyre skal beregnes efter tid.

Stk. 2. Selvom rejsen kommer til at vare kortere tid end forudsat ved forhyringen, har sømanden krav på hele den betingede hyre. Kommer rejsen til at vare længere end

Udkast til sømandslov.

§ 20. Går skibet tabt ved søulykke, eller anses det efter søulykke for uistandsætteligt, ophører en sømands tjenesteforhold, hvis ikke andet følger af aftalen. Mod hyre og underhold er han dog pligtig at tage del i bjærgningen og blive til stede til afgivelse af søforklaring.

Stk. 2. Er tjenesteforholdet ophørt i medfør af bestemmelsen i stk. 1, har sømanden ret til fri rejse med underhold til hjemstedet samt nødvendig beklædning for rederens regning. Bestemmelsen i § 8, stk. 2, om pligt til at overtage en stilling på et andet skib får tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Under den i stk. 2 nævnte hjemrejse har sømanden ret til hyre. Han har endvidere ret til hyre for den tid, han er arbejdsløs som følge af forliset, dog højst for 2 måneder ud over den tid, for hvilken han får hyre efter stk. 1.

2. Beregning og udbetaling af hyre.

§ 21. Hyren løber fra og med den dag, sømanden tiltræder tjenesten om bord. Hvis han på forlangende af rederen afleverer søfartsbog eller pas forinden, eller han må foretage rejse fra forhyringsstedet for at komme til skibet, løber hyren dog fra og med den dag, da afleveringen finder sted, eller rejsen påbegyndes.

Stk. 2. Hyren løber til og med den dag, tjenesten ophører, eller, hvis afmønstring skal foretages efter nævnte dag, til og med afmønstringsdagen.

Stk. 3. Hyre betales ikke for tid, i hvilken sømanden ulovligt unddrager sig sin tjeneste.

Stk. 4. Ved beregning af hyre for en del af en måned regnes den pr. dag til 1/30 af den månedlige hyre.

Stk. 5. Er hyren fastsat til et bestemt beløb for rejsen, lægges den i tjenesteaftalen optagne angivelse af rejsens antagelige varighed til grund i tilfælde, hvor hyre skal beregnes efter tid.

Stk. 6. Selvom rejsen kommer til at vare kortere tid end forudsat ved forhyringen, har sømanden krav på hele den betingede hyre. Kommer rejsen til at vare længere end

Gældende sømandslov.

forudsat, har han krav på et forholdsmæssigt tillæg, hvis ikke andet er aftalt.

§ 24. *Stk. 3.* Bliver skibet borte, uden at det kan oplyses, når ulykken indtraf, gås ved beregning af hyren ud fra, at dødsfaldet er indtruffet ved udløbet af den tid, som i almindelighed medgår for et skib som det forulykkede til en rejse på samme årstid fra det sted, hvorfra man sidst havde efterretning om skibet, til bestemmelsesstedet.

§ 19. Udbetaling af hyre kan kun fordres, når skibet ligger i havn, og i samme land ikke oftere end hver syvende dag.

Stk. 2. Hyre udbetales i rede penge, for så vidt sømanden ikke forlanger anvisning på rederen. Udbetaling kan fordres i stedets mønt efter dagens kurs.

Stk. 3. En dansk sømand kan uden udgift sende hyremidler fra udlandet til Danmark gennem dansk konsul. For forsendelsen er staten ansvarlig.

§ 20. Hyre kan som månedlig træk fordres udbetalt til en bestemt person her i riget eller indsat i dansk pengeinstitut. En sømand kan dog ikke fordre udbetaling efter flere sideløbende træksedler end tre.

§ 21. Uden sømandens samtykke kan foruden sådanne beløb, som det i henhold til særlig lovbestemmelse er pålagt rederen at tilbageholde, kun beløb til dækning af disciplinbod eller erstatningsansvar, som en sømand har pådraget sig i tjenesten, modregnes i hyren. Modregning skal ske i hyre, der udbetales sømanden, fremfor i hyre, der udbetales som træk, medmindre sømanden bestemmer andet.

Stk. 2. Af hyre, sømanden selv kan hæve, har skibsføreren ret til at tilbageholde en trediedel, indtil tjenesten fratrædes. Det tilbageholdte beløb må dog ikke overstige en halv måneds hyre.

§ 11. *Stk. 5.* I afregningsbogen skal indføres tiden for sømandens tiltræden og fratræden, opsigelse af tjenesteforholdet med angivelse af dagen derfor, hvad der udbetales sømanden som hyre eller for overtid og,

Udkast til sømandslov.

forudsat, har han krav på et forholdsmæssigt tillæg, hvis ikke andet er aftalt.

Stk. 7. Bliver skibet borte, uden at det kan oplyses, når ulykken indtraf, vil der ved beregning af hyren være at gå ud fra, at dødsfaldet er indtruffet ved udløbet af den tid, som i almindelighed medgår for et skib som det forulykkede til en rejse på samme årstid fra det sted, hvorfra man sidst havde efterretning om skibet, til bestemmelsesstedet.

§ 22. Udbetaling af hyre kan kun fordres, når skibet ligger i havn, og i samme land ikke oftere end hver syvende dag.

Stk. 2. Hyre udbetales i rede penge, for så vidt sømanden ikke forlanger anvisning på rederen. Udbetaling kan fordres i stedets mønt efter dagens kurs.

Stk. 3. En dansk eller her i riget hjemme hørende sømand kan uden udgift sende hyremidler fra udlandet til Danmark gennem dansk konsul. For forsendelsen er staten ansvarlig.

§ 23. Hyre kan som månedlig træk fordres udbetalt til en bestemt person her i riget eller indsat i dansk pengeinstitut. En sømand kan dog ikke fordre udbetaling efter flere sideløbende træksedler end tre.

§ 23. Uden sømandens samtykke kan foruden sådanne beløb, som det i henhold til særlig lovbestemmelse er pålagt rederen at tilbageholde, kun beløb til dækning af disciplinbod eller erstatningsansvar, som en sømand har pådraget sig i tjenesten, modregnes i hyren. Modregning skal ske i hyre, der udbetales sømanden, fremfor i hyre, der udbetales som træk, medmindre sømanden bestemmer andet.

Stk. 2. Af hyre, sømanden selv kan hæve, har skibsføreren ret til at tilbageholde en trediedel, indtil tjenesten fratrædes. Det tilbageholdte beløb må dog ikke overstige 7 dages hyre.

§ 24. Der skal udleveres sømanden en månedlig opgørelse over indtjent hyre med tillæg, udbetalt hyre og, hvis udbetaling sker i anden mønt end den aftalte, den kurs, der lægges til grund.

hvis udbetaling sker i anden mønt end den aftalte, den kurs, der lægges til grund.

§ 23» Bliver en rejse helt eller delvis udført med mindre mandskab end forudsat, eller bliver det arbejdsdygtige mandskab formindsket under rejsen, fordeles sparet hyre for den tid, skibet er i søen, ligeligt mellem sømændene af den formindskede mandskabsgruppe, medmindre det godtgøres, at formindskelsen ikke har påført gruppen forøget arbejde. Dog fradrages, hvad udgifterne til overtidsbetaling måtte være forøget med som følge af formindskelsen.

Stk. 2. Er kun een styrmand tilbage, deles sparet styrmandshyre lige mellem ham og skibsføreren.

§ 24. Dør en sømand, løber hyren til og med dødsdagen, hvis ikke den ifølge bestemmelse i dette kapitel er ophørt at løbe tidligere.

Stk. 2. Dør en dansk sømand, medens han er i rederens tjeneste, har hans enke eller hans børn under 18 år ret til hyre for en måned. Det samme gælder, hvis sømanden dør, medens han er berettiget til hyre efter § 18, stk. 2, 2. pkt. I så fald kan dog rederen fradrage hyre, som han har betalt eller skal betale efter nævnte bestemmelse.

§ 27. Når skibsføreren forlanger det, er en sømand pligtig at lade sig undersøge af en læge, dog uden udgift for sømanden.

Stk. 2. Er der grund til at antage, at en sømand er syg, skal skibsføreren såvidt muligt lade ham undersøge af en læge.

Stk. 3. Er en sømand syg eller kommet til skade, skal skibsføreren sørge for, at han ombord eller i land får forsvarlig pleje, derunder underhold, lægehjælp og lægemidler.

Stk. 4. Er der grund til at antage, at en sømand lider af en sygdom, som medfører

§ 25. Bliver en rejse helt eller delvis udført med mindre mandskab end forudsat, eller bliver det arbejdsdygtige mandskab formindsket under rejsen, fordeles sparet hyre for den tid, skibet er i søen, mellem sømændene af den formindskede mandskabsgruppe i forhold til deres normale hyre, medmindre det godtgøres, at formindskelsen ikke har påført gruppen forøget arbejde. Dog fradrages, hvad udgifterne til overtidsbetaling måtte være forøget med som følge af formindskelsen.

Stk. 2. En sømands ret til andel i sparet hyre kan ikke overstige den hyre, han selv oppebærer.

Stk. 3. Er der kun én styrmand tilbage, deles sparet styrmandshyre lige mellem ham og skibsføreren.

§ 26. Dør en sømand, løber hyren til og med dødsdagen, hvis den ikke ifølge bestemmelse i dette kapitel er ophørt at løbe tidligere.

Stk. 2. Dør en sømand, mens han er i rederens tjeneste, tilkommer der den efterlevende ægtefælle eller børn under 18 år ret til hyre for 1 måned. Har sømanden ved dødsfaldet haft uafbrudt ansættelse i rederens tjeneste i henholdsvis 2 eller 3 år, betales dog hyre for henholdsvis 2 eller 3 måneder. Det samme gælder, hvis sømanden dør, mens han er berettiget til hyre efter § 29, stk. 2. I så fald kan dog rederen fradrage hyre, som han har betalt eller skal betale efter nævnte bestemmelse.

3. Sygepleje og begravelse.

§ 27. Når skibsføreren forlanger det, er en sømand pligtig at lade sig undersøge af en læge, dog uden udgift for sømanden.

Stk. 2. Er der grund til at antage, at en sømand er syg, skal skibsføreren så vidt muligt lade ham undersøge af en læge.

Stk. 3. Er en sømand syg eller kommet til skade, skal skibsføreren sørge for, at han ombord eller i land får forsvarlig pleje, derunder underhold, lægehjælp og lægemidler.

Stk. 4. Er der grund til at antage, at en sømand lider af en sygdom, som medfører

fare for de ombordværende, skal skibsføreren lade ham bringe i land, hvis betryggende foranstaltninger mod faren ikke kan træffes ombord.

Stk. 5). Kan en syg eller tilskadekommet sømand ikke selv tage vare på sine ejendele, skal skibsføreren drage omsorg for dem.

Sidste stk. Bliver en syg eller tilskadekommet sømand efterladt i udlandet, skal skibsføreren overgive ham til konsulens forsorg eller, hvis der ikke er dansk konsul på stedet, på anden måde skaffe ham forsvarlig pleje og underrette nærmeste danske konsul. På begæring af sømanden skal skibsføreren underrette hans nærmeste pårørende.

§ 31. *Stk. 1.* Når skibsføreren i udlandet efterlader en syg eller tilskadekommet sømand til dansk konsuls forsorg, skal han stille sådan sikkerhed, som konsulen kan godkende, for de udgifter, som det efter §§ 28 og 30 påhviler rederen at bære. Hyrebeløb, som sømanden har krav på, eller som han kan få krav på i medfør af § 18, stk. 2, 1. punktum, overgives til konsulen. Hyrebeløb, som sømanden har krav på, kan han fordre videregivet til sig, medmindre de må påregnes at medgå til dækning af udgifter for sømandens regning, eller han er i en tilstand, der gør ham uegnet til at varetage sine anliggender.

§ 18. *Stk. 2.* Hyren løber til og med den dag, tjenesten ophører, eller, hvis afmønstring skal foretages efter nævnte dag, til og med afmønstringsdagen. Er sømanden arbejdsudygtig på grund af sygdom eller legemsskade, løber hyren videre, sålænge han er arbejdsudygtig, dog ikke ud over to måneder, hvis han er styrmand, maskinmester, hovmester eller radiotelegrafist, eller en måned, hvis han hører til det øvrige mandskab, og ikke i flere dage, end han har været i tjenesten, medmindre bestemte tegn på sygdom eller legemsskade er påvist.

Stk. 3. Hyre betales ikke for tid, i hvilken sømanden ulovligt unddrager sig sin tjeneste, eller i hvilken han er arbejdsudygtig på grund af sygdom eller legeinsskade, som han svigagtigt har fortiet ved sin ansættelse.

fare for de ombordværende, skal skibsføreren lade ham bringe i land, hvis betryggende foranstaltninger mod faren ikke kan træffes om bord.

Stk. 5. Kan en syg eller tilskadekommet sømand ikke selv tage vare på sine ejendele, skal skibsføreren drage omsorg for dem.

Stk. 6. Bliver en syg eller tilskadekommet sømand efterladt i udlandet, skal skibsføreren overgive ham til konsulens forsorg eller, hvis der ikke er dansk konsul på stedet, på anden måde skaffe ham forsvarlig pleje og underrette nærmeste danske konsul. På begæring af sømanden skal skibsføreren underrette hans nærmeste pårørende.

§ 28. Når skibsføreren i udlandet efterlader en syg eller tilskadekommet sømand til dansk konsuls forsorg, kan konsulen kræve sikkerhed stillet for de udgifter, som det efter § 30 og § 33 påhviler rederen at bære.

Stk. 2. Hyrebeløb, som sømanden har krav på, eller som han kan få krav på i medfør af § 29, overgives konsulen. Hyrebeløb, som sømanden har krav på, kan han fordre videregivet til sig, medmindre de må påregnes at medgå til dækning af udgifter for sømandens regning, eller han er i en tilstand, der gør ham uegnet til at varetage sine anliggender.

§ 29. Under tjenesten har sømanden ret til hyre, selvom han er arbejdsudygtig som følge af sygdom eller legemsskade.

Stk. 2. Er sømanden syg eller skadet ved tjenestens ophør, løber hyren videre, sålænge han er arbejdsudygtig, dog ikke ud over 2 måneder. Er bestemte tegn på sygdom eller legemsskade ikke påvist, har han dog ikke ret til hyre i flere dage, end han har været i tjenesten. Skyldes arbejdsudygtigheden kønssygdom, udredes hyren af staten.

Stk. 3. Sømanden har ikke ret til hyre for den tid, i hvilken han er arbejdsudygtig som følge af sygdom eller legemsskade, han svigagtigt har fortiet ved sin ansættelse. Med undtagelse af kønssygdom gælder det sam-

Gældende sømandslov.

Udkast til sømandslov.

Stk. 4. Hyre betales ej heller for tid, i hvilken sømanden er arbejdsudygtig som følge af sygdom eller legemsskade, som han har pådraget sig med *forsæt* eller ved grov uagtsomhed. Dette gælder dog ikke, hvis sømanden er dansk og hans arbejdsudygtighed skyldes kønssygdom.

me. hvis han efter ansættelsen har pådraget sig sygdommen eller skaden med *forsæt* eller ved grov uagtsomhed.

Stk. 4. For den tid, en kvindelig søfarende er arbejdsløs efter tjenestens ophør som følge af graviditet, skal rederiet betale hende hyre i **indtil** 2 måneder. Dette gælder dog ikke, hvis hun ved ansættelsen har fortiet, at hun var gravid, eller har undladt at oplyse, at hun har mærket symptomer, som kunne tyde på graviditet.

Stk. 5. Er sømanden gennem en social tryghedsordning sikret dagpenge under sygdom eller graviditet, har sømanden alene krav på at få udbetalt hyre med det beløb, som hyren måtte overstige dagpengene for samme tidsrum. Det samme gælder, såfremt en gravid kvindelig søfarende er berettiget til at få udbetalt arbejdsløshedsunderstøttelse.

§ 28. Udgifterne ved en sømands pleje bæres med de af denne paragrafs stk. 3-5 følgende undtagelser af rederen, sålænge tjenesteforholdet består.

Stk. 2. Er en sømand syg eller tilskadekommet ved tjenesteforholdets ophør, har han med de af denne paragrafs stk. 3-5 følgende undtagelser ret til pleje for rederens regning i indtil 12 uger, hvis han er dansk og plejes i udlandet, og ellers i indtil 6 uger. Tiden regnes fra afmønstringen eller, om han ikke afmønstres, fra den dag, da skibet afgår. Hvis han er dansk og har hjemsted her i riget, og han afmønstres på grund af sygdom eller legemsskade eller ved sin fratræden lider af sådan sygdom eller legemsskade, som kan foranledige afmønstring, har han desuden ret til fri rejse med underhold for rederens regning til hjemstedet. Gøres ret til fri hjemrejse fra udlandet gældende, og sømandens helbredstilstand tillader det, får bestemmelsen i § 26, stk. 2, om pligt til at tage stilling på et andet skib tilsvarende anvendelse.

§ 30. Under tjenesten bærer rederen med de i stk. 3-5 anførte undtagelser alle udgifterne ved en sømands pleje.

Stk. 2. Er en sømand syg eller tilskadekommet ved tjenestens ophør, har han med de i stk. 3-5 anførte undtagelser ret til pleje for rederens regning i indtil 12 uger, dog ikke udover 2 uger efter, at han er ankommet til det land, hvor han er hjemmehørende. Tiden regnes fra afmønstringen eller, hvis han ikke afmønstres, fra den dag, da skibet afgår. Afmønstres en sømand på grund af sygdom eller legemsskade, eller lider han ved sin fratræden af sådan sygdom eller legemsskade, som kan foranledige afmønstring, har han desuden ret til fri rejse med underhold for rederens regning til hjemstedet. Er sømanden ikke hjemmehørende her i riget, kan rederen dog i stedet vælge at give sømanden en fri rejse med underhold til det sted, hvor sømanden opholdt sig, da han blev forhyret, forudsat at myndighederne på dette sted ikke nægter ham adgang til landet eller betinger hans adgang dertil af en sikkerhed, som han ikke

Stk. 3. Hvis sømanden svigagtigt har for-
tiet sygdommen eller legemsskaden ved sin
ansættelse, har han ikke ret til pleje for re-
derens regning eller fri hjemrejse. Når und-
tages kønssygdom, som dansk sømand lider
af, gælder det samme, hvis han har pådraget
sig sygdommen eller legemsskaden med for-
sæt eller ved grov uagtsomhed.

Stk. 4. Hvis sømanden er dansk og lider af
kønssygdom eller tuberkulose, overtager
staten de udgifter ved pleje efter afmøn-
stringen eller ved hjemrejse, der ville på-
hvile rederen, om ikke denne regel gjaldt.

Stk. 6. Er sømanden sygeforsikret i en
statsanerkendt sygekasse, i en statskontrol-
leret sygeforening, i en udenlandsk syge-
kasse eller -forening eller i et privat forsik-
ringsselskab, eller er han omfattet af en so-
cial tryghedsordning, har rederen eller sta-
ten ikke pligt til at bekoste sådan pleje efter
afmønstringen, som kan kræves ydet derfra.

§ 31. Stk. 2. Har skibsføreren i udlandet
været nødt til efter afmønstringen at gøre
sådanne udlæg til hjemsendelse eller pleje af
en dansk sømand, til anden hjælp for ham
ifølge forsorgsretlig forskrift eller i anled-
ning af hans død, som ikke efter dansk ret
påhviler rederen, og som ikke kunne være
undgået gennem bistand af dansk konsul,
kan erstatning kræves af staten.

§ 29. Dør en sømand, skal skibsføreren
underrette hans nærmeste pårørende og
sørge for hans begravelse eller ligbrænding.
Finder ligbrænding sted, skal skibsføreren
sørge for hjemsendelse af asken.

Stk. 2. Skibsføreren skal snarest muligt
vidnefast lade optage en fortegnelse over,
hvad den afdøde har efterladt ombord. Ind-
træffer dødsfaldet i udlandet, skal han afle-
vere fortegnelsen til nærmeste danske kon-
sul. Kan efterladenskaberne ikke uden

kan stille. Gøres ret til fri rejse gældende, og
sømandens helbredstilstand tillader det, får
bestemmelsen i § 8. stk. 2, om pligt til at
tage stilling på et andet skib tilsvarende
anvendelse.

Stk. 3. Hvis sømanden svigagtigt har for-
tiet sygdommen eller legemsskaden ved sin
ansættelse, har han ikke ret til pleje for re-
derens regning eller fri rejse. Når undtages
kønssygdom, gælder det samme, hvis han
efter ansættelsen har pådraget sig sygdom-
men eller skaden med forsæt eller ved grov
uagtsomhed.

Stk. 4. Hvis sømanden er hjemmehørende
her i riget og lider af kønssygdom eller tu-
berkulose, overtager staten udgifterne ved
den i stk. 2. jfr. stk. 3. nævnte pleje og
hjemrejse.

Stk. 5. Er sømanden sygeforsikret i en
anerkendt sygekasse, en fortsættelsessyge-
kasse, en udenlandsk sygekasse eller -fore-
ning eller i et privat forsikringsselskab, eller
er han omfattet af en social tryghedsord-
ning, har rederen eller staten ikke pligt til at
bekoste sådan pleje eller rejse, som kan
kræves ydet derfra.

§ 31. Har skibsføreren i udlandet været
nødt til efter afmønstring at gøre sådanne
udlæg til hjemsendelse eller pleje af en
dansk eller her i riget hjemmehørende syg
eller skadet sømand eller til anden hjælp for
ham ifølge forsorgsretlig forskrift, som ikke
efter dansk ret påhviler rederen, og som
ikke kunne være undgået gennem bistand af
dansk konsul, kan erstatning kræves af sta-
ten.

§ 32. Dør en sømand, skal skibsføreren
underrette hans nærmeste pårørende og
sørge for hans begravelse eller ligbrænding.
Indtræffer dødsfaldet i udlandet, skal tillige
nærmeste danske konsul underrettes. Fin-
der ligbrænding sted, skal skibsføreren sørge
for hjemsendelse af asken.

Stk. 2. Skibsføreren skal snarest muligt
vidnefast lade optage en fortegnelse over,
hvad den afdøde har efterladt om bord.
Indtræffer dødsfaldet i udlandet, skal han
aflevere fortegnelsen til nærmeste danske
konsul. Kan efterladenskaberne ikke uden

Gældende sømandslov.

ulempe beholdes ombord, skal også de overgives til konsulen. Forså vidt de er udsat for at fordærves, forinden overgivelse til dansk konsul kan finde sted, kan dog skibsføreren sælge dem på betryggende måde.

§ 30. Udgifterne ved en sømands begravelse eller ved ligbrænding samt hjemsendelse og gravsætning af hans aske skal betales af rederen, hvis sømanden dør, medens tjenesteforholdet består, eller medens han endnu har ret til pleje for rederens regning.

Stk. 2. Dør en dansk sømand, medens han har ret til pleje for statens regning, betaler staten udgifterne ved hans begravelse eller ved ligbrænding samt hjemsendelse og gravsætning af aske.

§ 31. *Stk. 2.* Har skibsføreren i udlandet været nødt til efter afmønstringen at gøre sådanne udlæg til hjemsendelse eller pleje af en dansk sømand, til anden hjælp for ham ifølge forsorgsretlig forskrift eller i anledning af hans død, som ikke efter dansk ret påhviler rederen, og som ikke kunne være undgået gennem bistand af dansk konsul, kan erstatning kræves af staten.

(Ingen tilsvarende bestemmelse).

Udkast til sømandslov.

ulempe beholdes om bord, skal også de overgives til konsulen.

§ 33. Udgifterne ved en sømands begravelse eller ved ligbrænding samt hjemsendelse og gravsætning af hans aske skal betales af rederen, hvis sømanden dør, mens tjenesteforholdet består, eller mens han endnu har ret til pleje for rederens regning.

Stk. 2. Dør en sømand, mens han har ret til pleje for statens regning, betaler staten udgifterne ved hans begravelse eller ved ligbrænding samt hjemsendelse og gravsætning af hans aske.

Stk. 5. Bestemmelsen i § 31 finder tilsvarende anvendelse, for så vidt angår udgifter i forbindelse med en sømands død.

4. *Aftale om fortsat tjeneste i rederiet.*
(*Rederiansættelse*).

§ 34. Er det aftalt, at sømandens tjenesteforhold er knyttet til rederiet, således at hans ansættelse hos rederen skal fortsætte, selvom tjenesten på det enkelte skib er ophørt, finder bestemmelserne i § 29 om hyre under sygdora (legemsskade) eller graviditet og § 26 om efterhyre ved død tillige anvendelse, selvom sømanden ikke er i tjeneste på et af rederiets skibe på tidspunktet for arbejdsudygtighedens eller dødsfaldets indtræden. Det samme gælder bestemmelserne i § 30, stk. 2, om pleje og fri rejse, og § 33 om begravelsesudgifter m. v., forudsat at sygdommen (skaden) eller dødsfaldet indtræder under et af rederen beordret ophold uden for sømandens hjemland. Retten til pleje for rederens (statens) regning omfatter dog alene pleje, der ydes uden for hjemlandet i indtil 12 uger fra sygdommens (skadens) indtræden.

Gældende sømandslov.

(Ingen tilsvarende bestemmelse).

Udkast til sømandslov.

5. Særlige bestemmelser om skibsofficerers tjenesteaftale.

§ 35. De foranstående bestemmelser finder tilsvarende anvendelse på en **skibsofficer**s tjenesteaftale med de undtagelser, **der** følger af denne paragrafs stk. 2-4 og §§ 36-39.

Stk. 2. Hver af parterne kan, såfremt ikke andet følger af aftalen, ved opsigelse bringe tjenesteforholdet **til** ophør med 3 måneders varsel.

Stk. 3. Uden hensyn til hvad der **er** bestemt i aftalen, skal opsigelse fra rederens side ske med mindst 1 måneders varsel i **det** første ansættelsesår og derefter med mindst 3 måneders varsel. Dette gælder dog ikke aftale om tjeneste som afløser, forudsat at tjenesten ikke varer udover 9 måneder. Opsigelsesfristen må ikke være kortere for rederen end for **skibsofficeren**.

Stk. 4. Retten til at fratræde tjenesten i medfør af § 7 er betinget af, at skibsofficeren har opsagt tjenesteforholdet med 3 måneders varsel eller, hvis et kortere varsel er aftalt, da med dette varsel. Løvrigt finder bestemmelserne i § 7 tilsvarende anvendelse.

(Ingen tilsvarende bestemmelse)

§ 36. Bliver en skibsofficer på grund af sygdom eller legemsskade ude af stand til at udføre sit arbejde, betragtes dette som lovligt forfald. Hvis en skibsofficer som følge af sygdom eller legemsskade for længere tid **er** uskikket til at udføre sit arbejde, eller han lider af en sygdom, der medfører fare for de ombordværende, kan han dog opsiges til fratrædelse uden hensyn **til**, hvad der i tjenesteaftalen måtte være bestemt om fratrædelsessted.

Stk. 2. Såfremt en skibsofficer er forhyret for bestemt tid eller for en bestemt rejse eller som afløser inden **for** det i § 35. stk. 3. nævnte tidsrum på 9 måneder, finder dog bestemmelserne i § 17. stk. 1, om afsked som følge af sygdom eller legemsskade tilsvarende anvendelse. Det samme gælder, hvis skibsofficeren ved sin ansættelse svigagtigt har fortiet sygdommen eller legemsskaden, eller han efter ansættelsen har pådraget sig sygdommen eller legemsskaden med forsæt eller ved grov uagtsomhed.

Stk. 3. Var tjenesteforholdet opsagt, da skibsofficeren blev arbejdsudygtig, eller op-

siges det herefter, finder bebestemmelsen i § 29, stk. 2, jfr. § 34. om ret til sygehyre efter tjenesteforholdets ophør kun anvendelse. såfremt opsigelsesfristen udløber, inden der er forløbet 2 måneder, efter at skibsofficeren som arbejdsudygtig fratrådte tjenesten om bord, og retten til sygehyre ophører i så fald 2 måneder efter fratrædelsen. Er skibsofficeren blevet arbejdsudygtig på et tidspunkt, da han ikke var i tjeneste på et af rederiets skibe, regnes de nævnte 2 måneder fra arbejdsudygtighedens indtræden.

Stk. 4. Bestemmelsen i § 34, jfr. stk. 3 i nærværende paragraf, finder anvendelse, selvom skibsofficerens tjenesteforhold ikke er knyttet til rederiet som anført i § 34.

(Ingen tilsvarende bestemmelse).

§ 37. Afskediges en skibsofficer uden sådan grund, som nævnes i § 36, stk. 2 (om sygdom i særlige tilfælde). § 17. stk. 1, 2. pkt. (om graviditet), § 17. stk. 2 (om påbudt lægeundersøgelse) eller § 18 (om disciplinære forseelser m. v.), har han ret til hyre for 3 måneder efter tjenesteforholdets ophør, såfremt almindelige erstatningsregler ikke hjemler ret til et større beløb. løvrigt finder bestemmelserne i § 19 om ret til fri rejse, om fratrædelse før opsigelsesfristens udløb og om ret til hyre og fri rejse for statens regning tilsvarende anvendelse.

(Ingen tilsvarende bestemmelse).

§ 38. Opsiges en skibsofficer, der har været uafbrudt beskæftiget i det pågældende rederi i 12, 15 eller 18 år. skal rederen ved officerens fratræden udrede et beløb svarende til henholdsvis 1. 2 eller 3 måneders hyre.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 finder ikke anvendelse, såfremt skibsofficeren ved fratrædelsen vil oppebære pension fra rederen eller folkepension.

Stk. 3. Bestemmelsen i stk. 1 finder tilsvarende anvendelse i tilfælde af uberettiget afsked.

(Ingen tilsvarende bestemmelse).

§ 39. Såfremt opsigelse af en dansk eller her i riget hjemmehørende skibsofficer, der er fyldt 20 år, og som har været uafbrudt beskæftiget i det pågældende rederi i mindst 1 år før opsigelsen, ikke kan anses for rimeligt begrundet i officerens eller rederiets forhold, skal rederen udrede en godtgørelse. Denne fastsættes under hensyn til officerens

ansættelsestid og sagens øvrige omstændigheder, men kan ikke overstige 3 måneders hyre.

Stk. 2. Såfremt en skibsofficer ved opsigelsen har været uafbrudt beskæftiget i det pågældende rederi i mindst 10 år, kan den i stk. 1 omhandlede godtgørelse udgøre indtil 4 måneders hyre. Efter 15 års uafbrudt beskæftigelse i rederiet kan godtgørelsen udgøre indtil 6 måneders hyre.

Stk. 3. Bestemmelserne i stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse i tilfælde af uberettiget afsked.

6. Skibsførerens tjenesteaftale.

§ 1. Rederen skal sørge for, at der oprettes skriftlig aftale med skibsføreren om ansættelsesvilkårene.

§ 3. Skibsføreren kan til enhver tid afskediges af rederen.

Stk. 2. Afskediges han uden sådan grund, som nævnes i § 4 eller § 5, har han ret til hyre for tre måneder efter sin fratræden.

Stk. 3. Bestemmelserne i § 34, stk. 2, får tilsvarende anvendelse.

§ 5. Afskediges skibsføreren på grund af uduelighed, uredelighed, grov fejl eller grov forsømmelse i tjenesten, tilkommer der ham ikke hyre for længere tid, end han har gjort tjeneste.

§ 2. *Stk. 1.* Er ikke andet aftalt, kan hver af parterne opsige tjenesteforholdet med tre måneders varsel til ophør i dansk havn, som skibet anløber for losning, lastning eller oplægning.

§ 4. Afskediges skibsføreren på grund af sygdom eller legemsskade, som gør ham uskikket til at føre skibet, har han ret til hyre for tre måneder efter tjenesteforholdets ophør. Har han fortiet sygdommen eller skaden svigagtigt ved sin ansættelse, har han dog ikke krav på hyre for længere tid, end han har gjort tjeneste. Når undtages kønssygdom, gælder det samme, dersom han har pådraget sig sygdommen eller skaden med forsæt eller ved grov uagtsomhed.

§ 40. Rederen skal sørge for, at der oprettes skriftlig aftale med skibsføreren om ansættelsesvilkårene. I aftalen skal bl. a. indeholdes, hvad der er aftalt om fratrædelsessted og opsigelsesfrist.

§ 41. Skibsføreren kan til enhver tid afskediges af rederen.

Stk. 2. Afskediges skibsføreren på grund af uduelighed, uredelighed eller grov eller oftere gentagen fejl eller forsømmelse i tjenesten, tilkommer der ham ikke hyre for længere tid, end han har gjort tjeneste.

Stk. 3. Løvrigt finder de for skibsofficerer i §§ 35, stk. 2 og 3, og 36-39 fastsatte bestemmelser om tjenesteforholdets ophør ved opsigelse m. v. tilsvarende anvendelse.

*Gældende sømandslov.**Udkast til sømandslov.*

§ 6. Går skibet tabt som følge af søulykke, eller bliver det efter søulykke erklæret for uistandsætteligt, ophører skibsførerens tjenesteforhold, hvis ikke andet følger af aftalen. Mod hyre og underhold er han dog pligtig at blive tilstede og sørge for ordningen af de anliggender, som vedrører skibet, de ombordværende eller lasten.

Stk. 2. Bestemmelserne i § 41, stk. 2 og 3, får tilsvarende anvendelse.

§ 2. Er ikke andet aftalt, kan hver af parterne opsige tjenesteforholdet med tre måneders varsel til ophør i dansk havn, som skibet anløber for losning, lastning eller oplægning.

Stk. 2. Har skibsføreren været i tjenesten om bord i halvandet år, kan han, om ikke andet er aftalt, også opsige tjenesteforholdet med nævnte varsel til ophør i fremmed losse-, laste- eller oplægningshavn.

§ 4. Afskediges skibsføreren på grund af sygdom eller legemsskade, som gør ham uskikket til at føre skibet, har han ret til hyre for tre måneder efter tjenesteforholdets ophør. Har han fortiet sygdommen eller skaden svigagtigt ved sin ansættelse, har han dog ikke krav på hyre for længere tid, end han har gjort tjeneste. Når undtages kønssygdom, gælder det samme, dersom han har pådraget sig sygdommen eller skaden med forsæt eller ved grov uagtsomhed.

§ 7. For skibsføreren gælder:

1. om pleje og fri hjemrejse med underhold i tilfælde af sygdom eller legemsskade, hvad § 28 bestemmer for en dansk sømand,
2. om fri hjemrejse med underhold efter længere tjenestetid, hvad § 26 bestemmer for en dansk sømand,
3. om hyre ved dødsfald, om begravelse eller ligbrænding og om behandling af efterladenskaber, hvad §§ 24, 29 og 30 bestemmer for en sømand.
4. om erstatning for tabte ejendele, hvad § 42 bestemmer for en dansk sømand, samt
5. om pligt til at underkaste sig lægeundersøgelse, hvad § 10, stk. 3, bestemmer for en sømand.

§ 42. Går skibet tabt ved søulykke, eller anses det efter søulykke for uistandsætteligt, ophører skibsførerens tjenesteforhold, hvis ikke andet følger af aftalen. Mod hyre og underhold er han dog pligtig at blive til stede og sørge for ordningen af de anliggender, som vedrører skibet, de ombordværende eller lasten.

Stk. 2. Bestemmelserne i § 20, stk. 2 og 3, får tilsvarende anvendelse.

§ 43. For skibsføreren gælder med de fornødne lempelser:

- 1) § 4, stk. 2, om foreskreven lægeundersøgelse.
- 2) § 6, stk. 1, om fratrædelsessted.
- 3) § 7, stk. 1, jfr. § 35, stk. 4, om fratrædelse efter 9 måneder, hvis ikke andet er aftalt.
- 4) § 8 om fri hjemrejse efter 6 måneders tjeneste.
- 5) § 12, stk. 1, om ret til afsked i tilfælde af, at hans ægtefælle eller barn er afgået ved døden eller er alvorlig syg, og omstændighederne tillader, at skibsføreren kan fratræde.
- 6) § 16, stk. 1, jfr. stk. 3, om ret til at kræve afsked, hvis skibet mister retten til at føre dansk flag.
- 7) § 17, stk. 2, og § 19, stk. 4, om afsked i forbindelse med påbudt lægeundersøgelse og om ret til hyre og fri rejse for statens regning.
- 8) § 26, jfr. §§ 34 og 36, stk. 4, om efterhyre ved død.
- 9) §§ 29 og 30, jfr. §§ 34 og 36, om hyre, pleje og fri rejse i tilfælde af sygdom eller legemsskade.
- 10) § 31 om rederens adgang til af staten at få erstattet visse udgifter.
- 11) §§ 32 og 33 om begravelse eller ligbrænding og om behandling af efterladenskaber.
- 12) § 55 om erstatning for tab af ejendele.

Gældende sømandslov.

§ 8. Er der tilsagt skibsføreren andel i skibets fragt (kaplak) eller i anden indtægt af rejsen eller andel i rederens overskud (tantieme), og tjenesteforholdet ophører før rejsens slutning eller regnskabsårets udløb, skal rederen betale en forholdsmæssig del af nævnte vederlag. Med fragt ligestilles godtgørelse for overliggetid.

Stk. 2. Haves ret til hyre ifølge § 3, § 4, § 6 eller § 7 for længere tid, end skibsføreren har været i tjenesten, betales sådant vederlag, som er nævnt i denne paragrafs stk. 1 for tiden efter tjenesteforholdets ophør med det beløb, hvormed det dobbelte af første styrmands hyre måtte overstige skibsførerens faste livre.

§ 44. Skibsføreren har den højeste myndighed ombord.

§ 45. Stk. 4. Har skibsføreren forfald, eller er han fraværende, træffer den øverste tilstedeværende styrmand i tilfælde, for hvilke forskrift ikke er givet af skibsføreren, i hans sted afgørelse, som ikke kan opsættes.

§ 44. Stk. 2. Dør skibsføreren, eller bliver han ude af stand til at føre skibet, eller forlader han tjenesten, træder første styrmand i hans sted, indtil en anden fører er ansat.

§ 55. Ved anordning af arbejdet skal hensyn tages til enhvers stilling ombord og såvidt muligt til hans dygtiggørelse i sit fag.

§ 45. Første styrmand foretager fordelingen af arbejdet mellem styr mændene i samråd med skibsføreren, for så vidt ikke denne har truffet bestemmelse derom.

Stk. 2. En styrmand skal særlig være skibsføreren til hjælp ved navigeringen og de dertil hørende observationer og beregninger. Han fører tilsyn med det øvrige mandskab og med skibet, dets tilbehør og udrustning, for så vidt ikke andet følger af § 46. Han skal sørge for de fornødne optegnelser

Udkast til sømandslov.

§ 44. Er der tilsagt skibsføreren andel i skibets fragt (kaplak) eller i anden indtægt af rejsen eller andel i rederens overskud (tantieme), og tjenesteforholdet ophører før rejsens slutning eller regnskabsårets udløb, skal rederen betale en forholdsmæssig del af nævnte vederlag. Med fragt ligestilles godtgørelse for overliggetid.

Stk. 2. Har skibsføreren ret til hyre efter §§ 26, 29, 37 eller 42 for længere tid, end han har været i tjenesten, betales sådant vederlag, som er nævnt i stk. 1, for tiden efter tjenesteforholdets ophør med det beløb, hvormed det dobbelte af øverste styrmands hyre måtte overstige skibsførerens faste hyre.

Kapitel III.

Skibstjenesten.

1. Ledelse af arbejdet om bord.

§ 45. Skibsføreren har den højeste myndighed ombord.

Stk. 2. Har skibsføreren forfald, eller er han fraværende, træffer den øverste tilstedeværende styrmand i tilfælde, for hvilke forskrift ikke er givet af skibsføreren, i hans sted afgørelse, som ikke kan opsættes.

Stk. 3. Dør skibsføreren, eller bliver han på grund af sygdom eller anden tvingende årsag ude af stand til at føre skibet, eller forlader han tjenesten, træder den øverste styrmand i hans sted, indtil ny fører er tiltrådt. Rederen skal i disse tilfælde straks underrettes om det skete.

§ 46. Ved fordeling af arbejdet skal hensyn tages til enhvers stilling om bord og så vidt muligt til hans dygtiggørelse i sit fag.

Stk. 2. Handelsministeren fastsætter efter indhentet udtalelse fra Søfartens Fællesråd de af hensyn til sikkerheden til søs fornødne bestemmelser om ansvarsområdet for skibsofficerer og andre, der har ledende stilling om bord.

over modtaget og udleveret gods og føre tilsyn med lastning, stuvning og losning af gods. Angående hans pligt til at føre skibsdagbogen gælder, hvad søloven bestemmer.

Stk. 3. En vagthavende styrmand er ansvarlig for sin navigering.

Stk. 4. Har skibsføreren forfald, eller er han fraværende, træffer den øverste tilstedeværende styrmand i tilfælde, for hvilke forskrift ikke er givet af skibsføreren, i hans sted afgørelse, som ikke kan opsættes.

§ 46. Maskinchefen leder og er ansvarlig for maskintjenesten. Han skal særlig sørge for forsvarlig drift, behandling og vedligeholdelse af skibets maskineri med tilhørende anlæg og indretninger samt af skibsskroget indenfor kedel- og maskinrum med tilhørende kulkasser, tanke og akselgange. Han fører tilsyn med skibets forråd af brændsel og andre maskinfornødenheder og kontrollerer mængden og beskaffenheden deraf ved modtagelsen. Han ordner tjenesteforholdet mellem maskinmestrene og fører tilsyn med maskinmandskabet og dets opholdsrum. Angående hans pligt til at føre maskindagbogen gælder, hvad søloven bestemmer.

Stk. 2. Finder maskinchefen mangler ved de nævnte dele af skibet, dets tilbehør eller udrustning, skal han uden ophold underrette skibsføreren.

Stk. 3. Er der foruden maskinchefen flere maskinmestre ombord, anses det overladt den øverste af disse at foretage fordelingen af arbejdet mellem dem i samråd med maskinchefen, for så vidt ikke denne har truffet bestemmelse derom.

Stk. 4. En vagthavende maskinmester er ansvarlig for betjeningen af skibets maskineri.

Stk. 5. Har maskinchefen forfald, eller er han fraværende, træffer den øverste tilstedeværende maskinmester i tilfælde, for hvilke forskrift ikke er givet af maskinchefen, i hans sted afgørelse, som ikke kan opsættes.

§ 47. Hovmesteren skal særlig sørge for tilberedningen og serveringen af kosten, føre tilsyn med provianten og sørge for renholdelsen af de rum, som skibsføreren bestemmer.

§ 48. Radiotelegrafisten skal særlig forestå radiotjenesten. Han er ansvarlig for driften, behandlingen og vedligeholdelsen af skibets radioanlæg med dertil hørende udstyr og reservemateriel. Om hans pligt til at føre radiodagbogen gælder, hvad søloven og loven om tilsyn med skibe bestemmer.

Stk. 2. Finder radiotelegrafisten mangler ved radioanlægget, skal han uden ophold underrette skibsføreren.

§ 49. *Stk. 2.* Enhver skal opføre sig sømmeligt, ædrueligt og fredeligt og følge forskrifter, som gives for ordenen ombord. Når en sømand modtager en ordre, skal han ved tydeligt svar tilkendegive, at han har forstået den.

§ 50. *Stk. 1.* En sømand skal adlyde ordrer, han modtager i tjenesten, vise omsorg for skib og last og i det hele udføre sin tjeneste med omhu og påpasselighed.

§ 51. *Stk. 1.* En sømand er pligtig at tiltræde sin tjeneste ombord til den fastsatte tid.

Stk. 5. Bliver en sømand forhindret i at komme ombord i rette tid, skal han uden ophold underrette skibsføreren.

§ 52. Undlader en sømand at tiltræde tjeneste ombord i rette tid, eller forlader han uberettiget skibet, eller kommer han ikke tilbage i rette tid efter at have været i land, kan skibsføreren lade ham bringe ombord ved politiets hjælp, hvis skibet ellers ikke har tilstrækkeligt mandskab, eller sømanden træffes beruset. Denne bestemmelse gælder dog ikke for skib, der går i indenrigsfart.

§ 50. *Stk. 2.* Den skade, en sømand forvolder ved fejl eller forsømmelse i tjenesten, er han pligtig at erstatte. Retten kan dog nedsætte erstatningsbeløbet under hensyntagen til den udviste skyld, skadens størrelse og omstændighederne iøvrigt.

2. Almindelige tjenestepligter.

§ 47. En sømand skal efterkomme de ordrer, han modtager i tjenesten, og han skal ved tydeligt svar tilkendegive, at han har forstået disse. Han skal endvidere følge de forskrifter, der gives for ordenen om bord.

Stk. 2. Bliver en sømand forhindret i at komme om bord i rette tid, skal han uden ophold underrette skibsføreren.

Stk. 3. Den skade, en sømand forvolder ved fejl eller forsømmelse i tjenesten, er han pligtig at erstatte. Retten kan dog nedsætte erstatningsbeløbet under hensyntagen til den udviste skyld, skadens størrelse og omstændighederne iøvrigt.

3. Værn mod ulykker og sundhedsfare.

§ 55. *Stk. 2.* Den, der leder arbejdet, er pligtig at iagttage de fornødne forsigtighedsregler til værn mod ulykkestilfælde og syg-

§ 48. Den, der leder arbejdet, skal ved arbejdets tilrettelæggelse sørge for, at sømanden er tilbørligt værn timer mod ulykkestil-

Gældende sømandslov.

dom. Kongen kan give nærmere forskrifter i så henseende.

§ 57. Skibsføreren skal påse, at mandskabet får god og tilstrækkelig kost. Nærmere bestemmelser om, hvad der kræves i så henseende, gives af kongen.

Stk. 2. Finder skibsføreren det under rejsen nødvendigt at mindske kosten, har mandskabet krav på en passende erstatning.

Stk. 3. Skibsføreren må ikke tage mandskabets bespisning i entreprise.

§ 58. Skibsføreren skal føre tilsyn med sundhedsforholdene, opholdsrummene og renligheden ombord. Nærmere bestemmelser om, hvad der kræves i så henseende, gives af kongen.

§ 59. Fremsætter over halvdelen af mandskabet klage over skibets sødygtighed til den forestående rejse, er skibsføreren pligtig at lade foretage kontrolsyn i overensstemmelse med de efter loven om tilsyn med skibe gældende regler. I fremmed havn, hvor adgang til kontrolsyn efter disse regler ikke haves, skal skibsføreren henvende sig til vedkommende myndighed på stedet med begæring om udmeldelse af synsmænd.

Sik. 2. Det samme gælder, hvis maskinchefen eller første styrmand fremsætter tilsvarende klage med hensyn til de dele af skibet, dets tilbehør eller udrustning, som han har tilsyn med.

Stk. 3. Viser det sig ved synet, at klagen har savnet rimelig grund, erstattes skaden efter reglerne i § 50, stk. 2.

Stk. 4. Afholdes syn i medfør af denne paragraf uden for riget, skal den danske kon-

Udkast til sømandslov.

fælde og sundhedsfarlig påvirkning, ligesom han ved instruktion og tilsyn skal sikre, at arbejdet udføres på forsvarlig måde under hensyn til ulykkes- og sundhedsrisikoen.

Stk. 2. Sømanden skal medvirke til, at de foranstaltninger, der er truffet for at sikre mod ulykker eller skadelige påvirkninger, virker efter deres bestemmelse, og han skal i det hele iagttage fornøden forsigtighed.

Stk. 3. Handelsministeren kan fastsætte nærmere bestemmelser til forebyggelse af og beskyttelse mod sygdoms- og ulykkesfarer om bord.

4. Kost og sundhedsforhold.

§ 49. Skibsføreren skal påse, at mandskabet får god og tilstrækkelig kost. Nærmere bestemmelser om, hvad der kræves i så henseende, kan fastsættes af handelsministeren.

Stk. 2. Finder skibsføreren det under rejsen nødvendigt at mindske kosten, har mandskabet krav på en passende erstatning.

Stk. 3. Skibsføreren må ikke for egen regning påtage sig mandskabets forplejning.

Stk. 4. Skibsføreren skal føre tilsyn med sundhedsforholdene og renligheden om bord. Nærmere bestemmelser om, hvad der kræves i så henseende, kan fastsættes af handelsministeren.

5. Sødygtighedssyn.

§ 50. Fremsætter over halvdelen af mandskabet klage over skibets sødygtighed til den forestående rejse, er skibsføreren pligtig at lade foretage kontrolsyn i overensstemmelse med de efter loven om tilsyn med skibe gældende regler. I fremmed havn, hvor adgang til kontrolsyn efter disse regler ikke haves, skal skibsføreren henvende sig til vedkommende myndighed på stedet med begæring om udmeldelse af synsmænd.

Stk. 2. Det samme gælder, hvis maskinchefen eller den øverste styrmand fremsætter tilsvarende klage med hensyn til de dele af skibet, dets tilbehør eller udrustning, som han har tilsyn med.

Stk. 3. Viser det sig ved synet, at klagen har savnet rimelig grund, erstattes skaden efter reglerne i § 47, stk. 3.

Stk. 4. Afholdes syn i medfør af denne paragraf uden for riget, skal den danske

Gældende sømandslov.

sul på stedet, hvis sagen har været ham forelagt, og ellers skibsføreren uopholdelig indsende beretning til handelsministeriet.

§ 56. En sømand skal have fornøden tid til hvile og søvn.

Stk. 2. Er en sømand under 16 år, skal han i tiden mellem kl. 20 og kl. 8 have en sammenhængende hviletid på mindst 9 timer. Er en sømand over 16 år, skal han inden for hvert døgn have en hviletid på mindst 8 timer, der kan deles i højst to perioder. Fra disse bestemmelser kan dog kongen gøre undtagelse, for så vidt angår skibe med bruttodrægtighed under 500 tons.

Stk. 3. På søndage og andre her i riget anordnede helligdage må der ikke pålægges en sømand arbejde, som kan opsættes.

Stk. 4. På sådanne helligdage bør der endvidere så vidt muligt gives enhver af besætningen, som ønsker det, lejlighed til uforstyrret at holde gudstjeneste ombord.

§ 51. *Stk. 2.* Under skibets ophold i havn eller på anden sikker ankerplads har en sømand ret til at gå i land i sin fritid, for så vidt hans forbliven ombord ikke er påkrævet af hensyn til skibets, ladningens eller de ombordværendes sikkerhed, udførelse af nødvendigt skibsarbejde eller skibets forestående afrejse eller forhaling.

Stk. 3. En gang om måneden skal det under ophold som nævnt tillades en sømand at gå i land for at ordne egne anliggender i tiden efter kl. 12 eller i anden tid, hvorom aftale træffes, og på en dag, da butikker og ekspeditionssteder holdes åbne. Overstiger opholdet ikke 48 timer, er dog retten til sådan landlov betinget af, at skibets afgang ikke forsinkes derved.

Stk. 4. For så vidt det under hensyn til omkostningerne og andre omstændigheder med rimelighed kan ske, skal skibsføreren vederlagsfrit skaffe sådan bådforbindelse med land, at mandskabet kan udnytte dets ret til at gå i land i fritid.

Udkast til sømandslov.

konsul på stedet, hvis sagen har været ham forelagt, og ellers skibsføreren uopholdeligt indsende beretning til handelsministeriet.

6. Hviletid m. v.

§ 51. En sømand skal have fornøden tid til hvile og søvn.

Stk. 2. Er en sømand under 16 år, skal han i tiden mellem kl. 20 og kl. 8 have en sammenhængende hviletid på mindst 9 timer. Er en sømand over 16 år, skal han inden for hvert døgn have en hviletid på mindst 8 timer, der kan deles i højst to perioder. Fra disse bestemmelser kan dog handelsministeren gøre undtagelse, for så vidt angår skibe under 500 registrertons brutto.

Stk. 3. På søn- og helligdage må der ikke pålægges en sømand arbejde, som kan opsættes.

Stk. 4. På sådanne helligdage bør der endvidere så vidt muligt gives enhver af besætningen, som ønsker det, lejlighed til uforstyrret at holde gudstjeneste om bord.

7. Sømandens ret til at gå i land i fritiden.

§ 52. Under skibets ophold i havn eller på sikker ankerplads har en sømand ret til at gå i land i sin fritid, medmindre det er nødvendigt, at han bliver om bord af hensyn til skibets, de øvrige ombordværendes eller lastens sikkerhed, udførelse af nødvendigt skibsarbejde eller skibets forestående afrejse eller forhaling.

Stk. 2. En gang om måneden skal det under ophold som nævnt tillades en sømand at gå i land for at ordne egne anliggender i tiden efter kl. 12 eller i anden tid, hvorom aftale træffes, og på en dag, da butikker og ekspeditionssteder holdes åbne. Overstiger opholdet ikke 48 timer, er dog retten til sådan landlov betinget af, at skibets afgang ikke forsinkes derved.

Stk. 3. For så vidt det under hensyn til omkostningerne og andre omstændigheder med rimelighed kan ske, skal skibsføreren vederlagsfrit skaffe sådan bådforbindelse med land, at mandskabet kan udnytte dets ret til at gå i land i fritid.

§ 54. Ting til personlig brug kan en sømand medtage i rimeligt omfang, forsåvidt det ikke kan medføre ulempe for skib eller ladning eller fare for uorden ombord. Uden tilladelse af skibsføreren må han ikke medtage varer til salg for egen eller andens regning.

Stk. 2. For ulovlig medtaget gods er sømanden pligtig at betale fragt. Angående erstatning for skade, godset forvolder, gælder reglerne i § 50, stk. 2.

Stk. 3. Finder skibsføreren grund til mistanke om, at noget ulovligt er bragt ombord, kan han lade mandskabets gemmer undersøge. Vedkommende har ret til at være til stede ved undersøgelsen.

Stk. 4. Hvad der ulovligt er medtaget, kan skibsføreren tage i forvaring, lade bringe i land eller om fornødent kaste over bord.

§ 53. Ejendele, en sømand ved tjenesteforholdets ophør har efterladt ombord, skal forvares for hans regning. Skibsføreren skal snarest muligt vidnefast lade optage en fortegnelse derover. Forsåvidt forvaring under hensyn til ejendelenes beskaffenhed, omkostningerne og andre omstændigheder ikke med rimelighed kan ske, kan de dog sælges på betryggende måde. Det samme gælder, hvis sømanden ikke inden 2 år har henvendt sig til rederen for at få ejendelene udleveret.

Stk. 2. Betaling af erstatningskrav, rederen måtte have imod sømanden ifølge tjenesteforholdet, eller sikkerhedsstillelse for sådant krav kan gøres til vilkår for udlevering til sømanden.

§ 42. Har en dansk sømand mistet ombordværende ejendele ved forlis af skibet, ved sørøveri eller brand eller andet havari, der rammer skibet, skal rederen betale erstatning efter almindelige bestemmelser, som kongen giver. Fradrag gøres ikke for nødvendig beklædning, sømanden har modtaget i henhold til § 41, stk. 3.

§ 60. Når det er nødvendigt for at opretholde ordenen ombord, kan skibsføreren eller den, der i hans fravær eller forfald er trådt i hans sted, skaffe sig lydighed ved anvendelse af magt.

8. Medtagelse af ejendele m. m.

§ 53. Ting til personlig brug kan en sømand medtage i rimeligt omfang, for så vidt det ikke kan medføre ulempe for skib eller ladning eller fare for uorden om bord. Uden tilladelse af skibsføreren må han ikke medtage varer til salg for egen eller andens regning.

Stk. 2. For ulovligt medtaget gods er sømanden pligtig at betale fragt. Angående erstatning for skade, godset forvolder, gælder reglerne i § 47, stk. 3.

Stk. 3. Finder skibsføreren grund til mistanke om, at noget ulovligt er bragt om bord, kan han lade mandskabets gemmer undersøge. Vedkommende har ret til at være til stede ved undersøgelsen.

Stk. 4. Hvad der ulovligt er medtaget, kan skibsføreren tage i forvaring, lade bringe i land eller om fornødent kaste over bord.

§ 54. Ejendele, en sømand ved tjenesteforholdets ophør har efterladt om bord, skal forvares for hans regning. Skibsføreren skal snarest muligt vidnefast lade optage en fortegnelse derover. For så vidt forvaring under hensyn til ejendelenes beskaffenhed, omkostningerne og andre omstændigheder ikke med rimelighed kan ske, kan de dog sælges på betryggende måde. Det samme gælder, hvis sømanden ikke inden 1 år har henvendt sig til rederen for at få ejendelene udleveret.

§ 55. Har en sømand mistet eller fået beskadiget ombordværende ejendele ved forlis, sørøveri, brand eller andet havari, der rammer skibet, skal rederen betale erstatning efter nærmere af handelsministeren fastsatte bestemmelser. Fradrag kan gøres for beklædning, sømanden har modtaget i henhold til § 20, stk. 2.

9. Magtmidler.

§ 56. Når det er nødvendigt for at opretholde ordenen om bord, kan skibsføreren eller den, der i hans fravær eller forfald er trådt i hans sted, skaffe sig lydighed ved anvendelse af magt.

Stk. 2. Er skibet i fare, eller viser der sig mytteri blandt mandskabet, eller foreligger anden nødstilstand, er det tilladt at bruge ethvert middel, som er nødvendigt for at tilvejebringe orden og lydighed. Enhver af mandskabet er, endog uden opfordring, pligtig at yde hjælp.

Stk. 3. Tilføjes skade den, som nægtede lydighed, kan han kun gøre ansvar gældende, hvis hårdere midler er anvendt, end omstændighederne krævede.

§ 61. Hvis nogen af mandskabet gør sig skyldig i en grovere forbrydelse, og skibet ikke er i dansk havn, skal skibsføreren snarest muligt optage en foreløbig forklaring under iagttagelse af reglerne i § 64. Dette gælder dog ikke, hvis forbrydelsen er forøvet på fremmed territorium og forfølges af stedets myndigheder.

Stk. 2. Indtil dansk konsul eller politiet i Danmark kan tage sig af sagen, skal skibsføreren såvidt muligt sørge for, at den skyldige ikke undviger. Er det nødvendigt, kan skibsføreren lade ham indespærre eller anvende andre magtmidler, men føreren må ikke behandle ham strengere, end øjemedet kræver.

§ 43. En sømand kan fordre skibsførerens afregning prøvet af dansk mønstringsbestyrer. På Færøerne kan afregningen fordres prøvet af landfogeden eller en sysselmand.

Stk. 2. Opstår der, medens skibet er uden for riget, tvist mellem skibsføreren og en sømand om afregningen eller tjenesteforholdet iøvrigt, kan sagen forelægges dansk konsul. For fremmed myndighed må tvisten ikke indbringes.

Stk. 3. Mønstringsbestyrerens eller konsulens afgørelse er bindende for parterne, indtil tvisten kan indbringes for dansk domstol. Har sømanden ikke andet værneting her i riget, kan sag mod ham anlægges i den retskreds, hvor skibet har hjemsted.

Stk. 4. Gælder afgørelsen betaling af et pengebeløb over 100 kroner, kan konsulen, hvis omstændighederne taler derfor, bestemme

Stk. 2. Er skibet i fare, eller viser der sig mytteri blandt mandskabet, eller foreligger anden nødstilstand, er det tilladt at bruge ethvert middel, som er nødvendigt for at tilvejebringe orden og lydighed. Enhver af mandskabet er, også uden opfordring, pligtig at yde hjælp.

Stk. 3. Bliver den, der nægter lydighed, tilføjet skade, kan han kun gøre ansvar gældende, hvis hårdere midler er anvendt, end omstændighederne krævede.

§ 57. Gør nogen af mandskabet sig skyldig i en grovere forbrydelse, og skibet ikke er i dansk havn, skal skibsføreren snarest muligt optage en foreløbig forklaring under iagttagelse af reglerne i § 61. Dette gælder dog ikke, hvis forbrydelsen er forøvet på fremmed territorium og forfølges af stedets myndigheder.

Stk. 2. Indtil dansk konsul eller politiet i Danmark kan tage sig af sagen, skal skibsføreren så vidt muligt sørge for, at den skyldige ikke undviger. Er det nødvendigt, kan skibsføreren lade ham indespærre eller anvende andre magtmidler, men føreren må ikke behandle ham strengere, end øjemedet kræver.

Kapitel IV.

Tvistigheder angående tjenesteforholdet.

§ 58. En sømand kan fordre skibsførerens afregning prøvet af dansk mønstringsmyndighed.

Stk. 2. Opstår der, mens skibet er uden for riget, tvist mellem skibsføreren og en sømand om afregningen eller tjenesteforholdet iøvrigt, kan sagen forelægges dansk konsul. Tvisten må ikke indbringes for fremmed myndighed.

Stk. 3. Mønstringsmyndighedens eller konsulens afgørelse er bindende for parterne, indtil tvisten kan indbringes for dansk domstol. Har sømanden ikke andet værneting her i riget, kan sag mod ham anlægges i den retskreds, hvor skibet har hjemsted.

Stk. 4. Gælder afgørelsen betaling af et pengebeløb over 500 kr., kan konsulen, hvis omstændighederne taler derfor, bestemme

*Gældende sømandslov.**Udkast til sømandslov.*

me, at beløbet eller en del deraf skal deponeres hos ham. Et deponeret beløb skal sammen med udskrift af konsulens afgørelse indsendes til handelsministeriet. Er efter seks måneders forløb ikke andet fastslået af dansk domstol, eller tvisten indbragt herfor, udbetales beløbet.

at beløbet eller en del deraf skal deponeres hos ham. Et deponeret beløb skal sammen med udskrift af konsulens afgørelse indsendes til handelsministeriet. Er efter 6 måneders forløb ikke andet fastslået af dansk domstol, eller tvisten indbragt herfor, udbetales beløbet.

Kapitel V.

Disciplinbod.

§ 62. Som disciplinbod kan tab af hyre for indtil syv dage pålægges en sømand:

1. hvis han undlader at tiltræde tjenesten i rette tid eller uberettiget går fra borde eller ikke kommer tilbage i rette tid efter at have været i land,
2. hvis han forsømmer at melde forfald, der hindrer ham i at komme ombord i rette tid,
3. hvis han forvolder skade eller fare ved forsømmelse i tjenesten,
4. hvis han er beruset i tjenesten,
5. hvis han bortødsler proviant eller på anden måde behandler proviant utilbørligt,
6. hvis han lader uvedkommende holde sig skjult ombord eller mod forbud lader nogen komme ombord,
7. hvis han ulovligt bringer stærke drikke, narkotika eller andet, der kan foranledige uorden eller fare, ombord,
8. hvis han ikke adlyder en ordre, han modtager i tjenesten, eller
9. hvis han opfører sig usømmeligt, indlader sig i slagsmål eller på anden måde gør brud på ordenen ombord.

§ 62. *Stk. 2.* Disciplinbod kan dog ikke anvendes på skib, der går i indenrigsfart, og på andet skib kan disciplinbod ikke pålægges under ophold i dansk havn eller for forseelse, der er begået i dansk havn og kunne have været påtalt før skibets afgang.

§ 63. Disciplinbod kan ikke pålægges tidligere end fireogtyve timer og ikke senere

§ 59. Disciplinbod kan pålægges en sømand,

- 1) hvis han undlader at tiltræde tjenesten i rette tid eller uberettiget går fra borde eller ikke kommer tilbage i rette tid efter at have været i land,
- 2) hvis han forsømmer at melde forfald, der hindrer ham i at komme om bord i rette tid,
- 3) hvis han forvolder skade eller fare ved forsømmelse i tjenesten,
- 4) hvis han er beruset i tjenesten,
- 5) hvis han bortødsler proviant eller på anden måde behandler proviant utilbørligt,
- 6) hvis han lader uvedkommende holde sig skjult om bord eller mod forbud lader nogen komme om bord,
- 7) hvis han ulovligt bringer stærke drikke, narkotika eller andet, der kan foranledige uorden eller fare, om bord,
- 8) hvis han ikke adlyder en ordre, han modtager i tjenesten, eller
- 9) hvis han opfører sig usømmeligt, indlader sig i slagsmål eller på anden måde gør brud på ordenen om bord.

Stk. 2. Disciplinboden består i tab af indtil 3 dages hyre. Ved ny forseelse kan dog bod pålægges med tab af indtil 7 dages hyre.

§ 60. Disciplinbod kan ikke anvendes på skib, der går i indenrigsfart, og på andet skib kan disciplinbod ikke pålægges under ophold i dansk havn eller for forseelse, der er begået i dansk havn og kunne være påtalt før skibets afgang.

Stk. 2. Disciplinbod kan ikke pålægges en sømand, hvis han bliver afskediget fra tjenesten på grund af samme forseelse.

Stk. 3. Disciplinbod kan ikke pålægges tidligere end 24 timer og ikke senere end 7

Gældende sømandslov.

end syv dage efter, at forseelsen er begået, medmindre særlige vægtige grunde nødvendiggør undtagelse.

§ 65. Ved fastsættelse af disciplinbod skal hensyn tages ikke blot til forseelsens størrelse og til de omstændigheder, hvorunder den er begået, men også til sømandens tidligere opførsel. Er forseelsen ringe, og der er grund til at antage, at en advarsel er tilstrækkelig, bør disciplinbod ikke pålægges.

§ 64. Disciplinbod pålægges en sømand af et disciplinnævn, der nedsættes af skibsføreren for hver enkelt sag.

Stk. 2. Nævnet består af skibsføreren som formand og fire andre medlemmer, hvoraf de to udtages blandt de i §§ 45-48 omhandlede mandskabskategorier, medens de to andre skal tilhøre det øvrige mandskab, således at så vidt muligt mindst eet af de fra hver side udtagne medlemmer skal tilhøre samme tjenesteområde (dækket, maskinen, reparationen o. s. v.) som sømanden. Det ene af de to medlemmer, der repræsenterer det menige mandskab, skal derhos så vidt muligt være mandskabsgruppens tillidsmand, hvis en sådan er valgt. Så vidt muligt skal samtlige medlemmer være danske.

Stk. 3. Før disciplinbod pålægges, afhøres sømanden og de vidner, der antages at kunne give oplysning i sagen, af formanden. Spørgsmål kan gennem formanden stilles af nævnets øvrige medlemmer og af sømanden. Hvad der forklares, indføres i skibsdagbogen eller en særlig forhørsbog og oplæses for den, der har afgivet forklaringen. Nævnets afgørelse indføres ligeledes i vedkommende bog. Rigtigheden af, hvad der er tilført bogen, bekræftes ved underskrift af nævnets medlemmer.

Stk. 4. Hvis disse forskrifter ikke er overholdt, er pålæg af disciplinbod ugyldigt.

Stk. 5. I tilfælde af stemmelighed er formandens stemme afgørende.

Stk. 6. Sømanden kan forlange en af skibsføreren bekræftet udskrift af, hvad der er tilført skibsdagbogen eller den særlige forhørsbog angående sagen.

Udkast til sømandslov.

dage efter, at forseelsen er begået, medmindre særlig vægtige grunde nødvendiggør undtagelse.

§ 61. Ved fastsættelse af disciplinbod skal hensyn tages ikke blot til forseelsens størrelse og til de omstændigheder, hvorunder den er begået, men også til sømandens tidligere opførsel. Er forseelsen ringe, og der er grund til at antage, at en advarsel er tilstrækkelig, bør disciplinbod ikke pålægges.

§ 62. Disciplinbod pålægges en sømand af et disciplinnævn, der nedsættes af skibsføreren for hver enkelt sag.

Stk. 2. Nævnet består af skibsføreren som formand og fire andre medlemmer, hvoraf de to udtages blandt skibsofficererne, mens de to andre skal tilhøre det menige mandskab, således at så vidt muligt mindst ét af de fra hver side udtagne medlemmer skal tilhøre samme tjenesteområde som sømanden. Det ene af de to medlemmer, der repræsenterer det menige mandskab, skal derhos så vidt muligt være mandskabsgruppens tillidsmand, hvis en sådan er valgt.

Stk. 3. Før disciplinbod pålægges, afhøres sømanden og de vidner, der antages at kunne give oplysning i sagen, af formanden. Spørgsmål kan gennem formanden eller med hans tilladelse stilles af nævnets øvrige medlemmer og af sømanden. Hvad der forklares, indføres i skibsdagbogen eller en særlig forhørsbog og oplæses for den, der har afgivet forklaringen. Nævnets afgørelse indføres ligeledes i vedkommende bog.

Stk. 4. Hvis disse forskrifter ikke er overholdt, er pålæg af disciplinbod ugyldigt.

Stk. 5. I tilfælde af stemmelighed er formandens stemme afgørende.

Stk. 6. Rigtigheden af, hvad der angående sagen er tilført skibsdagbogen eller en særlig forhørsbog, bekræftes ved underskrift af nævnets medlemmer. Sømanden kan forlange en af skibsføreren bekræftet udskrift af, hvad der er tilført bogen.

Gældende sømandslov.

Stk. 7. Nærmere bestemmelser om fremgangsmåden ved pålæg af disciplinbod og om den særlige forhørsbogs indretning og autorisation kan gives af handelsministeren.

§ 66. Skibsføreren kan helt eller delvis eftergive pålagt disciplinbod. Beslutning om eftergivelse skal indføres i skibsdagbogen eller den særlige forhørsbog og underskrives af skibsføreren og to vidner. Sker det ikke, er beslutningen ugyldig.

§ 67. Vil en sømand klage over en afgørelse, hvorved disciplinbod er pålagt ham, kan han indbringe sagen for søretten på rederiets hjemsted i Danmark senest et år efter afmønstringen.

§ 68. Retssag efter § 67 behandles som underretssag uden retsafgift for den klagende sømand og med adgang for retten til at forkorte stævnevarslet.

§ 69. Et som disciplinbod afkortet hyrebeløb skal ved sømandens afmønstring sammen med en af skibsføreren bekræftet udskrift af, hvad der er tilført skibsdagbogen eller en særlig forhørsbog angående sagen, overgives til dansk mønstringsbestyrer eller dansk konsul eller, på Færøerne, til landfogeden eller en sysselmænd og uden ophold indsendes til handelsministeriet. Beløbet anvendes i velgørende øjemed til fordel for sømænd eller deres pårørende efter nærmere bestemmelser, som kongen giver.

§ 70. Undlader rederen at sørge for, at der oprettes skriftlig aftale med skibsføreren om ansættelsesvilkårene, straffes han med bøde.

Stk. 2. Med samme straf anses den reder, der undlader at påse, at skibsføreren underkastes påbudt lægeundersøgelse.

§ 71. Skibsføreren eller den, der er trådt i skibsførerens sted - straffes med bøde eller hæfte:

1. hvis han misbruger de magtmidler, der er tillagt ham ved denne lov,

Udkast til sømandslov.

Stk. 7. Nærmere bestemmelser om et disciplinnævns behandling af sag om pålæg af disciplinbod og om den særlige forhørsbogs indretning og autorisation kan gives af handelsministeren.

§ 63. Skibsføreren kan helt eller delvis eftergive pålagt disciplinbod. Beslutning om eftergivelse skal indføres i skibsdagbogen eller den særlige forhørsbog og underskrives af skibsføreren og to vidner. Sker det ikke, er beslutningen ugyldig.

§ 64. Vil en sømand klage over en afgørelse, hvorved disciplinbod er pålagt ham, kan han indbringe sagen for retten på rederiets hjemsted i Danmark senest et år efter afmønstringen.

§ 65. Retssag efter § 64 behandles som underretssag uden retsafgift for den klagende sømand og med adgang for retten til at forkorte stævnevarslet.

§ 66. Et som disciplinbod afkortet hyrebeløb skal ved sømandens afmønstring sammen med en af skibsføreren bekræftet udskrift af, hvad der er tilført skibsdagbogen eller en særlig forhørsbog angående sagen, uden ophold indsendes til handelsministeriet. Beløbet anvendes i velgørende øjemed til fordel for sømænd eller deres pårørende efter nærmere bestemmelser, som fastsættes af handelsministeren.

Kapitel VI.**Straffe- og tiltalebestemmelser.**

§ 67. Undlader rederen at sørge for oprettelse af skriftlig aftale om ansættelsesvilkårene som foreskrevet i § 3, stk. 1, jfr. stk. 3 og 4, og § 40, straffes han med bøde.

Stk. 2. Med samme straf anses den reder, der undlader at påse, at skibsføreren underkastes påbudt lægeundersøgelse.

§ 68. Skibsføreren eller den, der er trådt i skibsførerens sted - straffes med bøde eller hæfte,

- 1) hvis han misbruger de magtmidler, der er tillagt ham ved denne lov,

Gældende sømandslov.

2. hvis han behandler en sømand med unødigt hårdhed,
3. hvis han tilsidesætter sine pligter over for en syg eller tilskadekommet sømand, eller
4. hvis han forholder en sømand lovlig kost.

Stk. 2. Under skærpende omstændigheder kan tillige ved dommen retten til at føre skib frakendes ham enten for en vis tid eller for bestandig.

Stk. 3. Frakendes nævnte ret ham, skal det bestemmes ved dommen, hvorvidt han kan gøre tjeneste som styrmand. Anklagemyndigheden indsender hans sønæringsbevis og udskrift af dommen til handelsministeriet. Er det bestemt, at han kan gøre tjeneste som styrmand, meddeler handelsministeriet ham fornødent sønæringsbevis.

Stk. 4. Kongen kan tilbagegive frakendt ret til at føre skib, når to år er forløbet fra domsafsigelsen.

§ 72. Skibsføreren - eller den, der er trådt i skibsførerens sted — straffes med bøde:

2. hvis han undlader at overlevere en sømand afregningsbog som foreskrevet i § 11,
1. hvis han anvender nogen til arbejde ombord i strid med bestemmelserne i § 10,
4. hvis han forsømmer at indsende beretning om syn efter § 59 til handelsministeriet, eller
3. hvis han anvender nogen til arbejde i strid med bestemmelsen i § 56, stk. 2,
5. hvis han overtræder bestemmelserne i § 87 om pligt til at have visse dokumenter ombord tilgængelige også for mandskabet.

§ 73. Hvis skibsføreren eller nogen af **mandskabet** i den hensigt at unddrage sig tjenesten undlader at indfinde sig ombord i rette tid eller forlader skibet, straffes han med bøde.

Stk. 2. Under skærpende omstændigheder, såsom når rømningen medfører fare for menneskeliv eller for skibet, kan hæfte idømmes.

Udkast til sømandslov.

- 2) hvis han behandler en sømand med unødigt hårdhed,
- 3) hvis han tilsidesætter sine pligter overfor en syg eller tilskadekommet sømand, eller
- 4) hvis han forholder en sømand lovlig kost.

Stk. 2. Under skærpende omstændigheder kan tillige ved dommen retten til at føre skib frakendes ham enten for en vis tid eller for bestandig.

Stk. 3. Frakendes nævnte ret ham, skal det bestemmes ved dommen, hvorvidt han kan gøre tjeneste som styrmand. Anklagemyndigheden indsender hans sønæringsbevis og udskrift af dommen til handelsministeriet. Er det bestemt, at han kan gøre tjeneste som styrmand, meddeler handelsministeriet ham fornødent sønæringsbevis.

Stk. 4. Handelsministeren kan tilbagegive frakendt ret til at føre skib, når to år er forløbet fra domsafsigelsen.

§ 69. Skibsføreren eller den, der er trådt i skibsførerens sted - straffes med bøde,

- 1) hvis han ved indgåelse af en tjenesteaf-tale undlader at sørge for oprettelse af skriftlig aftale som foreskrevet i § 3, stk. 2, 2. pkt., jfr. stk. 1, 3 og 4,
- 2) hvis han anvender nogen til arbejde ombord i strid med bestemmelserne i § 4,
- 3) hvis han forsømmer at indsende beretning om syn efter § 50 til handelsministeriet,
- 4) hvis han anvender nogen til arbejde i strid med bestemmelsen i § 51, stk. 2. eller
- 5) hvis han overtræder bestemmelserne i § 79 om pligt til at have visse dokumenter ombord tilgængeligt også for mandskabet,

§ 70. Hvis skibsføreren eller nogen af **mandskabet** i den hensigt at unddrage sig tjenesten undlader at indfinde sig ombord i rette tid eller forlader skibet, straffes han med bøde.

Stk. 2. Under skærpende omstændigheder, såsom når rømningen medfører fare for menneskeliv eller for skibet, kan hæfte idømmes.

Gældende sømandslov.

§ 74. Hvis en sømand sætter sig op imod skibsføreren eller den, som i skibsføreren's sted fører befalingen, eller han nægter lydighed, straffes han med bøde eller hæfte.

§ 75. Hvis en sømand mod bedre vidende fremsætter eller deltager i klage som nævnt i § 59, og kontrolsyn foranlediges derved, straffes han med bøde eller hæfte.

§ 76. Foranlediger en sømand grundstødning, forlis eller anden søulykke ved grov fejl eller grov forsømmelse i tjenesten, straffes han med bøde eller hæfte. Det samme gælder, dersom en sømand gentagne gange ved fejl eller forsømmelse foranlediger en sådan begivenhed.

Stk. 2. Er den skyldige styrmand eller maskinmester, kan han under skærpende omstændigheder tillige ved dommen helt eller delvis frakendes retten til at gøre tjeneste som sådan enten for en vis tid eller for bestandig.

Stk. 3. Frakendes nævnte ret ham helt eller delvis, indsender anklagemyndigheden hans sønæringsbevis og udskrift af dommen til handelsministeriet. Er retten kun delvis frakendt ham, meddeler handelsministeriet ham fornødent sønæringsbevis.

Stk. 4. Handelsministeren kan helt eller delvis tilbagegive frakendt ret til at gøre tjeneste som styrmand eller maskinmester, når et år er forløbet efter domsafsigelsen.

Stk. 5. Angående forseelse som i denne paragraf omhandlet, begået af skibsføreren, gælder, hvad søloven bestemmer.

§ 77. Gør rederen, skibsføreren eller nogen af mandskabet sig skyldig i sådan grov eller oftere gentagen fejl eller forsømmelse med hensyn til forpligtelser efter denne lov, som ikke omfattes af nogen af de foregående bestemmelser, straffes han med bøde eller hæfte.

§ 78. Er disciplinbod pålagt for en tjenesteforseelse, skal hensyn tages dertil ved fastsættelse af straf for forseelsen efter dette kapitel. Straffen kan i så fald ikke blot ned sættes, men helt bortfalde.

Udkast til sømandslov.

§ 71. Hvis en sømand sætter sig op imod skibsføreren eller den, som i skibsføreren's sted fører befalingen, eller han nægter lydighed, straffes han med bøde eller hæfte.

§ 72. Hvis en sømand mod bedre vidende fremsætter eller deltager i klage som nævnt i § 50, og kontrolsyn foranlediges derved, straffes han med bøde eller hæfte.

§ 73. Foranlediger en sømand grundstødning, forlis eller anden søulykke ved grov fejl eller grov forsømmelse i tjenesten, straffes han med bøde eller hæfte. Det samme gælder, dersom en sømand gentagne gange ved fejl eller forsømmelse foranlediger en sådan begivenhed.

Stk. 2. Er den skyldige styrmand eller maskinmester, kan han under skærpende omstændigheder tillige ved dommen helt eller delvis frakendes retten til at gøre tjeneste som sådan enten for en vis tid eller for bestandig.

Stk. 3. Frakendes nævnte ret ham helt eller delvis, indsender anklagemyndigheden hans sønæringsbevis og udskrift af dommen til handelsministeriet. Er retten kun delvis frakendt ham, meddeler handelsministeriet ham fornødent sønæringsbevis.

Stk. 4. Handelsministeren kan helt eller delvis tilbagegive frakendt ret til at gøre tjeneste som styrmand eller maskinmester, når 1 år er forløbet efter domsafsigelsen.

Stk. 5. Angående forseelse som i denne paragraf omhandlet, begået af skibsføreren, gælder, hvad søloven bestemmer.

§ 74. Gør rederen, skibsføreren eller nogen af mandskabet sig skyldig i sådan grov eller oftere gentagen fejl eller forsømmelse med hensyn til forpligtelser efter denne lov eller af de i medfør heraf udstedte forskrifter, som ikke omfattes af nogen af de foregående bestemmelser, straffes han med bøde eller hæfte.

§ 75. Er disciplinbod pålagt for en tjenesteforseelse, skal hensyn tages dertil ved fastsættelse af straf for forseelsen efter dette kapitel. Straffen kan i så fald ikke blot ned sættes, men helt bortfalde.

§ 79. Offentlig påtale mod nogen af mandskabet rejses, for så vidt angår forseelser som nævnt i §§ 73, stk. 1, 74 og 77, kun på begæring af rederen eller skibsføreren. Dette gælder dog ikke tiltale efter § 77 for overtrædelse af § 55, stk. 2.

Stk. 2. I sager angående forseelser som nævnt i § 71, § 73, stk. 2, eller § 76 kan påtale ikke rejses, forinden erklæring fra handelsministeren er indhentet. Er tab af menneskeliv eller betydelig skade foranlediget, kan påtale ikke heller frafaldes, forinden sådan erklæring foreligger.

§ 85. Under forudsætning af gensidighed kan kongen udvide de bestemmelser til fordel for danske sømænd og deres efterladte, som indeholdes i § 18, stk. 4, § 19, stk. 3, § 24, § 26, § 28, § 41 og § 42. **til** at gælde også for fremmede sømænd.

§ 86. Kongen kan give nærmere bestemmelser om sådan ret til pleje i tilfælde af sygdom eller tilskadekomst, til fri rejse med underhold i visse tilfælde og til hjemsendelse af hyremidler på statens ansvar samt om sådan pligt til at sørge for begravelse eller ligbrænding, som denne lov fastslår.

§ 11. **Stk. 7.** Søfartsbøger, mønstringsbeviser, afregningsbøger, særlige hæfter som nævnt og skibsbemandingslister udfærdiges af mønstringsbestyrerne, på Færøerne af landfogeden og sysselmændene og uden for riget af dansk konsul. Nærmere bestemmelser om udstedelsen, indretningen og brugen af samt prisen for sådanne bøger, beviser m. v. gives af handelsministeren. Betalingen for en afregningsbog eller et særligt hæfte som nævnt erlægges af rederen.

§ 11. **Sidste stk. 1** søfartsbogen eller mønstringsbeviset må ikke gøres nogen bemærkning om den forhyredes forhold i tjenesten, ej heller om nogen ham overgået straffedom.

§ 76. Offentlig påtale mod nogen af mandskabet rejses, for så vidt angår forseelser som nævnt i §§ 70, stk. 1, 71 og 74, kun på begæring af rederen eller skibsføreren. Dette gælder dog ikke tiltale efter § 74 for overtrædelse af § 48.

Stk. 2. I sager angående forseelser som nævnt i §§ 68, 70, stk. 2, eller 73 kan påtale ikke rejses, forinden erklæring fra handelsministeriet er indhentet.

Kapitel VII.

Særlige bestemmelser.

§ 77. Handelsministeren kan under forudsætning af gensidighed helt eller delvis udvide de bestemmelser til fordel for her i riget hjemmehørende sømænd, som indeholdes i § 8 om fri hjemrejse med underhold efter en vis tids tjeneste, § 11 om den gravides ret til fri hjemrejse for statens regning og § 30 om den syge sømands ret til fri rejse. **til** at gælde også for andre sømænd.

§ 78. Handelsministeren kan efter forhandling med udenrigsministeren give nærmere bestemmelser om sådan ret til pleje i tilfælde af sygdom eller tilskadekomst, til fri rejse med underhold i visse tilfælde og til hjemsendelse af hyremidler på statens ansvar samt om sådan pligt til at sørge for begravelse eller ligbrænding, som denne lov fastslår.

Stk. 2. Bestemmelser om udstedelse og brugen af søfartsbøger, mønstringsbeviser og bemandingsskemaer fastsættes af handelsministeren.

Stk. 3. I søfartsbogen eller mønstringbeviset må ikke gøres nogen bemærkning om den forhyredes forhold i tjenesten eller nogen ham overgået straffedom.

Gældende sømandslov.

§ 87. Skibsføreren skal sørge for, at et eksemplar af denne lov og af bestemmelser, kongen giver med hjemmel i § 42, § 57, § 58 eller § 86, findes ombord tilgængelig også for mandskabet.

Stk. 2. Er forhyring sket i henhold til tariff-aftale, skal han endvidere sørge for, at et aftryk af denne findes ombord tilgængelig også for mandskabet.

§ 89. Adgang til opsigelse af en skibsførers eller dansk sømands tjenesteforhold til ophør i dansk havn medfører kun, hvis han har hjemsted på Færøerne, ret til at opsiges forholdet til ophør i færøsk havn, og kun, hvis han har hjemsted i Grønland, ret til at opsiges det til ophør i grønlandsk havn.

Stk. 2. En skibsførers eller dansk sømands ret til fri hjemrejse med underhold efter længere tjenestetid påvirkes ikke af, om han i løbet af det sidste år har haft adgang til at fratræde i færøsk eller i grønlandsk havn, medmindre han har hjemsted henholdsvis på Færøerne eller i Grønland.

§ 88. *Stk. 3.* For ikke registreringspligtige skibe og for fartøjer til fiskeri eller lignende særligt formål kan lempelser i lovens regler fastsættes af kongen.

§ 90. Denne lov træder i kraft den 1. januar 1953.

Stk. 2. Samtidig ophæves sømandslov nr. 181 af 1. maj 1923 og lov nr. 96 af 7. april 1936 om tillæg til samme lov.

Stk. 3. Personer, der på lovens ikrafttrædelsestidspunkt gør tjeneste ombord, kan fortsætte denne tjeneste uanset bestemmelserne i nærværende lovs § 10. stk. 1 og 2.

§ 88. Kongen kan bestemme, i hvilket omfang denne lov skal finde anvendelse på skibe hjemmehørende på Færøerne.

Stk. 2. Kongen kan sætte denne lov i kraft for Grønlands vedkommende med de undtagelser og lempelser, som forholdene måtte tilsige.

Udkast til sømandslov.

§ 79. Skibsføreren skal sørge for, at et eksemplar af denne lov og de i henhold dertil udstedte bekendtgørelser findes om bord tilgængelig også for mandskabet.

Stk. 2. Er forhyring sket i henhold til tariff-aftale, skal han endvidere sørge for, at et eksemplar af denne findes om bord tilgængelig også for mandskabet.

§ 80. Adgang til opsigelse af en her i riget hjemmehørende sømands tjenesteforhold til ophør i dansk havn medfører kun, hvis han har hjemsted på Færøerne, ret til at opsiges forholdet til ophør i færøsk havn, og kun, hvis han har hjemsted i Grønland, ret til at opsiges det til ophør i grønlandsk havn.

Stk. 2. En her i riget hjemmehørende sømands ret efter § 8 til fri hjemrejse med underhold efter en vis tids tjeneste påvirkes ikke af, om han i løbet af de sidste 3 måneder har haft adgang til at fratræde i færøsk eller i grønlandsk havn, medmindre han har hjemsted henholdsvis på Færøerne eller i Grønland.

§ 81. For ikke registreringspligtige skibe og for skibe til fiskeri eller andet særligt formål kan lempelser i lovens regler fastsættes af handelsministeren.

§ 82. Tidspunktet for lovens ikrafttræden bestemmes af handelsministeren. Ved ikrafttrædelsen ophæves sømandslov nr. 229 af 7. juni 1952 som ændret ved lov nr. 160 af 27. maj 1964.

§ 83. Det kan ved kgl. anordning bestemmes, i hvilket omfang loven skal finde anvendelse på skibe hjemmehørende på Færøerne.

Stk. 2. Loven kan ved kgl. anordning sættes i kraft for Grønlands vedkommende med de afvigelser, de særlige grønlandske forhold tilsiger.

Opstilling over hovedinddelingen i udkastet til ny sømandslov.

Kapitel I: Indledning	§§ 1- 2
Kapitel II: Tjenesteaftalen:	
1. Tjenesteaftalens indgåelse og ophør	§§ 3-20
2. Beregning og udbetaling af hyre	§§ 21-2(i)
3. Sygepleje og begravelse	§§ 27-33
4. Aftale om fortsat tjeneste i rederiet	§ 34
5. Særlige bestemmelser om skibsofficerers tjenesteaftale	§§ 35-39
6. Skibsførerens tjenesteaftale	§§ 40-44
Kapitel III: Skibstjenesten:	
L. Ledelse af arbejdet om bord	§§ 45-415
2. Almindelige tjenestepligter	§ 47
3. Værn mod ulykker og sundhedsfare	§ 48
4. Kost og sundhedsforhold	§ 49
5. Sødygtighedssyn	§ 50
6. Hviletid m. v.	§ 51
7. Sømandens ret til at gå i land i fritiden	§ 52
8. Medtagelse af ejendele m. m.	§§ 53-55
9. Magtmidler	§§ 56-57
Kapitel IV: Tvistigheder angående tjenesteforholdet	§ 57
Kapitel V: Disciplinbod	§§ 59-66
Kapitel VI: Straffe- og tiltalebestemmelser	§§ 67-76
Kapitel VII: Særlige bestemmelser	§§ 77-83

Opstilling over de enkelte bestemmelser i udkastet til ny sømandslov.

Kapitel 1 — Indledning.

- § 1: Udkastets anvendelsesområde.
- § 2: Udkastets anvendelse på andre, der er ansat ombord.

Kapitel II Tjenesteaftalen.

- § 3: Aftalens indgåelse.
- § 4: Mindstealder og lægeundersøgelse.
- § 5: Opsigelsesvarsel.
- § 6: Fratrædelseshavn.
- § 7: Sømandens adgang til at hæve tjenesteaftalen efter en vis tids tjeneste.
- § 8: Fri hjemrejse efter vis tids tjeneste.
- § 9: Forlængelse af tjenesteforholdet, når indrejse nægtes m. v.
- § 10: Pligt til før fratrædelsen at deltage i nødvendigt arbejde m. v.
- § 11: Ret til afsked og hjemrejse ved graviditet.
- § 12: Ret til afsked af velfærdsgrunde.
- § 13: Ret til afsked ved skibets usødygtighed m. m.
- § 14: Ret til afsked ved krigsfare og ondartet epidemi.
- § 15: Ret til afsked ved forhyring for en bestemt rejse.
- § 16: Ret til afsked ved flag- og rederskifte.
- § 17: Afsked på grund af sygdom m. v.
- § 18: Afsked på grund af tjenesteforseelser m. v.
- § 19: Erstatning og fri rejse ved uberettiget afsked af sømand.
- § 20: Tjenesteforholdets ophør ved tab af skibet m. m.
- § 21: Hyren og dens beregning.
- § 22: Hyrens udbetaling.
- § 23: Rederens adgang til at modregne i samt tilbageholde hyre.
- § 24: Opgørelse over indtjent hyre.
- § 25: Fordeling af sparet hyre, når mandskabet formindskes under rejsen.
- § 26: Hyrens ophør og efterhyre ved død.
- § 27: Omfanget af sygeplejen.
- § 28: Forholdene, når syg sømand efterlades i udlandet.
- § 29: Hyre og sygehyre under sygdom.
- § 30: Betaling af pleje, rejse m. m. ved sygdom.
- § 31: Refusion af udgifter til syg eller skadet sømand, som ikke påhviler rederen.
- § 32: Ordning af begravelse m. m. ved en sømands død.
- § 33: Dækning af udgifterne ved sømands begravelse m. m.
- § 34: Aftale om fortsat tjeneste i rederiet (rederiansættelse).
- § 35: Opsigelsesvarslar for skibsofficerer.
- § 36: Tjenesteforholdets ophør ved skibsofficerers arbejdsudygtighed som følge af sygdom m. v.
- § 37: Erstatning ved uberettiget afsked af en skibsofficer.
- § 38: Særlig fratrædelseløn til skibsofficerer.
- § 39: Godtgørelse ved usaglig opsigelse m. v. af en skibsofficer.

- § 40: Indgåelse af skibsførerens tjenesteaftale.
- § 41: Adgangen til at bringe skibsførerens aftale til ophør ved opsigelse og afsked.
- § 42: Skibsførerens stilling ved skibets forlis.
- § 43: 1 hvilket omfang foranstående bestemmelser finder anvendelse på skibsførerens tjenesteforhold.
- § 44: Kaplak og tantieme til skibsføreren.

Kapitel 111 Skibstjenesten.

- § 45: Skibsførerens myndighed.
- § 46: Fordeling af arbejdet samt ansvarsområdet for skibsofficerer m. fl.
- § 47: Pligten til at efterkomme ordrer, erstatningspligt m. v.
- § 48: Værn mod ulykker og sundhedsfare.
- § 49: Kost og sundhedsforhold.
- § 50: **Sødygtighedssyn.**
- § 51: **Hviletid m. v.**
- § 52: Sømandens ret til at gå i land i fritiden.
- § 53: Sømandens ret til at medtage ejendele m. m.
- § 54: Efterladte ejendele.
- § 55: Erstatning for mistede eller beskadigede ejendele.
- § 56: Magtmidler.
- § 57: Grovere forbrydelse begået af søfarende.

Kapitel IV Tvistigheder angående tjenesteforholdet.

- § 58: Tvistigheder angående tjenesteforholdet.

Kapitel V — Disciplinbod.

- § 59: Hvornår disciplinbod kan pålægges samt bodens størrelse.
- § 60: Hvornår disciplinbod ikke kan pålægges.
- § 61: Hvilke forhold der skal tages hensyn til ved fastsættelse af disciplinbod.
- § 62: Disciplinnævns nedsættelse, sammensætning m. m., samt fremgangsmåden ved pålæg af disciplinbod.
- § 63: Eftergivelse af disciplinbod.
- § 64: Sømandens adgang til klage over disciplinnævnsafgørelse.
- § 65: Underretsbehandling af klage over disciplinnævnsafgørelse.
- § 66: Indsendelse af disciplinbod til handelsministeriet samt bodens anvendelse i velgørende øjemed.

Kapitel VI — Straffe- og tiltalebestemmelser.

- § 67: Straf for rederens undladelse af oprettelse af skriftlig tjenesteaftale m. m.
- § 68: Straf for misbrug af magtmidler m. m.
- § 69: Straf for skibsførerens undladelse af oprettelse af skriftlig tjenesteaftale m. m.
- § 70: Straf for rømning.
- § 71: Straf for at sætte sig op imod skibsføreren.
- § 72: Straf for mod bedre vidende at klage over skibets sødygtighed.
- § 73: Straf m. m. for ved grov fejl eller grov forsømmelse at foranledige søulykke.
- § 74: Straf for andre fejl eller forsømmelser, der påhviler rederen, skibsføreren eller sømanden.

- § 75: Hensyntagen til pålæg af disciplinbod ved straffastsættelsen.
- § 76: Forudsætningerne for at rejse tiltale ved visse forseelser.

Kapitel VII — Særlige bestemmelser.

- § 77: Udvidet anvendelse af visse bestemmelser under forudsætning af gensidighed.
- § 78: Bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler om bl. a. retten til pleje i tilfælde af sygdom eller tilskadekomst.
- § 79: Hvilke love m. m. der skal findes om bord.
- § 80: Adgang til opsigelse i færøsk eller grønlandsk havn.
- § 81: Adgangen til at fravige foranstående bestemmelser i specialskibe m. m.
- § 82: Udkastets ikrafttræden.
- § 83: Færøerne og Grønland.

Udkast til lov om ændringer i søloven.

§ 1.

I søloven, **jfr.** lovbekendtgørelse nr. 163 af 12. maj 1967, foretages følgende ændringer:

1. § 70 affattes således:

„§ 70. I det omfang og på de vilkår, som handelsministeren fastsætter, skal skibsføreren medtage søfarende, som har krav på fri hjemrejse efter sømandslovens § 8, eller for hvis hjemrejse en dansk konsul eller myndighederne i Grønland skal sørge. Han skal uden betaling medtage afdøde danske og her i riget hjemmehørende søfarendes aske og efterladte ejendele, for så vidt det kan ske uden ulempe.

Stk. 2. Under forudsætning af gensidighed kan handelsministeren udvide disse bestemmelser til at gælde også for andre søfarende, deres aske og ejendele.“

2. I § 170, *stk. 2*, ændres „sømandslovens §§ 54, 57, 58 og 61“ til „sømandslovens §§ 49, 53 og 57“.

3. Efter § 321 indsættes som § 321 a:

„§ 321 a. I sager angående forseelser som nævnt i § 318 kan påtale ikke rejses, forinden erklæring fra handelsministeriet er indhentet.“

§ 2.

Tidspunktet for lovens ikrafttræden bestemmes af handelsministeren.

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser i udkast til ny sømandslov.

Indledende bestemmelser.

Udkastets §§ 1 og 2 modsvarer bestemmelserne i sømandslovens (S. kapitel om „Lovens anvendelse på personer ombord, der ikke hører til besætningen“ (§§ 82-84). I lighed med de øvrige nordiske udkast foreslås bestemmelserne om, hvilken personkreds der omfattes af udkastet, placeret i det indledende afsnit.

Til § 1.

Udkastets anvendelsesområde.

Den primære personkreds, for hvilken sømandsloven finder anvendelse, er samlet under fællesbetegnelsen besætningen, der består af skibsføreren (kap. 1) og mandskabet (kap. 2). Mandskabsgruppen er igen delt op i skibsofficerer og det øvrige mandskab. Da lovens bestemmelser imidlertid ifølge § 82 får tilsvarende anvendelse „på personer ombord, der er ansat af rederen eller skibsføreren, men ikke hører til den egentlige besætning“, har en nærmere afgrænsning af betegnelsen „besætningen“ ingen reel betydning på det her omhandlede punkt. I lighed med det norske og det svenske udkast foreslås det derfor at undlade at benytte betegnelsen ved udformningen af bestemmelserne om lovens anvendelsesområde.

Ved afgrænsningen af den del af de hos rederen ansatte arbejdstagere, der skal være omfattet af loven, foreslås det i *stk. 1* at anvende betegnelsen „skibstjeneste“. Det svenske udkasts § 1 anvender betegnelsen „skeppsarbete“, og det norske udkasts § 1 „arbeid på skep“. Kommissionen har ikke anset det for påkrævet i udkastet at optage en definition af begrebet skibstjeneste, der i overensstemmelse med den traditionelle opfattelse omfatter arbejde, der har relation til skibets drift, og som udføres af arbejdstagere, der følger med skibet. En skibslæge vil således, som efter gældende ret, være omfattet af udkastet, og det samme gælder de i visse rederier ansatte, der som hørende til et mobilt hold f. eks. udfører reparationer og vedligeholdelsesarbejder på rederiets forskellige skibe, idet de følger med det pågældende skib på dets rejse. Hvis derimod eksempelvis en inspektør, en instruktør eller en tekniker følger med skibet for at varetage særlige opgaver, kan sådant arbejde ikke betegnes som skibstjeneste.

Den pågældende vil alene være omfattet af udkastets § 2.

Afgørende for, om en person er omfattet af udkastet, er ikke, om han er påmønstreret skibet, men om han faktisk udfører skibstjeneste om bord. En pro forma påmønstring af eksempelvis en sømands ægtefælle vil således ikke medføre, at ægtefællen omfattes af udkastet eller af de i § 2 opregnede bestemmelser.

De såkaldte daglønsfolk, der i havn udfører vagt-tjeneste m. v. på skibe med afmønstreret besætning, anses ikke for omfattet af sømandslovens bestemmelser. I udkastet foreslås optaget en bestemmelse om, at udkastet ikke finder anvendelse på personer, der alene arbejder om bord i skibet, mens dette ligger i havn. En tilsvarende bestemmelse findes i den norske sømandslov og det norske udkast.

Uden for begrebet skibstjeneste falder også det arbejde, en rederiansat sømand eventuelt udfører for rederiet under „ventetid“, hvor han ikke er beordret til tjeneste på et af rederiets skibe. Det følger imidlertid af udkastets § 34, at bestemmelserne angående sygehyre, pleje og hjemrejse samt efterhyre ved død i et vist omfang også gælder ved sygdom (død) indtruffet i sådanne ventetidsperioder.

De særbestemmelser vedrørende tjenesteaftalen (længere opsigelsesvarsel m. v.), som efter sømandsloven gælder for de i lovens § 9 opregnede stillinger som styrmand, maskinmester, hovmester og radiotelegrafist, må ifølge § 82 finde tilsvarende anvendelse på andre stillinger, der kan sidestilles med de i opregningen nævnte. Dette gælder f. eks. stilling som skibslæge. For at undgå i hver enkelt af de omhandlede særbestemmelser at gentage sømandslovens opregning foreslås det i *stk. 2, 1. pkt.* at anvende betegnelsen skibsofficerer som omfattende de i sømandslovens § 9 nævnte stillinger. Ifølge *2. pkt.* skal de for skibsofficerernes tjenesteaftale i udkastets §§ 35-39 fastsatte bestemmelser også finde anvendelse på andre af rederen til skibstjeneste ansatte funktionærer i tilsvarende stillinger. Med den udvikling, der for tiden finder sted inden for skibsfarten, må det iøvrigt forudses, at der efterhånden kan opstå en række nye funktioner om bord som specialteknikere o. lign.

Til § 2.

Udkastets anvendelse på andre, der er ansat om bord.

Stk. 1 svarer til sømandslovens § 83, stk. 1, hvorefter visse af lovens bestemmelser får tilsvarende anvendelse på personer, der er ansat om bord af andre end rederen (skibsføreren). Som nævnt i bemærkningerne til § 1 omfatter stk. 1 dog også de hos rederen ansatte personer, der om bord udfører arbejde, som ikke kan betegnes som skibstj eneste, f. eks. en garantimester.

De bestemmelser, der finder anvendelse på denne persongruppe, svarer til de i sømandslovens § 83 opregnede bestemmelser, dog at man desuden har medtaget bestemmelserne i udkastets § 11 om ret til afsked og hjemrejse for statens regning i tilfælde af graviditet, § 33, stk. 2 og 3 om statens betaling af begravelsesudgifter m. m. i visse tilfælde og § 48 om værn mod ulykkestilfælde og sundhedsfarlig påvirkning.

I *stk. 2* foreslås det, at handelsministeren efter indhentet udtalelse fra Søfartens Fællesråd kan bestemme, at kun de i *stk. 1* opregnede bestemmelser skal finde anvendelse på det af rederen til tjeneste på et passagerskib ansatte restaurationspersonale og andet til betjening af passagererne ansat personale.

Forslaget tager navnlig sigte på personale ansat i cafeterier, kiosker o. lign. på færger. Bl. a. som følge af korte overfartstider adskiller dette personales arbejdsforhold sig ofte ikke i væsentlig henseende fra arbejdsforholdene for det tilsvarende i land beskæftigede personale. På nogle færger er det omhandlede personale ikke ansat af rederen, men af en selvstændig restauratør, og personalet vil i så fald ikke være omfattet af sømandslovens bestemmelser angående tjenesteaftalen, herunder bestemmelserne om sygehyre, pleje m. v., men alene af de i udkastets § 2, stk. 1 nævnte bestemmelser. De pågældende vil derimod være omfattet af de for arbejdstagere i land gældende bestemmelser, herunder normalt sygeforsikringslovens bestemmelser om dagpenge under sygdom. Da det kan være bedst stemmende med såvel de ansattes som arbejdsgiverens interesser, at det nævnte personale, også når det er ansat af rederen, kun er omfattet af de i udkastets § 2, stk. 1 opregnede bestemmelser, foreslås en hertil sigtende dispensationsbestemmelse optaget i loven.

I *stk. 3* bestemmes, at de af *stk. 1* og 2 omfattede personer er pligtige at udføre det arbejde, skibsføreren finder nødvendigt for skibets sikkerhed. Bestemmelsen svarer med en redaktionel ændring til sømandslovens § 83, stk. 2.

i *stk. 4* fastsættes, at bestemmelserne i *stk. 1* og 3 finder tilsvarende anvendelse på personer, der med-

tages om bord i medfør af sølovens § 70. Bestemmelsen svarer til sømandslovens § 84 med den ændring, at de pågældende også skal være pligtige at udføre det for skibets sikkerhed nødvendige arbejde.

Til § 3.

Aftalens indgåelse.

Paragraffen foreskriver, hvilke krav der stilles til form og indhold for en tjenesteaftale mellem en reder eller dennes befuldmægtigede og den enkelte søfarende, samt hvilke offentligt påbudte bevisligheder den søfarende skal være i besiddelse af ved forhyringen.

Bestemmelsen i *stk. 1, 1. pkt.* foreskriver, at rederen skal sørge for, at der oprettes en skriftlig aftale med sømanden om ansættelsesvilkårene. I udkastets § 40 er foreslået en tilsvarende bestemmelse angående skibsføreren's tjenesteaftale. 1 sømandslovens § 1, der vedrører skibsføreren's tjenesteaftale, er foreskrevet en lignende udtrykkelig pligt for rederen. For det øvrige skibsmandskab bestemmer lovens § 11, stk. 2, at tjenesteaftalen skal indføres i skibsbemandingslisten og i afregningsbogen.

Kravet om skriftlighed omfatter alle aftaler om skibstj eneste, såvel aftale om ansættelse til tjeneste på et bestemt skib (forhyring) som aftale om ansættelse til skibstjeneste i rederiet som sådant (rederiansættelse), men der er, som efter gældende ret, jfr. sømandslovens § 11, stk. 4, intet til hinder for, at aftalen kan henvise til en tarifaftale (kollektiv overenskomst). Skriftlighedskravet gælder også ændringer i den oprindelige aftale.

Tilsidesættelse af kravet om skriftlighed medfører ikke, at en mundtlig aftale bliver ugyldig. Derimod kan undladelse af at oprette en skriftlig kontrakt efter udkastets §§ 67 og 69 medføre bødestraf for rederen eller skibsføreren. Undladelse af at sørge for oprettelse af en skriftlig aftale kan også i bevismæssig henseende komme rederen til skade i tilfælde af uenighed om aftalens indhold.

Forhyringsaftalen skal efter *stk. 1, 2. pkt.* indeholdes i en af handelsministeren godkendt formular til hyrekontrakt. Dette gælder også ved en rederiansat sømands forhyring med det enkelte skib, medens selve aftalen om rederiansættelsen blot skal foreligge skriftlig. Om hyrekontraktsformulærens form og indhold henvises til det nedenfor om *stk. 3* og 4 anførte samt til den af kommissionen i skrivelse af 2. september 1968 med bilag afgivne indstilling til handelsministeriet, der er optaget som bilag nr. 3.

Svarende til sømandslovens § 9, stk. 1 er i *stk. 2* optaget en bestemmelse om, at skibsføreren på rederens vegne kan ansætte det fornødne mandskab. Nødvendigheden af udtrykkeligt at fastslå en sådan

„stillingsfuldmagt“ har været overvejet, men under hensyn til skibsførerens ansvar for skibets sødygtighed og hans selvstændige sikkerhedsmæssige pligter overfor besætningen, ladningsejere og passagerer findes bestemmelsen at burde opretholdes. Ved skibsførerens ansættelse af mandskab har han de samme pligter, som efter stk. 1 gælder for rederen. Bestemmelserne i stk. 2, 3. og 4. pkt. svarer til sømandslovens § 9, stk. 2.

1 udkastets *stk. 3.* der i princippet modsvarer sømandslovens § 11, stk. 3-5, fastsættes, hvilke oplysninger der skal anføres i hyrekontrakten.

De nærmere bestemmelser om hyrekontraktsformulærens form og indhold fastsættes efter *stk. 4* af handelsministeren efter indhentet udtalelse fra Søfartens Fællesråd. Som bestemmelsen er formuleret, er der intet til hinder for, at det nugældende system med hyreaftalens indførelse i en afregningsbog (og skibsbemandingsliste) bibeholdes i det omfang, det findes hensigtsmæssigt. Der kan her navnlig være tale om skibe på indtil 100 brt.

Stk. 5 om, at en sømand, der forhyres, skal være i besiddelse af søfartsbog eller mønstringsbevis, samt at disse dokumenter under forhyringen opbevares af skibsføreren, svarer — bortset fra visse redaktionelle ændringer — til sømandslovens § 11, stk. 1.

Til § 4.

Mindestalder og lægeundersøgelse.

1 *stk. 1* gentages sømandslovens § 10, stk. 1, hvor efter mænd under 15 år og kvinder under 18 år ikke må anvendes til arbejde om bord.

Der har i kommissionen været rejst spørgsmål om også for mænd at fastsætte en mindstealder på 18 år, når der ikke er tale om elever eller lærlinge. Begrebet elev eller lærling er imidlertid ikke inden for skibsfarten tilstrækkelig klart afgrænset over for andre stillinger om bord, og kommissionen er principielt af den opfattelse, at sømandsloven bør fastsætte den ubetingede lavalder for alle stillinger uanset arbejdets art, således at særlige, højere aldersgrænser for visse stillinger som hidtil fastsættes i anden lovgivning, herunder navnlig bemandingsloven.

Man har også overvejet, om der under hensyn til den planlagte udvidelse af de undervisningspligtige aldersgrupper bør foretages en forhøjelse af den gældende mindstealder på 15 år for mænd. Da man ikke kan udelukke, at en art praktikanttjeneste om bord i forbindelse med undervisning på værkstedsskole eller lignende vil kunne indgå i den fremtidige uddannelse af unge sømænd i den undervisningspligtige alder, har kommissionen fundet det rettest at bevare den gældende mindstealder.

Ifølge sømandslovens § 10, stk. 2 må ingen under 18 år anvendes som kullempere og ingen under 19 år anvendes som fyrbøder eller motormand. Bestemmelsen om kullempere har ikke længere praktisk betydning indenfor dansk skibsfart. Bemandingslovens § 25 bestemmer bl. a., at man for at kunne udmønstre som (befaren) fyrbøder eller motormand skal være fyldt 19 år og have gjort tjeneste ved maskinen eller fyrpladsen i skibe i 12 måneder. Bestemmelsen i sømandslovens § 10, stk. 2 er blevet fortolket som alene sigtende til tjeneste som befaren fyrbøder eller motormand, og bestemmelsen har derfor ingen selvstændig betydning over for bemandingslovens § 25. Da kommissionen ikke har fundet det påkrævet at fastsætte en særlig lavalder for tjeneste (som ubefaren) ved maskinen eller på fyrpladsen, foreslås bestemmelsen i sømandslovens § 10, stk. 2 ikke gentaget.

Bestemmelsen i *stk. 2, 1. pkt.* om påbudt lægeundersøgelse svarer til sømandslovens § 10, stk. 3. Efter *2. pkt.* afholdes udgifterne til de påbudte lægeundersøgelser af statskassen.

Til § 5.

Opsigelsesvarsel.

Efter § 5, *i. pkt.* kan hver af parterne bringe tjenesteforholdet til ophør ved opsigelse med 7 dages varsel, hvis ikke andet følger af aftalen. Bestemmelsen gælder kun for det menige mandskabs tjenesteaftaler (sammenhold § 35 om skibsofficerernestjenteaftaler).

Bestemmelsen er som den tilsvarende bestemmelse i sømandslovens § 13, stk. 3 fravigelig, således at der kan aftales såvel et længere som et kortere varsel. Endvidere finder bestemmelsen ikke anvendelse, såfremt det følger af aftalen, at opsigelse ikke kan finde sted, således som det normalt vil være tilfældet, for så vidt angår forhyrninger for en bestemt **tid** eller en bestemt rejse. Derimod følger det af bestemmelsens karakter af en udfyldende kontraktsregel, at den også kommer til anvendelse, såfremt en således forhyret sømand fortsætter i tjenesten, efter at tiden er udløbet eller rejsen endt, uden at ny aftale træffes. Det er derfor fundet unødvendigt at optage en udtrykkelig bestemmelse herom svarende til sømandslovens § 14, stk. 1.

I § 5, *2. pkt.* er der i lighed med det norske udkast (og den gældende norske sømandslov) optaget en bestemmelse om, at opsigelsesfristen ikke må være kortere for rederen end for sømanden.

Til § 6.

Fratrædelseshavn.

Bestemmelsen fastsætter, *hvor* fratrædelse kan ske, når opsigelsesfristen eller kontraktstiden er

udløbet, og fratrædelsesstedet ikke kan udledes af parternes aftale. Paragraffen modsvarer for så vidt bestemmelserne i sømandslovens §§ 12-14, der imidlertid også i et vist omfang omhandler spørgsmålet om opsigelsesfristen. Da denne sammenkædning af fratrædelsessted og det rent tidsmæssige, opsigelsesfristen, har givet anledning til fortolkningsmæssig tvivl, foreslås det, at bestemmelserne angående opsigelsesfristen fastsættes i en særskilt paragraf, jfr. udkastets § 5.

Efter bestemmelsen i *stk. 1* kan fratrædelse ved opsigelse altid ske i dansk anløbshavn uanset formålet eller baggrunden for anløbet, og er sømanden hjemmehørende og forhyret her i riget, kan fratrædelse kun ske i dansk havn, alt forudsat at andet ikke følger af aftalen eller af bestemmelsen i § 7. Bestemmelsen svarer til sømandslovens § 13, stk. 1 med den ændring, at nationalitetskriteriet er erstattet af et bopælskriterium, og at bestemmelsen finder anvendelse, selvom der foreligger en aftale om opsigelsesfristen, jfr. herom nærmere i bemærkningerne til stk. 3.

Ifølge bestemmelsen i *stk. 2* kan fratrædelse også ske i fremmed havn, hvis sømanden enten ikke er hjemmehørende her i riget eller ikke er forhyret her. I den tilsvarende bestemmelse i sømandslovens § 13, stk. 2 er de fremmede fratrædelseshavne begrænset til lastnings-, losnings- eller oplægningshavne. Bl. a. i norsk retspraksis er doknings- eller reparationshavne i visse tilfælde blevet sidestillet med de i sømandsloven opregnede havne, og det er af kommissionen fundet praktisk at udvide arten af fremmede fratrædelseshavne. I princippet svarende til forslag i de øvrige nordiske udkast foreslår kommissionen herefter, at bestemmelsen ændres derhen, at tjenesteforholdet kun fortsætter, hvor den fremmede havn anløbes for bunkring eller landsætning af syge eller skadede, eller ved andre kortvarige anløb af hensyn til de ombordværende, skibets eller lastens sikkerhed.

I det norske udkast ligestilles norske og fremmede havne, idet opsigelse uden hensyn til sømandens hjemsted eller forhyringsstedet kan ske til fratrædelse i enhver anløbshavn bortset fra de ovenfor nævnte „nødhavne". Herved bringes den norske lov efter det for kommissionen oplyste i overensstemmelse med gældende praksis inden for norsk skibsfart. På den anden side skal sømanden, hvis han opsiges, have ret til fri rejse med vinderhold til det land, hvor han er bosat, eller under visse omstændigheder til det sted, hvor han opholdt sig ved forhyringen. I det svenske udkast foreslås fratrædelsesstedet fastsat uafhængigt af sømandens hjemsted og forhyringsstedet.

I kommissionen har såvel rederrepræsentanterne som de søfarendes repræsentanter erklæret, at vægtige praktiske hensyn taler for at bevare de nugældende regler, der er fast indarbejdede i dansk skibsfart, og som i princippet har virket tilfredsstillende. Der er herefter i kommissionen enighed om, at lovens bestemmelser om fratrædelsesstedet bør opretholdes med de ovenfor anførte ændringer.

Stk. 3 omhandler i lighed med sømandslovens § 12, stk. 1 den situation, at en for bestemt tid forhyret sømands kontraktstid udløber, mens skibet er i søen (sømandslovens § 12: „under en rejse"). Efter den gældende bestemmelse fortsætter tjenesteforholdet i så fald, til skibet anløber dansk havn eller en fremmed lastnings-, losnings- eller oplægningshavn. Den i bemærkningerne til stk. 2 nævnte udvidelse af arten af fremmede fratrædelseshavne foreslås også gennemført i de her omhandlede forhyringstilfælde.

Bestemmelsen i sømandslovens § 12, stk. 2, hvorefter reglerne i paragraffens 1. stykke også gælder, hvis sømanden er forhyret med aftalt opsigelsesfrist, og opsigelse sker på et sådant tidspunkt, at fristen udløber under en rejse, foreslås ophævet. Fortolkningen af bestemmelsen, herunder afgrænsningen overfor de i lovens § 13 fastsatte regler om fratrædelsesstedet, har givet anledning til tvivl, og bestemmelsen har i visse tilfælde ført til mindre rimelige resultater. Opsigelse til fratrædelse i fremmed havn er således anset for lovligt at kunne ske over for en dansk, her i landet forhyret sømand, blot fordi der var aftalt en opsigelsesfrist, men intet om fratrædelsesstedet. Efter udkastets § 6, stk. 1 vil opsigelse i et sådant tilfælde kun kunne ske til fratrædelse i dansk havn.

/ stk. 4 er fastsat, at bestemmelserne i stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse, når en sømand, der er forhyret for bestemt tid eller for en bestemt rejse, forbliver i tjenesten, efter at tiden er udløbet eller rejsen er endt, uden at ny aftale om fratrædelsessted er indgået. De gældende regler herom findes i sømandslovens § 14. Forslaget indebærer, at den specielle regel i sømandslovens § 14, stk. 2 foreslås ophævet. Vedrørende opsigelsesfristen i de her omhandlede tilfælde henvises til bemærkningerne til § 5.

Til § 7.

Sømandens adgang til at hæve tjenesteaftalen efter en vis tids tjeneste.

For bl. a. at beskytte sømanden mod at blive bundet af langvarige forhyringskontrakter er i § 7, *stk. 1* — i princippet svarende til sømandslovens § 15 — bevaret den ufravigelige bestemmelse, at en

sømand, der har forrettet tjeneste på samme skib eller på skibe tilhørende samme reder i en vis tid, uanset hvad der er bestemt i tjenestaftalen, kan opsigse tjenesteforholdet til fratræden i enhver havn, som skibet anløber, bortset fra fremmede havne, der ikke anløbes for losning, lastning eller oplægning. Efter sømandslovens § 15 (som ændret ved 1964-loven) er kvalifikationstiden 1 år. Forslaget om nedsættelse til 9 måneder må i første række ses på baggrund af forslaget i udkastets § 8 om en nedsættelse af optjeningstiden for erhvervelse af ret til fri hjemrejse, men nedsættelsen er efter kommissionens opfattelse også rimelig med henblik på de sømænd, der ikke kan opnå ret til fri hjemrejse. Den norske komité har i sin delbetænkning III af 11/9 1970 også foreslået en 9 måneders frist. Det samme gælder § 7 i det svenske udkast.

Direkte finder bestemmelsen kun anvendelse på menige søfarende, men efter § 35, stk. 1, jfr. stk. 4, gælder bestemmelsen også skibsofficererne. Bestemmelsen finder derimod efter § 43, nr. 3 kun anvendelse på skibsføreres tjenestaftaler, hvis ikke andet er aftalt. For den rederiansatte sømand indebærer bestemmelsen en adgang til at bringe rederiansættelsen som sådan til ophør, når de fastsatte betingelser er opfyldt.

1 lighed med de øvrige nordiske udkast fastsættes det udtrykkeligt, at også den på forskellige skibe tilhørende samme reder ansatte sømand er omfattet af bestemmelsen. Den omstændighed, at en sømand inden for 9 måneder skifter tjenestested fra et skib til et andet samme reder tilhørende skib, vil således som hidtil ikke i sig selv virke afbrydende på fristen.

Fristen regnes fra den dag, sømanden tiltræder tjenesten, jfr. § 3, stk. 3, sidste pkt. Ved successiv tjeneste på flere af rederens skibe løber perioden fra tiltrædelsen af tjenesten på det skib, hvor sømanden først er tjenstgørende.

Da bestemmelsen finder anvendelse uden hensyn til, hvad der er bestemt i aftalen, herunder også hvad der er aftalt om fratrædelsesstedet, har man fundet det overflødigt at gentage bemærkningen i sømandslovens § 15 om, at bestemmelsen finder anvendelse uden hensyn til, hvad der i den fravigelige bestemmelse i lovens § 13 (udkastets § 6, stk. 1) er bestemt om dansk fratrædelseshavn.

Der er imidlertid en snæver forbindelse mellem udkastets § 7 og § 6, navnlig for de af § 6, stk. 1 omfattede søfarende. § 7 sikrer især imod, at forhøringsaftalen i de tilfælde, hvor rederens dispositioner medfører, at skibet sjældent eller aldrig kommer til dansk havn, kommer til at virke som en langvarig bundethed af en sømand i kraft af bestemmelsen

i § 6, stk. 1 om dansk havn som eneste lovlige fratrædelsessted.

Ifølge sømandslovens § 15 er opsigelsesvarslet det i lovens § 13, stk. 3 nævnte varsel, d. v. s. 7 dage for de menige sømænd og 3 måneder for skibsofficererne. Bestemmelsen er ifølge A. O. Baches Kommentar (s. 126) af handelsministeriet blevet fortolket således, at sømanden må respektere et aftalt længere varsel. Er omvendt aftalt et kortere varsel, må lovens varsel 7 dage (3 måneder) benyttes. Efter kommissionens forslag skal sømanden opsiges med det aftalte varsel, medmindre dette overstiger 1 måned (for skibsofficerer 3 måneder, jfr. § 35, stk. 4), idet opsigelse i så fald kan ske med 1 måneders varsel (for skibsofficerer 3 måneders varsel). Rederen kan herved sikre sig en rimelig tid til at skaffe en afløser, medens på den anden side sømanden — i relation til opsigelsesretten efter § 7 — ikke, uanset hvad der er aftalt, vil være pligtig at iagttage et længere opsigelsesvarsel end 1 måned (for skibsofficerer 3 måneder).

Efter § 7, stk. 2 kan sømanden skriftligt samtykke i, at en ny frist på indtil 9 måneder kan begynde at løbe. Bestemmelsen i sømandslovens § 15 om, at samtykke kun kan gives ved ny mønstring, foreslås erstattet af en klarere og enklere regel om, at samtykke ikke kan gives tidligere end efter 8 måneders tjeneste.

A. C. Hansen, Mols Sørensen og Udby-Hansen har kun kunnet tiltræde udkastet til § 7 som led i en udvikling, der snarest bør føre til, at fristen på 9 måneder nedsættes til 6 måneder. Disse medlemmer har endvidere ved deres tilslutning til §§ 7 og 8 lagt afgørende vægt på, at muligheden for fri hjemrejse i intervallet mellem 6 måneder i § 8 og 9 måneder i § 7 kommer ikke alene skibsofficererne, men i samme omfang de menige søfarende til gode.

Et mindretal (Fønsskov og Arne Jensen) finder, at de i udkastets stk. 1 og 2 nævnte frister på 9 måneder bør være på 6 måneder, samt at fristen på 8 måneder i stk. 2 bør være på 5 måneder.

Til § 8.

Fri hjemrejse efter en vis tids tjeneste.

Vil en dansk sømand, der har hjemsted her i riget, og som fratræder sin tjeneste i udlandet, rejse til hjemstedet, skal staten og rederen efter sømandslovens § 26 hver betale halvdelen af udgifterne ved rejsen med underhold, såfremt sømanden uden afbrydelse har været i tjenesten i 1 år, forudsat at sømanden ikke i løbet af de sidste 6 måneder har haft adgang til at fratræde i dansk havn. Sømanden er dog pligtig at fortsætte i tjenesten i indtil 3 må-

neder, hvis det kan påregnes, at skibet indenfor den tid kommer til en havn, hvorfra hjemrejsen kan ordnes væsentlig billigere eller lettere. Fratræder **sømanden** efter egen opsigelse eller afskedsbegæring, må krav om fri hjemrejse være fremsat samtidig dermed. Hjemrejsen ordnes enten **af** konsulen eller af skibsføreren. Konsulen kan forlange sikkerhedsstillelse for rederens andel **af** udgifterne. Kan der skaffes sømanden hyre på et skib, der er bestemt til Danmark eller til en havn, hvorfra hjemrejsen bekvemt kan ordnes, er han pligtig at overtage stillingen, forudsat den ikke er af lavere grad eller dårligere lønnet end den, han havde.

De i bestemmelsen indeholdte tidsintervaller på 12, (5 og 3 måneder blev indført ved lov nr. 160 af 28. maj 1964, der i fuldt omfang trådte i kraft den 1. november 1964, hvilket indebar en halvering af 1952-lovens intervaller på 24, 12 og 6 måneder.

Begrundelsen for, at statskassen deltager i dækningen af hjemrejseudgifterne, har hidtil været, at der foreligger en selvstændig offentlig interesse i gennem hjemrejseordningen at bevare de søfarendes tilknytning til Danmark som nationalt, kulturelt og familiemæssigt tilhørssted. Denne begrundelse er efter kommissionens opfattelse stadig gældende. Men hertil kommer, at udviklingen indenfor skibsfartserhvervet har medført øget krav om effektivitet. Muligheden for med relativt korte mellemrum at få en pause i den isolerede tilværelse om bord og komme hjem til familie og venner har fået så stor betydning for flertallet af de søfarende, at en yderligere forkortelse af optjeningstiden er nødvendig, hvis skibsfarten skal kunne fastholde en veluddannet stab af søfolk og opnå den fornødne tilgang til erhvervet. Samfundets interesse i, at dansk skibsfart sikres den fornødne rekruttering, taler efter kommissionens opfattelse også for det offentlige deltagelse i dækningen af hjemrejseudgifterne.

1 § 27 i det svenske udkast og i § 25 i den norske sømandslov, således som denne bestemmelse efter indstilling fra den norske sømandslovkomité er **ændret** ved lov af 12. marts 1971, er kvalifikations-tiderne for erhvervelse af fri hjemrejse fastsat til henholdsvis 9, ti og 2-3 måneder og 9, 3 og 1-2 måneder, ligesom hjemrejseudgifterne afholdes af rederne og statskassen hver med halvdelen. Efter sidste stykke i den norske sømandslovs § 25 kan kongen give nærmere forskrifter til udfyldning og gennemførelse af paragraffens bestemmelser, herunder bestemme, at optjeningstiden skal kunne være kortere end 9 måneder i tilfælde, *hvor* skibet går i særlig **krævende** fart, *hvor* der mangler kort tid i fuld optjeningstid og udgifterne ville blive væsentlig større, hvis sømanden blev stående optjeningstiden

ud, eller *hvor* andre helt særlige forhold gør sig gældende. Der kan endvidere fastsættes bestemmelser om, at en sømand, som ved indgåelsen af tjenesteaftalen er under 18 år, skal have ret til hjemrejse efter særlige regler.

Det har i kommissionen været overvejet, om der bør søges indført en ordning som den norske med fri hjemrejse efter 9 måneders tjeneste, men således at der administrativt kan fastsættes generelle regler om kortere optjeningstid i særlige tilfælde, f. eks. for tjeneste i skibe med særlig krævende tjeneste **eller** tjeneste i skibe i særlig **krævende** fart. Kommissionen kan imidlertid ikke gå ind for en sådan ændring især som følge, af, at en sådan bestemmelse må påregnes at ville krane en uforholdsmæssig stor administration.

Hjemrejsebestemmelsen bør i princippet være generel, d. v. s. gældende for de omfattede grupper af søfarende, uanset hvilken art af skib de **pågældende** sejler med, og uanset skibets fart og anvendelsesmåde. Der kan imidlertid ikke ses bort fra, at der for søfarende om bord i visse skibe kan være behov for hyppigere hjemrejser, end den generelle hjemrejseret åbner mulighed for. Disse særlige forhold finder kommissionen imidlertid mest hensigtsmæssigt vil kunne løses gennem aftaler mellem erhvervets parter. Kommissionens forslag indebærer også en hidtil savnet mulighed for en mere smidig tilrettelæggelse af hjemrejserne, således at disse efter aftale i hvert enkelt tilfælde i højere grad end hidtil kan ske på det for begge parter - og ofte også for statskassen — mest hensigtsmæssige tidspunkt.

Efter udkastets § 8, *stk. 1* vil en her i riget hjemmehørende sømand, som fratræder i udlandet, og som vil rejse til hjemstedet, have ret til fri rejse med underhold, forudsat han har været i tjenesten uden afbrydelse **på** samme skib eller på skibe tilhørende samme reder i 6 måneder, og som ikke i de sidste 3 måneder har haft adgang til at fratræde i dansk havn. Hjemrejseudgifterne betales hver med halvdelen af staten og rederen. Sømanden er dog pligtig at fortsætte i tjenesten i indtil 1 måned, hvis det kan påregnes, at skibet indenfor den tid kommer til en havn, hvorfra hjemrejsen kan ordnes væsentlig billigere eller lettere. Krav om fri hjemrejse skal sømanden, såfremt han selv siger op eller kræver afsked, fremsætte samtidig dermed.

Det er ved bestemmelsens udformning forudsat, at den hidtidige praksis, hvorefter fri hjemrejse kan kræves ikke alene, hvor sømandens ansættelsesforhold ophører samtidig med hans fratræden fra skibet, men også i de tilfælde, hvor sømanden alene fratræder skibstjenesten for at rejse hjem på ferie,

uden at selve ansættelsesforholdet herved bringes til ophør, opretholdes.

I stk. 2, der omhandler, hvorledes hjemreisen i praksis ordnes, gentages sømandslovens § 26, stk. 2 med en enkelt ændring.

Med hensyn til længden af den kvalifikationstid, der kræves til erhvervelse af fri hjemrejseret, samt de øvrige i sømandslovens § 26 indeholdte tidsintervaller indebærer forslaget til § 8 en afkortning fra 12, 6 og 3 måneder til 6, 3 og 1.

Den økonomiske virkning af den i 1964 foretagne halvering af tidsfristerne fremgår af de samlede udgiftstal for hjemsendelse af søfarende efter sømandslovens § 26. De samlede udgifter, hvoraf statskassen har betalt; halvdelen, har i finansårene:

1962-63	været ca.	162.000	kr.
1963-64	—	100.000	—
1964-65	—	425.000	—
1965-66	—	1.200.000	—
1966-67	—	2.044.000	—
1967-68	—	2.090.000	—
1968-69	—	1.932.000	—
1969-70	—	1.737.000	—
1970-71	—	1.471.000	—

Det er ikke praktisk muligt at beregne merudgiften ved den foreslåede nedsættelse af intervallerne til 6, 3 og 1 måned, men kommissionen skønner, at forslaget vil betyde en merudgift for statskassen på 4-5 mill. kr. årlig.

Den efter forslaget krævede tjenestetid på 6 måneder må, udover de i forslaget iøvrigt indeholdte betingelser, sammenholdes med bestemmelsen i udkastets § 7, hvorefter en søfarende ved en videreførelse af gældende praksis efter sømandslovens § 15 som oftest først vil kunne fratræde tjenesten og dermed opnå hjemrejseret efter 9 måneders tjeneste. I perioden 6-9 måneder vil det herefter som hovedregel afhænge af parternes aftale, eventuelt en kollektiv overenskomst, om den søfarende kan komme til at udnytte hjemrejseretten.

1 lighed med, hvad der er tilfældet ved andre af sømandslovens bestemmelser, hvori der er tillagt danske søfarende særlige rettigheder eller pligter i forhold til andre søfarende i danske skibe, foreslås nationalitetskriteriet i sømandslovens § 26 ændret til et bopælskriterium, således at hjemrejseretten tilkommer alle søfarende, der gennem bopæl her i riget har etableret et fast tilknytningsforhold til det danske samfund, og som iøvrigt opfylder de øvrige betingelser.

Den fri hjemrejseret efter sømandslovens § 26 omfatter sømandens egen befording, underhold

under rejsen samt fri befording af personlige effekter, men ikke andre varer erhvervet under rejsen, jfr. § 10 i anordning nr. 446 af 23. december 1952 om søfarendes ret til pleje og fri rejse med underhold m. m. Som tidligere nævnt har der været fremsat forslag om udtrykkeligt i lovbestemmelsen at fremhæve, at bagagen vederlagsfrit skulle følge sømanden. En nærmere undersøgelse har imidlertid vist, at der ikke i praksis har foreligget vanskeligheder med hensyn til den fri bagetransport under hjemrejse efter sømandslovens § 26. Den almindeligst anvendte hjemrejseform er i dag med fly efter Government-Request-ordningen, hvor der tillades en fribagage på 40 kg.

Fri bagetransport ved § 26-hjemrejse bør opretholdes, men en bestemmelse herom findes ikke at burde optages i selve lovteksten, men som hidtil fastsættes i administrative forskrifter, idet målet må være at have smidige regler, der vil kunne tilpasses skiftende praktiske forhold.

Om A. C. Hansens, Mols Sørensens og Udby-Hansens forudsætning for at tiltræde udkastet til § 8 henvises til bemærkningerne til § 7, pag. 57.

Bache, Kjøgø og Krog-Meyer har næret betænkelighed ved at lade staten bidrage til en hjemrejse i videre omfang end foreslået af den norske og den svenske komité. Under hensyn til de ovenfor nævnte fordele ved det foreliggende udkast har disse medlemmer dog ment at kunne tilslutte sig udkastet.

Til § 9.

Forlængelse af tjenesteforholdet, når indrejse nægtes m. v.

1 § 9 reguleres den situation, at en sømand skal fratræde tjenesten i en fremmed havn, men hvor fratræden ikke er mulig som følge af, at de stedlige myndigheder nægter ham adgang til landet eller betinger hans adgang af en sikkerhed, han ikke kan stille. I denne situation foreskrives, at den søfarende har pligt til at blive i tjenesten, indtil skibet kommer til en havn, hvor fratræden kan finde sted. I de omhandlede kollisionstilfælde mellem dansk og fremmed ret vil det — ganske vist ud fra forskellige bevæggrunde — normalt være i begge parter interesse, at tjenesteforholdet vedbliver at bestå.

Bestemmelsen gentager med redaktionelle ændringer sømandslovens § 17. For at fremhæve, at sømanden også i videst muligt omfang bør have ret til at forblive i tjenesten, foreslås bestemmelsen i sidste punktum ændret således, at den søfarende har denne ret, medmindre dette vil virke urimeligt. Den samme formulering anvendes i det norske udkast og den norske sømandslov.

Til § 10.

Pligt til for fratrædelsen at deltage i nødvendigt arbejde m. v.

Efter stk. 1 er en søfarende, der efter aftalen eller bestemmelse i udkastets kapitel II om tjenesteaftalen har ret til at fratræde, pligtig at forblive i tjenesten for at bistå med arbejde, der nødvendigt må udføres efter skibets anløb af havn, i indtil 48 timer efter skibets ankomst til havnen. Bestemmelsen svarer til sømandslovens § 16, stk. 1 alene med den ændring, at der for at opnå en mere eksakt tidsmæssig afgrænsning af pligtarbejdets længde er angivet en tidsgrænse på ikke over 48 timer efter skibets ankomst i stedet for den mere ubestemte grænse på ikke udover to dage efter ankomstdagen.

Hvis søforklaring skal afgives, er den søfarende ifølge stk. 2 pligtig til mod hyre og underhold at blive på stedet, til forklaringen er afgivet. Bestemmelsen svarer til sømandslovens § 16, stk. 2.

Til § 11.

Ret til afsked og hjemrejse ved graviditet.

I sømandsloven findes ikke særbestemmelser for gravide søfarende. Bestemmelser herom er optaget i den kollektive overenskomst mellem Danmarks Rederiforening og Radiotelegrafistforeningen af 1917, § 8, b. Efter disse bestemmelser gælder der, når svangerskabet er 4 måneder fremskredet, en gensidig opsigelsesfrist på 1 måned uanset det ellers gældende opsigelsesvarsel. Når en kvindelig radiotelegrafisk fratræder i udlandet i medfør af disse bestemmelser, godtgør rederiet de med hjemrejsen forbundne rimelige udgifter. Hun er dog pligtig at fortsætte i tjenesten i indtil 1 måned efter udløbet af den forannævnte opsigelsesfrist, hvis rederiet skønner, at hjemrejsen (skiftningen) derved kan arrangeres på en væsentlig lettere eller billigere måde. En kvindelig radiotelegrafist er pligtig ved udmønstringen at meddele rederiet, om hun er gravid, eller om hun har mærket symptomer, som kan tyde på, at muligheden herfor foreligger. Hun har ligeledes pligt til, hvis hun under tjenesteforholdet opdager, hun er gravid, straks at meddele dette til skibsføreren. En kvindelig radiotelegrafist, der er gravid, skal have lejlighed til at søge læge for nødvendig svangerskabskontrol. Rederiet godtgør ikke hjemrejseudgifterne for en radiotelegrafist, der undlader at give den omtalte meddelelse.

Udgifterne til hjemsendelse af gravide søfarende udgjorde i 1970 for Danmarks Rederiforenings medlemmer 20.000 kr.

Om bord i danske skibe beskæftiges kvinder især som radiotelegrafister samt inden for kabys- og restaurationsområdet. Antallet af kvinder beskæftiget

om bord i danske skibe har i de senere år været jævnt stigende; således var der i august 1966 ifølge sømandsskattekontorets årsberetning ialt beskæftiget 17.930 personer i danske handelsskibe, hvoraf 862 var kvinder. De tilsvarende tal for samme periode i 1967, 1968 og 1970 var 17.606/939, 17.172/973 og 16.626/910. De i de nævnte år ansatte kvinder har næsten alle været danske.

Da der i andre love, som regulerer tjenesteforholdet mellem arbejdstager og arbejdsgiver, er optaget særlige bestemmelser om gravide arbejdstagere, og da søens særlige forhold, herunder især arbejdsstedets skiftende geografiske placering, rummer særlige problemer for den gravide, findes det rimeligt, at der også inden for søfartens område fastsættes specielle bestemmelser for gravide, hvorfor der i § 11 er optaget en bestemmelse om, hvornår den gravide er berettiget til at kræve afsked. I § 17 er taget stilling til, hvornår skibsføreren kan afskedige den gravide, og endelig er i § 29, stk. 4 optaget en bestemmelse om den gravides ret til efter tjenesteforholdets ophør at oppebære efterhyre.

Efter udkastets § 11 har en gravid søfarende ret til at kræve afsked, når det af hensyn til hende selv, den forestående fødsel eller barnet må anses for påkrævet, at tjenesteforholdet bringes til ophør. Endvidere er det i lighed med den norske sømandslovs § 35, stk. 2 foreslået, at handelsministeren kan fastsætte de nærmere bestemmelser om den gravides ret til at fratræde samt om ret for hende til fri rejse med underhold til hjemstedet i Danmark for statens regning. Hjemrejseretten for statens regning er i modsætning til § 11 i det norske udkast begrænset til de her i riget hjemmehørende søfarende.

Det skønnes, at statens udgifter til fri hjemrejse for gravide søfarende vil andrage 25-30.000 kr. årlig.

Navnlig på grund af de særlige risikomomenter, der består for en gravid til søs, må det tilstræbes, at den gravide søfarende relativt tidligt i svangerskabet ophører med at udføre skibstjeneste. Den gravide søfarende må ofte ophøre med at udføre skibstjeneste, når svangerskabet er 4-6 måneder fremskredet, jfr. herved de i medfør af den norske sømandslovs § 35, stk. 2 ved kgl. resolution af 21. august 1959 fastsatte „Forskrifter om rett for kvinnelig arbejdstaker ombord i norsk skip till å kreve afsked og fri hjemreise ved graviditet". Om de ved denne relativt tidlige arbejdsudygtigheds indtræden opstående forsørgelsesproblemer henvises til bemærkningerne til § 29.

Til § 12.

Ret til afsked af velfærdsgrunde.

Efter sømandslovens § 35 kan en sømand kræve

afsked, når han godtgør, at han kan få stilling på skib af højere grad end den, han har, eller få anden stilling, som det er af væsentlig betydning for ham at opnå, eller hvis der efter forhyringen er indtruffet en omstændighed, som gør det til en velfærdssag for ham at kunne fratræde. Retten til at kræve afsked er dog betinget af, at sømanden uden øget udgift for rederen stiller en duelig mand i sit sted.

I § 12, stk. 1 fastsættes svarende til § 12 i det norske udkast, at en sømand kan kræve afsked, hvis han efter forhyringen får underretning om, at hans ægtefælle eller barn er afgået ved døden eller er alvorlig syg. Retten til afsked er ikke — som efter sømandslovens § 35 og bestemmelsen i udkastets stk. 2 — betinget af, at sømanden skaffer en duelig mand eller erstatter rederen udgiften hertil. For i videst muligt omfang at få en klar afgrænsning af bestemmelsens anvendelsesområde er den afskedsberettigende begivenhed begrænset til personkredsen ægtefælle og børn, hvorimod andre familiemedlemmers sygdom eller død uanset slægtskabets nærhed eller den personlige tilknytning til sømanden iøvrigt, f. eks. gennem fælles hjem, ikke er tilstrækkeligt til at berettig sømanden til at kræve afsked efter stk. 1, men eventuelt efter bestemmelsen i stk. 2. Ved alvorlig sygdom er tænkt på de tilfælde, hvor den syges liv må antages at være i fare. Om fornødent må sømanden ved en lægeerklæring eller lignende sandsynliggøre, at der foreligger en sådan sygdom.

Efter stk. 2 kan en sømand endvidere kræve afsked, når der efter forhyringen er indtruffet andre omstændigheder, som gør det til en velfærdssag for ham at kunne fratræde. Retten er dog udover, hvad der følger af stk. 3, betinget af, at der, hvis skibet bliver usødygtigt, kan skaffes en kvalificeret mand til at overtage hans stilling om bord.

Ved udformningen af stk. 2 er der iøvrigt ikke tilset nogen ændring i den efter sømandslovens § 35 bestående adgang til at kræve afsked. Ret til afsked efter stk. 2 kan således f. eks. foreligge, hvor sømanden kan få højere stilling, i land eller til søs, som det er af væsentlig betydning for ham at opnå, eller som ovenfor nævnt i tilfælde af dødsfald eller alvorlig sygdom inden for den del af den nærmeste familie, der ikke er omfattet af stk. 1.

Efter stk. 3 er sømanden, hvis han fratræder af en af de af stk. 2 omfattede velfærdsgrunde, pligtig til at erstatte rederen udgifterne ved at skaffe en ny mand. I lighed med det norske udkast foreslås det, at der ved fastsættelsen af erstatningens størrelse skal kunne tages hensyn til længden af sømandens resterende tjenestetid og omstændighederne iøvrigt. Der kan således ved erstatningsfastsættelsen bl. a.

tages hensyn til, at fratrædelsen sker en kortere tid før det tidspunkt, da sømanden ville have opnået ret til fri hjemrejse i henhold til udkastets § 8. Som øvrige omstændigheder, der kan tages i betragtning, kan nævnes karakteren af det forhold, der begrunder retten til afsked, sømandens økonomiske forhold og udgiftens størrelse.

Til § 13.

Ret til afsked ved skibets usødygtighed m. m.

Efter udkastets § 13 kan en sømand kræve afsked, dels når skibet er usødygtigt eller mandskabets opholdsrum er sundhedsfarlige, og manglerne ikke afhjælpes, dels når skibsføreren i strid med § 50 undlader at lade skibet syne, samt endelig når sømanden har været udsat for mishandling, uden at skibsføreren har ydet ham forlangt beskyttelse. Såfremt sømanden fratræder af disse grunde, har han ret til erstatning samt fri rejse med underhold efter reglerne i § 19, stk. 1 og 2 — for skibsofficerernes vedkommende sammenholdt med § 37.

Bestemmelsen gentager med redaktionelle ændringer sømandslovens §§ 38 og 39.

Til § 14.

Ret til afsked ved krigsfare og ondartet epidemi.

Efter stk. 1 kan sømanden kræve afsked, hvis det efter forhyringen viser sig, at der er fare for, at skibet vil blive opbragt af krigsførende eller udsat for krigsskade, eller at en sådan fare er blevet væsentlig forøget, eller hvis det efter forhyringen viser sig, at der hersker ondartet epidemi i en havn, hvortil skibet er bestemt. Bestemmelsen svarer med en redaktionel ændring til sømandslovens § 36.

Da det med henblik på mulighederne for i påkommende tilfælde hurtigst muligt at skaffe en afløser er af betydning, at der snarest skaffes klarhed vedrørende fratrædelsesspørgsmålet, fastsættes det i stk. 2, at krav om afsked skal fremsættes snarest, efter at sømanden har fået kundskab om forholdet. Det kræves altså ikke, at sømanden omgående tager stilling, men der må, som efter gældende ret, gives ham en rimelig tid til at overveje, om han vil fratræde. Benytter sømanden sin ret til at kræve afsked, kan han efter 2. pkt. fratræde straks, hvis rejsen ikke er påbegyndt, og ellers i første havn, skibet anløber.

I det norske udkasts § 13 foreslås det, at en sømand, der fratræder i de her omhandlede tilfælde, skal have ret til at få dækket 2/3 af udgifterne til rejse med underhold til hjemstedet eller i visse tilfælde til forhyringsstedet. Dette skal dog ikke gælde, hvis der inden 7 dage skaffes sømanden tilsvarende stilling på andet norsk skib i fratrædelseslan-

det. 1 det svenske udkasts § 9 er der ikke optaget nogen bestemmelse om ret til delvis dækning af rejseudgifterne i de her omhandlede fratrædelsstilfælde.

1 kommissionen har repræsentanterne for de søfarendes organisationer fremsat forslag om, at der ydes en sømand, der fratræder i henhold til udkastets § 14, stk. 1, fri hjemrejse, eventuelt således at rederen og staten hver betaler halvdelen af rejseudgiften eller i hvert fald en væsentlig del af den. Til støtte for forslaget er der bl. a. henvist til, at muligheden for fratræden efter § 14, stk. 1 ikke bør gøres illusorisk på grund af en hjem rejseudgift, som sømanden ikke kan klare. Mange danske skibe anløber sjældent eller aldrig dansk havn, hvorfor afsked på grund af krigsfrygt kan være en såre bekostelig beslutning at tage for den søfarende, og han bør ikke af økonomiske årsager hindres i at udnytte retten til at kræve afsked. De de søfarende er uden indflydelse på skibenes sejladsområder, bør lovbestemmelsen indeholde et reelt frigørelsesmiddel for den søfarende, der ikke ønsker at følge med ind i krigszoner.

Over for disse betragtninger er det i kommissionen blevet anført, at fratrædelsesretten efter sømandslovens § 36 ikke kan betegnes som illusorisk. Erfaringerne har vist, at den søfarende, der virkelig nærer en alvorlig frygt på grund af krigshandlinger, ikke lader sig afholde fra at fratræde af økonomiske årsager. Fratræden vil undertiden kunne ske på stedet i et område, der giver mulighed for, at den søfarende kan få en ny hyre, og er han rederiansat, kan rederiet overføre ham til tjeneste på et andet skib. Selvom dette ikke måtte være muligt, behøver sømanden ikke af økonomiske grunde at give afkald på retten til afsked. Hvis han ikke kan betale rejseudgiften, vil de danske udenrigsrepræsentationer altid træde hjælpende til, og vel skal den søfarende tilbagebetale repræsentationens udlæg, men der tilstås ham i praksis en rimelig afdragsordning. En ret til at fratræde med fri hjemrejse i krigsfaretilfælde kunne let give anledning til misbrug, individuelt eller kollektivt. Ved udformningen af en lovbestemmelse som den omhandlede må hensynet til den del af besætningen, der ikke kræver afsked, også have for øje. En ret til afsked med fri hjemrejse kunne efter omstændighederne føre til fratrædelser i et sådant omfang, at skibet og den resterende del af mandskabet måtte forblive i fareområdet, fordi skibet ikke havde tilstrækkelig bemanning. En bestemmelse om ret til fri hjemrejse, helt eller delvis, i krigsfaretilfældene vil blive særdeles vanskelig at administrere, hvad enten rederen eller staten skal betale rejseudgiften eller en del af denne. Derimod

må de søfarendes organisationer antages at have væsentlig bedre muligheder for på en hensigtsmæssig måde at praktisere en bistandsordning, der giver mulighed for at yde rejsetilskud m. v. i de tilfælde, hvor en sådan hjælp virkelig er på sin plads.

Kommissionen har ikke fundet det hensigtsmæssigt at løse dette ret komplicerede hjemrejseproblem ad lovgivningsvejen.

Til § 15.

Ret til afsked ved forhyring for en bestemt rejse.

I stk. 1 gentages i princippet bestemmelsen i sømandslovens § 37, hvorefter en for bestemt rejse forhyret sømand kan kræve afsked, hvis rejsen bliver væsentlig forandret. Som efter udkastets § 14, stk. 2 skal krav om afsked fremsættes snarest, efter at sømanden har fået kundskab om ændringen. Er rejsen ikke begyndt, kan fratrædelse ske straks, og ellers i første anløbshavn.

Fratræder sømanden i medfør af denne bestemmelse, har han efter udkastets stk. 2 krav dels på 1 måneds hyre efter tjenesteforholdets ophør, dels på 1 fri rejse med underhold til forhyringsstedet, hvis han fratræder, inden rejsen er begyndt, og ellers til det aftalte fratrædelsessted. Bestemmelsen svarer til sømandslovens § 37, stk. 2 med den ændring, at også det menige mandskab får ret til 1 måneds hyre, mod nu hyre for en halv måned.

Til § 16.

Ret til afsked ved, flag- og rederskifte.

Ifølge sømandslovens § 40, stk. 1 kan en sømand kræve afsked med ret til hyre og fri rejse efter reglerne om uberettiget afsked i § 34, hvis skibet mister retten til at føre dansk flag. Efter stk. 2 kan en sømand også kræve afsked, men uden ret til „erstatningshyre“ og fri rejse, hvis skibet overtages af en anden dansk reder. Endelig bestemmes det i stk. 3, at den omstændighed, at skibet får en anden fører, ikke giver en sømand ret til at kræve afsked. Denne sidste bestemmelse må i dag anses for overflødig, hvorfor den er udeladt i udkastet.

Efter udkastets § 16, stk. 1 har en sømand ret til at kræve afsked, når skibet mister retten til at føre dansk flag, hvis ikke andet følger af aftalen. Formuleringen er som i sømandslovens § 40, stk. 1, bortset fra at der er tilføjet ordene „hvis ikke andet følger af aftalen“. Som i udkastets § 20, der modsvarer sømandslovens § 41 om skibets forlis m. v., er disse ord i første række indsat med henblik på den rederiansatte sømand, hvis tjenesteforhold ikke er begrænset til det skib, der eksempelvis ved salg til udenlandsk reder mister retten til at føre dansk flag. Da det er den almindelige opfattelse, at den

rederiansatte sømand ikke kan kræve afsked efter sømandslovens § 40, stk. 1, medfører udkastet ikke nogen realitetsændring på dette punkt.

Benytter en sømand, der kan kræve afsked i anledning af flagskifte, denne ret, således at hans tjenesteforhold hos rederen, den hidtidige ejer, hermed ophører, har han efter udkastets stk. 3 ret til erstatning og fri rejse med underhold efter reglerne i § 19, stk. 1 og 2, der modsvarer sømandslovens § 34, stk. 1 og 2. Det afgørende for retten til erstatning m. v. er, om hans ansættelse hos den tidligere ejer af skibet, den danske reder, ophører, ikke om sømanden tager ansættelse hos den nye ejer og eventuelt uden afbrydelse fortsætter tjenesten på skibet. En forudsætning for retten til erstatning m. v. er dog naturligvis i alle tilfælde, at sømandens tjenesteforhold hos den hidtidige reder ikke på tidspunktet for flagskiftet er bragt til ophør på kontraktmæssig måde, f. eks. ved rettidig opsigelse til fratræden på aftalt sted.

Samme adgang som ved flagskifte til at kræve afsked vil en sømand efter udkastets stk. 2 have, hvis skibet overtages af en anden dansk reder. Bestemmelsen svarer til sømandslovens § 40, stk. 2 med den ændring, der også foreslås i det norske udkast, at det er en betingelse for retten til at kræve afsked, at sømanden på forespørgsel af skibsføreren straks meddeler, at han ikke ønsker at fortsætte tjenesteforholdet hos den nye reder. Betingelsen er indføjet for hurtigst muligt at få skabt klarhed over skibets bemanning ved rederskiftet. Ved at undlade efter en rimelig betænkningstid at besvare skibsførerens forespørgsel vil sømanden miste retten til at fratræde tjenesten på skibet i anledning af rederskiftet.

Til § 17.

Afsked på grund af sygdom m. v.

Udkastets § 17 svarer til sømandslovens § 32, dog at bestemmelsen i stk. 1, 2. pkt. om afsked af en gravid arbejdstager er ny. Efter stk. 1 kan skibsføreren afskedige en sømand, der som følge af sygdom eller legemsskade for længere tid er uskikket til at udføre sit arbejde, eller som lider af en sygdom, der medfører fare for de ombordværende. Bestemmelserne i §§ 29 og 30 om sygehyre m. v. finder da anvendelse. Endvidere kan skibsføreren afskedige en søfarende, der som følge af graviditet bliver ude af stand til at varetage sin tjeneste. Bestemmelsen i § 29, stk. 4 om den gravides ret til efterhyre og eventuelt tillige de i medfør af § 11, 2. pkt. fastsatte bestemmelser om hjemrejse finder da anvendelse.

Efter stk. 2 kan en sømand endvidere afskediges, hvis han, uden at være fundet syg, som led i eller

som følge af en i medfør af § 4, stk. 2 påbudt lægeundersøgelse bliver forhindret i at fortsætte tjenesten. Afskediges en sømand efter denne bestemmelse, har han hos staten ret til hyre og fri rejse efter bestemmelsen i § 19, stk. 4, jfr. bemærkningerne til denne bestemmelse.

Bestemmelserne i stk. 1, 2. pkt. om afsked på grund af graviditet og i stk. 2 om afsked i anledning af påbudt lægeundersøgelse finder anvendelse på såvel det menige mandskab som på skibsofficererne. Derimod gælder bestemmelsen i stk. 1, 1. pkt. om „sygeafsked“ kun i begrænset omfang for skibsofficererne, jfr. § 36 og bemærkningerne til denne bestemmelse.

Til § 18.

Afsked på grund af tjenesteforhold m. v.

I stk. 1 gentages sømandslovens § 33, stk. 1, hvor efter skibsføreren kan afskedige en sømand, hvis han er uduelig, hvis han ikke kommer om bord i rette tid, og skibet skal afgå, eller en anden må antages i hans sted, hvis han forser sig groft i tjenesten, hvis han gør sig skyldig i tyveri eller anden grov forbrydelse, hvis han udsætter skibet for alvorlige vanskeligheder ved at skjule nogen om bord eller under visse omstændigheder skjuler gods om bord, eller hvis han indbringer en tvist om tjenesteforholdet for udenlandsk myndighed.

Kommissionen har overvejet, om man bør opgive denne opregning og erstatte den med en generel bestemmelse om, at sømanden kan afskediges ved grov misligholdelse af kontrakten, jfr. herved funktionærlovens § 4. Der er imidlertid enighed om, at opregningen, selvom den ikke kan anses som udtømmende, bør bibeholdes som bedst dækkende forholdene til sos.

Stk. 2, 1. pkt. gentager bestemmelsen i sømandslovens § 33, stk. 2 om, at der skal holdes forhør, inden sømanden afskediges, selvom det ikke er muligt at afhøre ham personligt. I de tilfælde, hvor sømanden ikke kommer om bord i rette tid, og skibet skal afgå, kan kravet om forhør inden afsked imidlertid medføre uforholdsmæssig stor forstyrrelse ved skibets afgang. Der foreslås derfor i 2. pkt. en ny bestemmelse om, at forhøret i de i stk. 1, nr. 2 nævnte tilfælde kan udskydes til efter afskeden, hvis det er nødvendigt af hensyn til skibets afsejling, men forhør skal i så fald afholdes snarest derefter. Kommissionen har iøvrigt ikke ved dette forslag tilsigtet nogen ændring af gældende praksis vedrørende afholdelse af forhør.

I stk. 3 foreslås i lighed med det norske udkast optaget en ny bestemmelse om, at skibsføreren, såfremt han vil afskedige en sømand i de i stk. 1, nr.

3-5 nævnte tilfælde, skal træffe bestemmelse herom snarest og senest inden 7 dage efter, at han har fået kendskab til forholdet, medmindre særlige grunde nødvendiggør en overskridelse af denne frist.

1 stk. 4 gentages sømandslovens § 33, stk. 3 om, at sømanden ikke har ret til hyre for længere tid, end han har gjort tjeneste. Dog har sømanden, hvis han afskediges efter stk. 1, nr. 2, og det viser sig, at han er uden skyld, og han er arbejdsudygtig på grund af sygdom eller legemsskade, ret til sygehyre efter reglerne i § 29, stk. 2.

J sømandslovens § 33, stk. 4 indeholdes en bestemmelse om, at såfremt en sømand afskediges i medfør af stk. 1, punkt 3 som følge af grove tjenesteforseelser, punkt 4 om tyveri eller andre grove forbrydelser m. m. eller punkt 5 som følge af, at han har indbragt en tvist om tjenesteforholdet for udenlandsk myndighed, kan han ikke kræve fri hjemrejse efter § 26.

Efter kommissionens opfattelse bør en sømand, som gennem den fornødne tjenestetid har optjent ret til fri hjemrejse, bevare denne ret, uanset om sømanden er afskediget fra tjenesten på grund af misligholdelse af tjenesteaftalen. I lighed med de norske og svenske udkast er der derfor ikke i udkastet optaget en til sømandslovens § 33, stk. 4 svarende bestemmelse.

Til § 19.

Erstatning og fri rejse ved uberettiget afsked af sømand.

Udkastets § 19 modsvarer sømandslovens § 34, for så vidt angår det menige mandskab. Efter denne lovbestemmelse har en sømand, der afskediges uden sådan grund, som nævnes i § 32, stk. 1 (sygdom m. v.) eller § 33 (disciplinære grunde m. v.), ret til hyre for 1 måned, hvis han hører til det menige mandskab, og for 3 måneder, hvis han er skibsofficer. Erstatningsydelsen er en fikseret standarderstatning uafhængig af sømandens individuelle tab.

1 udkastets § 19, stk. 1, der direkte kun omfatter den menige sømand (bestemmelsen om skibsofficerers erstatning er optaget i udkastets § 37), foreslås den fikserede erstatningshyre ændret til en minimalerstatning. Som efter sømandslovens § 34 vil sømanden altid have krav på 1 måneds hyre, men ændringen medfører, at der kan ydes den sømand, der kan dokumentere et større tab end 1 måneds hyre, erstatning for dette tab efter dansk rets almindelige erstatningsregler. Bestemmelsen bringes herved mere på linie med almindelige erstatningsprincipper og erstatningsreglerne i andre love, jfr. herved funktionærlovens § 3 og medhjælperlovens § 23.

Stk. 2 gentager bestemmelsen i sømandslovens § 34, stk. 2 om sømandens ret til fri rejse. Er et bestemt fratrædelsessted aftalt, har sømanden ret til fri rejse med underhold til dette sted. Kunne tjenesteforholdet ifølge udkastets § 6 kun opsiges til opbør i dansk havn, gælder rejseretten til sådan havn eller, hvis sømanden har hjemsted her i riget, til hjemstedet.

Spørgsmålet om, hvorvidt der fra rederiets (skibsførerens) side er sket et „kontraktsbrud“, der giver sømanden ret til erstatning og fri rejse i henhold til udkastets § 19, stk. 1 og 2, må som hidtil i påkommende tilfælde afgøres ved domstolene, og udkastet tilsigter ikke i så henseende nogen ændring i den bestående retstilstand, således som denne har fundet udtryk i retspraksis. På et enkelt punkt, hvor der råder nogen usikkerhed om erstatningsreglens anvendelsesområde, har kommissionen dog fundet det ønskeligt, at der ved en bestemmelse i loven tilvejebringes større klarhed. Det drejer sig om de tilfælde, hvor en sømand efter opsigelse fratræder på aftalt eller i medfør af udkastets § 6 bestemt fratrædelsessted før opsigelsesfristens udløb, og hvor denne „for tidlige afmønstring“ er sket efter skibsførerens bestemmelse. Ved Højesterets dom af 3. maj 1935 (Ugeskrift for Retsvæsen 1935 s. 667) blev et sådant tilfælde, hvor sømanden var blevet afmønstreret nogle få dage før opsigelsesfristens udløb, men med hyre til fristens udløb, anset for omfattet af erstatningsbestemmelsen. Det skal dog bemærkes, at sagen blev pådømt efter § 34 i sømandsloven af 1923, der havde en anden formulering end den gældende lovs § 34. Når fratrædelse i de omhandlede tilfælde sker med hyre og underhold til opsigelsesfristens udløb, finder kommissionen det ikke rimeligt, at sømanden kan kræve erstatning på 1 måneds hyre efter reglen i stk. 1. Der er derfor som stk. 3 indsat en ny bestemmelse om, at bestemmelserne i stk. 1 og 2 ikke finder anvendelse i de nævnte opsigelsestilfælde. Dette gælder, uanset om opsigelsen er afgivet af rederen (skibsføreren) eller af sømanden.

Ifølge sømandslovens § 34, stk. 3 haves retten til den lovfikserede erstatning og den frie rejse mod staten i de tilfælde, hvor sømanden afskediges i medfør af § 32, stk. 2, fordi han som led i eller som følge af en i medfør af § 10, stk. 3 påbudt lægeundersøgelse bliver forhindret i at fortsætte tjenesten. Denne bestemmelse har i visse tilfælde ført til mindre rimelige resultater. Der har foreligget tilfælde, hvor lægeundersøgelsen har kunnet afsluttes på få dage, hvorefter sømanden påny har fået hyre, men desuagtet har haft ret til 1 eller 3 måneders hyre, alt efter om han hørte til det menige mandskab eller til skibsofficergruppen. På den anden side findes

der også eksempler på, at den påbudte lægeundersøgelse har forhindret en menig sømand i påny at lade sig forhyre i længere tid end den periode, erstatningshyren dækker. Dette er især tilfældet, når der skal foretages ventrikelskylning, idet resultatet normalt først foreligger ca. 6 uger efter skylningens foretagelse.

Bestemmelsen foreslås derfor i udkastets stk. 4 ændret derhen at sømanden i de nævnte afskedstillfælde har ret til hyre af staten for den tid, han som følge af lægeundersøgelsen bliver forhindret i at lade sig forhyre. Forslaget forventes ikke at ville medføre øgede udgifter for statskassen.

Til § 20.

Tjenesteforholdets ophør ved tab af skibet m. m.

Efter stk. 1 ophører, hvis ikke andet følger af aftalen, en sømands tjenesteforhold, når skibet går tabt ved søulykke, eller hvis det efter en søulykke anses for uistandsætteligt. Sømanden har dog pligt til mod hyre og underhold at deltage i bjærgningen samt blive til stede til afgivelse af søforklaring. Bestemmelsen gentager sømandslovens § 41, stk. 1, dog er udtrykket „eller bliver det efter søulykke erklæret for uistandsætteligt“ ændret til „eller anses det efter søulykke for uistandsætteligt“. Ændringen tilsigter at bringe bestemmelsens formulering i overensstemmelse med praksis, idet man i de tilfælde, hvor skibet er blevet vrag eller på anden måde er gået til grunde, ikke har fastholdt kravet om en egentlig besigtigelse med tilhørende kondemnationserklæring. Rederiansatte sømænd vil normalt ikke være omfattet af bestemmelsen, idet det sædvanligvis af tjenesteaftalen vil følge, at tjenesteforholdet til rederiet ikke ophører ved tab af skibet.

Stk. 2 svarer til sømandslovens § 41, stk. 3, men med den ændring, at sømandslovens § 41, stk. 3 kun gælder for den danske sømand, der har hjemsted her i riget, mens udkastets stk. 2 gælder for alle søfarende, hvis tjenesteforhold ophører ved tab af skibet, samt at hjemrejse- og beklædningsudgifterne efter sømandslovens § 41, stk. 3 påhviler staten, mens disse udgifter efter udkastet påhviler rederen.

Statens udgifter i medfør af sømandslovens § 41 har andraget i:

1964-65:	2.900 kr.
1966-67:	56.000 kr.
1967-68:	65.400 kr.
1968-69:	17.756 kr.
1969-70:	5.919 kr.
1970-71:	34.090 kr.

Der er således tale om forholdsvis små beløb også sammenlignet med, hvad der går tabt ved et forlis.

Sømandslovens bestemmelse om statens betalingspligt har givet anledning til administrative refusionsvanskeligheder. Dette skyldes, at det ofte først længe efter udgifternes afholdelse har kunnet klarlægges, hvem der endeligt skulle afholde udgifterne som følge af den ovenfor omtalte betingelse om erklæring for uistandsættelighed i sømandslovens § 41, stk. 1. Hertil kommer, at det i praksis ofte har voldt betydelige vanskeligheder at fastslå, hvilke besætningsmedlemmer der som rederiansatte ikke var omfattet af statens betalingspligt. Det er ikke fundet hensigtsmæssigt at lade staten dække udgifterne for nogle sømænd, mens rederen skal dække de tilsvarende udgifter for den voksende gruppe af rederiansatte sømænd.

Efter stk. 2 vil den sømand, hvis tjenesteforhold er ophørt i medfør af stk. 1, have ret til fri hjemrejse med underhold samt nødvendig beklædning for rederens regning. For hjemrejsen finder bestemmelsen i § 8, stk. 2 om pligt til at overtage stilling på et andet skib tilsvarende anvendelse.

Bestemmelsen i udkastets stk. 3 svarer til sømandslovens § 41, stk. 2. Under den i stk. 2 nævnte hjemrejse har sømanden ret til hyre. Endvidere har han ret til hyre for den tid, han efter forliset er arbejdsløs, dog højst for 2 måneder udover den tid, for hvilken han får hyre efter stk. 1.

Til § 21.

Hyren og dens beregning.

Stk. 1 gentager sømandslovens § 18, stk. 1 om, fra hvilket tidspunkt hyren begynder at løbe.

Stk. 2 gentager sømandslovens § 18, stk. 2, 1. pkt. om, til hvilket tidspunkt hyren løber.

Stk. 3 gentager den del af sømandslovens § 18, stk. 3, der udtaler, at hyre ikke betales for tid, i hvilken sømanden ulovligt unddrager sig tjenesten.

Stk. 4 gentager med en redaktionel ændring sømandslovens § 18, stk. 5 om en måneds længde ved beregningen af hyre for en del af en måned.

Stk. 5 gentager sømandslovens § 22, stk. 1 om beregning af hyre efter tid i de tilfælde, hvor hyren er fastsat til et bestemt beløb for rejsen.

Stk. 6 gentager sømandslovens § 22, stk. 2 om beregningen af hyre, når rejsen, for hvilken der er fastsat et bestemt hyrebeløb, varer kortere eller længere end forudsat ved forhyringen.

Stk. 7 gentager sømandslovens § 24, stk. 3 om beregning af hyre i tilfælde af, at skibet bliver borte.

Til § 22.

Hyrens udbetaling.

Stk. 1 gentager sømandslovens § 19, stk. 1, hvor-

efter hyre kun kan fordres udbetalt, når skibet ligger i havn, og i samme land ikke oftere end hver 7. dag.

Stk. 2 gentager sømandslovens § 19, stk. 2, hvor-efter hyren udbetales i rede penge eller, hvis sømanden kræver det, i anvisning på rederen, samt at sømanden kan kræve udbetaling i stedets mønt efter dagens kurs.

Stk. 3 gentager sømandslovens § 19, stk. 3 om sømandens adgang til vederlagsfrit gennem dansk konsul at sende hyremidler fra udlandet til Danmark med den udvidelse, at adgangen udover for den danske sømand også står åben for den her i riget hjemmehørende sømand.

Anordning nr. 4 af 12. januar 1953 om hjemsendelse af danske søfolks hyremidler omfatter danske søfolk, hvad enten de er forhyrede med danske eller udenlandske skibe. Med formuleringen af stk. 3 har kommissionen tilsigtet opretholdelse af den i anordningen fastsatte adgang for søfarende med tilknytning til det danske samfund til at kunne sende hyremidler til Danmark gennem danske **konsuler**.

Stk. 4 gentager sømandslovens § 20 om sømandens adgang til at fordre hyre udbetalt ved træk-sedler til bestemt person eller pengeinstitut her i riget.

Til § 23.

Reder ens adgang til at modregne i samt tilbageholde hyre.

1 § 23 gentages med en enkelt **ændring** i stk. 2 sømandslovens § 21.

Efter *stk. 1* kan rederen, bortset fra de tilfælde hvor det ved særlig lovbestemmelse er pålagt ham at tilbageholde i hyre, i hyren kun modregne beløb til dækning af disiplinbød eller erstatningsansvar, som sømanden har pådraget sig i den aktuelle tjeneste. Medmindre sømanden træffer anden bestemmelse, skal modregning ske i hyre, der udbetales sømanden, fremfor i hyre, der udbetales ved træk-sedler.

Efter *stk. 2* har skibsføreren ret til af den hyre, sømanden selv kan hæve, d. v. s. hyren minus træk-seddelbeløb, at tilbageholde en trediedel, indtil tjenesten **fratrædes**. Størrelsen af **det** maksimale beløb, der kan tilbageholdes, er efter sømandslovens § 21, stk. 2 en halv måneds hyre, hvilket maksimum foreslås nedsat til højst 7 dages hyre.

Fra de søfarendes side har der været fremsat forslag om, at stk. 2 burde udgå. Når bestemmelsen alligevel foreslås medtaget, har dette sin baggrund i **de for** søfarten gældende særlige vilkår. Efter udkastets § 22, stk. 1, der gentager sømandslovens § 19, stk. 1, kan en sømand kræve hyre udbetalt, når ski-

bet ligger i havn, dog ikke oftere end hver 7. dag i samme land. Især indenfor liniefarten kan dette ved mange havneanløb medføre, at en sømand kan kræve udbetalt hyre med meget korte intervaller, i ekstreme tilfælde flere gange på samme dag. Hvis der i slige tilfælde ikke var hjemmel til **at** sikre en vis margin gennem muligheden for tilbageholdelse af en mindre del af hyren, ville dette medføre, at man i skibet, hver gang en sømand krævede hyre udbetalt, måtte foretage en fuldstændig opgørelse over sømandens tilgodehavende, herunder sømandsskattetilsvaret, hvilket ikke i alle **tilfælde** kan anses for hensigtsmæssigt eller rimeligt.

Til § 24.

Opgørelse over indtjent hyre.

1 bemærkningerne til § 3 er nærmere redegjort for forslaget om at erstatte den del af afregningsbogen, der indeholder tjenesteaftalen, med et mere tidssvarende system. Afregningsbogen indeholder imidlertid udover tjenesteaftalen tillige regnskabsmæssig oplysninger over indtjent hyre m. m. For at sikre sømanden samme regnskabsmæssige oplysninger som efter sømandslovens § 11, stk. 5 in fine er i § 24 fastsat, at der skal udleveres sømanden en månedlig opgørelse over indtjent hyre med tillæg, udbetalt hyre og, hvis udbetaling foretages i anden mønt end den aftalte, den kurs, der lægges til grund.

Da bestemmelsen tilsigter i hele tjenesteperioden at sikre sømanden periodevis regnskabsmæssige opgørelser, følger heraf, at sømanden ved tjeneste-forholdets ophør har krav på en slutopgørelse for den sidste opgørelsesperiode uanset dennes længde.

Det er forudsat, at opgørelsen indeholder alle for sømanden fornødne specificerede afregningsoplysninger.

Det er bl. a. af hensyn til indpasningen i de enkelte rederiers regnskabssystemer ikke fundet hensigtsmæssigt at fastsætte formkrav for de periodevis opgørelser.

Til § 25.

Fordeling af sparet hyre, når mandskabet formindskes under rejsen.

I *stk. 1* gentages bestemmelsen i sømandslovens § 23, stk. 1 om fordelingen af den hyre, rederen sparer ved, at en rejse helt eller delvis udføres med mindre mandskab end forudsat, alene med den ændring, at medens fordelingen af den sparede hyre efter sømandsloven skal ske ligeligt mellem sømændene af den formindskede mandskabsgruppe, skal fordelingen efter udkastet ske mellem sømændene i forhold til deres normale hyre. Sparet hyre ved forkortsej-lads skal altid fordeles, medmindre det godtgøres, at

formindskelsen ikke har påført mandskabsgruppen forøget arbejde. Det har ikke i hidtidige retstvister været muligt for rederen at føre dette bevis, hvorfor man har overvejet at lade denne del af bestemmelsen udgå. Man har imidlertid afstået herfra, da det ikke kan udelukkes, at der f. eks. ved en ændret organisation af arbejdet om bord kan opstå en situation, hvor en reder kan bevise, at der ikke er påført den formindskede mandskabsgruppe forøget arbejde.

I stk. 2 er der indsat en begrænsning på størrelsen af en sømands ret til andel i sparet hyre, idet denne andel ikke kan overstige den hyre, han selv oppebærer.

I stk. 3 gentages sømandslovens § 23, stk. 2 om, at er kun én styrmand tilbage, deles sparet styrmandshyre lige mellem ham og skibsføreren.

Til § 26.

Hyrens ophør og efterhyre ved død.

Stk. 1 gentager bestemmelsen i sømandslovens § 24, stk. 1 om, at dør en sømand, løber hyren til og med dødsdagen, hvis den ikke ifølge bestemmelse i dette kapitel er ophørt at løbe på et tidligere tidspunkt.

I sømandslovens § 24, stk. 2, 1. pkt. er fastsat, at dør en dansk sømand, mens han er i rederens tjeneste, har hans enke eller børn under 18 år ret til hyre for 1 måned. Denne ret foreslås i udkastets stk. 2, 1. og 2. pkt. udbygget således, at retten til 1 måned efterhyre for det første skal tilkomme ægtefælle — altså også en enkemand — eller børn under 18 år efter enhver sømand, være sig dansk eller udenlandsk, der dør, medens han er i rederens tjeneste. Dernæst foreslås størrelsen af efterhyren i lighed med, hvad der er tilfældet i funktionærlovens § 8, sat i forhold til længden af afdødes ansættelsestid hos rederen, således at efterhyren udgør 2 eller 3 måneders hyre, når sømanden ved dødsfaldet har haft uafbrudt ansættelse i rederens tjeneste i henholdsvis 2 eller 3 år.

Efter stk. 2, 3. og 4. pkt., der gentager bestemmelse i sømandslovens § 24, stk. 2, 2. og 3. pkt., skal samme efterhyre som fastsat i stk. 2, 1. og 2. pkt. betales af rederen, hvis sømanden dør, medens han har ret til sygehyre efter § 29, stk. 2, idet rederen dog som hidtil i disse tilfælde i efterhyren kan fradrage sygehyre, som han har betalt eller skal betale.

Til § 27.

Omfanget af sygeplejen.

Udkastet svarer til sømandslovens § 27 om retsstillingen, når sømanden bliver syg under tjenesten, især om hvorledes skibsledelsen skal sørge for hans

pleje og for hans person iøvrigt. Om hvorledes den økonomiske byrde ved plejen af en syg sømand skal fordeles henvises til § 30.

Til § 28.

Forholdene, når syg sømand efterlades i udlandet.

Udkastet svarer bortset fra redaktionelle ændringer til sømandslovens § 31, stk. 1.

Til § 29.

Hyre og sygehyre under sygdom.

Udkastets stk. 1 og 2, 1. og 2. pkt. træder i stedet for sømandslovens § 18, stk. 2, 2. pkt. Det følger forudsætningsvis af sømandslovens § 18, at arbejdsudygtighed på grund af sygdom for så vidt betragtes som lovligt forfald, som den syge sømand principielt har ret til løbende hyre, normalt til han fratræder tjenesten om bord (afmønstres). Man har imidlertid fundet det naturligt, at der i sømandsloven i lighed med medhjælperlovens §§ 14 og 16 og funktionærlovens § 5 optages en bestemmelse herom, hvorfor der i udkastets stk. 1 foreslås optaget en bestemmelse om, at en sømand under tjenesten har ret til hyre, selvom han er arbejdsudygtig som følge af sygdom eller legemsskade.

Efter stk. 2, 1. pkt. løber en ved tjenestens ophør syg eller skadet sømands hyre videre, så længe arbejdsudygtigheden består, dog ikke udover 2 måneder. Bestemmelsen svarer i realiteten til sømandslovens § 18, stk. 2, 2. pkt. med den udvidelse, at det menige mandskab i stedet for indtil 1 måneders sygehyre får ret til indtil 2 måneders sygehyre. Om skibsofficerers retsstilling ved sygdom henvises til §§ 35, stk. 1, og 36 og bemærkningerne hertil.

Stk. 2, 2. pkt. om, at en sømand, med mindre bestemte tegn på sygdom er påvist, ikke har ret til hyre i flere dage, end han har været i tjenesten, svarer til sømandslovens § 18, stk. 2 in fine.

I stk. 2, 3. pkt. foreslås det, at staten, såfremt en sømands arbejdsudygtighed skyldes kønssygdom, træder i rederens sted og udreder sygehyren. Bestemmelsen er begrundet i det offentlige interesse i bekæmpelsen af kønssygdomme, hvilket hensyn gør sig gældende overfor alle søfarende. Udover statens overtagelse af redernes hidtidige sygehyreudgifter til kønssyge danske søfarende indebærer forslaget i forhold til sømandsloven en udvidelse ved også at give udlændinge ret til sygehyre på lige fod med danske søfarende. Statens udgift til sygehyre til kønssyge søfarende skønnes ikke at ville overstige 100.000 kr. årlig.

Efter stk. 3, der træder i stedet for sømandslovens § 18, stk. 3 bortset fra 1. led og § 18, stk. 4, er fastsat, hvilke indskrænkninger der skal gælde for den i

stk. 1 og 2 fastsatte ret for sømanden til løbende hyre og sygehyre. Sømanden vil herefter ikke have ret til hyre for den tid, han er arbejdsudygtig som følge af sygdom eller legemsskade, han svigagtigt har fortiet ved ansættelsen, ligesom han, når bortses fra kønssygdom, heller ikke vil have ret til hyre, hvis han efter ansættelsen har pådraget sig sygdommen eller skaden med forsæt eller ved grov uagtsomhed. Særreglen om ret til hyre eller sygehyre ved arbejdsudygtighed som følge af kønssygdom foreslås udvidet til også at omfatte udenlandske sømand.

I stk. 4 er der som omtalt i bemærkningerne til § 11 optaget en bestemmelse om efterhyre til en kvindelig søfarende, hvis tjenesteforhold ophører på grund af graviditet. Ifølge udkastet skal rederen for den tid, en kvindelig søfarende er arbejdsløs efter tjenestens ophør som følge af graviditet, betale hende hyre i indtil 2 måneder. Man forudsætter herved, at nævnte efterhyreperiode på indtil 2 måneder kan medregnes ved opgørelse af den i § 8 i lov nr. 236 af 3. juni 1967 om børnetilskud og andre familieydelser med senere ændringer omhandlede arbejdsperiode, jfr. den som bilag nr. 4 optagne skrivelse af 6. november 1969 fra socialministeriet. For at undgå misbrug af denne ret til efterhyre er det i 2. pkt. fastsat, at en kvindelig søfarende ikke har ret til efterhyre, hvis hun ved sin ansættelse har fortiet, at hun var gravid, eller har undladt at oplyse, at hun har mærket symptomer, som kunne tyde på graviditet.

I Stk. 5 foreslås indført en bestemmelse om, at er en sømand gennem en social tryghedsordning sikret dagpenge under sygdom eller graviditet, har sømanden alene krav på at få udbetalt hyre med det beløb, som hyren måtte overstige dagpengene for den samme periode. Det samme skal efter sidste punktum gælde, såfremt en gravid kvindelig søfarende er berettiget til at få udbetalt arbejdsløshedsunderstøttelse. Ved en social tryghedsordning er alene tænkt på en offentlig ordning, men derimod ikke på de forsikringer, den enkelte på privat basis måtte have tegnet.

Til § 30.

Betaling af pleje, rejse m.m. ved sygdom.

Udkastet, der dækker området i sømandslovens § 28, fastsætter, i hvilket omfang rederen skal afholde udgifterne til pleje og fri rejse for en syg eller skadet søfarende.

Ved udkastets udformning har man tilstræbt at tage højde dels for søfartens særlige forhold og sædvaner, dels for den nyordning, der vil følge af lov nr. 311 af 9. juni 1971 om offentlig sygesikring.

Efter sygeforsikringsloven havde en søfarende ret til medlemskab af en sygekasse på samme vilkår som øvrige borgere. Efter loven kunne de fleste ydelser imidlertid kun gives inden for landets grænser, hvilket medførte, at medlemskab af en sygekasse blev uden væsentlig betydning i sygdomstilfælde, der ramte en søfarende under sejlads i udenrigsfart. Dette førte til, at et betydeligt antal søfarende ikke var nydende sygekassemedlemmer og derfor alene var sikret i sygdomstilfælde i det omfang, sømandslovens § 28 fastlægger.

Gennemførelsen af lov nr. 311 af 9. juni 1971 om offentlig sygesikring medfører en ændring derved, at de søfarende i lighed med andre vil blive omfattet af den offentlige sygesikring.

Det har i kommissionen været overvejet, om der efter gennemførelsen af en obligatorisk offentlig sygesikring af de søfarende, der ydede sikring under de søfarendes ophold såvel her i landet som i udlandet, ville være behov for opretholdelse af sømandslovens sociale sygesikringsbestemmelser. Der er imidlertid i kommissionen enighed om, at principperne for omfanget af rederens plejepligt m. m. overfor en syg eller skadet søfarende fortsat bør fastlægges i sømandsloven uafhængig af, hvilke sikrings- eller forsikringsmæssige ordninger der måtte blive gennemført indenfor den almindelige sociallovgivning.

Efter kommissionens opfattelse bør den offentlige sygesikring for de søfarendes vedkommende udformes på en sådan måde, at retten til ydelserne, herunder betaling af rejseudgifter, også skal gælde under ophold udenlands, og at alle udenlandske søfarende, der er forhyrede med dansk skib, omfattes af sygesikringen i et omfang svarende til de pligter, rederen efter sømandsloven har over for den syge sømand, jfr. betænkning nr. 568/1970 om sikring af søfarende i sygdomstilfælde. Kommissionen forudsætter herved, at rederen hos den offentlige sygesikring kan få refunderet udlæg til pleje og fri rejse til syge og skadede søfarende, og at nyordningen ikke medfører øgede udgifter for rederne.

I stk. 1 fastsættes, at under tjenesten bærer rederen med de i stk. 3-5 anførte undtagelser alle udgifter ved en sømands pleje. Efter sømandslovens § 28, stk. 1 bærer rederen plejeudgifterne, sålænge tjenesteforholdet består. Da imidlertid udtrykket tjenesteforholdet er flertydigt, idet det alt efter omstændighederne kan dække såvel ansættelsesforholdet til et bestemt skib som ansættelsen i rederiet som sådant, har man ændret „sålænge tjenesteforholdet består” til „under tjenesten”, hvilket vil sige under ansættelsen på det enkelte skib. Denne ændring svarer til den inden for området udviklede praksis.

Om rederens udvidede plejeplicht overfor rederiansatte menige søfarende henvises til § 34, overfor skibsofficerer til § 35, stk. 1, jfr. § 34, og overfor skibsføreren til § 43, nr. 9.

Efter sømandslovens § 28, stk. 2, 1. pkt. har ved tjenesteforholdets ophør en syg eller tilskadekommet sømand som hovedregel ret til pleje for rederens regning i indtil 12 uger, hvis han er dansk og plejes i udlandet, og ellers i indtil 6 uger. Efter kommissionens opfattelse bør plejerettens omfang ikke være afhængig af den søfarende nationalitet. Det foreslås derfor i *stk. 2, 1. pkt.*, at en ved tjenestens ophør — d. v. s. fratræden fra tjeneste på det bestemte skib — syg eller tilskadekommet sømand med de i stk. 3-5 nævnte undtagelser har ret til pleje for rederens regning i indtil 12 uger, dog ikke udover 2 uger efter, at han er ankommet til det land, hvor den pågældende er hjemmehørende. Som hidtil er det rederen, der skal afholde udgifterne, og konsulen, der afgør, hvor sømanden skal plejes.

I stk. 2, 2. *pkt.* gentages sømandslovens § 28, stk. 2, 2. *pkt.*, hvorefter fristen for plejeretten regnes fra afmønstringen eller, hvis sømanden ikke afmønstres, fra den dag, da skibet afgår.

Efter sømandslovens § 28, stk. 2, 3. *pkt.* har en dansk sømand, der har hjemsted her i riget, og som afmønstres som følge af sygdom eller legemsskade, eller som ved sin fratræden lider af sådan sygdom eller legemsskade, som kan foranledige afmønstring, desuden ret til fri rejse med underhold for rederens regning til hjemstedet. Efter kommissionens opfattelse bør de søfarende frie rejseret ved sygdom udvides til på samme måde som efter § 28 i den norske sømandslov at omfatte alle søfarende uanset nationalitet alene med den modifikation, at rederen, for så vidt angår søfarende, der ikke er hjemmehørende her i riget, kan vælge enten at sende den syge til hjemstedet eller til forhyringsstedet.

Det foreslås derfor i udkastets stk. 2, 3. *pkt.*, at såfremt en sømand som følge af sygdom eller legemsskade afmønstres, eller hvis han ved fratrædelsen led af en afmønstringsberettigende sygdom eller legemsskade, har sømanden ret til fri rejse med underhold til hjemstedet for rederens regning. Efter stk. 2, 4. *pkt.* kan rederen dog, såfremt sømanden ikke er hjemmehørende i Danmark, i stedet for hjemrejse vælge at betale sømandens rejse med underhold til den havn, hvor sømanden blev forhyret, forudsat at myndighederne i forhyringshavnen ikke nægter sømanden adgang til landet eller betinger hans adgang dertil af en sikkerhed, som han ikke kan stille. Disse bestemmelser udelukker naturligvis ikke, at den syge sømand uden forøget udgift

for rederen kan vælge at blive sendt til et andet sted end hjemsted eller forhyringshavn.

Svarende til sømandslovens § 28, stk. 2, 4. *pkt.* fastsætter udkastets stk. 2, 5. *pkt.*, at gør sømanden krav på fri rejse, og hans helbredstilstand tillader det, finder bestemmelsen i udkastets § 8, stk. 2 om pligt til at tage stilling på et andet skib tilsvarende anvendelse.

I stk. 3 gentages i 1. *pkt.* bestemmelsen i sømandslovens § 28, stk. 3, 1. *pkt.*, hvorefter den sømand, der ved sin ansættelse svigagtigt har fortiet sygdommen eller legemsskaden, ikke får ret til pleje eller fri rejse for rederens regning. Efter sømandslovens § 28, stk. 3, 2. *pkt.* får en sømand, når undtages kønssygdom, som dansk sømand lider af, heller ikke ret til pleje og fri rejse, såfremt han har pådraget sig sygdommen eller legemsskaden med forsæt eller ved grov uagtsomhed. Baggrunden for at gøre en undtagelse for kønssygdomme er ønsket om at fremme sygdomsbekæmpelsen. Kommissionen finder, at hensynet til sygdomsbekæmpelsen gør sig gældende uanset den kønssyge sømands nationalitet, hvorfor man foreslår, at den hidtidige nationalitetsbegrænsning ophæves. Efter udkastets stk. 3, 2. *pkt.* har en sømand, når undtages kønssygdom, ikke ret til pleje og fri rejse, såfremt han efter ansættelsen har pådraget sig sygdommen eller skaden med forsæt eller ved grov uagtsomhed.

I stk. 4 fastsættes, svarende til sømandslovens § 28, stk. 4 alene med den ændring, at nationalitetskriteriet er ændret til et bopælskriterium, at hvis sømanden er hjemmehørende her i riget og lider af kønssygdom eller tuberkulose, overtager staten udgifterne ved den i stk. 2, jfr. stk. 3, nævnte pleje og hjemrejse.

Udkastets stk. 5 svarer til sømandslovens § 28, stk. 5, dog at bestemmelsen foreslås udvidet til også at omfatte pligten til at bekoste en hjemrejse (eller en rejse til forhyringsstedet).

Til § 31.

Refusion af udgifter til syg eller skadet sømand, som ikke påhviler rederen.

Udkastet erstatter med enkelte ændringer sømandslovens § 31, stk. 2. Kredsen af søfarende foreslås udvidet fra „en dansk sømand“ til „en dansk eller her i riget hjemmehørende sømand“. Endvidere er det i udkastet udtrykkelig fremhævet, at der skal være tale om en syg eller skadet sømand.

Ved etableringen af en obligatorisk offentlig sygesikring for de søfarende findes de her omhandlede statsudgifter, der er af en meget ringe størrelsesorden, naturligt at burde dækkes af en sådan ordning.

Bestemmelsen i sømandslovens § 31, stk. 2 om refusion af de omhandlede udgifter ved sømandens død er af systematiske grunde flyttet til udkastets § 33, stk. 3.

Til § 32.

Ordning af begravelse m. m. ved en sømands død.

Stk. 1 svarer bortset fra 2. pkt. til sømandslovens § 29, stk. 1.

Efter 1. pkt. skal skibsføreren, når en sømand dør, underrette afdødes nærmeste pårørende samt sørge for afdødes begravelse eller ligbrænding. I 2. pkt. foreslås indføjet en bestemmelse om, at indtræffer dødsfaldet i udlandet, skal skibsføreren tillige underrette nærmeste danske konsul. Hvis ligbrænding finder sted, skal efter 3. pkt. skibsføreren sørge for askens hjemsendelse. Om afholdelse af udgifterne til de her omhandlede foranstaltninger henvises til § 33.

Stk. 2 om udarbejdelse af fortegnelse over afdødes efterladenskaber m. m. samt om, hvorledes man om bord skal forholde sig med disse ting, svarer til sømandslovens § 29, stk. 2, 1. og 2. pkt. Bestemmelsen i sømandslovens § 29, stk. 2, 3. pkt. om, hvorledes man kan forholde sig med fordærlige ting, må anses for unødvendig og er derfor ikke medtaget i udkastet.

Til § 33.

Dækning af udgifterne ved sømands begravelse m. m.

Stk. 1 og 2 svarer til sømandslovens § 30 (stk. 1 og 2) bortset fra, at ordene „en dansk sømand” i sømandslovens § 30, stk. 2 i udkastets stk. 2 er ændret til „en sømand”.

Som nævnt i bemærkningerne til § 31 er i *stk. 3* medtaget en bestemmelse, der reelt dækker den del af sømandslovens § 31, stk. 2, der omhandler adgangen til i visse særlige tilfælde at få refusion af statskassen af udgifter opstået i forbindelse med en sømands død.

Til § 34.

Aftale om fortsat tjeneste i rederiet (rederiansættelse).

De i udkastets §§ 3-33 foreslåede bestemmelser angående tjenesteaftalen er af de grunde, der er anført i det indledende afsnit, side 8-9, i første række udformet med henblik på den traditionelle ansættelsesform, ansættelse på et bestemt skib, men finder, ligesom de tilsvarende regler i sømandsloven, i princippet også anvendelse på den rederiansatte sømands tjenesteaftale. Ofte vil en del af de bestemmelser, der kan fraviges ved parternes aftale, imidlertid ikke komme til anvendelse, når der foreligger

en rederiansættelse, enten fordi aftalen udtrykkeligt fraviger lovens regler, eksempelvis angående opsigelsesfrist og fratrædelsessted, eller fordi en sådan fravigelse må antages at være forudsat som et naturligt led i rederiansættelse, jfr. herved bemærkningerne til udkastets § 16 om retten til at kræve afsked ved flagskifte m. v. og til udkastets § 20 om tjenesteforholdets ophør ved forlis m. v.

Kommissionen har indgående overvejet, om der er behov for særlige lovbestemmelser om de rederiansattes tjenesteaftale. Efter kommissionens opfattelse er dette kun tilfældet, for så vidt angår bestemmelserne om sømandens rettigheder ved sygdom m. v. og død. Bestemmelsen i sømandslovens § 18, stk. 2 om retten til sygehyre antages ikke at omfatte de tilfælde, hvor en rederiansat sømand bliver arbejdsudygtig på et tidspunkt, da han vel er ansat i rederiet, men ikke er sat til tjeneste på et af rederiets skibe. Det er også den almindelige opfattelse, at bestemmelserne i sømandslovens § 28 om ret til pleje og hjemrejse kun er anvendelige, såfremt sygdommen eller skaden er indtrådt, medens den rederiansatte sømand var i tjeneste på et skib.

Kommissionen foreslår i udkastets § 34 en udvidelse af den rederiansatte sømands rettigheder ved sygdom m. v. og død. Efter 1. pkt. skal bestemmelserne i udkastets § 29 om hyre under sygdom (skade) og graviditet og § 26 om efterhyre ved død for den rederiansatte sømands vedkommende finde anvendelse, selvom han ikke var i tjeneste på et af rederiets skibe på tidspunktet for arbejdsudygtighedens indtræden. Efter 2. pkt. skal det samme gælde bestemmelserne i udkastets § 30, stk. 2 om ret til pleje og fri rejse og § 33 om betaling af begravelsesudgifter m. v., men dog kun såfremt sygdommen (skaden) eller dødsfaldet er indtrådt under et af rederen beordret ophold uden for sømandens hjemland. Retten til pleje for rederens eller statskassens regning omfatter endvidere kun pleje, der ydes uden for sømandens hjemland i **indtil 12** uger fra sygdommens (skadens) indtræden.

Bestemmelserne i udkastets § 34 finder i princippet anvendelse på såvel det menige mandskab som skibsofficererne, **for** hvis vedkommende der dog foreslås visse særegler, jfr. udkastets §§ 35-36 og bemærkningerne hertil, smh. for skibsførerens vedkommende med udkastets § 41, stk. 3.

Til §§ 35-39.

Særlige bestemmelser om skibsofficerernes tjenesteaftale.

I §§ 35-39 er samlet særbestemmelserne vedrørende skibsofficerernes tjenesteaftale (bortset **fra** den specielle bestemmelse om fordeling af sparet

hyre i udkastets § 25, stk. 3). Om begrebet skibsofficer og særbestemmelsernes anvendelsesområde henvises til bemærkningerne til § 1, stk. 2.

Til § 35.

Opsigelsesvarsler.

Som det er tilfældet efter sømandsloven, vil udkastets bestemmelser om tjenesteaftalen som hovedregel være fælles for skibsofficererne og det menige mandskab, jfr. *stk. 1*, hvorefter de i de foregående paragraffer givne bestemmelser finder tilsvarende anvendelse på en skibsofficers tjenesteaftale med de nedenfor nævnte undtagelser.

I forhold til sømandsloven foreslås fælles bestemmelser således indført, for så vidt angår sygehyrens varighed (sømandslovens § 18, stk. 2, smh. med udkastets § 29, stk. 2), og for så vidt angår erstatningsbestemmelsen vedrørende den for en bestemt rejse forhyrede (sømandslovens § 37, smh. med udkastets § 15). Det samme gælder bestemmelsen om erstatning ved afsked i forbindelse med en påbudt lægeundersøgelse (sømandslovens § 32, stk. 2, smh. med udkastets § 17, stk. 2). De i ildkastets §§ 11 og 17, stk. 1, 2. pkt., jfr. § 29, stk. 4, foreslåede nye bestemmelser om afsked i anledning af graviditet er også fælles for de to mandskabsgrupper.

Særbestemmelser for skibsofficererne vil efter udkastet fortsat gælde opsigelsesvarslets længde (sømandslovens § 13, stk. 3, jfr. § 15, smh. med udkastets § 5, jfr. § 7, og § 35, stk. 2-4) og erstatningshyrens størrelse (minimum) (sømandslovens § 34, stk. 1, smh. med udkastets § 19, stk. 1, og § 37).

Nye undtagelser eller funktionærretlige særbestemmelser for skibsofficerer foreslås indført angående rederens (skibsførerens) ret til at afskedige en skibsofficer i sygdomstilfælde (udkastets § 36) og angående ret til fratrædelseløn til godtgørelse ved usaglig opsigelse m. v. (udkastets §§ 38 og 39).

I *stk. 2* bestemmes, at hver af parterne, såfremt ikke andet følger af aftalen, ved opsigelse kan bringe tjenesteforholdet til ophør med 3 måneders varsel. Som efter den tilsvarende kontraktsudfyldende bestemmelse i sømandslovens § 13, stk. 3 kan parterne i princippet frit aftale såvel et kortere som et længere varsel (om begrænsninger i denne frihed henvises til bemærkningerne nedenfor til § 35, stk. 3, samt til § 7, jfr. § 35, stk. 4). Efter den mellem Danmarks Rederiforening og Dansk Styrmandsforening indgåede overenskomst ansættes en styrmænd i rederiet med 3 måneders gensidig opsigelse (for 2., 3. og 4. styrmænds vedkommende dog med 1 måneders opsigelse inden for det første ansættelsesår i rederiet). Efter 5 års ansættelse forlænges opsigel-

sesfristen til 4 måneder. I det væsentlige tilsvarende bestemmelser er optaget i rederiforeningens overenskomst med Maskinmestrenes Forening, Radio-telegrafistforeningen af 1917 og Sø-Restaurantens Forbund i Danmark.

I *stk. 3* foreslås optaget en ufravigelig bestemmelse om, med hvor kort et varsel rederen kan opsiges en skibsofficer, jfr. herved princippet i funktionærlovens § 2. Efter bestemmelsen i *1. pkt.* skal opsigelse fra rederens side — uden hensyn til, hvad der er bestemt i aftalen — ske med mindst 1 måneders varsel i det første ansættelsesår og derefter med mindst 3 måneders varsel.

Bestemmelsen omfatter ikke aftaler om ansættelse for et bestemt tidsrum eller for en bestemt rejse, hvor tjenesteforholdet ophører uden varsel, når det aftalte tidsrum er forløbet eller rejsen er endt. Forsætter tjenesteforholdet herudover, må bestemmelsen i *stk. 3, 1. pkt.* derimod finde anvendelse.

Efter *2. pkt.* skal bestemmelsen i *1. pkt.* ikke gælde ved aftaler om tjeneste som afløser, forudsat at tjenesten ikke varer udover 9 måneder. Denne undtagelse fra hovedreglen tager i første række sigte på ferie- og sygeafløsere, men omfatter også anden form for afløsertjeneste. Varer tjenesten i mere end 9 måneder, kommer hovedreglen i *1. pkt.* til anvendelse på ansættelsen. Det må i påkommende tilfælde påhvile rederen at godtgøre, at der foreligger en aftale om tjeneste som afløser. Ved „ansættelse på prøve" finder hovedreglen i *1. pkt.* anvendelse.

Som gældende for alle opsigelige tjenesteaftaler bestemmes det i *3. pkt.*, at opsigelsesfristen ikke må være kortere for rederen end for skibsofficeren, jfr. den tilsvarende bestemmelse i udkastets § 5, 2. pkt.

Det følger af *stk. 4*, at bestemmelsen i udkastets § 7 om retten til at fratræde efter en vis tids tjeneste fortsat også skal gælde for skibsofficererne, blot med den forskel fra det menige mandskab, at opsigelsesvarslet, i mangel af aftale om et kortere varsel, skal være 3 måneder. Der henvises iøvrigt til bemærkningerne til § 7.

Til § 36.

Tjenesteforholdets ophør ved arbejdsudygtighed som følge af sygdom m. v.

Efter sømandslovens § 32, stk. 1 kan skibsføreren afskedige en sømand, herunder en skibsofficer, hvis denne som følge af sygdom eller legemsskade for længere tid er uskikket til at udføre sit arbejde, eller hvis han lider af en sygdom, der medfører fare for de ombordværende. Hvis ikke andet følger af aftalen, kan „sygeafsked" ske, uanset om skibsofficeren uden for sygdomstilfælde har krav på eksempelvis 3 måneders opsigelsesvarsel eller et endnu længere

varsel. På den anden side vil den afskedigede skibsofficer normalt have ret til indtil 2 måneders sygehyre efter sømandslovens § 18 og eventuelt ret til pleje og hjemrejse efter sømandslovens § 28.

Efter bestemmelsen i udkastets § 36, *stk. 1* vil adgangen til sygeafsked af en skibsofficer som hovedregel bortfalde, således at arbejdsudygtighed som følge af sygdom principielt skal betragtes som lovligt forfald, jfr. princippet i funktionærlovens § 5. Vil rederen (skibsføreren) bringe tjenesteforholdet til ophør, må det derfor ske ved opsigelse. Er skibsofficeren for længere tid uskikket til at udføre sit arbejde, kan han imidlertid efter 2. *pkt.* opsiges til fratrædelse uden hensyn til, hvad der i tjensteaftalen måtte være bestemt om fratrædelsessted. Det samme gælder, hvis skibsofficeren lider af en sygdom, der medfører fare for de ombordværende.

Adgangen til at afskedige en skibsofficer i sygdomstilfælde foreslås bevaret i et vist omfang. Efter *stk. 2, 1. pkt.* finder bestemmelserne i udkastets § 17, *stk. 1* om afsked som følge af sygdom eller legemsskade tilsvarende anvendelse, såfremt en skibsofficer er forhyret for bestemt tid eller for en bestemt rejse eller som afløser inden for det i § 35, *stk. 3* nævnte tidsrum på 9 måneder. I disse tilfælde kan en skibsofficer altså afskediges i samme omfang som efter gældende ret, d. v. s. når han som følge af sygdommen (skaden) for længere tid er uskikket til at udføre sit arbejde eller lider af en sygdom, der medfører fare for de ombordværende. Afsked kan efter 2. *pkt.* endvidere ske, hvis en skibsofficer ved sin ansættelse svigagtigt har fortiet sygdommen eller legemsskaden, eller han efter ansættelsen har pådraget sig sygdommen eller skaden med forsæt eller ved grov uagtsomhed.

Den i § 35, *stk. 1* foreslåede begrænsning i afskedsretten omfatter ikke den specielle bestemmelse om ret til at afskedige en sømand, der — uden at være fundet syg — som led i eller som følge af en påbudt lægeundersøgelse bliver forhindret i at fortsætte tjenesten, jfr. bestemmelsen i udkastets § 17, *stk. 2*, der i henhold til § 35, *stk. 1* finder anvendelse på skibsofficerer, selvom de ikke er ansat på en af de i § 35, *stk. 2* nævnte måder. Det samme gælder den i udkastets § 17, *stk. 1, 2. pkt.* foreslåede ret til at afskedige en søfarende, der som følge af graviditet bliver ude af stand til at varetage sin tjeneste.

Bestemmelsen i *stk. 3* afgrænser nærmere retten til sygehyre efter tjenesteforholdets ophør i opsigelsestilfældene, hvor den arbejdsudygtige skibsofficer har ret til hyre, medens opsigelsesfristen løber („opsigelseshyre”), jfr. bemærkningerne i det indledende afsnit, side 10-11. Var tjenesteforholdet opsagt, da skibsofficeren blev arbejdsudygtig, eller opsiges det

herefter, løber efter 1. *pkt.* sygehyre vel fra tjenesteforholdets (opsigelsesfristens) udløb, men således at det i § 29, *stk. 2*, jfr. § 34, nævnte tidsrum for den maksimale sygehyre 2 måneder regnes fra det tidspunkt, da skibsofficeren som arbejdsudygtig fratrådte tjenesten om bord. Har den arbejdsudygtige skibsofficer ved sin fratrædelse af tjenesten om bord ret til „opsigelseshyre” i mindst 2 måneder, opnår han ikke tillige ret til sygehyre efter § 29. Udløber opsigelsesfristen derimod inden 2 måneder efter fratrædelsen, får skibsofficeren ret til sygehyre til det tidspunkt, da der er forløbet 2 måneder fra fratrædelsen. Resterer der eksempelvis ved fratrædelsen en opsigelsesfrist på 1 måned, har skibsofficeren efter fristens udløb ret til indtil 1 måneds sygehyre. Sker fratrædelsen samtidig med opsigelsesfristens udløb, har den arbejdsudygtige skibsofficer ret til indtil 2 måneders sygehyre.

Efter 2. *pkt.* gælder samme regel i de tilfælde, hvor en skibsofficer bliver arbejdsudygtig på et tidspunkt, da han ikke var i tjeneste på et af rederiets skibe, f. eks. i en ventetidsperiode. I disse tilfælde regnes de 2 måneder fra arbejdsudygtighedens indtræden. Bestemmelserne i *stk. 3* finder anvendelse, hvad enten opsigelse er sket fra rederens (skibsføreren) side eller fra skibsofficerens side.

Efter *stk. 4* skal bestemmelserne i § 34 om den rederiansatte sømands ret til hyre under sygdom (legemsskade) eller graviditet og til pleje og eventuel hjemrejse ved sygdom eller legemsskade (arbejdsudygtighed) indtruffet, medens sømanden ikke er i tjeneste på skib, finde anvendelse på en skibsofficer, selvom hans tjenesteforhold ikke er knyttet til rederiet som anført i § 34. Det tilsvarende skal gælde, for så vidt angår retten efter § 26 til efterhyre ved død. I opsigelsestilfældene skal sygehyrebestemmelserne dog selvsagt kun anvendes i det omfang, disse bestemmelser ifølge § 36, *stk. 3* gælder for den rederiansatte skibsofficer.

De af kommissionen foreslåede ufravigelige bestemmelser om et mindstearbejde ved opsigelse fra rederens side (§ 35, *stk. 3*) og om, at arbejdsudygtighed som følge af sygdom er lovligt forfald (§ 36, *stk. 1*), må som funktionærretlige beskyttelsesregler også gælde for den ikke rederiansatte skibsofficer. Disse bestemmelsers sammenhæng med reglerne om skibsofficerernes rettigheder i sygdomstilfælde, navnlig om retten til sygehyre, taler for, at den i § 34 fastsatte udvidelse af anvendelsesområdet for reglerne om sygehyre, pleje m. v. skal gælde for skibsofficerer, selvom parterne har valgt en ansættelsesform, der ikke er en rederiansættelse som anført i § 34. Når bortses fra forhyring for en bestemt rejse, vil en skibsofficer iøvrigt oftest i praksis være rederiansat,

men også retstekniske hensyn taler for en klar regel om, at de udvidede bestemmelser om sygehyre m. v. skal gælde for alle skibsofficerer, altså også i de tilfælde, hvor en skibsofficer undtagelsesvis ikke kan antages at være knyttet til rederiet som sådant på den i § 34 nævnte måde. Bliver således eksempelvis en ikke rederiansat skibsofficer arbejdsudygtig som følge af sygdom, medens opsigelsesfristen løber, vil han — i det i § 36, stk. 3 anførte omfang — have ret til sygehyre, selvom han ikke er i tjeneste på det skib, med hvilket han har været forhyret.

Til § 37.

Erstatning ved uberettiget afsked af en skibsofficer.

Bestemmelsen svarer til udkastets § 19 blot med den forskel, at minimumserstatningen (erstatningshyren) er fastsat til 3 måneders hyre. Der henvises iøvrigt til bemærkningerne til § 19.

Til § 38.

Særligfratrædelsessløn.

Bestemmelsen svarer i princippet til funktionærlovens § 2 a.

Efter *stk. 1* skal rederen ved opsigelse af en skibsofficer, der har været uafbrudt beskæftiget hos rederen i 12, 15 eller 18 år, ved officerens fratræden betale et beløb svarende til henholdsvis 1, 2 eller 3 måneders hyre.

Bestemmelsen i *stk. 1* finder dog efter *stk. 2* ikke anvendelse, såfremt skibsofficeren ved fratrædelsen vil oppebære pension fra rederen eller folkepension.

Efter *stk. 3* finder bestemmelsen i *stk. 1* tilsvarende anvendelse, hvor skibsofficeren uberettiget afskediges.

Til § 39.

Godtgørelse ved usaglig opsigelse m.v.

Bestemmelsen svarer i princippet til funktionærlovens § 2 b. Kommissionen har overvejet, om der bør indføres tilsvarende lovregler for det menige mandskab, men har fundet det rettest, at bestemmelser angående det her omhandlede spørgsmål for arbejdstagere, der ikke er funktionærer, i overensstemmelse med de her i landet hidtil fulgte principper fastsættes ved overenskomst mellem arbejdsmarkedets parter, jfr. § 4 i den tidligere hovedaftale af 18. november 1960 mellem Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen De samvirkende Fagforbund.

Efter *stk. 1* kan der tillægges en opsagt skibsofficer, der er fyldt 20 år, og som har været uafbrudt beskæftiget i det pågældende rederi i mindst 1 år for opsigelsen, en godtgørelse på indtil 3 måneders hyre, såfremt opsigelsen ikke kan anses for rimeligt

begrundet i officerens eller rederiets forhold. Bestemmelsen svarer i forenklet form til funktionærlovens § 2 b, stk. 1.

Efter *stk. 2*, der svarer til funktionærlovens § 2 b, stk. 2, kan godtgørelsen efter 10 års ansættelse udgøre 4 måneders hyre og efter 15 års ansættelse 6 måneders hyre.

Efter *stk. 3* finder bestemmelserne i *stk. 1* og 2 tilsvarende anvendelse i tilfælde af uberettiget afsked, jfr. herved funktionærlovens § 2 b, stk. 3.

Til § 40.

Indgåelse af skibsførerens tjenesteaftale.

I 1. pkt. gentages sømandslovens § 1, hvorefter rederen skal sørge for, at der oprettes skriftlig aftale med skibsføreren om ansættelsesvilkårene. I 2. pkt. foreskrives, at der i denne aftale bl. a. skal indeholdes, hvad der er aftalt om fratrædelsessted og opsigelsesfrist.

I modsætning til det i § 3, stk. 1, 2. pkt. fastsatte krav om, at mandskabets skibstjenesteaftaler skal indeholdes i en af handelsministeren godkendt formular, er der ikke i § 40 foreskrevet noget om formen for skibsførerens tjenesteaftale.

Til § 41.

Adgangen til at bringe skibsførerens aftale til ophør ved opsigelse og afsked.

Stk. 1 gentager sømandslovens § 3, stk. 1 om, at rederen til enhver tid kan afskedige skibsføreren.

Efter *stk. 2* har den skibsfører, der afskediges på grund af uduelighed, uredelighed eller grov eller oftere gentagen fejl eller forsømmelse i tjenesten, ikke krav på hyre for længere tid, end han har gjort tjeneste. Bestemmelsen svarer til sømandslovens § 5 alene med den forskel, at gentagne fejl eller forsømmelser i lighed med den strafferetlige bestemmelse i udkastets § 74, der gentager sømandslovens § 77, sidestilles med grov fejl eller forsømmelse.

Efter *stk. 3.*, der erstatter sømandslovens § 2, stk. 1, § 3, stk. 2 og 3, og § 4, gøres bestemmelserne for skibsofficerer i §§ 35, stk. 2 og 3, og 36-39 anvendelige på ophøret ved opsigelse m. v. af skibsførerens tjenesteforhold. Der henvises til bemærkningerne til nævnte bestemmelser.

Til § 42.

Skibsførerens stilling ved, skibets forlis.

Stk. 1 svarer til sømandslovens § 6, stk. 1 alene med den ændring, at udtrykket „eller bliver det efter søulykke erklæret for uistandsætteligt" i lighed med, hvad der er tilfældet for den tilsvarende bestemmelse i § 20, stk. 1 om mandskabets retsstilling ved skibets forlis, er ændret til „eller anses det efter

søulykke for uistandsætteligt". Om baggrunden for denne ændring henvises til bemærkningerne til § 20, stk. 1.

Stk. 2 svarer til **sømandslovens** § 6, stk. 2 alene med de forskelle, der følger af de foretagne ændringer i udkastets § 20, stk. 2 og 3 i forhold til sømandslovens § 41, stk. 2 og 3. Der henvises til bemærkningerne til § 20, stk. 2 og 3.

Til § 43.

I hvilket omfang foranstående bestemmelser finder anvendelse på skibsførerens tjenesteforhold.

I bestemmelsen fastsættes, i hvilket omfang de foranstående §§ 3-34 skal finde anvendelse på skibsførerens tjenesteforhold.

Nr. 1 svarer til sømandslovens § 7, nr. 5 om foreskreven lægeundersøgelse.

Nr. 2 svarer til den del af sømandslovens § 2, stk. 1, der vedrører lovligt fratrædelsessted for skibsføren.

Nr. 3 svarer til sømandslovens § 2, stk. 2 med den ændring, at tidsfristen er ændret fra halvandet år til 9 måneder, hvorved tidsfristen kommer til at svare til den for mandskabet gældende, jfr. udkastets § 7.

Nr. 4 om ret til fri hjemrejse efter 6 måneders tjeneste svarer til sømandslovens § 7, nr. 2 alene med de reelle ændringer, der følger af udkastets § 8, hvortil henvises.

Nr. 5 fastsætter, at såfremt omstændighederne (illader det, har skibsføreren på samme måde som mandskabet ret til afsked i tilfælde af, at hans ægtefælle eller barn er afgået ved døden eller er alvorlig syg. Når bestemmelsen i § 12, stk. 1 ikke ubetinget foreslås overført på skibsførerens tjenesteforhold, hænger dette sammen med, at det ikke kan udelukkes, at forholdene omkring driften af skibet kan være sådanne, at skibsførerens tilstedeværelse er absolut påkrævet. På den anden side taler almene menneskelige hensyn for, at skibsføreren på samme måde som andre søfarende i videst muligt omfang har ret til at fratræde.

Nr. 6 tillægger skibsføreren samme ret som mandskabet til at kræve afsked, såfremt skibet mister retten til at føre dansk flag. Bestemmelsen er ny, for så vidt angår skibsføreren, idet han i modsætning til mandskabet ikke har denne ret efter sømandsloven.

Nr. 7 fastsætter, at skibsføreren på samme måde som mandskabet har krav på, at staten betaler ham hyre og hjemrejse, såfremt han afskediges, fordi han, uden at være fundet syg, som led i eller som følge af en påbudt lægeundersøgelse bliver forhindret i at fortsætte i tjenesten. Bestemmelsen er ny, for så vidt angår skibsføreren, idet han i modsæt-

ning til mandskabet ikke har denne ret efter sømandsloven. Statens udgifter efter denne bestemmelse skønnes at blive af yderst beskedent størrelse.

Nr. 8, der træder i stedet for sømandslovens § 7, nr. 3, jfr. § 24, tillægger skibsføreren samme ret til efterhyre ved død som andre skibsofficerer.

Nr. 9, der træder i stedet for sømandslovens § 4 og § 7, nr. 1, giver skibsføreren samme ret til hyre og pleje under sygdom samt fri rejse som skibsofficererne.

Nr. 10 tillægger som for mandskabets vedkommende rederen adgang til refusion fra staten af visse udgifter vedrørende skibsføreren, som det ikke efter dansk ret påhviler rederen at bære. Bestemmelsen, der er ny, for så vidt angår skibsføreren, skønnes ikke at ville betyde nogen nævneværdig udgift for staten.

Nr. 11 erstatter sømandslovens § 7, nr. 3, jfr. §§ 29 og 30, med de ændringer, der følger af udkastets §§ 32 og 33, hvortil henvises.

Nr. 12 erstatter sømandslovens § 7, nr. 4, jfr. § 42, med den ændring, der følger af udkastets § 55, hvortil henvises.

Til § 44.

Kaplak og tantieme til skibsføreren.

Udkastet svarer til sømandslovens § 8.

Til § 45.

Skibsføreren smyndighed.

Stk. 1. svarer til sømandslovens § 44, stk. 1, hvorefter skibsføreren har den højeste myndighed om bord.

Stk. 2 og 3 svarer til sømandslovens § 44, stk. 2 og § 45, stk. 4. Sølovens § 63, stk. 3 svarer i princippet til sømandslovens § 44, stk. 2.

Da man så vidt muligt bør lette den enkeltes adgang til at orientere sig om de rettigheder og pligter, der påhviler den pågældende inden for et område eller i en given situation, finder kommissionen, at der, uanset bestemmelsen i sølovens § 63, stk. 3, fortsat i tilknytning til sømandsloven bør findes samtlige tjeneste- og ansvarsregler, der angår mandskabet.

Til § 40.

Fordeling af arbejdet og om ansvarsområdet for skibsofficerer m. fl.

Stk. 1 om, at der ved fordelingen af arbejdet skal tages hensyn til enhvers stilling om bord og så vidt muligt til hans faglige dygtiggørelse, svarer med enkelte redaktionelle ændringer til sømandslovens § 55, stk. 1.

I **stk. 2** foreslås af et flertal af kommissionen indsat en bestemmelse om, at handelsministeren efter

indhentet udtalelse fra Søfartens Fællesråd fastsætter de af hensyn til sikkerheden til søs fornødne bestemmelser om ansvarsområdet for skibsofficerer og andre, der har ledende stilling om bord. Med bestemmelsen tilsigtes alene en smidiggørelse af bestemmelserne i sømandslovens §§ 44-48, således at skibsofficerers tjeneste- og ansvarsområder ved administrative forskrifter kan ændres i det omfang, den fremtidige udvikling indenfor skibsfartserhvervet måtte tilsiige noget sådant. Som bilag nr. 1 er optaget et udkast til en sådan bekendtgørelse om skibsofficerers tjeneste- og ansvarsområde om bord i skibe. Udkastet svarer bortset fra enkelte redaktionelle ændringer til sømandslovens §§ 45-48.

Et mindretal af kommissionen (Fønsskov, A. C. Hansen, Arne Jensen, Mols Sørensen og Udby-Hansen) har udtalt, at bestemmelsen i stk. 2, der giver handelsministeren meget vidtgående beføjelser, ikke bør indgå i loven, men at bestemmelserne om ansvarsfordelingen om bord som hidtil i sin helhed indarbejdes i lovteksten. Den rivende tekniske og anden udvikling, som skibsfarten har gennemløbet i efterkrigsårene, har ikke på noget område været hæmmet af, at ansvarsbestemmelserne er lovbundne. Der er heller ikke grund til at tro, dette vil blive tilfældet fremover. Subsidiært har mindretallet den opfattelse, at bestemmelserne om ansvarsfordeling bør indgå i en eventuel bekendtgørelse som en helhed, og ikke som foreslået kun delvist.

Til § 47.

Pligten til at efterkomme ordrer, erstatningspligt m. v.

Efter *stk. 1* skal en sømand efterkomme de ordrer, han modtager i tjenesten, ligesom han ved tydeligt svar skal tilkendegive, at han har forstået disse. Han har endvidere pligt til at rette sig efter de bestemmelser, der gives for ordenen om bord. Bestemmelsen erstatter sømandslovens §§ 49, stk. 2, 50, stk. 1, og 51, stk. 1, alene med de ændringer, der følger af, at de i disse bestemmelser indeholdte etisk begrundede forskrifter er udeladt. Pligten for sømanden efter sømandslovens § 51, stk. 1 til at tiltræde tjenesten om bord til den fastsatte tid er udeladt som overflødig, idet sømandens tilsidesættelse af at tiltræde tjenesten til den fastsatte tid vil være omfattet af den ham påhvilende almindelige pligt til at efterkomme tjenstlige ordrer.

Stk. 2. om, at sømanden, hvis han bliver forhindret i at komme om bord i rette tid, straks skal underrette skibsføreren, svarer til sømandslovens § 51, stk. 5.

Efter bestemmelsen i sømandslovens § 52 kan skibsføreren i visse tilfælde lade en sømand bringe om bord ved politiets hjælp. Denne bestemmelse

har de søfarendes organisationer foreslået ophævet som utidssvarende. Der er i kommissionen enighed om, at bestemmelsen stort set har virket til fordel for vedkommende sømand og i mange tilfælde har forhindret, at en beruset sømand er blevet agterudsejlet. Det må imidlertid antages, at samme resultat som regel vil opnås ved, at skibsføreren giver de stedlige myndigheder underretning om sømandens udeblivelse. Efter de stedlige regler vil det ofte påhvile skibsføreren at give en sådan underretning, men også iøvrigt vil det efter omstændighederne være naturligt, at skibsføreren for om muligt at undgå en også for sømanden uønskelig agterudsejling underretter de stedlige myndigheder. På denne baggrund har kommissionen fundet det forsvarligt at foreslå bestemmelsen i sømandslovens § 52 ophævet. Tilsvarende forslag er fremsat i det svenske og det norske udkast og vil muligvis også blive stillet i det finske udkast.

Stk. 3 om sømandens pligt til at erstatte skader, han forvolder ved fejl eller forsømmelse i tjenesten, samt om mulighederne for nedsættelse af erstatningsbeløbets størrelse svarer til sømandslovens § 50, stk. 2. De søfarende er gennem denne bestemmelse gunstigere stillet end andre arbejdstagere. 1. sølovens § 67 er der givet en tilsvarende regel angående skibsføreren erstatningsansvar.

Til § 48.

Værn mod ulykker og sundhedsfare.

1 stk. 1 fastsættes, at den, der leder arbejdet om bord ved arbejdets tilrettelæggelse, har pligt til at sørge for, at sømanden er tilbørligt værnet mod ulykkestilfælde og sundhedsfarlig påvirkning, ligesom han gennem instruktion og tilsyn skal sikre, at arbejdet udføres på forsvarlig måde under hensyntagen til ulykkes- og sundhedsrisikoen. Bestemmelsen skal ses som en videreudbygning af bestemmelsen i sømandslovens § 55, stk. 2, 1. pkt.

Med henblik på den størst mulige reduktion af ulykkes- og sundhedsrisikoen for den enkelte findes det påkrævet, at der udover de arbejdsledelsen efter *stk. 1* påhvilende pligter også pålægges sømanden pligt til at rette sig efter de foranstaltninger, der af arbejdsledelsen er truffet for at sikre sømanden og andre om bord. Der er derfor i *stk. 2* pålagt sømanden pligt til at medvirke til, at de foranstaltninger, der er truffet for at sikre mod ulykker eller skadelige påvirkninger, kommer til at virke efter hensigten, samt til i det hele at iagttage fornøden forsigtighed både for sig selv og overfor andre om bord.

Tilsidesættelse af de i *stk. 1* og *2* omhandlede pligter vil efter udkastets § 74 kunne straffes med bøde eller hæfte.

Efter stk. 3 kan handelsministeren fastsætte nærmere bestemmelser til forebyggelse af og beskyttelse mod sygdoms- og ulykkesfarer om bord. Bestemmelsen går videre og er mere generel end den tilsvarende bestemmelse i sømandslovens § 55, stk. 2, sidste pkt. Med den handelsministeren tillagte bemyndigelse er der bl. a. åbnet mulighed for, at handelsministeren kan udfærdige de forud for Danmarks ratifikation af ILO-konvention nr. 134 om beskyttelse af søfarende mod erhvervsulykker fornødne bestemmelser, herunder indførelse af et system med sikkerhedsrepræsentanter eller sikkerhedskomiteer i skibene. Endvidere åbner bestemmelsen mulighed for, i det omfang det findes hensigtsmæssigt efter søfartens forhold, at handelsministeren kan udfærdige regler svarende til de i den almindelige arbejderbeskyttelseslovgivning indeholdte bestemmelser.

Til § 49.

Kost og sundhedsforhold.

Stk. 1 om, at skibsføreren skal påse, at mandskabet får god og tilstrækkelig kost, samt om, at handelsministeren kan fastsætte nærmere regler om, hvad der kræves i så henseende, svarer bortset fra en redaktionel ændring til sømandslovens § 57, stk. 1.

T stk. 2 gentages sømandslovens § 57, stk. 2 om mandskabets ret til passende erstatning, hvis skibsføreren under rejsen finder det nødvendigt at mindske kosten.

I stk. 3 fastsættes, at skibsføreren ikke for egen regning må påtage sig at sørge for mandskabets forplejning. Bestemmelsen svarer bortset fra en redaktionel ændring til sømandslovens § 57, stk. 3. Repræsentanterne for de søfarendes organisationer er af den opfattelse, at heller ikke andre ombordværende bør kunne påtage sig mandskabsforplejningen for egen regning.

Stk. 4 om skibsførerens pligt til at føre tilsyn med sundhedsforholdene og renligheden om bord samt om handelsministerens bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler om, hvad der kræves i så henseende, svarer bortset fra redaktionelle ændringer til sømandslovens § 58.

Til § 50.

Sødygtighedssyn.

Bestemmelsen gentager sømandslovens § 59 om mandskabets adgang til at klage over skibets sødygtighed og skibsførerens deraf følgende pligt til at lade foretage kontrolsyn.

Til § 51.

Hviletid m. v.

Bestemmelsen svarer bortset fra mindre redaktionelle ændringer til sømandslovens § 56.

Til § 52.

Sømandens ret til at gå i land i fritiden.

Efter stk. 1 har en sømand, mens skibet ligger i havn, ret til at gå i land i sin fritid, medmindre det er nødvendigt, at han bliver om bord af hensyn til skibets, de øvrige ombordværendes eller lastens sikkerhed, udførelse af nødvendigt skibsarbejde eller skibets forestående afrejse eller forhaling. I forhold til bestemmelsen i sømandslovens § 51, stk. 2 er der foretaget en enkelt ændring, der alene tilsigter tydeligere at fremhæve det i og for sig selv, at en sømand kan gå i land i sin fritid, medmindre hans tilstedeværelse om bord er påkrævet.

I stk. 2 gentages sømandslovens § 51, stk. 3 om sømandens ret til en gang månedlig at gå i land for at ordne egne anliggender. Da bestemmelsen i dag virker noget utidssvarende, og især da bestemmelsen kun har meget ringe praktisk betydning, har det været overvejet at lade bestemmelsen udgå. Når den desuagtet foreslås opretholdt, skyldes det, at der er tale om en udpræget beskyttelse i sesregel til fordel for sømanden.

I stk. 3 gentages sømandslovens § 51, stk. 4 om skibsførerens pligt til vederlagsfrit at skaffe bådforbindelse med land, således at mandskabet kan gå i land i fritiden.

Til § 53.

Sømandens ret til at medtage ejendele m. m.

Bestemmelsen gentager sømandslovens § 54 om sømandens adgang til at medtage ting til personlig brug, om betaling af fragt for ulovligt medtaget gods, m. m. For skibsføreren gælder bestemmelsen i sølovens § 69, hvorefter skibsføreren ikke uden rederens tilladelse må medtage varer til salg for egen regning. Gør han det, er han pligtig at betale fragt og erstatte forvoldt skade. Kommissionen har ikke fundet det hensigtsmæssigt at overflytte denne bestemmelse til sømandsloven eller at lade udkastets § 53, stk. 1 og 2 omfatte skibsføreren.

Til § 54.

Efterladte ejendele.

§ 54 svarer til bestemmelsen i sømandslovens § 53, stk. 1 om, hvorledes der skal forholdes med de ejendele, en sømand ved tjenesteforholdets ophør har efterladt om bord, alene med den ændring, at den i sømandslovens § 53, stk. 1, sidste pkt. foreskrevne opbevaringsperiode på 2 år inden effekternes bortsalg foreslås nedsat til 1 år.

Efter sømandslovens § 53, stk. 2 kan betaling af erstatning, rederen måtte have imod sømanden ifølge tjenesteforholdet, eller sikkerhedsstillelse for et sådant krav gøres til vilkår for ejendelenes udlevering til sømanden. Kommissionen foreslår denne

særbestemmelse ophævet, således at spørgsmålet om, hvorvidt rederen er berettiget til at stille vilkår for ejendelenes udlevering, må afgøres efter dansk rets almindelige regler om tilbageholdelsesret. Tilbageholdelsesret vil herefter normalt have, når der er tale om betaling af udgifter, rederen har afholdt til ejendelenes opbevaring, forsendelse m. v.

Til § 55.

Erstatning for mistede eller beskadigede ejendele.

Efter sømandslovens § 42, 1. pkt. skal rederen efter almindelige, af kongen givne bestemmelser betale erstatning til den danske sømand, der mister ejendele ved skibets forlis, ved sørøveri eller brand eller andet havari, der rammer skibet.

Da erstatningen bør tilkomme enhver søfarende uanset nationalitet, er „en dansk sømand” i sømandslovens § 42 i den tilsvarende bestemmelse i udkastets § 55, 1. pkt. ændret til „en sømand”. Endvidere er udtrykkeligt medtaget beskadigelse af ejendele.

I sømandslovens § 42, 2. pkt. udtales, at fradrag i erstatningsbeløbet ikke kan gøres for nødvendig beklædning, som sømanden i henhold til § 41, stk. 3 har modtaget fra staten. Efter den til sømandslovens § 41, stk. 3 svarende bestemmelse i udkastets § 20, stk. 2, 1. pkt. skal rederen imidlertid fremtidig afholde beklædningsudgiften, hvorfor det findes rimeligt, at rederen skal kunne fradrage beklædningsudgiften efter udkastets § 20, stk. 2, 1. pkt. i erstatningen efter udkastets § 55.

Efter tidkastets § 43, nr. 12 finder bestemmelserne i udkastets § 55 også anvendelse på ejendele tilhørende skibsføreren.

Til § 56.

Magtmidler.

Udkastet svarer bortset fra en enkelt redaktionel ændring i stk. 3 til sømandslovens § 60.

Til § 57.

Grovere forbrydelse begået af søfarende.

Udkastet gentager sømandslovens § 61.

Til § 58.

Twistigheder angående tjenesteforholdet.

Stk. 1 svarer til sømandslovens § 43, stk. 1, 1. pkt. om, at en søfarende kan kræve skibsførers afregning prøvet af dansk mønstringsbestyrer, alene med den ændring, at mønstringsbestyrer (på Førerne landfogeden eller en sysselmand) er erstattet med mønstringsmyndighed.

Stk. 2 svarer bortset fra en redaktionel ændring i sidste punktum til sømandslovens § 43, stk. 2 om, at såfremt der, mens skibet er uden for riget, opstår

tvist om sømandens afregning eller om tjenesteforholdet iøvrigt, kan sagen forelægges dansk konsul. Tvisten må derimod ikke indbringes for fremmed myndighed.

Efter stk. 3 er mønstringsmyndighedens eller konsulens afgørelse bindende for parterne, indtil tvisten kan indbringes for dansk domstol. Har sømanden ikke værneting her i riget, kan sag mod ham anlægges i den retskreds, hvor skibet har hjemsted. Udkastet svarer, alene med den ændring at der som i stk. 1 anføres mønstringsmyndigheden i stedet for mønstringsbestyreren, til sømandslovens § 43, stk. 3.

Stk. 4 svarer bortset fra en forhøjelse af det i bestemmelsen nævnte pengebeløb fra 100 kr. til 500 kr. til sømandslovens § 43, stk. 4.

Til § 59.

Hvornår disciplinbod kan pålægges, samt om bodens størrelse.

Af hensyn til sikkerheden til søs samt ikke mindst af hensyn til mandskabet har kommissionen ikke fundet det muligt at ophæve disciplinbodsinstituttet.

Efter sømandslovens § 62 kan der pålægges en sømand disciplinbod på tab af hyre for indtil 7 dage i de i bestemmelsen under numrene 1-9 anførte tilfælde.

Udkastets § 59, stk. 1-2 svarer med en lidt ændret opbygning til sømandslovens § 62, dog med den i stk. 2 anførte ændring, at disciplinboden ved førstegangsforseelser kun kan fastsættes til tab af hyre i indtil 3 dage, mens bodens størrelse i gentagelsestilfælde om bord i samme skib kan gå op til tab af indtil 7 dages hyre. Den foreslåede ændring, der svarer til det tilsvarende forslag i det norske udkast, tilsigter en bedre afbalancering af størrelsen af pålagte bodsbeløb for disciplinære forseelser samt en klar differentiering mellem førstegangsforseelser og gentagelsestilfælde.

Til § 60.

Hvornår disciplinbod ikke kan pålægges.

I stk. 1 gentages sømandslovens § 62, stk. 2 om, at disciplinbod ikke kan pålægges på skibe i indenrigsfart samt på andre skibe under ophold i dansk havn eller for forseelser, der er begået i dansk havn og kunne have været påtalt inden skibets afgang.

I stk. 2 foreslås optaget en ny bestemmelse, hvorefter en sømand ikke for samme forseelse kan pålægges en slags dobbeltstraf ved både at blive pålagt disciplinbod og at blive afskediget fra tjenesten. En tilsvarende bestemmelse findes i den norske sømandslovs § 64, stk. 1.

Stk. 3 svarer bortset fra mindre redaktionelle ændringer til sømandslovens § 63 om, at disciplinbod ikke kan pålægges tidligere end 24 timer og

ikke senere end 7 dage efter, at forseelsen er begået, medmindre særlige vægtige grunde nødvendiggør det.

Til § 61.

Hvilke forhold der skal tages hensyn til ved fastsættelse af disciplinbod.

Udkastet gentager sømandslovens § 65 om, at der ved fastsættelse af disciplinbodens størrelse skal tages hensyn til såvel forseelsens størrelse og de omstændigheder, hvorunder den er begået, som sømandens tidligere opførsel. Er der tale om en mindre forseelse, og det må antages, at en advarsel er tilstrækkelig, bør disciplinbod ikke pålægges.

Til § 62.

Disciplin nævns nedsættelse, sammensætning, m.m. samt om fremgangsmåden ved pålæg af disciplinbod.

1 stk. 1 gentages sømandslovens § 64, stk. 1 om, at disciplinbod pålægges en sømand af et disciplinnævn, der nedsættes af skibsføreren for hver enkelt sag.

Stk. 2 svarer med visse redaktionelle ændringer til sømandslovens § 64, stk. 2 bortset fra sidste punktum, der ikke foreslås medtaget i udkastet, da denne bestemmelse om, at medlemmerne af et disciplinnævn så vidt muligt alle skal være danske, anses for unødvendig. Efter stk. 2 består et disciplinnævn af skibsføreren som formand og 4 andre medlemmer, hvoraf 2 udtages blandt skibsofficerne, mens de to andre skal vælges blandt det menige mandskab, således at så vidt muligt mindst ét af de fra hver side udtagne medlemmer skal tilhøre samme tjenesteområde som sømanden. Den ene af det menige mandskabs repræsentanter skal så vidt muligt være mandskabsgruppens tillidsmand.

1 stk. 3 gentages § 64, stk. 3, 1.-4. pkt. om fremgangsmåden før bodspåleggelse med afhøring af sømanden og vidner m. m., om forklaringernes indførelse i skibsdagbog eller forhørsbog samt om indførelsen af nævnets afgørelse i vedkommende bog. Bestemmelsen i sømandslovens § 64, stk. 3, 5. pkt. om, at nævnets medlemmer med deres underskrifter bekræfter rigtigheden af det i bogen tilførte, er optaget i udkastets stk. 6, 1. pkt.

1 stk. 4 gentages sømandslovens § 64, stk. 4 om, at såfremt de i stk. 1-3 fastsatte forskrifter ikke er overholdt, er pålæg af disciplinbod ugyldigt.

1 atk. 5 gentages for alle tilfælde skyld den ret teoretiske bestemmelse i sømandslovens § 64, stk. 5 om, at formandens stemme i tilfælde af stemmelighed er afgørende.

1 stk. 6, 1. pkt. fastsættes som nævnt ovenfor, svarende til sømandslovens § 64, stk. 3, sidste pkt., at rigtigheden af, hvad der angående sagen er tilført

skibsdagbogen eller en særlig forhørsbog, bekræftes ved underskrift af nævnets medlemmer. Efter sømandsloven er kravet om samtlige medlemmers underskrift gennem denne bestemmelses placering foran § 64, stk. 4 gjort til en gyldighedsbetingelse for pålæg af disciplinbod. Da det rent formelle underskriftskrav alene bør tjene ordens- og bevismæssige hensyn, er bestemmelsen foreslået flyttet, således at dens iagttagelse ikke længere vil være en betingelse for gyldigheden af et disciplinnævns afgørelse.

1 stk. 6, 2. pkt. fastsættes, at sømanden kan kræve at få udleveret en af skibsføreren bekræftet udskrift af, hvad der om sagen er tilført skibsdagbogen eller forhørsbogen. Bestemmelsen svarer bortset fra redaktionelle ændringer til sømandslovens § 64, stk. 6.

Efter stk. 7 bemyndiges handelsministeren til at fastsætte nærmere regler om behandlingen af disciplinnævnsager samt om indretningen og autorisationen af den særlige forhørsbog. Bestemmelsen svarer bortset fra redaktionelle ændringer til sømandslovens § 64, stk. 7.

Til § 63.

Eftergivelse af disciplinbod.

Udkastet gentager sømandslovens § 66, hvorefter skibsføreren helt eller delvis kan eftergive pålagt disciplinbod. For at beslutning om eftergivelse skal være gyldig, skal beslutningen indføres i skibsdagbogen eller den særlige forhørsbog og underskrives af skibsføreren samt 2 vidner.

Til § 64.

Sømandens adgang til at klage over disciplinnævnsafgør else.

Udkastet gentager med en redaktionel ændring sømandslovens § 67, hvorefter en sømand kan indbringe en sag om en ham pålagt disciplinbod for retten på rederiets hjemsted senest 1 år efter sømandens afmønstring fra skibet.

Til § 66.

Underrettsbehandling af klage over disciplinnævnsafgør else.

Udkastet gentager sømandslovens § 68, hvorefter en sømands klage over en pålagt disciplinbod behandles som underretssag uden retsafgift for klageren og med adgang for retten til at forkorte stævnevarslet.

Til § 66.

Indsendelse af disciplinbod, til handelsministeriet samt om bodens anvendelse i velgørende øjemed.

Efter sømandslovens § 69 skal ved sømandens afmønstring disciplinbodsbeløb sammen med en af

skibsføreren bekræftet udskrift af forhørsrapporten overgives til dansk mønstringsbestyrer eller dansk konsul eller på Færøerne til landfogeden eller en sysselmand og uden ophold indsendes til handelsministeriet. I praksis indsendes langt det overvejende antal forhørsudskrifter og bodsbeløb direkte fra skibet gennem rederiet til handelsministeriet. Denne fremgangsmåde må anses for den administrativt mest enkle og effektive.

I udkastets 1. pkt. foreslås derfor sømandslovens § 69, 1. pkt. gentaget men med udeladelse af det hidtidige mellemlid „overgives til dansk mønstringsbestyrer eller dansk konsul eller, på Færøerne, til landfogeden eller en sysselmand“.

I 2. pkt. gentages sømandslovens § 69, 2. pkt. om, at disciplinbodsbetaling anvendes i velgørende øjemed til fordel for sømænd eller deres pårørende efter nærmere af handelsministeren fastsatte regler.

Til § 67.

Straf af rederen for undladelse af oprettelse af skriftlig tjenesteaftale m. m.

I stk. 1 fastsættes, at undlader rederen at sørge for oprettelse af en skriftlig tjenesteaftale som foreskrevet i § 3 for mandskabet og i § 40 for skibsføreren, straffes han med bøde. Udkastet erstatter sømandslovens § 70, stk. 1, der dog kun vedrører skibsførerens tjenesteaftale.

I stk. 2 gentages sømandslovens § 70, stk. 2, hvor efter den reder, der undlader at påse, at skibsføreren underkastes påbudt lægeundersøgelse, straffes med bøde.

Til § 68.

Straf for misbrug af magtmidler m. m.

Efter udkastet, der med en enkelt ændring i stk. 4 svarer til sømandslovens § 71, straffes skibsføreren eller dennes stedfortræder med bøde eller hæfte, hvis han misbruger de ham tillagte magtmidler, hvis han behandler en sømand med unødigt hårdhed, hvis han tilsidesætter sine pligter overfor en syg eller tilskadekommet sømand, eller han forholder en sømand lovlig kost. Under skærpende omstændigheder kan ved dommen tillige retten til at føre skib frakendes ham enten for en vis tid eller for bestandig. Efter sømandslovens § 71, stk. 4 kan kongen tilbagegive retten, når to år er forløbet fra domsafsigelsen, jfr. den tilsvarende bestemmelse i sølovens § 318, stk. 5. Efter udkastets § 68, stk. 4 skal retten kunne tilbagegives af handelsministeren, således som det efter sømandslovens § 76, stk. 4 (udkastets § 73, stk. 4) gælder for retten til at gøre tjeneste som styrmand eller maskinmester.

Til § 60.

Straf af skibsføreren for undladelse af oprettelse af skriftlig tjenesteaftale m. m.

Efter udkastet straffes skibsføreren eller dennes stedfortræder med bøde, hvis han ved indgåelse af tjenesteaftale for rederen undlader at sørge for, at aftalen oprettes skriftligt, hvis han anvender nogen til arbejde om bord, som er under minimumsalderen, eller som ikke har gennemgået påbudt lægeundersøgelse, hvis han forsømmer at indsende beretning om sødygtighedssyn efter § 50, hvis han anvender nogen til arbejde i strid med hviletidsreglerne i § 51, stk. 2, eller hvis han overtræder bestemmelserne i § 79 om pligt til at have visse dokumenter om bord tilgængeligt også for mandskabet.

Udkastet svarer til sømandslovens § 72 med den ændring i nr. 1, der er en følge af bestemmelsen i udkastets § 3 om oprettelse af skriftlig aftale.

Til § 70.

Straf for rømning.

Udkastet gentager sømandslovens § 73 om, at undlader skibsføreren eller nogen af mandskabet i den hensigt at unddrage sig tjenesten at indfinde sig om bord i rette tid eller forlader skibet, straffes han med bøde. Under skærpende omstændigheder, f. eks. hvor rømningen medfører fare for menneskeliv eller for skibet, kan hæfte idømmes.

Til § 71.

Straf for at sætte sig op imod skibsføreren.

Udkastet gentager sømandslovens § 74, hvorefter den sømand, der sætter sig op imod skibsføreren eller den, som i skibsførerens sted har befalingen, eller som nægter lydighed, straffes med bøde eller hæfte.

Til § 72.

Straf for mod bedre vidende at klage over skibets sødygtighed.

Udkastet gentager sømandslovens § 75, hvorefter den sømand, der mod bedre vidende fremsætter eller deltager i klage over skibets sødygtighed, og kontrolsyn foranlediges derved, straffes med bøde eller hæfte.

Til § 73.

Straf m. m. for ved grov fejl eller grov forsømmelse at foranledige søulykke.

Udkastet gentager sømandslovens § 76.

I stk. 1 fastsættes, at den sømand, der ved grov fejl eller grov forsømmelse i tjenesten forårsager grundstødning, forlis eller anden søulykke, straffes med bøde eller hæfte. Det samme gælder, såfremt en sømand ved gentagne fejl eller forsømmelser er skyld i en sådan begivenhed.

En forudsætning for tiltalerejsning er således, at der er indtruffet en søulykke. Der vil derfor kun kunne rejses tiltale efter sømandsloven mod en sømand, der har været beruset i tjenesten, såfremt der i forbindelse hermed er indtruffet en søulykke. Er der ikke samtidig indtruffet en søulykke, vil en under tjenesten værende beruset sømand alene kunne tiltales for overtrædelse af straffelovens § 138. Det har af kommissionen været overvejet at foreslå indsat en bestemmelse i sømandsloven, der selvstændig kriminaliserer beruselse i tjenesten, men man finder dog, at spørgsmålets afgørelse bør afvente et eventuelt ændringsforslag fra sølovsudvalget til den om skibsførerens forseelser tilsvarende bestemmelse i sølovens § 318.

Er den skyldige styrmand eller maskinmester, kan han efter *stk. 2* under skærpende omstændigheder også ved dommen helt eller delvis frakendes retten til at gøre tjeneste som sådan enten for en bestemt periode eller for bestandig.

I *stk. 3* bestemmes, at frakendes sønæringsretten helt eller delvis i medfør af *stk. 2*, indsender anklagemyndigheden sønæringsbevis og domsudskrift til handelsministeriet. Er der tale om en delvis frakendelse, meddeler handelsministeriet den pågældende fornødent sønæringsbevis.

Handelsministeren kan efter *stk. 4* helt eller delvis tilbagegive frakendt ret til at gøre tjeneste som styrmand eller maskinmester, når der er forløbet 1 år fra domsafsigelsen.

Til § 74.

Straf for andre fejl eller forsømmelser, der påhviler rederen, skibsføreren eller sømanden.

Udkastet gentager sømandslovens § 77 om, at såfremt rederen, skibsføreren eller nogen af mandskabet gør sig skyldig i grov eller oftere gentagen fejl eller forsømmelse med hensyn til forpligtelser efter ildkastets øvrige bestemmelser, eller af de i medfør af disse udstedte forskrifter, som ikke er omfattet af nogen af de foregående straffebestemmelser, straffes don pågældende med bøde eller hæfte.

Til § 75.

Hensyntagen til pålæg af disciplinbod ved straffastsættelsen.

Udkastet gentager sømandslovens § 78 om, at såfremt disciplinbod er pålagt for en tjenesteforseelse, skal der tages hensyn hertil ved fastsættelse af straf for forseelsen efter dette kapitel. Straffen kan ikke blot nedsættes, men helt bortfalde.

Til § 76.

Forudsætningerne for at rejse tiltale ved visse forseelser.

Svarende til sømandslovens § 79, stk. 1 fastsættes i *stk. 1*, at tiltale mod nogen af mandskabet for overtrædelse af § 70, stk. 1 om rømning, § 71 om opsætsighed og lydhedsnægtelse og § 74 om gentagne fejl og forsømmelser kun rejses på begæring af rederen eller skibsføreren. En undtagelse er dog gjort for tiltale efter § 74 for overtrædelse af § 48 om værn mod ulykker og sundhedsfare.

Svarende til sømandslovens § 79, stk. 2, 1. pkt. fastsættes i *stk. 2*, at tiltale ikke kan rejses i sager angående forseelser som nævnt i § 68, § 70, stk. 2 eller § 73, forinden erklæring er indhentet fra handelsministeriet. En til sømandslovens § 79, stk. 2, 2. pkt. svarende bestemmelse foreslås ikke optaget i udkastet.

Det har i kommissionen nærmere været overvejet, om den i udkastets *stk. 2* anførte bestemmelse burde opretholdes. Der kan i denne forbindelse henvises til betænkning nr. 368/1964 om behandlingen af søsager pag. 28-29, hvor det bl. a. anføres, at bestemmelser om, at handelsministeriets erklæring skal indhentes, inden tiltale rejses, bør udgå af de respektive sølove, idet bestemmelserne er overflødige, ligesom det er en selvfølge, at anklagemyndigheden til brug ved afgørelsen af tiltalespørgsmålet indhenter erklæringer m. v. fra de sagkyndige organer. Den til sømandslovens § 79, stk. 2 svarende bestemmelse i sølovens § 293 blev ophævet ved lov nr. 227 af 8. juni 1966. Af bemærkningerne til ophævelsesbestemmelsen fremgår bl. a., at forslaget blev fremsat efter henstilling fra justitsministeriet, idet bestemmelsen fandtes overflødig og ikke stemmende med anklagemyndighedens stilling.

Fra de søfarendes og rederiforeningernes repræsentanter i kommissionen er heroverfor fremført, at erfaringerne efter ophævelsen i 1966 af bestemmelsen i sølovens § 293 klart taler for at opretholde bestemmelsen i sømandslovens § 79, stk. 2, 1. pkt. Efter disse medlemmers opfattelse er det for erhvervet en betryggelse, at tiltale i de omhandlede tilfælde ikke kan rejses, uden at sagen har været forelagt handelsministeriet til udtalelse, idet man herved sikrer dels en søfartskyndig behandling af sagerne, dels en mere ensartet tiltalepraksis for hele landet.

Til § 77.

Udvidet anvendelse af visse bestemmelser under forudsætning af gensidighed.

I princippet svarende til sømandslovens § 85 bemyndiger udkastet handelsministeren til under forudsætning af gensidighed helt eller delvis at ud-

vide de bestemmelser til fordel for her i riget hjemmehørende sømænd, som indeholdes i § 8 om fri hjemrejse med underhold efter en vis tids tjeneste, § 11 om den gravide søfarendes ret til fri hjemrejse for statens regning og § 30 om den syge sømands ret til fri rejse, til også at gælde andre sømænd.

Det afgørende for, om gensidighedskravet kan anses for opfyldt, må efter kommissionens opfattelse være, om danske søfarende i et andet lands handelsskibe har ret til de samme ydelser som flaglandets egne borgere, således at der ikke nødvendigvis skal stilles krav om ydelse for ydelse indenfor de i udkastet nævnte områder.

Til § 78.

Bemyndigelse til at fremsætte nærmere regler om bl. a. retten til pleje i tilfælde af sygdom eller tilskadekomst.

I stk. 1 bemyndiges handelsministeren til efter forhandling med udenrigsministeren at fastsætte nærmere regler om retten til pleje i tilfælde af sygdom eller tilskadekomst, til fri rejse med underhold i visse tilfælde og til hjemsendelse af hyremidler på statens ansvar samt om pligten til at sørge for begravelse eller ligbrænding. Bortset fra visse mindre ændringer svarer udkastet til sømandslovens § 86.

I stk. 2 bemyndiges handelsministeren til at fastsætte bestemmelser om udstedelse og brugen af søfartsbøger, mønstringsbeviser og bemanningsskemaer. Omfanget af bemyndigelsen svarer inden for de nævnte områder til den i sømandslovens § 11, stk. 7 fastsatte.

I stk. 3 gentages sømandslovens § 11, sidste stykke., hvorefter der i søfartsbogen eller i mønstringsbeviset ikke må gøres nogen antegnelse om den forhyredes forhold i tjenesten eller nogen ham overgået straffedom.

Til § 79.

Hvilke love m. m. der skal findes om bord.

I stk. 1 fastsættes, at det påhviler skibsføreren at sørge for, at der om bord i skibet og tilgængeligt for mandskabet findes et eksemplar af loven og de i medfør af denne udstedte bekendtgørelser. Bestemmelsen svarer bortset fra redaktionelle ændringer til sømandslovens § 87, stk. 1.

I stk. 2 gentages sømandslovens § 87, stk. 2 om, at såfremt forhyring er sket i henhold til tariffafore, skal der også om bord findes et eksemplar af denne tilgængelig for mandskabet.

Til § 80.

Adgang til opsigelse i færøsk eller grønlandsk havn.

I stk. 1 fastsættes, at adgangen til efter § 6, jfr. § 43, nr. 2, at opsiges en her i riget hjemmehørende sømands tjenesteforhold til ophør i dansk havn kun medfører ret til at opsiges forholdet til ophør i færøsk eller grønlandsk havn, hvis sømanden har hjemsted henholdsvis på Færøerne eller i Grønland.

Efter stk. 2 påvirkedes en her i riget hjemmehørende sømands ret efter § 8, jfr. § 43, nr. 4, til fri hjemrejse med underhold efter en vis tids tjeneste ikke af, om han i løbet af det i § 8 nævnte tidsrum af 3 måneder har haft adgang til at fratræde i færøsk eller i grønlandsk havn, medmindre han har hjemsted henholdsvis på Færøerne eller i Grønland.

Udkastet svarer til sømandslovens § 89 med den ændring, at det hidtidige nationalitetskriterium er ændret til et bopælskriterium i lighed med, hvad der er tilfældet i udkastets §§ 6 og 8, smh. med sømandslovens §§ 13 og 26, samt at den i stk. 2 anførte frist er bragt i overensstemmelse med den tilsvarende tidsfrist i § 8.

Til § 81.

Adgangen til at fravige foranstående bestemmelser i specialskibe m. m.

Udkastet svarer med enkelte ændringer til sømandslovens § 88, stk. 3. Efter bestemmelsen kan handelsministeren for ikke registreringspligtige skibe og for skibe til fiskeri eller andet særligt formål fastsætte lempelser i lovens regler.

Til § 82.

Udkastets ikrafttræden.

Udkastet fastsætter, at tidspunktet for ikrafttrædelsen bestemmes af handelsministeren, samt at den gældende sømandslov ved udkastets ikrafttræden ophæves.

Til § 83.

Færøerne og Grønland.

Udkastet svarer bortset fra visse redaktionelle ændringer til sømandslovens § 88, stk. 1 og 2.

Efter udkastets stk. 1 kan det ved kgl. anordning bestemmes, i hvilket omfang loven skal finde anvendelse på skibe hjemmehørende på Færøerne.

Efter stk. 2 kan loven ved kgl. anordning sættes i kraft for skibe hjemmehørende i Grønland med de afvigelser, de særlige grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til udkast til lov om ændringer i søloven.

Ad nr. 1.

Ved den foreslåede ændrede formulering bringes bestemmelsen i overensstemmelse med udkastet til sømandslov.

Ad nr. 2.

Ændringsforslaget begrundes ved de i udkastet til sømandslov foreslåede ændringer angående sømandslovens §§ 54, 57, 58 og 61.

Ad nr. 3.

Udkastet til en ny § 321 a i søloven medfører, at tiltale mod en skibsfører for ved grov fejl eller forsømmelse i tjenesten at have foranlediget grundstødning, forlis eller anden søulykke ikke kan rejses, forinden erklæring er indhentet fra handelsministeriet.

I udkastet til ny sømandslov er i § 76, stk. 2 foreslået en til sømandslovens § 79, stk. 2, 1. pkt. svarende bestemmelse om, at offentlig påtale mod nogen af mandskabet for visse forseelser ikke kan rejses, forinden erklæring fra handelsministeriet er indhentet. En til sømandslovens § 76, stk. 2 svarende bestemmelse blev ved lov nr. 230 af 7. juni 1952 optaget som § 293 i søloven. Denne bestemmelse blev dog ophævet ved lov nr. 227 af 8. juni 1966 om ændringer i søloven.

Det er kommissionens opfattelse, at der på dette område bør iagttages samme fremgangsmåde, uanset om forseelsen er begået af skibsføreren eller af en søfarende blandt mandskabet. Af de i bemærkningerne til § 76, stk. 2 i udkastet til ny sømandslov anførte årsager foreslår kommissionen for at opnå en ensartet behandling af tiltalesager, at en til § 76, stk. 2 svarende bestemmelse optages i søloven.

Udkast

til

Bekendtgørelse om skibsofficerers tjeneste- og ansvarsområde om bord i skibe.

I medfør af § 46, stk. 2, i sømandslov nr. 000 af19... fastsættes herved følgende:

udrustning, skal han uden ophold underrette skibsføreren.

§ 1. Den øverste styrmand foretager fordelingen af arbejdet mellem styrmændene i samråd med skibsføreren, for så vidt denne ikke har truffet bestemmelse derom.

§ 4. Er der foruden maskinchefen flere maskinmestre om bord, anses det overladt den øverste af disse at foretage fordelingen af arbejdet mellem dem i samråd med maskinchefen, for så vidt denne ikke har truffet bestemmelse derom.

§ 2. En styrmand skal særlig være skibsføreren til hjælp ved navigeringen og de dertil hørende observationer og beregninger. Han fører tilsyn med det øvrige mandskab og med skibet, dets tilbehør og udrustning, for så vidt ikke andet følger af § 3. Han skal sørge for de fornødne optegnelser over modtaget og udleveret gods og føre tilsyn med lastning, stuvning og losning af gods. Angående hans pligt til at føre skibsdagbogen gælder, hvad søloven bestemmer.

§ 5. En vagthavende maskinmester er ansvarlig for betjeningen af skibets maskineri.

Stk. 2. En vagthavende styrmand er ansvarlig for sin navigering.

§ 6. Har maskinchefen forfald, eller er han fraværende, træffer den øverste tilstedeværende maskinmester i tilfælde, for hvilke forskrift ikke er givet af maskinchefen, i hans sted afgørelse, som ikke kan opsættes.

§ 3. Maskinchefen leder og er ansvarlig for maskintjenesten. Han skal særlig sørge for forsvarlig drift, behandling og vedligeholdelse af skibets maskineri med tilhørende anlæg og indretninger samt af skibsskroget indenfor kedel- og maskinrum med tilhørende tanke og akselgange. Han fører tilsyn med skibets forråd af brændsel og andre maskinfornødenheder og kontrollerer mængden og beskaffenheden deraf ved modtagelsen. Han ordner tjenesteforholdet mellem maskinmestrene og fører tilsyn med maskinmandskabet og dets opholdsrum. Angående hans pligt til at føre maskindagbogen gælder, hvad søloven bestemmer.

§ 7. Hovmesteren skal særlig sørge for tilberedningen og serveringen af kosten, føre tilsyn med provianten og sørge for renholdelsen af de rum, som skibsføreren bestemmer.

§ 8. Radiotelegrafisten skal særlig forestå radiotjenesten. Han er ansvarlig for driften, behandlingen og vedligeholdelsen af skibets radioanlæg med dertil hørende udstyr og reservemateriel. Om hans pligt til at føre radiodagbogen gælder, hvad søloven og loven om tilsyn med skibe bestemmer.

Stk. 2. Finder maskinchefen mangler ved de nævnte dele af skibet, dets tilbehør eller

Stk. 2. Finder radiotelegrafisten mangler ved radioanlægget, skal han uden ophold underrette skibsføreren.

§ 9. Bekendtgørelsen træder i kraft den

Opstilling over modsvarende bestemmelser i udkastet til
forslag til sømandslov og sømandsloven.

Ud- kastet	Sømandsloven	Sømands- loven	Udkastet
§ 1	§ 9, stk. 1.	§ 1	§ 40.
§ 2	§§ 82-84.	§ 2	§ 41, stk. 3, jfr. § 35.
§ 3	§ 9		§ 43, nr. 3.
	§ 11, stk. 1-5.	§ 3	§ 41, stk. 1 og 3.
§ 4	§ 10.	§ 4	§ 41, stk. 3.
§ 5	§ 13, stk. 3.	§ 5	§ 41, stk. 2.
§ 6	§ 12.	§ 6	§ 42.
	§ 13, stk. 1 og 2.	§ 7	§ 43.
	§ 14.	§ 8	§ 44.
§ 7	§ 15.	§ 9	§ 1, stk. 2.
§ 8	§ 26		§ 3, stk. 2.
§ 9	§ 17.	§ 10	§ 4.
§ 10	§ 16.	§ 11	§ 3, stk. 3-5.
§ 11	savnes.		§ 24.
§ 12	§ 35.		§ 78, stk. 2 og 3.
§ 13	§§ 38 og 39.	§ 12	§ 6, stk. 3.
§ 14	§ 36.	§ 13	§ 5.
§ 15	§ 37.		§ 6, stk. 1 og 2.
§ 16	§ 40.	§ 14	§ 5, stk. 4.
§ 17	§ 32.	§ 15	§ 7.
§ 18	§ 33.	§ 16	§ 10.
§ 19	§ 34.	§ 17	§ 9.
§ 20	§ 41.	§ 18	§ 21, stk. 1-4.
§ 21	§ 18, stk. 1-3 og 5		§ 29.
	§ 22.	§ 19	§ 22, stk. 1-3.
	§ 24, stk. 3.	§ 20	§ 22, stk. 4.
§ 22	§§ 19 og 20.	§ 21	§ 23.
§ 23	§ 21.	§ 22	§ 21, stk. 5 og 6.
§ 24	§ 11, stk. 5.	§ 23	§ 25.
§ 25	§ 23.	§ 24	§ 21, stk. 7.
§ 26	§ 24.		§ 26.
§ 27	§ 27.	§ 25	savnes.
§ 28	§ 31, stk. 1.	§ 26	§ 8.
§ 29	§ 18, stk. 2-4.	§ 27	§ 27.
§ 30	§ 28.	§ 28	§ 30.
§ 31	§ 31, stk. 2.	§ 29	§ 32.
§ 32	§ 29.	§ 30	§ 33, stk. 1 og 2.
§ 33	§ 30.	§ 31	§§ 28, 31 og 33.
	§ 31, stk. 2.	§ 32	§ 17.
§ 34	savnes	§ 33	§ 18.

Ud- kastet	Sømandsloven	Sømands- loven	Udkastet
§ 35	savnes.	§ 34	§ 19.
§ 36	savnes.	§ 35	§ 12.
§ 37	savnes.	§ 36	§ 14.
§ 38	savnes.	§ 37	§ 15.
§ 39	savnes.	§ 38	§ 13.
§ 40	§ 1.	§ 39	§ 13.
§ 41	§§ 3, 4 og 5.	§ 40	§ 16.
§ 42	§ 6.	§ 41	§ 20.
§ 43	§ 7.	§ 42	§ 55.
§ 44	§ 8.	§ 43	§ 58.
§ 43	§ 44.	§ 44	§ 45.
§ 46	§ 55, stk. 1 og §§ 45-48.	§ 45	§ 46, stk. 2.
§ 47	§ 49, stk. 2.	§ 46	§ 46, stk. 2.
	§ 50.	§ 47	§ 46, stk. 2.
	§ 51, stk. 1 og 5	§ 48	§ 46, stk. 2.
	§ 52.	§ 49	§ 47, stk. 1.
§ 48	§ 55, stk. 2.	§ 50	§ 47, stk. 3.
§ 49	§§ 57 og 58.	§ 51	§ 47, stk. 2.
§ 50	§ 59.		§ 52.
§ 51	§ 56.	§ 52	savnes.
§ 52	§ 51, stk. 2-4.	§ 53	§ 54.
§ 53	§ 54.	§ 54	§ 53.
§ 54	§ 53, stk. 1.	§ 55	§ 46, stk. 1.
§ 55	§ 42.		§ 48.
§ 56	§ 60.	§ 56	§ 51.
§ 57	§ 61	§ 57	§ 49, stk. 1-3.
§ 58	§ 43.	§ 58	§ 49, stk. 4.
§ 59	§ 62, stk. 1.	§ 59	§ 50.
§ 60	§ 62, stk. 2.	§ 60	§ 56.
	§ 63.	§ 61	§ 57.
§ 61	§ 65.	§ 62	§ 59.
§ 62	§ 64.		§ 60, stk. 1.
§ 63	§ 66.	§ 63	§ 60, stk. 3.
§ 64	§ 67.	§ 64	§ 62.
§ 65	§ 68.	§ 65	§ 61.
§ 66	§ 69.	§ 66	§ 63.
§ 67	§ 70.	§ 67	§ 64.
§ 68	§ 71.	§ 68	§ 65.
§ 69	§ 72.	§ 69	§ 66.
§ 70	§ 73.	§ 70	§ 67.
§ 71	§ 74.	§ 71	§ 68.
§ 72	§ 75.	§ 72	§ 69.
§ 73	§ 76.	§ 73	§ 70.
§ 74	§ 77.	§ 74	§ 71.
§ 75	§ 78.	§ 75	§ 72.
§ 76	§ 79, stk. 1 og stk. 2, 1. pkt.	§ 76	§ 73.
§ 77	§ 85.	§ 77	§ 74.
§ 78	§ 11, stk. 7 og 8.	§ 78	§ 75.
	§ 86.	§ 79	§ 76.
§ 79	§ 87.	§ 80	savnes.

Ud- kastet	Sømandsloven	Sømands- loven	Udkastet
§ 80	§ 89.	§ 81	savnes.
§ 81	§ 88, stk. 3.	§ 82	§ 2.
§ 82	§ 90.	§ 83	§ 2, stk. 1 og 3.
§ 83	§ 88, stk. 1 og 2.	§ 83	§ 2, stk. 1 og 3.
		§ 84	§ 2, stk. 4.
		§ 85	§ 77.
		§ 86	§ 78, stk. 1.
		§ 87	§ 79.
		§ 88	§§ 81 og 83.
		§ 89	§ 80.
		§ 90	§ 82.

KOMMISSIONEN VEDRØRENDE
REVISION AF SØMANDSLOVEN

København, den 2. september 1968.

Handelsministeriet.

Under arbejdet med revision af sømandsloven er kommissionen, som et foreløbigt resultat, kommet frem til, at der i loven bør optages en bestemmelse, hvorefter rederen skal sørge for oprettelse af skriftlig aftale med den søfarende om ansættelsesvilkårene, og en bestemmelse om, at tjenesteaftalen skal indeholdes i en af handelsministeren efter forhandling med Søfartens Fællesråd godkendt standardformular til hyrekontrakt.

I tilknytning hertil har kommissionen overvejet, hvilken form, indhold m. m. en sådan hyrekontraktsformular bør have. Som udgangspunkt ved disse overvejelser har man benyttet den norske hyrekontraktsblanket, et dansk rederis tilsvarende blanketformular samt det i mønstringsudvalgets tillægsbetænkning af 16. november 1966 indeholdte udkast til bemanningsskema og tjenesteaftale.

Kommissionen er enig med mønstringsudvalget i, at der bør søges indført et smidigere og mere rationelt system for søfarendes tjenesteaftaler end det hidtil anvendte, som bl. a. ikke i fornødent omfang åbner mulighed for anvendelsen af moderne kontortek-

nik. Ligeledes finder kommissionen, at et system, hvori anvendes blanketformularer, vil være velegnet. Kommissionen har udarbejdet vedlagte udkast til kombineret hyrekontrakt og bemanningsskema. Enkelte punkter i skemaet er fortsat under overvejelse i kommissionen, herunder om det er nødvendigt at medtage rubrikkerne 8-11.

Vedrørende udkastets enkelte rubrikker kan henvises til vedlagte summariske vejledning til skemaet, idet bemærkes, at det til sin tid med blanketsystemets indførelse må anses for påkrævet, at der samtidig udsendes en vejledning i skemaernes rette anvendelse. Ved skemaets trykning forudsættes dette i øvrigt forsynet med engelsk undertekst eller tillige trykt i en engelsksproget version.

Kommissionen kan tiltræde mønstringsudvalgets indstilling om ophævelse af bestemmelsen i sømandslovens § 11 om afregningsbogens (tjenesteaftalens) indhold og har intet at indvende imod, at skibsbemandslisten fremtidig benævnes bemanningsskema. Det må påregnes, at kommissionen til sin tid på en række andre punkter vil foreslå ændringer i sømandslovens § 11.

P. K. V.

K. Kjøgø

HYREKONTRAKT / BEMANDINGSKEMA

Mellem nedenstående i rubrik 1 anførte reder/skibsfører og den i rubrik 3 nævnte sømand er indgået følgende tjensteaftale:

1) Rederens/skibsførers navn:		2) Skibets navn, hjemsted og kendingsbogstaver:	
3) Sømandens efternavn:		4) Stilling ombord:	
5) Fødselsdag og -år:		Fødested:	
		Nationalitet:	
6) Hjemstedskommune (opholdsskattekommune):		7) Personnr./Reg.nr. og lægdsrullebetegnelse:	
8) Søfartsbog nr./Mønstringsbevis nr.:		9) Sømæringsbevis, duelighedsbevis, m.m.:	
10) Skikket til udgik:		12) Tb-undersøgelse gyldig til:	
☐ Ja ☐ Nej		☐ Ja ☐ Nej	
11) Bådroer:		15) Sømandens nærmeste pårørende:	
☐ Ja ☐ Nej		Navn:	
13) Lægeundersøgelse for sømand under 18 år gyldig til:		Adresse:	
14) Sidste skib (navn, afmønstringssted og -dato):		Telefon:	
		Tilhørsforhold:	
16)		17)	
Hvorhen er skibet bestemt?		Tjenesten tiltrædes den i	
18)		19)	
Hyren løber fra og med den		Hyre pr. måned: kr.	
20)		21)	
Anciemnitetstillæg pr. måned: kr.		Overtidsbetaling: kr.	
22)		23)	
Eventuelt pensionsbidrag pr. måned: kr.		Forskud udbetalt med kr. af	
24) Særlig aftalt opsigelsesfrist #:)		26) Øvrige ansættelsesvilkår:	
25) Særlig aftalt fratrædelsessted #):			
27)		28)	
Hyrekontrakten indgået den i		Mønstring foretaget den i	
..... (Den forthyrede)		 (Mønstringsmyndighed)	

29) Tjenesten tiltrådt den i (Skibsfører)

30) Tjenesteaftalen opsagt den af sømanden til fratrædelse den i (Skibsfører)

31) Tjenesten ophørte den i som følge af:

☐ sømandens opsigelse ☐ forlis ☐ ikke ombord ved afsejling

☐ sygdom, tilskadekomst ☐ reders/skibsførers opsigelse ☐ anden årsag: sømandslovens §

..... (Reder/Skibsfører)

32) Tjenesten ophørte den i som følge af:

☐ sømandens opsigelse ☐ forlis ☐ ikke ombord ved afsejling

☐ sygdom, tilskadekomst ☐ reders/skibsførers opsigelse ☐ anden årsag: sømandslovens §

..... (Reder/Skibsfører)

33) Afmonstring sket den: (Mønstringsmyndighed)

☐ Søfartsbog ☐ Pas ☐ Feriekort ☐ Sømandsskatte kort udleveret til:

☐ Afregning sket til: (Underskrift)

*) Hvis intet anføres, gælder på dette punkt sømandslovens bestemmelser.

Bemærkninger til de enkelte rubrikker i skema indeholdende henholdsvis hyrekontrakt og bemandingsskema.

Rubrik 6:

Har sømanden hjemsted i Danmark, Finland, Norge eller Sverige, anføres den pågældendes opholdsskattekommune. For personer bosat uden for disse lande anføres det opgivne hjemland.

Rubrik 7:

For tiden anføres her registreringsnummer ifølge sømandsskattekort samt lægdsrullebetegnelse. Efter indførelsen af den almindelige personregistrering anføres alene den forhyredes personnummer.

Rubrik 9, 11, 12 & 13:

Oplysningerne kan udtages af den forhyredes søfartsbog.

Rubrik 14:

Af hensyn til sømandsskattekontoret anføres navnet på den forhyredes sidste skib og afmønstringsdatoen fra dette.

Rubrik 14:

Navn, adresse og eventuelt telefonnummer på den forhyredes nærmeste pårørende. Endvidere anføres tilhørsforholdet, f. eks. hustru — forældre — broder.

Rubrik 16:

Der må her være overensstemmelse mellem det i denne rubrik anførte og den tilsvarende oplysning i den forhyredes søfartsbog.

Rubrik 18:

Her anføres den dag, fra hvilken hyren løber. Løber hyren fra et tidligere tidspunkt end den dag, tjenesten tiltrædes, anføres dagen herfor. Betegnelsen „fra afrejsen“ — d. v. s. afrejse til skibet — kan også benyttes.

Rubrik 19:

Størrelsen af den månedlige hyre incl. det på forhyringstidspunktet gældende dyrtidstillæg. Er der aftalt et bestemt beløb pr. dag, som f. eks. ved runsejlads, rettes „pr. måned“ til „pr. dag“.

Rubrik 20:

For overenskomstansatte anføres det tillæg, den forhyrede er berettiget til i henhold til gældende overenskomst. For ikke-overenskomstansatte anføres, hvad der måtte være aftalt.

Rubrik 21:

Her anføres, hvad der er aftalt vedrørende overtidsbetaling. Er overtidsbetaling sammen med de øvrige vilkår fastsat i en kollektiv overenskomst, jfr. rubrik 24, er det ikke nødvendigt at udfylde denne rubrik.

Rubrik 22:

Her anføres den forhyredes egen pensionspræmie. ATP-bidrag anføres ikke.

Rubrik 23:

Er forskud udbetalt, anføres beløbets størrelse samt hvem, der har foretaget udbetalingen.

Rubrik 24:

Er der truffet særlig aftale om opsigelsesfrist, anføres denne. I modsat fald gælder de i sømandsloven indeholdte bestemmelser om opsigelsesfrist som angivet i noten til denne rubrik, medmindre opsigelsesfristen er indeholdt i kollektiv overenskomst, som den forhyrede er omfattet af.

Rubrik 25:

Er der truffet særlig aftale om fratrædelsessted, anføres dette. I modsat fald gælder de i sømandsloven indeholdte bestemmelser om fratrædelsessted som angivet i noten til denne rubrik.

Rubrik 26:

Her anføres, hvad der i øvrigt er aftalt. Såfremt ansættelsen sker på vilkår indeholdt i en kollektiv overenskomst, anføres hvilken, således f. eks. „Overenskomst mellem Danmarks Rederiforening og Sømændenes Forbund“. Er dette ikke tilfældet, anføres vilkårene. Såfremt en

mere omfattende aftale formuleres, må kopi af denne vedlægges hyrekontrakten.

Rubrik 27:

Skibsføreren eller en af rederen eller skibsføreren dertil bemyndiget person samt den forhyrede underskriver kontrakten her, jfr. sømandslovens §

Rubrik 30:

Dato for henholdsvis opsigelse og fratrædelse anføres. Endvidere anføres tydeligt ved overstregning, om det er skibsføreren eller den forhyrede, der har foretaget opsigelsen, og opsigelsen bekræftes ved begge parter underskrifter. Som fratrædelsessted kan efter omstændighederne anvendes betegnelser såsom „Danmark“, „nordeuropæisk havn“ eller „enhver havn“.

Rubrik 31:

Dato og sted for tjenestens ophør anføres. Endvidere anføres grunden til fratrædelsen. Er der efter opsigelsen indtruffet begivenheder, der i sig selv medfører fratrædelse, anføres begivenheden, f. eks. sygdom, tilskadekomst. Ved angivelse af „anden årsag“ bør så vidt muligt alene henvises til den bestemmelse i sømandsloven, i medfør af hvilken tjenesteforholdet er bragt til ophør.

Rubrik 33:

Diverse oplysninger af praktisk art vedrørende udlevering af den foThyredes personlige papirer m. m. i tilfælde af f. eks. sygeafmønstring eller agterudsejling.

SOCIALMINISTERIET

*København, den 6. november 1969.**Kommissionen vedrørende revision af sømandsloven.*

I skrivelse af 28. august 1969 har kommissionens sekretariat forespurgt, hvorvidt en gravid søfarende, hvis tjeneste bringes til ophør efter 5. svangerskabsmåned, såfremt hun herefter oppebærer hyre i 2 måneder efter sømandslovens regler, vil kunne overgå til dagpenge efter reglerne i kap. 3 i lov om børnetilskud og andre familieydelser.

I denne anledning skal man meddele, at såfremt den gravide søfarende afskediges under sådanne omstændigheder, at der efter sømandslovens regler udbetales hyre, vil den periode, for hvilken der skal udbetales hyre kunne medregnes som arbejdsperiode,

jfr. princippet i børnetilskudslovens § 8, stk. 2.

Man skal samtidig henlede opmærksomheden på, at efter samme lovbestemmelse kan også tidsrum, i hvilke det efter en lægelig bedømmelse i det enkelte tilfælde skønnes nødvendigt, at kvinden skånes for arbejde, medregnes som arbejdsperioder.

Hvad angår sekretariatets spørgsmål vedrørende betingelserne i børnetilskudslovens § 12, stk. 1, nr. 1, og stk. 3, skal man meddele, at forhyring på et dansk skib kan anses for bopæl her i landet, og at arbejde, der er udført om bord på et dansk skib, betragtes som udført her i landet.

P. M. V.

E. B.

N. Engberg

Den norske komité's forslag til ny sømandslov.

Kapittel I. Lovens **rekkevidde**.

§ 1

Hvem loven omfatter

1. Denne lov får anvendelse på alle som er ansatt av rederen eller skipsføreren til arbeid på skip med unntak av dem som bare arbeider om bord mens skipet ligger i havn.
2. På dem som er ansatt til slikt arbeid av andre, får følgende bestemmelser tilsvarende anvendelse:

- § 4, om lavalder for dem som skal arbeide om bord,
- § 11, om tjenesteforholdets opphør og fri hjemreise for statens regning i **tilfelle** av graviditet,
- § 17, for så vidt angår fri hjemreise og oppkledning for statens regning ved sjøulykke,
- § 25, om legeundersøkelse,
- § 26, om omsorgsplikten ved **sykdom** og skade,
- § 27, for så vidt angår statens plikt **til** å dekke utgifter ved sykepleie og hjemsendelse i tilfelle av tuberkulose, sinnslidelse eller **kjønnsykdom**,
- § 28, om statens refusjon av rederens utlegg i forbindelse med sjømanns sykdom og skade,
- § 29, om plikt for skipsføreren til å sørge for begravelse m.v.,
- § 30, for så vidt angår statens plikt til å dekke utgifter ved begravelse m.v.,
- § 43, om plikten til å rette seg etter ordrer, erstatningsansvar m.v.,
- § 45, om skipsføreren plikt til å sørge for forsvarlig kosthold og å føre tilsyn med sunnheitsforholdene,
- § 47, for så vidt angår plikten til å følge de ordensregler som blir gitt og å behandle sine underordnede på sømmelig **måte**,

§ 49, om medtakelse av gods m.v.,
 § 50, om eiendeler som etterlates om bord,

§ 52, om maktmidler, og
 § 53, om skipsføreren plikter i tilfelle grovere **forbrytelser** begås om bord.

På restaurasjonspersonalet får dessuten de øvrige bestemmelser i kapittel II, §§ 3—30, samt bestemmelsene i kapitlene III, IV og VI tilsvarende anvendelse, idet arbeidsgiveren for så vidt trer i rederens sted.

3. Personer som nevnt under punkt 2, plikter etter evne å utføre arbeid som skipsføreren finner nødvendig for skipets sikkerhet.
4. For sjømenn som tas med i henhold til sjøfartslovens § 325, gjelder tilsvarende de bestemmelser som er nevnt under punkt 2, første ledd og punkt 3.
5. For personer som nevnt under punkt 1, og som uten hjemmel i denne lov hører til skipsbefelet, **får** de bestemmelser som gjelder for maskinist, styrmann, stuert, radiooffiser og skipselektriker, tilsvarende anvendelse så langt de passer.

§ 2

Adgang for Kongen til å gjøre unntak fra loven.

1. Kongen kan bestemme at denne lov helt eller delvis ikke skal **få** anvendelse på personer som er ansatt på:
 - a) skip i statens eller annen offentlig tjeneste, når de ikke brukes til **erhvervs-**messig føring av gods eller passasjerer,
 - b) skip som er under 25 registertonn brutto, og som bare brukes i innenriks fart, med mindre de er over 10 registertonn brutto og er passasjerskip eller fører gods i rute,
 - c) fiske- eller fangstfartøyer, når de bru-

kes som **slike** eller til føring av egen fangst, alene eller i forbindelse med andres,

- d) skip som er bestemt til tilvirkning av fiske- eller fangstprodukter, når de brukes til dette eller til føring av egne fangstprodukter, alene eller i forbindelse med andres,
 - e) **lystfartøyer**,
 - f) skoleskip som ikke brukes til ervervs-**messig** føring av gods eller **passasjerer**,
 - g) seilskip uten hjelpemaskin,
 - h) **hospitalskip**, isbrytere, losfartøyer, mudderapparater og redningskøyter, når de brukes som slike.
2. Når det foreligger særlige grunner, kan Kongen gjøre unntak fra bestemmelsen i § 1, punkt 2, annet ledd, for enkelte personer eller grupper av personer på passasjerskip.
 3. Kongen kan bestemme at det som etter loven bare **gjelder** for sjømenn som er norske statsborgere eller som har bosted i Norge, helt eller delvis også skal gjelde for andre sjømenn.

Kapittel II. Tjcnesteavtalen.

1. T jenes **tea v** talens **inngåelse** og opphør.

§ 3

Avtale om ansettelse.

Ved ansettelse av mannskap til tjeneste på skip over 50 registertonn brutto skal rederen sørge for at det opprettes skriftlig avtale om ansettelsesvilkårene (hyrekontrakt). **Hyre**-kontrakten skal inneholde de opplysninger og skrives på et formular som Kongen fastsetter. Den skal underskrives av begge parter som hver skal ha et eksemplar.

Skipsføreren har fullmakt til å ansette såvel maskinister, styrmenn, stuerter, radio-offiserer og skipselektrikere som det øvrige mannskap. Før ansettelse av maskinmannskap skal skipsføreren når det er anledning til det, innhente forslag fra maskinsjefen. Før ansettelse av dekksmannskap og restaurasjonspersonale bør han rådføre seg med henholdsvis overstyrmannen og stuerten.

§ 4

Lavalder m.v.

Gutt under 15 år og kvinne under 20 år må ikke nyttes til arbeid om bord. I utenriks fart må ikke nyttes gutt under 16 år.

Ingen må nyttes som maskingutt før han har **fylt** 16 år, og som fyrbøter før han har **fylt** 18 år.

Kongen eller den han bemyndiger kan når

særlige forhold tilsier det, gjøre unntak fra aldersgrensen for kvinne som er over 18 år.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om vilkårene for at gutt under 18 år kan gjøre tjeneste om bord, og om særlige vernetiltak for å trygge forholdene for gutter under denne alder om bord og i havn. Herunder kan om nødvendig bestemmelsene i §§ 5, 6, 7, 9, 10, 12, 15, 21, 26, annet, tredje og fjerde ledd og 48, første og annet ledd fravikes. Kongen kan fastsette at forskrifter etter dette ledd helt eller delvis skal gjelde også for ungdom mellom 18 og 20 år.

§ 5

Oppsiingsfrister og oppsiing.

Oppsiingsfristen er 1 måned for maskinister, styrmenn, stuerter, radiooffiserer og skipselektrikere, og 7 dager for det øvrige mannskap, med mindre lengre oppsiingstid er avtalt eller sjømannen er ansatt for en bestemt tid eller reise. Det samme gjelder når en sjømann som er ansatt for bestemt tid eller reise, blir stående i tjenesten etter at tiden er utløpet eller reisen endt uten at ny avtale treffes. Oppsiingsfristen må ikke være kortere for rederen enn for sjømannen.

Oppsiing av avtale som nevnt i § 3 skal noteres på den **måte** som fastsettes av vedkommende departement.

§ 6

Fratredelseshavn.

Hvis oppsiingsfrist eller en avtale for bestemt tid utløper mens skipet er i **sjøen**, **gje**-der tjenesteforholdet til skipet kommer i havn. Tjenesteforholdet opphører ikke i havner som bare anløpes for å bunkre, bringe i land gyke og skadede **og** heller ikke ved andre uforutsette, kortvarige **anløp** av hensyn til de ombordværendes, skipets eller lastens sikkerhet.

Er det ikke avtalt noe om fratredeleshavn, har sjømannen rett til fri reise med underhold til det land hvor han er bosatt hvis tjenesteforholdet sies opp av rederen eller opphører ved utløpet av en avtale for **bestemt** tid. Det samme gjelder når en sjømann som er ansatt for en bestemt reise blir stående i tjenesten etter at reisen er endt, uten at ny skriftlig avtale om fratredeleshavn er inngått. Reise med underhold omfatter også kost og **løsji** under reisen og i nødvendig ventetid før og under reisen.

Rederens plikter etter annet ledd skal dog anses oppfylt ved at sjømannen gis fri reise med underhold til det sted hvor han oppholdt seg da han ble **forhyrt**, **forutsatt** at myndighetene på vedkommende sted ikke nekter ham

adgang til landet eller for å gi ham adgang **krever** en sikkerhet som sjømannen ikke kan skaffe.

Bestemmelsene i annet og tredje ledd får ikke anvendelse når sjømannen har mistet retten til fri reise etter § 27, punkt 4.

§ 7

Sjømanns rett til å fratre etter 9 måneders tjeneste.

Selv om annet følger av avtalen, kan en **sjømann** som har vært i sammenhengende tjeneste på samme skip eller på skip tilhørende samme reder i 9 måneder, fratre i enhver havn unntatt havner som nevnt i § 6, første ledd, annet punktum, **forutsatt** at han på forhånd har sagt opp tjenesteforholdet med slik minste frist som nevnt i § 5, første ledd, jfr. § 32, annet ledd. Dette gjelder selv om **hyre**-kontrakten blir endret.

[[forskrifter gitt av Kongen kan den tid som er nevnt i første ledd, settes kortere enn 9 måneder i tilfelle hvor skipet går i særlig krevende fart eller hvor andre helt særlige forhold gjør seg gjeldende.

§ 8

Sjømanns rett til fri hjemreise etter lengre tids tjeneste.

Sjømann med bosted i Norge som ikke har hatt adgang til å fratre i norsk havn i **løpet** av de siste 3 måneder, har rett til fri reise med underhold til bostedet etter 9 måneders sammenhengende tjeneste i utenriks fart på samme skip eller skip tilhørende samme reder.

Vil sjømannen selv bringe tjenesteforholdet til opphør for å reise hjem, kan **skipsføreren** uansett den **oppsisingsfrist** som måtte være avtalt, forlange varsel herom senest 14 dager før fratredelsen. Sjømannen skal ellers såvidt mulig fremsette krav om fri hjemreise senest ved fratredelsen.

Sjømannen plikter å fortsette i tjenesten inntil 1 måned fra den dag fratredelse tidligst hadde kunnet skje, hvis det ikke kan skaffes kvalifisert **mann** i hans sted. Sjømannen er likeledes pliktig til å fortsette i tjenesten i inntil 2 måneder hvis det kan påregnes at skipet innen denne tid kommer til havn hvorfra det er vesentlig billigere eller lettere å sende ham hjem. Disse to tidsfrister kan ikke legges sammen.

Staten og den reder sjømannen er i tjeneste hos ved fratredelsen, bærer hver sin halvpart av utgiftene ved hjemreise etter denne paragraf. Dette gjelder selv om sjømannen også har rett til fri reise for rederens regning til

sitt bosted **etter** annen bestemmelse i denne lov.

Har fratredelsen på grunn av sjømannens eller noen annens forhold ikke kunnet skje i havn som **forutsatt** i tredje ledd og reisen derved er blitt fordyret, kan meromkostningene etter regler som Kongen gir, kreves erstattet av den hvis forhold har hindret slik fratredelse.

Kongen kan gi nærmere forskrifter til utfylling og gjennomføring av bestemmelsene i denne paragraf.

I forskrifter gitt av Kongen kan **opptjeningstiden** etter første ledd settes kortere enn 9 måneder i tilfelle hvor skipet går i særlig krevende fart, hvor det mangler kort tid på full opptjeningstid og utgiftene ville **bli** vesentlig større om sjømannen skulle bli stående opptjeningstiden ut, eller hvor andre helt særlige forhold gjør seg gjeldende.

For sjømann som ved inngåelsen av tjenesteavtalen var under 18 år, kan Kongen gi særlige regler om retten til hjemreise og herunder fravike bestemmelsene i første, annet og tredje ledd.

§ 9

Forlengelse av tjenesteforholdet når innreise blir nektet.

Hvis myndighetene i en utenlandsk havn hvor en sjømann skal fratre, nekter ham adgang til landet eller for å gi ham adgang krever en sikkerhet som sjømannen ikke kan skaffe, har han plikt til å bli i tjenesten inntil skipet kommer til en havn hvor fratreden kan finne sted. Han har også rett til å bli i tjenesten hvor dette ikke vil virke urimelig.

§ 10

Sjømanns plikt til for fratredelsen å delta i nødvendig arbeid m.v.

En sjømann som etter avtalen eller etter bestemmelsene i dette kapittel har rett til å fratre, har plikt til å bli i tjenesten for å delta i nødvendig arbeid i inntil 48 timer etter at skipet er kommet i havn.

Skal **sjøforklaring** avgis, har han plikt til, mot hyre og underhold, å bli på stedet til forklaringen er avgitt.

§ 11

Tjenesteforholdets opphør ved graviditet.

Kongen kan gi bestemmelser om rett for gravid arbeidstaker til å heve tjenesteavtalen og om rett for skipsføreren til å gi gravid arbeidstaker avskjed. Kongen kan for **slike** tilfelle gi bestemmelser om rett til fri reise med underhold til bostedet for statens regning.

§ 12

Sjømanns rett til å fratre tjenesten av velferdsgrunner.

Får en sjømann etter forhyringen underretning om at hans ektefelle eller barn er avgått ved døden eller er alvorlig syk, kan han heve **tjenesteavtalen**.

En sjømann kan også heve tjenesteavtalen hvis det etter forhyringen er inntruffet andre omstendigheter som gjør det til en velferds-sak for ham å fratre, og hvis det, om skipet derved skulle bli sjødyktig, kan skaffes en kvalifisert **mann** i hans sted.

Fratrer sjømannen av grunner som nevnt i annet ledd, plikter han å erstatte utgiftene ved å skaffe ny mann. Erstatningen kan nedsettes eller bortfalle, idet omsyn tas til **lengden** av sjømannens gjenstående tjenestetid og omstendighetene forøvrig.

§ 13

Sjømanns rett til å fratre tjenesten av andre grunner.

1. En sjømann kan også heve tjenesteavtalen:
 - a) hvis skipet ikke er i sjødyktig stand til reisen eller mannskapets oppholds-**rom** er helsefarlig og skipsføreren ikke sørger for avhjelp av manglene,
 - b) hvis skipsføreren unnlater å etterkomme et i henhold til § 46 fremsatt krav om sjødyktighetssyn,
 - c) hvis sjømannen har vært utsatt for mishandling om bord uten at skipsføreren etter oppfordring har vernet ham,
 - d) hvis skipet mister retten til å føre norsk flagg,
 - e) hvis skipet blir overført til annen norsk reder,
 - f) hvis en sjømann er **forhyrt** for en bestemt reise og reisen blir vesentlig endret,
 - g) hvis det etter forhyringen viser seg at det er fare for at skipet kan bli oppbrakt av en krigførende makt eller utsatt for krigsskade, eller at slik fare er blitt vesentlig forøket,
 - h) hvis det etter forhyringen viser seg at det i den havn skipet er bestemt til, hersker en ondartet farsott.

I det tilfelle som er nevnt under bokstave, er sjømannens rett til å fratre betinget av at han straks meddeler at han ikke ønsker å fortsette tjenesteforholdet hos den nye reder, dersom skipsføreren spør ham om det.

I de tilfelle som er nevnt under **f—h**, kan sjømannen straks fratre hvis reisen ennå ikke er begynt, men ellers i den

første havn skipet anløper etter han har fått kjennskap til forholdet.

2. Sjømann som fratrer etter nr. 1 **a—d**, har rett til hyre og fri reise med underhold etter regiene i § 16.

Sjømann som fratrer etter nr. 1 **f**, har rett til hyre for en måned etter sin fratrede. Dessuten har han rett til fri reise med underhold til forhyringsstedet hvis han fratrer før reisen er begynt, men ellers til det avtalte fratredested. Er fratredested ikke avtalt, gjelder § 6, annet og tredje ledd.

Sjømann som fratrer etter nr. 1 **g** eller **h**, har rett til å få dekket $\frac{2}{3}$ av utgiftene til reise med underhold til bostedet eller etter rederens bestemmelse til det stedet han oppholdt seg da han ble **forhyrt**, **forutsatt** at myndighetene på vedkommende sted ikke nekter ham adgang til landet eller for å **gi** ham adgang **krever** en sikkerhet som sjømannen ikke kan skaffe. Dette gjelder dog ikke hvis sjømannen skaffes tilsvarende stilling på annet norsk skip i det land han fratrer, og som han kan tiltre innen 7 dager fra fratredeisen. Skipsføreren skal senest ved fratredeisen underrette sjømannen om bestemmelsen i foregående punktum vil bli gjort gjeldende. Sjømannen har da rett til fortsatt hyre og underhold i ventetiden.

§ 14

Avskjed på grunn av sykdom og skade.

En sjømann kan avskjediges av skipsføreren hvis han blir arbeidsudyktig i lengre tid på grunn av sykdom eller skade, eller hvis han lider av en sykdom som medfører fare for de andre som er om bord. Regiene i §§ 26 og 27 får da anvendelse.

§ 15

Avskjed på grunn av tjenesteforseelser m.v.

1. En sjømann kan avskjediges av skipsføreren:
 - a) Hvis han er udugelig til den tjeneste han er forhyrt til,
 - b) hvis han ikke kommer om bord i **rett** tid, og skipet skal gå eller en annen må antas i hans sted,
 - c) hvis han gjør seg skyldig i en grov tjenesteforseelse som gjentatt ulydighet, vold som fremferd **mot** overordnede, mishandling av andre som **e.** om bord eller gjentatt beruselse i tjenesten,
 - d) hvis han gjør seg skyldig i tyveri eller annen grovere **forbrytelse**, utsetter skipet for alvorlige vansker ved å skjule

noen om bord eller skjuler tollpliktig gods om bord eller gods som det er forbudt å utføre fra avgangsstedet eller å innføre til bestemmelsesstedet,

- e) hvis han bringer en tvist om tjenesteforholdet inn for utenlandsk myndighet.

2. **Sjømannen** har ikke rett til hyre for lengre tid enn han har gjort tjeneste. Han taper dog ikke retten til hyre etter regiene i § 27 hvis han avskjediges etter nr. 1 b og var uten skyld, eller hvis han ved tjenesteforholdets opphør er arbeidsudyktig på grunn av **ulykkesskade** som har rammet ham om bord.
3. Før en sjømann på skip med **minst** 5 manns besetning avskjediges etter denne paragraf, skal det holdes forhør etter regiene i § 57, selv om det ikke er mulig å avhøre ham personlig.

Vil skipsføreren avskjedige en sjømann av grunner som nevnt under nr. 1 c—e, skal han treffe beslutning om dette snarest mulig og senest innen 7 dager etter at han fikk kjennskap til forholdet, med mindre særlige grunner gjør unntak nødvendig. Sjømannen skal så vidt mulig straks underrettes om beslutningen.

§ 16

Avskjed av andre grunner.

En sjømann kan avskjediges før tjenestetidens **utløp** uten hjemmel i §§ 11, 14 eller 15. Han har da rett til hyre for 2 måneder etter sin fratreden. Gjenstår det ved **sjømannens** fratreden ikke mer enn 5 dager av tjenestetiden, har han dog bare rett til hyre og underhold for de gjestående **dager**.

Sjømannen har dessuten rett til fri reise med underhold til bostedet, eller hvis han ikke har bosted i Norge, etter rederens bestemmelse til det sted hvor han oppholdt seg da han ble **forhyrt forutsatt** at myndighetene på vedkommende sted ikke nekter ham adgang til landet eller for å gi ham adgang krever en sikkerhet som han ikke kan skaffe.

Blir sjømannen avskjediget før hans arbeid om bord er tatt til, får bestemmelsene i første **ledds** første og annet punktum og annet ledd tilsvarende anvendelse dersom han er uten skyld i avskjedigelsen.

§ 17

Avtalens opphør når skipet går tapt.

Hvis ikke annet følger av avtalen, opphører tjenesteforholdet når skipet går tapt ved sjøulykke eller når det etter sjøulykke blir uistandsettelig. Sjømannen plikter dog **mot**

hyre og underhold å ta del i bergingen og bli tilstede **for** å avgi **sjøforklaring**.

Er tjenesteforholdet opphørt av grunner som nevnt i første ledd, har sjømannen rett til fri reise med underhold til bostedet samt de for hjemreisen nødvendige **klær**, for statens regning.

Sjømannen har under hjemreise som nevnt i foregående ledd rett til hyre. Han har dessuten rett til hyre så **lenge** han er arbeidsløs som følge av forliset, men ikke utover 2 måneder.

Kongen kan gi nærmere **forskrifter** til gjennomføring av bestemmelsene i denne paragraf.

§ 18

Avtale om fortsatt tjeneste i rederiet.

Er det avtalt at **sjømannens** tjenesteforhold hos rederen skal fortsette selv om tjenesten på det enkelte skip opphører, kan lovens bestemmelser om tjenestens opphør og om hyre etter fratredelsen fravikes slik som det blir avtalt mellom redernes og **sjømennenes** organisasjoner.

§ 19

Vern mot oppsøing.

Rederen er erstatningspliktig hvis en **sjømann** som er norsk statsborger eller har sitt bosted i Norge og som etter sitt **fylte** 22 år har **minst** 18 måneders sammenhengende tjeneste i rederiet eller på samme skip, må fratre fordi rederen bringer tjenesteforholdet til opphør uten at dette har saklig grunn i rederens eller **sjømannens** forhold.

Erstatning kan dog ikke kreves hvis **sjømannen** er blitt oppsøgt eller gitt avskjed som følge av press fra det øvrige mannskap eller en organisasjon når rederen har hatt grunn til å tro at han ellers ville påføres tap eller skade.

Ved utmåling av erstatningen tas omsyn til **sjømannens** tapte arbeidsfortjeneste, tjenestetid, **hyre**, utsikt til nytt eller annet arbeid, **sjømannens** eget forhold og forøvrig til omstendigheter som det finnes rimelig å ta i betraktning. Erstatningen må ikke overstige halvparten av **sjømannens** siste årsfortjeneste i tjenesten. Har **sjømannen** etter satt fylte 22 år vært ansatt i minst 8 år i sammenheng, **kan** dog erstatningen gå opp til siste års fortjeneste. Har han på tilsvarende **måte** vært ansatt i 20 år, kan erstatningen gå opp til **sjømannens** fortjeneste i de siste 3 år.

Tilbys sjømannen å gjeninntre i tjenesten, faller erstatningen bort fra den tid han kan gjeninntre i tjenesten.

Søksmål mot rederen må reises innen 4 måneder etter at tjenesteforholdet er brakt til opphør.

Bestemmelsen e i denne paragraf kommer ikke til anvendelse på arbeidsoppsøing **etter** lov om arbeidstvist av 5. mai 1927. Det samme gjelder hvis sjømannen har **fylt** 60 år og har rett til pensjon av en rimelig størrelse.

2. Beregning og utbetaling av hyre.

§ 20

Beregning av hyren.

Hyren **løper** fra og med den dag som er avtalt i hyrekontrakten, men senest fra og med den dag sjømannen tiltrer tjenesten om bord. Hvis han må overlevere sertifikat eller sjøfartsbok på et tidligere tidspunkt, løper hyren fra den dag overleveringen finner sted. Må han **for** å nå frem til **fartøyet** foreta reise fra forhyringsstedet, løper hyren fra og med den dag han tiltrer reisen.

Hyren løper til og med den dag tjenesteforholdet opphører, eller, når avmønstring skal foretas til og med avmønstringsdagen. For syk eller skadet **sjømann** løper hyren som bestemt i § 27.

Skal hyre beregnes pr. dag når den er avtalt med et bestemt **beløp** pr. måned, utgjør en dags hyre 1/30 av **månedshyren**.

Skal hyre beregnes pr. dag når den er fastsatt med et bestemt beløp for reisen, skal oppgaven i kontrakten over hvor lang tid reisen forutsettes å ta, legges til **grunn** ved beregningen av oppgjøret.

Selv om **rei** sen kommer til å vare kortere tid enn **forutsatt** ved forhyringen, har sjømannen krav på hele den avtalte hyre. Kommer reisen til å vare lenger enn **forutsatt**, har han, hvis ikke annet er avtalt, krav på et tillegg beregnet pr. dag etter bestemmelsene i foregående ledd.

Blir skip og mannskap borte uten at det kan opplyses når ulykken inntraff, regnes hyren inntil utløpet av den tid et skip som det forulykkede i alminnelighet bruker på en reise på samme årstid fra det sted der en sist hadde etterretning om skipet og til bestemmelsesstedet.

Hyre betales ikke for den tid sjømannen ulovlig unndrar seg fra tjenesten.

Sjømannen skal ha skriftlig oppgave over hyrens størrelse, beregningsmåte og mulige fradrag. Vedkommende departement kan fastsette nærmere bestemmelser om hyreoppgjør med sjømannen.

§ 21

Utbetaling av hyren.

Utbetaling av hyre kan sjømannen bare kreve når skipet ligger i havn og i samme land ikke oftere enn hver sjuende dag.

Hyren betales i rede penger hvis ikke sjømannen forlanger anvisning på rederen. I den utstrekning ikke annet er fastsatt i lov, kan utbetaling kreves i stedets **mynt** etter dagens kurs.

En sjømann kan sende hyrebeløpet til Norge gjennom de utenriksstasjoner som vedkommende departement bestemmer hvis de stedlige valutabestemmelser gir adgang til det. Staten er ansvarlig for **slike** forsendelser, som skjer uten utgift for sjømannen.

En sjømann kan kreve at en del av hans hyre skal utbetales som månedlig trekk til bestemt oppgitt mottaker i Norge eller settes **inn** i norsk bank.

Har en sjømann som ulovlig er gått fra tjenesteforholdet hyre tilgode, skal rederen snarest sende beløpet til vedkommende departement som kan anvende det til dekning av utgifter som måtte være påført staten. Hvis sjømannen ikke har krevd sitt tilgodehaven' de utbetalt senest 3 år etter tjenesteforholdets opphør, anvendes det som bestemt i § 61.

§ 22

Begrensning i adgangen til å gjøre fradrag i hyren.

Uten sjømannens samtykke kan bare beløp til dekning av lovbestemt trekk, disiplinbot eller erstatningsansvar pådratt i tjenesten, bringes til fradrag i hyren. Fradrag skal skje i hyre som utbetales sjømannen fremfor i trekk etter § 21, fjerde ledd, med mindre sjømannen bestemmer annet.

§ 23

Fordeling av spart hyre når mannskapet minskes under reisen.

Blir en **reise** helt eller delvis gjennomført med mindre mannskap enn **forutsatt**, eller blir det arbeidsdyktige mannskap minsket under reisen, fordeles spart hyre for den tid **skipet** er i sjøen likelig mellom sjømennene i den minskede mannskapsgruppe. Økte utgifter til **overtidsbetaling** for uoppsettelig merarbeid i sjøen kommer til fradrag i den sparte hyre som skal fordeles. **Restaurasjonspersonalet** har også rett til spart hyre etter tilsvarende regler under skipets opphold i havn.

§ 24

Hyre ved dødsfall.

Dør en sjømann mens han har rett til hyre etter § 20 eller § 27, skal rederen, hvis sjø-

mannen etterlater seg ektefelle eller barn under 18 år, betale dem en måneds hyre regnet fra dødsdagen eller fra den dag hans rett til hyre opphørte.

S. Legeundersøkelse. Sykdom. Dødsfall.

§ 25

Legeundersøkelse.

Enhver som skal **gjøre** tjeneste på skip, må **legge** frem erklæring om at han ikke antas å ha noen sykdom eller **noen** fysisk eller psykisk mangel som gjør ham uskikket til tjenesten, eller som kan bety en fare for de andre som er om bord.

Enhver av mannskapet er dessuten pliktig til å la seg undersøke av lege når **skipsføreren** finner grunn til å kreve det.

Kongen gir utfyllende forskrifter til gjennomføring av bestemmelsene i første ledd, herunder forskrifter om hvem som skal kunne utferdige den nevnte erklæring, hvilke undersøkelser erklæringen skal bygges på, når og hvor ofte undersøkelsen skal foretas og ny erklæring fremlegges samt bestemmelser om **overprøving** av undersøkelsesresultatene.

På de steder Kongen bestemmer, kan det anordnes egne legekontorer til å utføre de forannevnte undersøkelser og i den utstrekning Kongen bestemmer, også andre **gjøremål** som har sammenheng med sjømenns helse- og sunnheitsforhold.

Med mindre Kongen bestemmer noe annet, bærer rederen utgiftene ved de i denne paragraf omhandlede undersøkelser. Utgiftene ved undersøkelser som i henhold til paragrafens annet ledd skjer etter krav av skipsføreren, skal dog alltid bæres av rederen.

§ 26

Omsorgsplikten ved sykdom og skade.

Er en sjømann syk eller kommet til skade, skal skipsføreren sørge for at han om bord eller i land får forsvarlig sykepleie, herunder legehjelp, legemidler og underhold.

Er det grunn til å tro at en sjømann lider av en sykdom som medfører fare for de ombordværende, skal skipsføreren såvidt mulig la ham undersøke av lege. Hvis det på grunn av smittefare er påkrevet, skal skipsføreren la den syke bringe i land.

Blir en syk eller skadet sjømann etterlatt i utlandet, skal skipsføreren overgi ham til norsk utenriksstasjons omsorg. Er det ikke utenriksstasjon på stedet, skal han på annen **måte** skaffe ham forsvarlig pleie og underrette nærmeste utenriksstasjon. Etter **sjømannens** anmodning skal skipsføreren også underrette hans nærmeste pårørende.

Når **skipsføreren** i utlandet etterlater en syk eller skadet sjømann til utenriksstasjons omsorg, skal han stille sikkerhet for de utgifter som rederen i den anledning er ansvarlig for i henhold til denne lov.

Hyrebeløp som sjømannen har krav på eller som han kan få krav på etter § 27, skal avgis til utenriksstasjonen, som forvalter midlene så lenge sjømannen er under sykepleie på stedet og ikke selv er i stand til å **ivareta** sitt tarv.

Med hensyn til eiendeler som en syk sjømann ikke kan ta vare på, forholdes på tilsvarende **måte** som bestemt i § 50.

Kongen kan gi nærmere forskrifter til gjennomføring av bestemmelsene i denne paragraf.

§ 27

Hyre og pleie m.v. ved sykdom og skade.

1. Syk eller skadet sjømann har rett til sykepleie for rederens regning så lenge tjenesteforholdet består. Er sjømannen syk eller skadet ved fratredelsen, har han også etter tjenesteforholdets opphør den samme rett i **inntil** 12 uker, dog ikke utover 2 uker etter at han i tilfelle er ankommet til det land hvor han er bosatt. Tiden regnes fra avmønstringen eller hvis han ikke avmønstres, fra den dag skipet avgår.

Har sjømannen bosted i **Norge**, og lider han av tuberkulose, **sinnslidelse** eller kjønnssykdom, dekker staten de utgifter ved sykepleie i utlandet som rederen ikke får godtgjort av offentlig trygd.

Bestemmelsene i første og annet ledd begrenser ikke de rettigheter som sjømannen til enhver tid måtte ha i henhold til trygdelovgivningen.

2. Sjømann som er arbeidsdyktig på grunn av sykdom eller skade, har rett til hyre så lenge tjenesteforholdet består. Er han syk eller skadet ved tjenesteforholdets opphør, har han rett til fortsatt hyre så lenge han er arbeidsdyktig i **inntil** 2 måneder, dog i **inntil** 3 måneder hvis han i **løpet** av de siste 10 år har minst 36 måneders tjeneste på norske skip.

Ved overenskomst mellom redernes og sjømennenes organisasjoner kan det avtales andre regler om retten til fortsatt hyre etter tjenesteforholdets opphør enn nevnt i foregående ledd, når disse må anses å være like **fordelaktige** for sjømannen.

3. Blir en sjømann etterlatt i norsk eller utenlandsk havn på grunn av sykdom eller skade, eller led han ved fratredelsen av en sykdom, eller skade som ville gjort avmønstring nødvendig, har han rett til fri reise med underhold til bostedet for rede-

rens regning. Staten dekker dog disse utgifter hvis sjømannen har bosted i Norge og lider av tuberkulose, sinnslidelse eller **kjønns sykdom**.

De plikter som rederen etter foregående ledd er pålagt overfor sjømann som ikke har bosted i Norge, skal dog ansees oppfylt ved at sjømannen gis fri reise med underhold til det sted hvor han **oppholdt** seg da han ble **forhyrt, forutsatt** at myndighetene på vedkommende sted ikke nekter ham adgang til landet eller for å gi ham adgang krever en sikkerhet som sjømannen ikke kan skaffe.

Sjømannen skal såvidt mulig anmode om fri hjemreise senest ved friskmeldingen.

4. Sjømannen har ikke krav på de **ytelser** av rederen som er nevnt i denne paragraf hvis han svikaktig har fortiet sykdommen eller skaden ved tiisettingen. Det samme **gjelder** hvis han etter tiisettingen har pådratt seg sykdommen ved **forsett** eller skaden ved **forsett** eller grov uaktsomhet.
5. I forskrifter etter § 4, fjerde ledd, kan treffes bestemmelser om hjemsendelse av sjømann under 20 år i tilfelle hvor det av hensyn til hans fysiske eller psykiske helsetilstand eller hans forhold til alkohol eller andre berusende eller bedøvende midler, finnes utilrådelig at han fortsetter i tjenesten. Har han ikke rett til **fri** hjemreise etter andre regler, skal utgiftene ved hjemsendelsen dekkes av staten dersom sjømannen har bosted i Norge. Ellers dekkes utgiftene av rederen, dog slik at regiene i denne paragrafs nr. 3, annet ledd, gjelder tilsvarende. Kongen kan gi **utfyllende** regler om dekningen av utgiftene. I regiene kan fastsettes innskrenkninger i rederens plikt etter tredje punktum til å dekke utgiftene ved hjemsendelse av sjømann som ikke har bosted i Norge.
6. Kongen kan gi nærmere forskrifter til gjennomføring av bestemmelsene i denne paragraf.

§ 28

Statens refusjon av rederens utlegg i forbindelse med sjømanns sykdom og skade.

Har en reder i utlandet vært nødt til etter tjenesteforholdets opphør å gjøre utlegg til **underhold**, sykepleie eller hjemsendelse for syk eller skadet sjømann som har sitt bosted i Norge, kan han kreve utlegget refundert av staten dersom det ikke etter norsk lov påhviler rederen eller folketrygden, og **utgiftene** helt eller delvis ikke kunne vært unngått ved bistand av norsk utenriksstasjon.

§ 29

Dødsfall og begravelse.

Dør en sjømann, skal skipsføreren underrette hans nærmeste pårørende og sørge for hans begravelse. Hvis de pårørende **samtykker**, eller hvis det forlanges av myndighetene på stedet, kan skipsføreren ordne med kremasjon i stedet for begravelse. I så fall skal han også sørge for at asken blir sendt hjem.

Med hensyn til sjømannens etterlatte **eindeler** får bestemmelsene i § 50 tilsvarende anvendelse.

Sjøforklaring i anledning av **dødsfallet** holdes etter regiene i **sjøfartsloven** §§ 301 **flg.**

Kongen kan gi nærmere forskrifter til gjennomføring av bestemmelsene i denne paragraf.

§ 30

Utgifter ved begravelse m.v.

Utgiftene ved begravelsen eller kremasjonen samt ved gravsettingen av asken **skal** betales av rederen hvis sjømannen dør mens tjenesteforholdet består eller mens han har rett til sykepleie eller er under reise for rederens regning. Staten betaler disse utgifter hvis en sjømann dør mens han har rett til sykepleie eller er under reise for statens regning.

Bestemmelsen i § 28 får tilsvarende anvendelse for utgifter i forbindelse med sjømanns død.

4. Sælige bestemmelser om skipsførers tjenesteforhold.

§ 31

Tjenesteavtalebestemmelsernes anvendelse på skipsføreren.

De forannevnte bestemmelser i dette kapittel får, med mindre annet fremgår av vedkommende paragraf, tilsvarende anvendelse for skipsføreren med de særlige regler som følger av §§ 32—36 nedenfor.

§ 32

Ansettelse og oppsiing.

Rederen skal sørge for at det opprettes skriftlig avtale med skipsføreren om **ansettelsesvilkårene**. Kongen kan bestemme at avtalen skal skrives på formular som nevnt i § 3.

Oppsiingsfristen er 3 måneder med mindre lengre oppsiingsfrist er avtalt eller føreren er ansatt for en bestemt tid eller reise.

§ 33

Hyre ved sykdom og skade.

Retten til hyre etter tjenesteforholdets opphør som nevnt i § 27, gjelder for skipsføreren så **lenge** han er arbeidsudyktig i inntil 3 måneder.

§ 34

Avskjed.

Rederen kan når som helst gi skipsføreren avskjed.

Blir en skipsfører avskjediget før tjenestetidens **utløp**, har han rett til hyre for 3 måneder etter sin fratreden, dog slik at bestemmelsen i § 16, første ledd, tredje punktum får tilsvarende anvendelse. Han har dessuten rett til fri reise med underhold til sitt bosted.

Bestemmelsen i annet ledd gjelder også om skipsføreren blir avskjediget på grunn av sykdom eller skade, dog slik at § 27, punkt 4 får tilsvarende anvendelse.

Bestemmelsen i annet ledd gjelder ikke i **de** tilfelle som er omhandlet i § 35.

§ 35

Avskjed på grunn av forsømmelser m.v.

Blir en skipsfører avskjediget på grunn av **udugelighet**, uredelighet eller grov feil eller grov forsømmelse i tjenesten, har han ikke rett til hyre for lengre tid enn han har gjort tjeneste. Han taper dog ikke retten til hyre etter regiene i § 33 (jfr. § 27), hvis han ved tjenesteforholdets opphør er arbeidsudyktig på grunn av ulykkesskade som har rammet ham om bord.

§ 36

Særlige plikter m.v. ved sjøulykke.

Når tjenesteforholdet opphører av grunner som nevnt i § 17, har skipsføreren plikt til, mot hyre og underhold, å bli til stede og sørge for ordningen av de anliggender som vedrører skipet, de ombordværende eller lasten.

Retten til hyre etter forlis som nevnt i § 17, tredje ledd, annet punktum gjelder for skipsføreren så lenge han er arbeidsløs som følge av forliset i inntil 3 måneder.

Kapittel III. Skiptjenesten.

§ 37

Skipsføreren myndighet om bord.

Skipsføreren har den høyeste myndighet om bord.

§ 38

Overstyrmannens stilling og plikter.

Overstyrmannen fører tilsyn med det øvrige **mannskap** og med skipet, dets tilbehør og

utrustning for så vidt ikke annet følger av §§ 39, 40 og 41. Han skal sørge for at det blir gjort nødvendige opptegninger over **mot-tatt** og utlevert gods og føre tilsyn med **lasting**, **lossing** og stuing av gods.

Har **overstyrmannen forfall**, eller er han fraværende., trer den øverste tilstedeværende av styrmennene i hans sted.

Det påligger styrmennene å være skipsføreren til **hjelp** ved navigeringen og de observasjoner og beregninger som hører til denne.

§ 39

Maskinsjefens stilling og plikter.

Maskinsjefen leder og er ansvarlig for **maskintjenesten**. Han skal sørge for forsvarlig drift, behandling og vedlikehold av skipets maskineri og kjeler med tilhørende anlegg og innretninger samt skipsskroget **innenfor kjele-** og maskinrom med tanker og tunneler. Han fører tilsyn med skipets forråd av brensel og annet nødvendig for maskinens drift og vedlikehold og kontrollerer dette ved mottakelsen. Han ordner tjenesteforholdet for de øvrige maskinister samt for elektrikerer og fører tilsyn med maskinmannskapet og dets oppholdsrom.

Finner maskinsjefen mangler ved de deler av skipet, dets tilbehør eller utrustning som er nevnt foran, skal han uten opphold melde det til skipsføreren.

Har maskinsjefen **forfall**, eller er han fraværende treffer den øverste tilstedeværende av maskinistene de avgjørelser som ikke kan oppsettes, dog bare i den utstrekning maskinsjefen ikke har gitt ordre for påkommende tilfelle.

§ 40

Stuertens stilling og plikter.

Stuerten skal særlig lede restaurasjonspersonalets arbeid, føre tilsyn med proviant, meser, bysse og de rom som skipsføreren bestemmer. Han skal sørge for at kotholdet, herunder tilberedningen og serveringen av kosten, er forsvarlig.

§ 41

Radiooffiserens stilling og plikter.

Radiooffiseren skal særlig forestå radio-tjenesten. Han er ansvarlig for driften, **be-handlingen** og vedlikeholdet av skipets radioanlegg med tilhørende utstyr og reservemateriell.

Finner radiooffiseren mangler ved radioanlegget, skal han uten opphold melde det til skipsføreren.

§ 42

Ordning av arbeidet.

Ved ordning av **arbeidet** skal det tas omsyn til den stilling enhver har om bord, og så vidt mulig til at vedkommende får anledning til å dyktiggjøre **seg** i sitt fag.

Kongen kan gi nærmere bestemmelser om arbeidsområdet for **styrmenn**, maskinister, stuerter, radiooffiserer, skipselektrikere og andre som innehar ledende stilling om bord.

§ 43

Plikten til å rette seg etter ordrer, mannskapets erstatningsansvar m.v.

En **sjømann** skal rette seg etter de ordrer som han mottar i tjenesten, og ved tydelig svar vise at han har **forstått** disse. Han skal vise omsorg for skip og last og i det hele utføre sin tjeneste påpasselig.

Blir en sjømann hindret fra å komme om bord i rett tid, skal han uten opphold underrette skipsføreren.

Den skade en sjømann volder ved feil eller forsømmelse i tjenesten, plikter han å erstatte etter de ellers gjeldende regler.

Vern mot ulykker og helseskader.

Skipsføreren skal **se** at arbeidet om bord er ordnet og **blir** slik. En slik **måte** at sjømannen er **vernet mot skade** på liv og helse så godt og hensiktsmessig som det etter forholdene lar seg gjøre. Under arbeidet skal det tas hensyn til **sjømannens** forutsetninger for å kunne **utføre** arbeidet på sikkerhetsmessig forsvarlig **måte**. Det skal sørges for at sjømannen blir gjort kjent med de farer som arbeidet måtte føre med seg, og for at han får den veiledning og øvelse som er nødvendig for å unngå **farene**, samt at hensiktsmessig **verneutstyr** er tilgjengelig.

Sjømannen skal selv medvirke til gjennomføringen av de tiltak som blir satt i verk for å verne ham mot ulykker og helseskader. Han skal følge pålegg, bruke påbudt verneutstyr, vise varsomhet og ellers på enhver **måte** gjøre sitt til at skade på liv og helse kan unngås.

Kongen kan gi forskrifter til **vern mot** ulykker og **sykdom** på grunn av arbeidet om bord. Den som leder arbeidet plikter å påse at **slike** forskrifter blir overholdt.

§ 45

Kosthold. Sunnhetsforhold.

Skipsføreren skal påse at mannskapet får god og tilstrekkelig kost. Finner han det under reisen nødvendig å **minske** kosten, har mannskapet krav på en passende erstatning.

Skipsføreren må ikke for egen regning påta seg mannskapets forpleining.

Skipsføreren skal føre tilsyn med helseforholdene, oppholdsrommene og rensligheten om bord.

§ 46

*Mannskapets rett til å kreve **sjødyktighets**syn.*

Når over halvparten av mannskapet setter frem klage for skipsføreren over skipets sjødyktighet til den forestående reise, eller **maskinsjefen** eller overstyrmannen setter frem tilsvarende klage med **omsyn** til de deler av skipet, dets tilbehør eller utrustning som han har tilsyn med, plikter **skipsføreren** å la foreta besiktelse av skipet i samsvar med sjødyktighetsloven, hvis skipet ligger i norsk havn eller i utenlandsk havn hvor det er utenriksstasjon. I andre utenlandske havner skal skipsføreren henvende seg til stedets myndigheter for å få oppnevnt besiktelsesmenn.

Viser det seg ved besiktelsen at klagen har savnet rimelig grunn, erstattes skaden etter de ellers gjeldende regler.

Holdes besiktelse etter denne paragraf utenfor riket, skal utenriksstasjonen, eller, hvor den ikke har hatt med saken å gjøre, skipsføreren uten opphold sende melding til vedkommende departement.

§ 47

Ordensregler m.v.

Alle skal følge de ordensregler som blir gitt. Enhver skal behandle sine underordnede på sømmelig **måte**.

Skipsføreren skal oppbevare sjømannens pass, og når sjømannen ber om det også ta vare på hans **sertifikat**, **sjøfartsbok** eller **fartsbevis**.

På søn- og helligdager skal de som ønsker det gis anledning til å holde gudstjeneste om bord.

§ 48

Sjømanns rett til å gå i land i sin fritid.

Under skipets opphold i havn eller på annen sikker **ankerplass**, har en sjømann rett til å gå i land i sin fritid med mindre det er påkrevd at han blir om bord av omsyn til de ombordværendes, skipets eller lastens sikkerhet, utføring av nødvendig skipsarbeid, eller skipets forestående avreise eller forhaling.

Blir en sjømann pålagt å holde seg om bord i fritiden uten at dette skjer av omsyn til skipets sikkerhet eller dets forestående avreise, skal han ha en passende godtgjøring.

En gang i måneden skal en sjømann under

opphold som nevnt ha rett til i sin fritid å gå i land for å ordne egne saker i tiden etter kl. 12 eller til en annen tid som måtte bli avtalt og på en dag da butikker og ekspedisjonssteder holdes åpne. Er oppholdet av **kortere** varighet enn 48 timer, er denne rett betinget av at skipets **avgang** ikke forsinkes.

For så vidt det med **omsyn** til **kostnadene** og omstendighetene forøvrig kan **skje**, skål skipsføreren uten utgift for mannskapet, **sørge** for slikt båtsamband at mannskapet kan **nytte** sin rett til å gå i land.

§ 49

Medtakelse av gods m.v.

Enhver kan ta med ting til personlig bruk i rimelig omfang når det ikke kan føre med seg ulempe for skip eller last eller fare for uorden om bord. Uten **tillatelse** fra rederen må ingen ta med varer til salg for egen eller andres regning.

Har noen **tatt** med gods ulovlig, plikter han å betale frakt og erstatte voldt skade etter de ellers **gjeldende** regler.

Det er ikke tillatt å bringe om bord narkotika eller andre farlige giftstoffer. Uten **tillatelse** fra skipsføreren må heller ingen ta med våpen eller **ammunisjon**.

Finner skipsføreren grunn til mistanke om at noe ulovlig er bragt om bord, kan han la mannskapets **gj** emmer undersøke i vedkommendes nærvær.

Det som ulovlig er tatt med, kan skipsføreren ta i forvaring, bringe i land, eller om nødvendig, kaste over bord.

§ 50

Eiendeler som etterlates om bord.

Skipsføreren skal ta vare på de eiendeler som en sjømann ved tjenesteforholdets opphør etterlater om bord, og vitnefast ta opp en fortegnelse over dem. Eiendelene med fortegnelse skal innleveres til nærmeste sjømannskontor i Norge (jfr. lov om tiltak til å fremme sysselsetting av 27. juni 1947, kap. III) eller til nærmeste norske utenriksstasjon hvis skipet er i utlandet **og** ikke har forestående **anløp** av norsk havn.

Ting som ikke tåler oppbevaring eller forsendelse, kan selges på fordelaktigste **måte**. Det samme gjelder for så vidt eiendelene ikke kan oppbevares uten vesentlig omkostning eller ulempe, eller såfremt sjømannen ikke innen ett år etter tjenesteforholdets **opphør** har fremmet krav om å få dem utlevert.

Kongen kan gi nærmere **forskrifter** om hvordan det skal forholdes etter bestemmelsene i første og annet ledd.

§ 51

Erstatning for tapte eiendeler.

Har en sjømann mistet eller fått beskadiget ombordværende eiendeler ved forlis, sjøøveri, brann, annet havari eller annen ulykke som rammer skipet, skal rederen betale erstatning etter regler som Kongen gir. Fradrag gjøres ikke for nødvendige **klær** etter § 17, annet ledd.

Rederen betaler også erstatning om sjømannen på annen **måte** mister eller får beskadiget eiendeler til personlig bruk som han oppbevarer om bord, eller eiendeler som skipet oppbevarer for ham. Erstatningsansvaret kan lempes eller bortfalle under hensyn til skyld eller forsømmelse sjømannen måtte ha vist.

§ 52

Maktmidler.

Når det er nødvendig for å opprettholde orden om bord, kan skipsføreren, eller den som i hans fravær eller **forfall** er trådt i hans sted, skaffe seg lydighet ved bruk av makt.

Er skipet i fare, eller viser det seg mytteri **blant** mannskapet, eller foreligger annen nødstilstand, er det tillatt å bruke ethvert middel som er nødvendig for å bringe til veie orden og **lydighet**.

Enhver av mannskapet plikter, også uten **oppfordring**, å **yte hjelp**.

Blir den som **nekter** lydighet tilføyd skade, kan han bare gjøre ansvar gjeldende hvis det er brukt **hardere** midler enn omstendighetene krevde.

§ 53

Skipsførerens plikter i tilfelle grovere forbrytelse begås om bord.

Gjør noen av mannskapet seg skyldig i en grovere **forbrytelse** og skipet ikke er i norsk havn, skal skipsføreren snarest mulig ta opp en foreløpig forklaring etter regiene i § 57. Dette gjelder dog ikke hvis **forbrytelsen** er forøvet på fremmed territorium og forfølges av stedets myndigheter.

Inntil norsk utenriksstasjon eller politiet i Norge kan ta seg av saken, skal skipsføreren såvidt mulig sørge for at den skyldige ikke unnviker. Er det nødvendig, kan skipsføreren la **ham** sperre inne eller anvende andre maktmidler, men skipsføreren må ikke behandle **ham** strengere enn øyemedet krever.

Kapittel IV. Tvister.

§ 54

Avgjørelse av tvist mellom mannskapet

Oppst²
m

om **avregningen** eller tjenesteforholdet for **øvrigt** skal saken forelegges for norsk **utenriksstasjon**. Tvisten må ikke bringes inn for utenlandsk myndighet.

Utenriksstasjonen skal avgjøre saken etter å ha innhentet partenes forklaring.

Avgjørelsen er bindende for partene, men kan innen 6 måneder bringes inn for retten i Norge. Lov om domstolene av 13. august 1915 §§ 153—158 får tilsvarende anvendelse. Mot en **sjømann** som ikke har **verneting** her i riket, kan søksmål reises i den rettskrets hvor skipet har sitt hjemsted. Det samme gjelder når saken vedrører flere sjømenn med forskjellige verneting.

Gjelder avgjørelsen betaling av et **beløp** over 500 kroner og avgjørelsen ikke vedtas, kan utenriksstasjonen, når omstendighetene taler for det, bestemme at beløpet helt eller delvis skal deponeres der. Det deponerte beløp skal sendes til vedkommende departement sammen med utskrift av avgjørelsen. Beløpet utbetales etter utløpet av den i tredje ledd nevnte 6 måneders frist eller såfremt saken er innbrakt for retten, når den er avgjort ved endelig dom eller er **falt** bort uten dom.

Kongen kan fastsette nærmere forskrifter angående behandling av saker etter denne paragraf, herunder om forhøyelse eller nedsettelse av den i foregående ledd fastsatte verdigrænse, og når særlige grunner taler for det bestemme at det skal gjelde andre regler for behandlingen enn de som er fastsatt i forvaltningsloven.

Kapittel V. Disiplinbot.

§ 55

Adgang til å pålegge disiplinbot.

En sjømann kan pålegges tap av hyre som disiplinbot:

1. når han unnlater å tiltre tjenesten i rett tid, går fra borde uten å ha rett til det eller ikke kommer tilbake i rett tid etter å ha vært i land,
2. når han forsømmer å melde forfall som hindrer ham fra å komme om bord i rett tid,
3. når han volder skade eller fare ved forsømmelse i tjenesten,
4. når han er beruset i tjenesten,
når han ødsler bort proviant eller behandler på annen utilbørlig måte,
uvedkommende holde seg eller mot forbud lar noen

trikker eller

- overordnet eller ikke etterkommer ordrer som han mottar i tjenesten, eller
9. når han innlater seg i slagsmål eller på annen **måte** gjør brudd på ordenen om bord.

Disiplinboten består i tap av inntil 4 dagers hyre. Ved ny forseelse kan dog bot pålegges med tap av inntil 8 dagers hyre.

§ 56

Innskrenkninger i adgangen til å pålegge disiplinbot.

Disiplinbot kan ikke anvendes på skip som går i innenriks fart og heller ikke på andre skip under opphold i norsk havn eller for forseelse som er begått i norsk havn og som kunne vært påtalt før skipets **avgang**.

Disiplinbot kan ikke pålegges en sjømann hvis han blir avskjediget fra tjenesten på grunn av samme forseelse.

Disiplinbot kan ikke pålegges tidligere enn 24 timer og ikke senere enn 7 dager etter at forseelsen er begått med mindre særlige grunner gjør unntak nødvendig.

§ 57

Fremgangsmåten ved påleggelse av disiplinbot.

Vedtak om å pålegge en sjømann **disiplinbot** treffes av en disiplinnemnd med skipsføreren som formann og to andre medlemmer som oppnevnes av skipsføreren.

De oppnevnte medlemmer skal såvidt mulig være maskinsjef og styrmann, dersom **sjømannen** er maskinist, styrmann, stuert, radio-offiser eller skdpselektriker. Ellers skal såvidt mulig et av medlemmene være skipstilsitsmannen, eller om ikke slik er valgt, en annen av det øvrige mannskap og det **annet** medlem maskinsjef, styrmann eller stuert etter som sjømannen hører til henholdsvis maskinbesetningen, **dekkbesetningen** eller restaurasjons- og kontorphersonalet.

Før disiplinbot pålegges, skal **formannen** avhøre sjømannen og de vitner som antas å kunne gi opplysninger i saken. De øvrige medlemmer av nemnda og sjømannen kan la **spørsmål** stille gjennom **formannen** eller direkte med samtykke av **formannen**. De avgitte forklaringer innføres i skipsdagboken eller i en særskilt forhørsbok og **leses** opp for dem som har avgitt forklaring. Nemndas avgjørelse med opplysning om mulig meningsforskjell føres inn i samme bok. Nemndas medlemmer skal ved sin underskrift bekrefte riktigheten av det som er innført i boken.

Vedtak om å pålegge disiplinbot er ugyldig dersom det ikke er gått fram etter forskriftene foran.

Sjømannen kan forlange en av skipsføreren **bekreftet** utskrift av det som er **innført** i **skipsdagboken** eller i den særskilte forhørsbok om saken.

Vedkommende departement kan fastsette **nærmere** forskrifter om **behandlingen** av sak om disiplinbot og om innretning og autorisasjon av den særskilte forhørsbok.

§ 58

Fastsetting av disiplinbotens størrelse.

Ved fastsetting av disiplinbot skal **omsyn** tas ikke bare til forseelsens størrelse og de omstendigheter den er begått under, men også til sjømannens tidligere oppførsel. Er forseelsen liten, og det er grunn til å anta at en advarsel vil være tilstrekkelig, bør disiplinbot ikke pålegges.

Er disiplinbot pålagt for en tjenesteforfeelse, kan skipsføreren ikke senere begjære den påtalt.

§ 59

Eftergivelse av disiplinbot.

Skipsføreren kan helt eller delvis ettergi pålagt disiplinbot når det finnes grunn til det. Vedtaket om ettergivelse skal føres inn i dagboken eller forhørsboken og undertegnes av skipsføreren og to vitner. Skjer ikke det er vedtaket ugyldig.

§ 60

Klage over avgjørelse om disiplinbot.

Vil en sjømann klage over en avgjørelse hvorved han er blitt pålagt **disiplinbot**, skal han i utlandet føre frem sin klage for norsk utenriksstasjon senest ved avmønstringen.

Utenriksstasjonens avgjørelse legges til grunn for avregningen, men hver av partene kan bringe den inn for retten i Norge innen ett år etter sjømannens fratreden.

Har klage over vedtak om disiplinbot ikke kunnet fremsettes for utenriksstasjon, kan sjømannen, når han har tatt forbehold ved sin fratreden, senest ett år deretter bringe klagen inn for retten.

Bestemmelsene i § 54 gjelder tilsvarende for så vidt ikke **annet** fremgår av annet og tredje ledd.

§ 61

Disiplinbotens innbetaling og anvendelse.

Pålagt disiplinbot skal trekkes i sjømannens hyre og snarest mulig betales inn til vedkommende departement eller i utlandet til norsk utenriksstasjon. Samtidig skal overleveres en bekreftet utskrift av avgjørelsen som sendes til departementet sammen med

hyrebeløpet. Fratrer sjømannen uten avmønstring, sender skipsføreren selv beløpet og utskriften til departementet. Beløpet skal anvendes til fordel for sjømenn eller deres pårørende etter nærmere bestemmelse av **Kongen**.

Kapittel VI. Forskjellige bestemmelser.

§ 62

Sjømanns krav på lån av norsk utenriksstasjon.

En sjømann som har sitt bosted i Norge og er i utlandet uten midler til sitt underhold, har krav på lån av norsk utenriksstasjon etter de regler som Kongen gir, herunder også bestemmelser om dekning av lånet ved senere trekk i sjømannens **lønn**.

§ 63

Bestemmelser som skal være tilgjengelig for mannskapet.

Skipsføreren skal sørge for at et eksemplar av denne lov og av bestemmelser som er gitt i medhold av loven finnes om bord og er tilgjengelig også for mannskapet. Viser **hyrekontrakten** til en tariffavtale, skal skipsføreren sørge for at det om bord **finnes** et avtrykk til bruk for mannskapet.

§ 64

Skipsførerens plikt til å møte personlig på norsk utenriksstasjon.

Under skipets opphold i havn **hvor** det er norsk utenriksstasjon, plikter skipsføreren på stasjonssjefens anmodning å møte personlig på utenriksstasjonen og såvidt mulig meddele de opplysninger om skipet, dets besetning og andre forhold som utenriksstasjonen måtte ha bruk for.

§ 65

Statens adgang til å inndrive utlegg.

Har staten hatt utlegg som påhviler rederen etter denne lov, kan utlegget etter krav av vedkommende departement inndrives hos rederen ved utpanting.

Begjæring om utpanting må være fremsatt innen 2 år etter at utlegget er skjedd.

§ 66

Ikrafttreden.

Denne lov trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Fra den tid loven trer i kraft oppheves sjømannsloven av 17. juli 1953 med senere **endringer**.

Den svenske komité's forslag til ny sømandslov.

1 kap.

Inledende bestemmelser

§ 1

Denna lag äger tillämpning på skeppsarbete som utföres av **sjömann** i befattning på fartyg samt på redares avtal med sjöman om sådant arbete, om ej annat särskilt anges eller följer av lagen.

Med **skeppsarbete** förstås i denna lag arbete, som utföres av person, som medföljer far yget, för fartygets räkning eller eljest på grund av förmans uppdrag ombord på fartyget eller på annat ställe.

Sjöman har **befattning** på fartyg, om hans arbetsuppgifter där hänför sig till fartygets nyttjande och avser annat än enbart tillfälliga göromål.

Med **väntetid** avser lagen tid, när sjömannen lämnat befattningen på fartyget utan att samtidigt frånträda anställningen hos redaren och

han väntar på att ånyo tillträda befattning på redarens fartyg eller

hans anställningsavtal uppsagts ocb uppsägningstiden löper.

Väntetid **omfattar** tid när sjömannen står till redarens förfogande för utförande av arbete och fritid, som utgör vederlag för ordinarie arbetstid eller ersättning för övertidsarbete.

2 §

Följande bestämmelser i lagen skall tillämpas med avseende på personer, som redaren eller annan arbetsgivare anställt för **skepps**arbete men vilka ej har befattning på fartyget:

om minimiålder för att användas i **skepps**arbete enligt 4 §,

om skeppsnämnd enligt 20 § och **23—25** §§, om läkarundersökning **m.m.** enligt 33 §,

om statsverkets ansvar för vårdkostnad enligt 35 § andra stycket,

om åtgärder vid dödsfall enligt 36 § första och andra styckena,

om ersättning av statsmedel enligt 38 §, om lydnadsplikt enligt 40 §,

om ersättningsskyldighet enligt 41 § första och andra styckena,

om **arbetskonflikt** enligt 42 §,

om medtagande av gods enligt 45 §,

om tvångsmedel enligt **46—47** §§,

om ansvar **m.m.** enligt **52—56** §§, 57 § första stycket och 59 §, samt

om hemsändande av lönemedel enligt 60 §.

Arbetstagare, som avses i första stycket, är skyldig att utföra sådant arbete som befälhavaren finner nödvändigt att ålägga honom av hänsyn till säkerheten ombord.

Vad som sägs i första och andra styckena skall också gälla sjöman, som medtages ombord enligt föreskrifterna i 346 § sjölagen.

2 kap.

Om anställningsavtalet

Om ingående och frånträdande av anställningsavtal

3 §.

Redare skall sörja för att hans anställningsavtal med sjöman upprättas skriftligt.

4 §.

Yngling får ej användas i **skeppsarbete** före det kalenderår under vilket han fyller sexton år och ej heller innan han fullgjort sin **skolplikt**.

Den som ej uppnått aderton års **ålder** får ej användas i arbete som eldare.

Kvinna får ej användas i skeppsarbete, om hon är under aderton år.

5 §.

Är sjöman anställd för bestämd tid och utgår tiden under resa, gäller anställningsavtalet till fartygets ankomst till hamn. Avtalet upphör dock ej i utländsk hamn, som fartyget anlöper enbart för bunkring eller landsättning av sjuk eller skadad person, ej heller i hamn som fartyget tillfälligt besöker kortvarigt av hänsyn till de ombordvarandes, fartygets eller lastens säkerhet.

6 §.

Har överenskommelse icke träffats om var anställningsavtalet efter uppsägning å någongdera sidan får frånträdas, skall gälla, att avtalet icke får frånträdas på annan ort än i hamn, som är belägen i det land där sjömannen har sin hemort, eller på orten där han ingick anställningsavtalet.

Om sjömannen själv uppsagt **anställnings**avtalet, skall vad nu sagts gälla endast när sjömannen har befattning på fartyg och under väntetid.

7 §.

Sjöman, som varit anställd hos redaren eller haft anställning på samma fartyg under nio månader, har, även om annat följer av avtalet, rätt att efter avtalad uppsägningstid bli fri från anställningen. Har sjömannen befattning på fartyg, inträder hans rätt först när fartyget anlöpt hamn för lossning, lastning eller uppläggning.

Vad nu sagts gäller ej, om sjömannen skriftligen samtyckt till att avtalet **förlänges**. Sådant samtycke kan ej avse längre tid än nio månader i sänder eller lämnas tidigare än en månad i förväg.

8 §.

Visar sjöman, att han kan få befattning av högre grad på fartyg än den han innehar eller annan anställning, vars antagande är av väsentlig betydelse för honom, har han rätt att omedelbart bli fri från anställningsavtalet, om det utan ökad utgift för redaren kan sättas duglig man i hans ställe.

Detsamma gäller om det efter sjömannens anställande inträffat omständighet, som gör det till en välfärdsfråga för honom att bli fri från anställningen. Villkoret att redaren icke förorsakas ökad utgift kan i sådant **fall** helt eller delvis efterges, om det är skäligt med hänsyn till den tid sjömannen varit anställd hos redaren och övriga förhållanden.

9 §.

Föreligger fara för att fartyg skall uppbringas av krigförande eller utsättas för **krigsskada** eller blir faran härför väsentligt större äger sjöman, som har **befattning** på fartyget eller som redaren anvisat arbete där eller eljest ålagt att **medfölja** fartyget, rätt att bli fri från anställningsavtalet, om sjömannen icke godtagit att medfölja fartyget under de angivna förhållandena. Hans rätt inträder omedelbart om resan icke börjat, men eljest i första hamn, som fartyget anlöper.

Samma rätt har sjömannen om **allmänfarlig** sjukdom vunnit utbredning i hamn, till vilken fartyget är bestämt.

10 §.

Är sjöman anställd för bestämd resa och ändras denna väsentligt, har han rätt att bli fri från anställningsavtalet. Hans rätt inträder omedelbart om resan icke börjat, men eljest i första hamn, som fartyget anlöper, efter det han erhållit kunskap om **förändringen**.

11 §.

Är fartyget icke sjövärdigt för resa i avsedd fart.

är det för hårt eller olämpligt lastat eller olämpligt barlastat, medför det passagerare utöver det högsta tillåtna antalet, eller är det icke **bemannat** på betryggande sätt, och kan därigenom de ombordvarande antagas bli utsatta för livsfara under resan, har sjöman, om erforderliga åtgärder för undanröjande av felen och bristerna **underlåtes**, rätt att bli fri från anställningsavtalet. Hans rätt inträder omedelbart om resan icke börjat, men eljest i första hamn, som fartyget anlöper, efter det han erhållit kunskap om förhållandet.

Samma rätt har sjömannen om fartyget brister i väsentliga **avseenden** i fråga om skyddet mot ohälsa och olycksfall samt rättelse icke vidtages.

12 §.

Tillåter icke myndighet på ort, där anställningsavtalet skall frånträdas, sjöman att komma in i landet eller fordras för tillstånd härtill säkerhet, som sjömannen icke kan ställa, **förlänges** anställningsavtalet att gälla till dess fartyget ankommer til ort, där sådant hinder icke förekommer. Vad nu sagts skall icke gälla om annat överenskommes eller avsevärd olägenhet möter mot sådan förlängning av avtalet.

13 §.

Påkallas sjömans närvaro vid sjöförklaring, är sjömannen skyldig att, tills förklaringen avgivits, kvarstanna på orten eller i sådan närhet, att han på kallelse utan dröjsmål kan infinna **sig** till förrättningen. Redaren är, även om anställningsavtalet utlöpt, skyldig att till sjömannen utge lön och underhåll för den tid som sjömannen kvarstannar för ändamålet.

14 §.

Twist, som angår sjömans anställning, får icke dragas inför utländsk myndighet.

Om befattning på fartyg

15 §.

När sjöman tillträder befattning på fartyg, skall han genom befälhavarans försorg förses med avräkningsbok enligt bestämmelser som sjöfartsverket meddelar. Avräkningsboken skall innehålla uppgifter om sjömannens befattning och tjänstevillkor ombord.

Angående sjömans på- och avmönstring samt vad **som** skall iakttas därvid gäller vad Konungen förordnar.

16 §.

Redaren äger när som helst skilja befälhavaren från hans befattning på fartyget.

Vad som stadgas i 21 og 22 §§ skall därvid ej äga tillämpning.

17 §.

Befälhavaren äger skilja sjöman från hans befattning på fartyget, om sjömannen har sjukdom, som medför fara för de ombordvarande, eller till följd av sjukdom eller skada är för längre tid satt ur stånd att fullgöra sitt arbete. Med sjukdom som här avses, **jämställes** havandeskap, som utgör hinder för att utöva befattningen.

Innan befälhavaren skiljer sjömannen från hans befattning ombord, skall han underrätta redaren och förvissa sig om att det efter omständigheterna är sörjt för sjömannens uppehälle i land. Underrättelse skall också lämnas närmaste svenske konsul.

18 §.

Befälhavaren äger, efter undersökning enligt 21 §, skilja sjöman från hans befattning på fartyget:

1. om sjömannen finnes vara oduglig för befattningen,
2. om han ej infinner sig ombord i rätt tid och fartyget skall avgå eller annan måst antagas i hans ställe,
3. om han gör sig skyldig till svårare tjänsteförseelse, såsom upprepade vägran att **åtlåda** förmans order, våld mot överordnad, misshandel av andra ombordvarande eller upprepade onykterhet i tjänsten orsakad av alkoholhaltiga drycker eller annat berusningsmedel,
4. om han gör sig skyldig till stöld, **förskingring** eller annat svårare brott eller döljer obehörig person ombord under omständigheter, som kan utsätta fartyget för äventyr, eller om han ombord undandolt tullpliktigt eller till utförsel i avgångsorten eller till **innförsel** i bestämmelsesorten förbjudet gods, eller
5. om han drar tvist om anställningsförhållandet inför utländsk myndighet.

Innan befälhavaren skiljer sjömannen från hans befattning ombord, skall han underrätta redaren samt förvissa sig om att det efter omständigheterna är sörjt för sjömannens uppehälle i land. Om det påkallas med hänsyn till sjömannens välfärd, skall underrättelse också lämnas närmaste svenske konsul.

19 §.

Sjöman, som skiljs från befattning på fartyg, är alltså anställd hos redaren, om ej

anställningsavtalet upphört efter uppsägning, avsked eller av annan grund.

Om skeppsnämnd

20 §.

För samråd och undersökning i frågor som **nämnes** i 21—23 §§, skall på fartyg med minst sex anställda finnas en skeppsnämnd. Nämnden består av befälhavaren såsom ordförande och ytterligare två ledamöter. Av sistnämnda ledamöter skall den ene tillhöra befälet och den andre den övriga personalen ombord. Befälsledamoten skall såvitt möjligt vara antingen den främste av maskinbefälet eller styrmännen eller föreståndaren för ekonomiskavdelningen allteftersom saken rör sjöman, som tillhör maskin-, däck- eller ekonomiskavdelningen. Den andre ledamoten skall om möjligt vara en av den övriga personalen utsedd förtroendemän.

Skeppsnämnden sammankallas av ordföranden.

I sådana frågor rörande nämndens verksamhet i vilka nämnden har att fatta beslut, skall den mening gälla varom de flesta **förenar** sig. Har alla ledamöterna olika mening, gäller ordförandens.

21 §

Uppkommer fråga om att skilja sjöman från hans befattning på fartyget på grund av förhållande som sägs i 18 §, skall **skeppsnämnden** göra undersökning i saken. Detsamma gäller, ifall fråga är om att på samma grund uppsäga sjömannens anställningsavtal till upphörande eller avskeda honom från anställningen och sjömannen är kvar i befattning på fartyget.

Sjöman som har befattning på fartyg där skeppsnämnd enligt 20 § skall finnas får icke skiljas från befattningen på grund av förhållande som sägs i 18 § och ej heller uppsägas eller avskedas på sådan grund, förrän **skeppsnämnden** gjort undersökning i saken.

Har sjöman ej inställt sig i rätt tid ombord och har fartyget avgått utan honom, skall nämnden snarast göra undersökning om anledningen till att sjömannen uteblivit.

22 §.

Uppkommer i andra **fall** än som avses i 21 § första stycket fråga om att skilja sjöman från hans befattning på fartyget eller att uppsäga eller avskeda honom från anställningen, äger sjömannen rätt att, innan han lämnar befattningen på fartyget, hos skeppsnämnden påkalla samråd eller undersökning med anledning av åtgärden.

23 §.

Anmälas till skeppsnämnden att sjöman allvarligt försummat sig i tjänsten eller grovt brutit mot ordning och skick ombord eller att han där förövat brott, som hör under allmänt åtal, eller föreligger misstanke om sådant brott skall nämnden upptaga saken till undersökning. Sådant undersökning får underlåtas om det är uppenbart att erforderlig utredning utan dröjsmål kommer att verkställas av svensk myndighet eller vid sjöförklaring och att därför nämndens undersökning är utan ändamål. Ger undersökningen vid handen att sjömannen grovt misskött sig i tjänsten, skall nämnden översända handlingarna i saken till sjömannsnämnden för dess prövning.

Om undersökningen ger anledning till det, skal nämnden tilldela sjömannen erinran.

24 §.

Har förövats brott som hör under allmänt åtal eller föreligger misstanke om sådant brott, och är brottet icke ringa, skall nämnden skyndsamt översända företagen utredning till vederbörande åklagare i Sverige samt underätta närmaste svenska beskickning eller konsulat. Är fartygets närmaste **bestämmelse** hamn svensk, skall nämndens utredning i stället överlämnas till polismyndigheten där och underrättelse behöver icke ske till beskickning eller konsulat.

25 §.

Vid undersökning, som skeppsnämnden **företar** enligt **21—23 §§**, skall nämnden höra den sjöman som åtgärden rör, om hinder icke föreligger härför, och de personer som antagas kunna lämna upplysning i saken. Vid förhöret äger sjömannen framställa frågor angående sådant som kan bidra till sakens utredning.

Nämnden skall avge utlåtande över det som framkommit i samband med undersökningen. Utlåtandet och vid förhöret avgivna utsagor skall införas i skeppsdagboken eller fogas till denna och uppläsas. Även från utlåtandet avvikande mening inom nämnden skall antecknas på detta sätt. Riktigheten av det antecknade skall bestyrkas av ordföranden och övriga ledamöter genom deras **underskrifter**. Avskrift av utlåtandet och vid nämnden avgivna utsagor skall utan dröjsmål tillställas redaren och sjömannen.

Om samråd med nämnden skall anteckning göras i skeppsdagboken.

Ledamot får ej obehörigen yppa, vad han erfarit i denna egenskap.

26 §.

Sjöfartsverket meddelar de närmare föreskrifter som kan erfordras om förfarandet inför skeppsnämnd och om expediering av nämndens handlingar.

Om fri resa

27 §.

Sjöman, som i annat land än där han är bosatt erhåller semester eller annan ledighet eller frånträder sin anställning hos redaren, har rätt till fri resa med underhåll till sin hemort efter nio månaders sammanhängande anställning i utrikes fart hos redaren eller på samma fartyg. Sjöman, som utnyttjat rätt till fri hemresa, äger rätt till ny fri resa först nio månader efter det han trätt i tjänst efter den föregående hemresan. Rätten till fri hemresa gäller under förutsättning, i fråga om sjöman som erhåller semester eller annan ledighet, att han ej haft tillfälle att under de senaste sex månaderna åtnjuta semestern eller ledigheten i det land där han är bosatt, och i fråga om sjöman som **frånträder** sin anställning, att han ej under samma tid haft tillfälle att lämna anställningen i **bosättnings**-landet.

Om sjömannen har befattning på fartyg och detta beräknas inom två månader från den dag sjömannen enligt första stycket har rätt till fri resa nå hamn, från vilken hemresan kan ske med avsevärt mindre kostnad, gäller rätten endast om sjömannen kvarstannar i sin befattning på fartyget tills det når sådan hamn. Genom **kollektivavtal** kan nämnda tid förlängas till tre månader i fråga om fartyg, som nyttjas i kontinuerlig linjetrafik på Sverige. Sådant avtal skall på arbetstagsarsidan ha slutits eller godkänts av organisation, vilken är att anse som huvudorganisation enligt lagen om förenings- och förhandlingsrätt.

Kostnaden för resan med underhåll skall till hälften bestridas av statsmedel och till hälften av redaren.

Uppsäger sjömannen sitt anställningsavtal eller begär han semester eller annan ledighet och vill han utnyttja rätten till fri resa, skall han samtidigt göra skriftlig framställning därom.

28 §.

Sjöman har rätt till fri resa med underhåll **till** sin hemort, om redaren eller sjömannen bringat anställningsavtalet att upphöra på grund av att sjömannen har sjukdom eller skada som sägs i 17 § första stycket. Han har samma rätt, om han av annan grund frånträtt anställningsavtalet men hade sjukdomen eller skadan när anställningsförhållandet upphörde.

Har sjömannen när han ingick anställningsavtalet förtigit sjukdomen eller skadan eller har han, utom såvitt angår könssjukdom, ådragit sig den uppsåtliga eller genom grovt vållande, är han icke berättigad till fri resa enligt första stycket. Vid fall av havandeskap skall detta gälla endast om kvinnan förtigit sitt tillstånd när hon ingick anställningsavtalet.

29 §.

Sjöman, som blir fri från anställningsavtalet enligt 10 eller 11 § och ej är berättigad till fri resa enligt 27 §, har rätt till fri resa med underhåll till närmaste ort, där avtalet efter redarens uppsägning eljest kunnat frånträdas.

För resa enligt första stycket gäller vad som stadgas i 27 § fjärde stycket.

30 §.

Resa, som avses i 27—29 §§, skal ordnas av redaren eller, om dette icke kan ske, av svensk konsul. Sjöman är skyldig att rätta sig efter de anordningar som redaren eller konsulen föreskriver för resans lämpliga utförande.

Om lön och vård till följd av sjukdom eller skada samt om begravning

31 §.

Under tid när sjöman har befattning på fartyg skall lön utgå även om han är arbetsoförmögen på grund av sjukdom eller skada.

Lämnar sjömannen befattningen på fartyget och har han då sjukdom eller skada, skall lön därefter utgå för tid, under vilken han på grund härav är arbetsoförmögen, dock längst sextio dagar i utrikes fart och trettio dagar i inrikes fart. Sjömannen har samma rätt till lön, om han får sjukdomen eller skadan under väntetid.

Om inskränkning i rätten till lön enligt denna paragraf stadgas i 32 §.

32 §.

Sjöman har icke rätt till lön enligt 31 § för tid när han är arbetsoförmögen på grund av sjukdom eller skada, som han förtigit vid anställningsavtalets ingående eller som han, utom såvitt angår könssjukdom, ådragit sig uppsåtliga eller genom grovt vållande.

Rätt till lön föreligger ej heller om sjömannens anställningsavtal upphört på grund av förhållande som sägs i 18 § första stycket 1, 3, 4 eller 5 eller på grund av att sjömannen utan giltig ursäkt underlåtit att infinna sig ombord i rätt tid och fartyget skolat avgå eller annan måst antagas i hans ställe.

Rätten till lön enligt 31 § andra stycket

gäller ej under tid, när sjömannen erhåller lön från annan arbetsgivare.

33 §.

Sjöman är skyldig att, när befälhavaren påfordrar det, underkasta sig läkarundersökning, dock utan kostnad för sjömannen. Kan det antagas, att sjömannen är sjuk eller skadad, skall befälhavaren såvitt möjligt låta honom undersökas av läkare, om sådan undersökning icke framstår såsom uppenbart opå kallad.

Befälhavaren skall sörja för att sjuk eller skadad sjöman erhåller betryggande vård ombord eller i land. Vården omfattar också underhåll, läkarbehandling och läkemedel. Finnes anledning antaga, att sjöman har sjukdom, som medför fara för de ombordvarande, skall befälhavaren låta föra honom i land, om betryggande åtgärder icke kan vidtagas ombord.

34 §.

Under tid när sjöman har befattning på fartyg skall kostnaden för hans vård för sjukdom eller skada bestridas av redaren med de undantag som nämnes i 35 § första stycket.

Lämnar sjömannen befattningen på fartyget och har han då sjukdom eller skada, äger han, med de undantag som följer av 35 §, också därefter åtnjuta vård på redarens bekostnad, dock ej utöver fyrtyotvå dagar eller, om han vårdas i annat land än där han är bosatt, åttiofyra dagar. Sjömannen har samma rätt till vård, om han får sjukdomen eller skadan under väntetid.

Redarens skyldighet att bekosta vård enligt andra stycket upphör, om vården ej åtnjutits inom sex månader från det sjömannens behov av vård inträdde, dock icke från tidigare tidpunkt än när sjömannen senast lämnade befattning på redarens fartyg. Nämda tid kan förlängas till ett år, om det gäller sjukhusvård och därmed sammanhängande kostnader samt sjömannen visar, att han på grund av omständigheter, över vilka han icke råder, saknat möjlighet att åtnjuta vården tidigare.

35 §.

Sjöman har icke rätt till fri sjukvård enligt 34 §, om han vid anställningsavtalets ingående förtigit sjukdomen eller skadan eller om han, utom såvitt angår könssjukdom, ådragit sig den uppsåtliga eller genom grovt vållande.

Har sjöman som lämnat befattning på fartyg könssjukdom i smittsamt skede, skall statsverket bära kostnaden för sjömannens vård i annat land än där han är bosatt, såvitt avser sjukhusvård, läkarbehandling och läkemedel.

36 §.

Avlider sjöman under tid när han har befattnings på fartyg, skall befälhavaren låta underrätta hans närmaste anhöriga om dödsfallet samt sörja för hans begravning. Sker eldbegängelse, skall befälhavaren också sörja för att urna innehållande askan hemsändes.

Befälhavaren skall snarast möjligt låta i vittnens närvaro uppteckna vad den avlidne efterlämnat på fartyget samt sörja för att kvarlåtenskapen avlämnas till dödsbodelägarerna eller till annan för deras räkning. I den mån kvarlåtenskapen är utsatt för förskämning eller snar förstörelse, kan den av befälhavaren säljas på lämpligt sätt eller bortskaffas. Försäljningssumman skall redovisas till dödsbodelägarerna eller till annan för deras räkning.

Inträffar dödsfallet under väntetid, skall vad som i första och andra styckena sägs om befälhavaren i stället gälla redaren.

37 §.

Kostnaden för sjömans begravning skall bestridas av redaren, om dödsfallet inträffar medan sjömannen har befattnings på fartyg eller under väntetid eller också medan han vårdas på redarens bekostnad. Sker eldbegängelse, skall också därav föranledda kostnader anses såsom begravningskostnad.

38 §.

Har redaren för svensk eller här i riket bösatt **utländsk** sjömans sjukvård eller begravning nödgats göra utgift, som ej ålegat honom, äger han få ersättning därför av statsmedel.

3 kap.

Om skeppsarbetet

39 §.

Vid anordnande av skeppsarbete skall hänsyn tagas till var och ens befattnings ombord och, såvitt möjligt, även till hans fortsatta utbildning.

40 §.

Sjöman skall efterkomma förmans order angående tjänsten och noga följa givna föreskrifter.

41 §.

Sjöman skall ersätta skada, som uppkommer genom sjömannens fel eller försummelse i tjänsten.

Skadestånd, som sjöman enligt första eller i övrigt har att utgiva till redaren, kan ned sättas efter vad som är skäligt med hänsyn

till beskaffenheten av fel eller försummelse, som ligger honom till last, skadans storlek eller omständigheterna i övrigt..

Vad som stadgas i denna paragraf gäller icke befälhavaren. Om hans skyldighet att ersätta skada, som uppkommit genom fel eller försummelse i tjänsten, stadgas i sjölagen.

42 §.

Sjöman är icke skyldig att utföra arbete, som är föremål för lovlig arbetsinställelse (lockout eller strejk), blockad, bojkott eller annan därmed jämförlig stridsåtgärd, om fartyget ligger i svensk hamn eller i utländsk lossnings-, lastnings-, eller **upplägningshamn**.

Sjöman som står utanför arbetskonflikt, skall fullgöra sina vanliga arbetsåligganden. Han är även skyldig att utföra skyddsarbete.

Till skyddsarbete hänföres arbete som vid ett konfliktutbrott fordras för avveckling av verksamheten på ett tekniskt försvarligt sätt eller till förebyggande av fara för människor eller skada på fartyget, lasten eller annan egendom. Lika med skyddsarbete anses arbete, som någon är skyldig att utföra på grund av särskild föreskrift i svensk lag.

43 §.

Under fartygets uppehåll i hamn eller eljest på säker ankarplats är sjömannen skyldig att under fritid stanna ombord endast om det är påkallat med hänsyn till fartygets, de ombordvarandes eller lastens säkerhet eller till fartygets förestående avresa eller förhållning.

44 §.

Egendom, som sjöman kvarlämnar ombord vid anställningens upphörande, skall förvaras för hans räkning. För **gäld**, som sjömannen ådragit sig i tjänsten, äger redaren av egendomen innehålla så mycket som svarar mot gälden, tills sjömannen gör rätt för sig eller ställer säkerhet.

I den mån egendomen med hänsyn till sin beskaffenhet, kostnaderna eller övriga omständigheter icke kan förvaras utan olägenhet får den säljas på lämpligt sätt. Försäljning får också ske, om sjömannen ej inom ett år från det han lämnade sin anställning hos redaren **begärt** att återfå egendomen.

45 §.

Sjöman får icke medtaga något ombord som kan utsätta **fartyget**, ombordvarande eller last för äventyr eller vålla oordning ombord. Han får ej heller utan redarens samtycke medtaga handelsvaror för egen eller annans räkning.

Har sjömannen medtagit gods i strid mot

första stycket, skall han erlægga frakt och ersätta uppkommen skada.

Finnes anledning antaga att något olovligen medtagits ombord, äger befälhavaren låta i vittnens närvaro undersöka besättningens utrymmen. Det som olovligen medtagits äger befälhavaren taga i förvar, låta föra i land eller, om det är nödvändigt, förstöra.

Om tvångsmedel.

46 §.

För att upprätthålla ordning och skick ombord äger befälhavaren bruka det våld som med hänsyn till omständigheterna kan anses försvarligt. Detsamma gäller den som befälhavaren beordrar att biträda härvid och den som utan anmaning kommer **befälhavaren** till hjälp.

Har någon i **fall** som avses i första stycket gjort större våld eller svårare skada än som är medgivet, skall han likväl icke dömas till ansvar, såvida omständigheterna var sådana att han svårligen kunde besinna sig. Finnes gärningen brottslig, kan dömas till lindrigare straff än som eljest är stadgat för brottet.

47 §.

Begår sjöman, när fartyget icke befinner sig i svensk hamn, brott för vilket kan följa fängelse i ett år eller däröver, skall befälhavaren tillse, att den brottslige icke lämnar fartyget. Befälhavaren äger, om han finner det nödvändigt, hålla sjömannen i förvar ombord till dess denne kan överlämnas till svensk konsul eller till polismyndighet här i riket. Befälhavaren är ansvarlig för att den brottslige icke behandlas strängare än nödvändigt.

4 kap.

Ansvarsbestämmelser

48 §.

Befälhavare **dömes** till böter,

1. om han i strid mot 4 § använder underårig i skeppsarbete,
2. om han försummar att enligt 15 § förse sjöman med avräkningsbok,
3. om han åsidosätter enligt 33 § att sörja för vård av den som är sjuk eller skadad eller att låta föra i land sjöman, vilkens sjukdom medför fara för de ombordvarande.

Till samma straff **dömes** redare eller den som i redarens ställe haft befattning med fartyget, om han ägt eller bort äga kännedom om förseelsen. Har han gjort vad på honom skäligen ankommit för att **förhindra förseelsen** skall han dock vara fri från ansvar.

Om den som har vårdnaden om underårig

ägt kännedom om förseelse som avses i första stycket under 1, dömes till böter.

49 §.

Befälhavare dömes till böter,

1. om han underlåter att föranstalta om att skeppsnämnd utses, i **fall** där sådan nämnd skall finnas ombord, eller att sammankalla skeppsnämnden i **fall** som avses i 21—23 §§,
2. om han underlåter att tillse att utredning översändes eller underrättelse sker enligt 23 § första stycket och 24 § eller att avskrifter av skeppsdagboken tillställas redare **och** sjöman enligt 25 § andra stycket.

50 §.

Missbrukar befälhavare den tvångsrätt eller den rätt att taga sjöman i förvar som tillkommer honom enligt denna lag, dömes till böter eller fängelse i högst sex månader.

51 §.

Om ledamot av skeppsnämnden åsidosätter sin skyldighet att opartiskt och omsorgsfullt medverka i nämnden eller bryter mot sin tystnadsplikt enligt 26 § fjärde stycket, dömes till böter eller fängelse i högst sex månader.

52 §.

Förgriper sig sjöman med våld eller hot om våld på befälhavaren eller annen förman i dennes tjänsteutövning eller för att tvinga honom eller hindra honom från tjänsteåtgärd eller hämnas för sådan åtgärd, dömes till fängelse i högst två år.

Å brottet ringa, dömes till böter eller fängelse i högst sex månader.

53 §.

Gör sjöman myteri genom att visa uppsåt att, med förenat våld, sätta sig upp mot befälhavaren, dömes anstiftare och anförare till fängelse i högst två år samt annan deltagare till böter eller **fängelse** i högst sex månader.

Har deltagare i myteri gått till förenat våld på person eller egendom, dömes anstiftare och anförare till fängelse i högst sex år samt annan deltagare till fängelse i högst två år.

54 §.

Om sjöman i strid mot 45 § första stycket medtagit gods, som kan utsätta fartyget, ombordvarande eller last för äventyr eller som kan vålla oordning ombord, dömes till böter eller fängelse i högst sex månader.

55 §.

Om sjöman i andra **fall** än som avses i 48—54 §§ uppsåtligt **åsidosätter** sin skyldighet enligt 40 § att efterkomma given order eller föreskrift och ordern eller föreskriften har betydelse för fartygets, ombordvarandes eller lastens säkerhet, **dömes** till böter eller fängelse i högst sex månader.

56 §.

För förberedelse eller stämpling till myteri eller underlåtenhet att avslöja sådant brott **dömes** till ansvar enligt vad som stadgas i 23 kap. brottsbalken. Detsamma skall gälla försök eller förberedelse till brott som avses i 52 §, såfremt icke brottet skulle ha varit att anse som ringa om det fullbordats.

57 §.

Brott, som avses i 55 §, får åtalas av allmän åklagare endast om redaren, befälhavaren eller målsägande anger brottet till åtal, eller åtal finnes påkallat **från** allmän synpunkt.

Brott mot tystnadsplikt enligt 51 § får åtalas av allmän åklagare endast efter angivelse av målsäganden.

58 §.

Vid tillämpning av bestämmelserna i detta kapitel jämställas, med befälhavare den som trätt i befälhavarens ställe.

59 §.

Har flera medverkat till gärning, som avses i 48, 50, 52, 54 eller 55 §, gäller 23. kap. brottsbalken.

Straff **ådömes** ej enligt denna lag, om gärningen är belagd med strängare straff i annan lag.

5 kap.

Särskilda bestämmelser

60 §.

Sjöman, som vill sända lönemedel från utlandet till **Sverige**, äger enligt forskrifter, som Konungen meddelar, utan kostnad anlita svensk konsul. Staten är ansvarig för sådana penningförsändelser.

61 §.

Sjöman äger fordra, att lön, som tillkommer honom, eller del därav efter dragsedel månatligen utbetalas till bestämd person här i riket eller för sjömannens räkning **insättes** i svensk bank.

Utan sjömannens samtycke får dragsedelsbeloppet nedsättas endast i den mån den övri-

ga lönen icke förslår till att gälda belopp, för vilket sjömannen enligt lag är skyldig vidkännas avdrag i avlöning, eller till kvittning, när sådan får äga rum enligt lagen om arbetsgivares kvittningsrätt.

62 §.

Har sjöman utomlands lämnat sin befattning eller skilts från denna enligt 17 § och är han sjuk eller skadad eller har han skilts från befattningen enligt 18 §, skall lönebelopp, som tillkommer sjömannen och är förfallet till betalning, tillställas svensk konsul, vilkens bistånd finnes erforderligt med hänsyn till sjömannens välfärd. I den mån beloppet ej erfordras till att täcka utgifter för sjömannens räkning, skall konsuln på begäran överlämna detsamma till sjömannen, om denne icke befinner sig i sådant tillstånd, att han är oförmögen att handha sina angelägenheter.

63 §.

Närmare föreskrifter **för** de **fall**, där i denna lag **omf** örmäld kostnad skall helt eller delvis bestridas av statsmedel, meddelas av Konungen eller den myndighet Konungen bemyndigar därtill.

64 §.

Befälhavaren skall tillse, att exemplar av denna lag, lagen om semester och tillämpliga kollektivavtal, finnes tillgängliga på fartyget.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den ... Genom lagen upphäves med den begränsning som följer av 2—7 nedan, lagen den 30 juni 1952 (nr 530) och kungörelsen den 5 juni 1953 (nr 322) angående ersättning åt sjöfolk för förlust av personlig egendom vid fartygs förolyckande **m.m.**

2. Åtnjuter befälhavare kaplake, tantiem eller dylik gottgörelse och har han ingått tjänsteavtalet före den ... skall 8 § 1952 års lag tillämpas i fråga om beräkning av gottgörelsen.

3. Den som **före** den ... avskedats **från** tjänsten eller utnyttjat rätt att erhålla entledigande enligt 37, 38 eller 39 § eller 40 § första stycket 1952 års lag äger den rätt till lön och fri resa med underhåll, som nämnda lag **föreskriver**.

4. Om sjömans tjänsteavtal upphört att gälla **före** den ... på grund av **förhållande** som anges i 6 eller 41 § 1952 års lag, skall vad där stadgas om rätt till lön och fri resa med underhåll tillämpas.

5. Vad som stadgas om ersättning till sjöman för förlust av personlig egendom i 7 och 42 §§ 1952 års lag och i kungörelsen den 5 juni 1953 (nr 322) skall tillämpas även efter den ... i fråga om **förlust**, som **inträffat** dessförinnan.

6. Har **före den... mönstringsförrättares** prövning begärts eller tvist hänskjutits till konsul enligt 43 § 1952 års lag skall vad som är stadgat där tillämpas i fråga om sakens vidare prövning.

Har **mönstringsförrättare** eller konsul meddelat beslut enligt nämnda 43 § skall i fråga om beslutet 73 § första stycket 5 och andra stycket 1952 års lag tillämpas.

7. I fråga om beslut av disciplinnämnd om disciplinbot skall även **efter den...** 1952 års lag tillämpas i fråga om verkställighet av beslutet och prövning av detsamma hos **mönstringsförrättare** eller vid domstol. Även stadgandena i 66 och 69 §§ äldre lag om efterskänkande av disciplinbot samt om redovisning och användning av löne-medel som frångått sjömannen skall tillämpas utan hinder av den nya lagen.

8. Förekommer i lag eller särskild författning hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelser i denna lag, skall i stället den bestämmelsen tillämpas.

SØMÆNDENES FORBUND

København, den 4. februar 1972,

Til kommissionen vedrørende revision af sømandsloven.

Sømændenes Forbund fremkommer her med organisationens indstilling til redaktion af den nye sømandslov.

- § 2. Stk. 2. Handelsministeren kan efter indhentet udtalelse fra Søfartens Fællesråd bestemme — under forudsætning af enstemmighed i rådet — at kun de i stk. 1 nævnte bestemmelser skal finde anvendelse på det af rederen til tjeneste i et passagerskib ansatte restaurationspersonale og andet til betjening af passage-erne ansat personale.

Kapitel II — Tjenesteaftalen.

1. Tjenesteaftalens indgåelse og ophør.

- § 3. Stk. 2. Skibsføreren kan på rederens vegne ansætte det fornødne mandskab, som altid skal være dansk/skandinavisk, hvis ledige findes. Bestemmelserne i stk. 1 finder tilsvarende anvendelse ved de af skibsføreren indgåede forhyringsaftaler. Forinden ansættelse af maskinmandskab foretages, skal skibsføreren, hvor det er muligt, indhente forslag fra maskinchefen. Han bør endvidere rådføre sig med den øverste styrmand om ansættelse af dæksmandskab samt med hovmesteren om ansættelse af medhjælp for denne.
- § 4. Stk. 1. Mænd og kvinder under 18 år må ikke anvendes til arbejde ombord.
Stk. 2. Ingen må tiltræde eller gøre tjeneste om bord, som ikke med tilfredsstillende resultat har gennemgået den for sådan tjeneste af handelsministeren nærmere foreskrevne gratis lægeundersøgelse.
- § 5. Sømanden kan opsige aftalen med 7 dages varsel.
- § 6. Stk. 2. Er sømanden ikke hjemmehørende her i riget, eller er han ikke forhyret her i riget, kan tjenesteforholdet også opsiges af sømanden til ophør i fremmed havn, som skibet anløber.
Stk. 3. Er sømanden forhyret for bestemt tid, og tiden udløber, mens skibet er i søen, fortsætter tjenesteforholdet, til skibet kommer til havn.
- § 7. Stk. 1. Uden hensyn til, hvad der er bestemt i aftalen, kan en sømand, som har været i tjeneste på samme skib eller på skibe tilhørende samme rederi i 6 måneder, fratræde i enhver havn, forudsat at han har opsagt tjenesteforholdet med 1 månedes varsel eller, hvis et kortere varsel er aftalt, med dette varsel.
Stk. 2. Sømanden kan skriftligt samtykke i, at en ny frist på indtil 6 måneder kan begynde at løbe. Samtykket kan dog ikke gives tidligere end efter 5 måneders tjeneste.
- § 8. Stk. 1. Vil en sømand, der fratræder sin tjeneste i udlandet, rejse til hjemstedet, skal staten og rederen betale hver halvdel af udgifterne ved rejsen med underhold og hyre, såfremt sømanden har været i tjenesten uden afbrydelse på samme skib eller på skibe tilhørende samme rederi i 6 måneder og ikke i løbet af de sidste 3 måneder har haft adgang til at fratræde i hjemlandet. Sømanden er dog pligtig at fortsætte tjenesten i indtil 1 måned, hvis det kan påreg-

nes, at skibet indenfor den tid kommer til en havn, hvorfra hjemrejsen kan ordnes væsentlig billigere eller lettere. Krav om fri hjemrejse skal være fremsat senest samtidig med opsigelsen eller begæringen om afsked.

Stk. 2. Hjemrejsen ordnes af konsulen eller, hvis der ikke er dansk konsul på stedet, af skibsføreren. Ordner konsulen hjemrejsen, skal skibsføreren på forlangende stille sikkerhed for rederens andel af udgifterne.

§ 9. Hvis myndighederne i en fremmed havn, hvor en sømand skal fratræde, nægter ham adgang til landet eller betinger hans adgang dertil af en sikkerhed, som han ikke kan stille, har han ret til at forblive i tjenesten, indtil skibet kommer til en havn, hvor fratræden kan finde sted.

§ 10. *Stk. 1.* En sømand, der efter aftalen eller efter bestemmelse i dette kapitel har ret til at fratræde, er pligtig at forblive i tjenesten for at yde bistand ved arbejde, som nødvendigt må udføres, når skibet kommer i havn, dog ikke udover 8 timer efter ankomsten.

§ 14. *Stk. 2.* Krav om afsked skal fremsættes snarest, efter at sømanden har fået kundskab om forholdet, og giver ret til fri hjemrejse med underhold til hjemstedet, jfr. bestemmelsen i § 15, stk. 2. Hvis rejsen ikke er påbegyndt, har sømanden ret til at fratræde straks, og ellers i den første havn, skibet anløber.

§ 16. *Stk. 3.* Ophører sømandens tjenesteforhold efter stk. 1 og 2, har han ret til erstatning og fri rejse med underhold efter reglerne i § 19, stk. 1 og 2 (for skibsofficerernes vedkommende sammenholdt med § 37).

§ 18. *Stk. 1.* Nr. 3. hvis han forser sig groft i tjenesten, mishandler andre ombordværende eller efter gentagen beruselse i tjenesten.

Stk. 3. Vil skibsføreren afskedige en sømand i de i stk. 1, numrene 3 og 4 nævnte tilfælde, skal han træffe bestemmelse herom snarest og senest inden 7 dage efter, at han har fået kendskab til forholdet.

§ 19. *Stk. 1.* Afskediges en sømand uden sådan grund, som nævnes i § 17 eller § 18, har han ret til hyre for 2 måneder efter tjenesteforholdets ophør, såfremt almindelige erstatningsregler ikke hjemler ret til et større beløb.

Stk. 3. Fratræder en sømand efter opsigelse på aftalt eller i medfør af § 6 bestemt fratrædelsessted før opsigelsesfristens udløb med hyre og underhold til fristens udløb, finder bestemmelserne i stk. 1 og 2 ikke anvendelse.

§ 20. *Stk. 2.* Er tjenesteforholdet ophørt i medfør af bestemmelsen i stk. 1, har sømanden ret til fri rejse med underhold til hjemstedet samt nødvendig beklædning for rederens regning.

§ 22. *Stk. 1.* Udbetaling af hyre kan kun fordres, når skibet ligger i havn, og i samme land ikke oftere end hver fjerde dag.

§ 23. Uden sømandens samtykke kan foruden sådanne beløb, som det i henhold til særlig lovbestemmelse er pålagt rederen at tilbageholde, kun beløb til dækning af erstatningsansvar, som en sømand har pådraget sig i tjenesten, modregnes i hyren. Modregning skal ske i hyre, der udbetales sømanden, fremfor i hyre, der udbetales som træk, medmindre sømanden bestemmer andet.

§ 25. *Stk. 1.* Bliver en rejse helt eller delvis udført med mindre mandskab end forudsat, eller bliver det arbejdsdygtige mandskab formindsket under rejse, fordeles sparet hyre for den tid, skibet er i søen, ligeligt mellem sømændene af den formindskede mandskabsgruppe, medmindre det godtgøres, at formindskelsen ikke har påført gruppen forøget arbejde. Dog fradrages, hvad udgifterne til overtidsbetaling måtte være forøget med som følge af formindskelsen.

Stk. 2. Udgår.

Stk. 3. Bliver stk. 2.

3. Sygepleje og begravelse.

- § 27. Stk. 4. Er der grund til at antage, at en sømand lider af en sygdom, som medfører fare for de ombordværende, skal skibsføreren lade ham bringe i land, hvis sømanden ønsker det, eller hvis betryggende foranstaltninger mod faren ikke kan træffes ombord.
- § 30. Stk. 2. Er en sømand syg eller tilskadekommet ved tjenestens ophør, har han med de i stk. 3-5 anførte undtagelser ret til pleje for rederens regning i indtil 12 uger, dog ikke udover 2 uger efter, at han er ankommet til det land, hvor han er hjemmehørende. Tiden regnes fra afmønstringen eller, hvis han ikke afmønstres, fra den dag, da skibet afgår. Afmønstres en sømand på grund af sygdom eller legemsskade, eller lider han ved sin fratræden af sådan sygdom eller legemsskade, som kan foranledige afmønstring, har han desuden ret til fri rejse med underhold for rederens regning til hjemstedet. Er sømanden ikke hjemmehørende her i riget, kan rederen dog i stedet vælge at give sømanden en fri rejse med underhold til det sted, hvor sømanden opholdt sig, da han blev forhyret, forudsat at myndighederne på dette sted ikke nægter ham adgang til landet eller betinger hans adgang dertil af en sikkerhed, som han ikke kan stille.
- Stk. 4. Hvis sømanden lider af kønssygdom eller tuberkulose, overtager staten udgifterne ved den i stk. 2, jfr. stk. 3, nævnte pleje og hjemrejse.

Kapitel III — Skibstj enesten.

4. Kost og sundhedsforhold.

- § 49. Stk. 3. Skibsføreren eller ansatte ombord må ikke for egen regning påtage sig mandskabets forplejning.
6. Hviletid *m. v.*
- § 51. Stk. 2. En sømand skal inden for hvert døgn have en hviletid på mindst 8 timer, der kan deles i højst to perioder.
- § 55. Har en sømand mistet eller fået beskadiget ombordværende ejendele ved forlis, sørøveri, brand, tyveri eller andet havari, der rammer skibet, skal rederen betale erstatning efter nærmere af handelsministeren fastsatte bestemmelse. Fradrag kan gøres for beklædning, sømanden har modtaget i henhold til § 20, stk. 2.

Kapitel IV — Tvistigheder angående tjenesteforholdet.

- § 58. Stk. 2. Opstår der, mens skibet er uden for riget, tvist mellem skibsføreren og en sømand om afregningen eller tjenesteforholdet iøvrigt, kan sagen forelægges dansk konsul.

Kapitel V — Disciplinbod. Udgår.

- § 59. Udgår.
- § 60. Udgår.
- § 61. Udgår.
- § 62. Stk. 1. Et skibsnavn nedsættes af skibsføreren efter reglerne i stk. 2 for hver enkel sag, jfr. § 18.
- Stk. 3. Sømanden og de vidner, der antages at kunne give oplysninger i sagen, afhøres af formanden. Spørgsmål kan gennem formanden eller med hans tilladelse stilles af nævnets øvrige medlemmer og af sømanden. Hvad der forklares, indføres i skibsdagbogen eller en særlig forhørsbog og oplæses for den, der har afgivet forklaringen. Nævnets afgørelse indføres ligeledes i vedkommende bog.

Stk. 4. Hvis disse forskrifter ikke er overholdt, er afskedigelsen ugyldig.

Stk. 7. Nærmere bestemmelser om et skibsnævns behandling af sag og om den særlige forhørsbogs indretning og autorisation gives af handelsministeren.

§ 64. Vil en sømand klage over en afgørelse, hvorved han er afskediget, kan han indbringe sagen for retten på rederiets hjemsted i Danmark.

§ 66. Udskrift af, hvad der er tilført skibsdagbogen eller en særlig forhørsbog angående sagen, skal uden ophold indsendes til handelsministeriet.

Kapitel VI — Straffe- og tiltalebestemmelser.

§ 75. Udgår.

Kapitel VII — Særlige bestemmelser.

§ 77. Handelsministeren kan under forudsætning af gensidighed helt eller delvis udvide de bestemmelser, som indeholdes i § 11 om den gravides ret til fri hjemrejse for statens regning og § 30 om den syge sømands ret til fri rejse, til at gælde også for andre sømænd.

§ 80. Sømandens adgang til opsigelse af tjenesteforhold til ophør i dansk havn medfører også, hvis han har hjemsted på Færøerne, ret til at opsige forholdet til ophør i færøsk havn og, hvis han har hjemsted i Grønland, ret til at opsige det til ophør i grønlandsk havn.

Sømændenes Forbund har iøvrigt den principielle opfattelse, at sømandsloven ikke bør udformes således, at der gælder særlige bestemmelser for visse kategorier, og der bør som følge heraf være ensartede bestemmelser for alle, som omfattes af loven.

Vedr. rederiansættelse.

Til afsnittet om rederiansættelse har Sømændenes Forbund den opfattelse, at sømandsloven ikke må virke konserverende og utidssvarende, men er ikke enig i, at rederiansættelse er en væsentlig forudsætning for, at dansk skibsfart kan bevare veluddannede og erfarne søfolk, men er tværtimod af den opfattelse, at den traditionelle ansættelsesform ikke har været til hinder herfor og er derfor at anbefale også for fremtiden.

Sømændenes Forbund er enig i, at skibsføreren har den højeste administrative myndighed ombord, jfr. udkast til sømandslov § 45, men forbundet er iøvrigt af den opfattelse, at sømandsloven bør udformes således, at den giver adgang til indførelse af demokrati i arbejdet og på skibet — evt. ved nedsættelse af skibsråd med repræsentanter fra alle grupper ombord, som på denne måde inddrages i beslutningsprocesserne.

Med venlig hilsen

P. f. v.

Arne Jensen

Formandsassistent

Forslag til bestemmelse om lovlig arbejdsnedlæggelse i udlandet.

Stillet af:

Sv. Fønsskov
A. C. Hansen
Arne Jensen
K. Mols Sørensen og
E. Udby-Hansen

„Sømanden er ikke pligtig at udføre arbejde, som er omfattet af lovlig arbejdsstandsning (lock-out eller strejke), blokade, boycott eller anden tilsvarende konflikthandling, hvis skibet ligger i dansk havn eller i udenlandsk losse-, laste- eller oplægshavn. Han er dog pligtig at udføre sikkerhedsbetonet arbejde.

Til sikkerhedsbetonet arbejde henføres sådant arbejde, som ved konflikten udbrud fordres udført for afvikling af virksomheden på en teknisk forsvarlig måde eller til forebyggelse af fare for menneskeliv eller skade på skib, last eller anden ejendom.

Arbejde, som man er pligtig at udføre under henvisning til særlig forskrift i dansk lov, sidestilles med sikkerhedsbetonet arbejde.

En sømand, der ikke er omfattet af arbejdsstandsning, skal fortsat udføre sit normale arbejde."

Der henvises til IL O-konvention nr. 98 om: adgang til at indgå kollektive aftaler og øve lovlig pression.

Hidtil har adgangen til at øve lovlig pression været begrænset til dansk havn og Danmark, bl. a. i henhold til officersorganisationernes hovedaftale med Danmarks Rederiforening. Denne hovedaftale kom i stand efter folketingets indgreb i 1968-konflikten mellem Danmarks Rederiforening og Dansk Styrmandsforening hhv. Radiotelegrafistforeningen af 1917, idet statsminister Hilmar Baunsgaard — efter aftale med folketingsudvalget — nedsatte et udvalg, der skulle udarbejde en hovedaftale mellem

Danmarks Rederiforening og officersorganisationerne.

Forudsætningerne for denne hovedaftales pressionsområde er på grund af skibsfartens strukturændring blevet væsentlig forringet. For organisationernes vedkommende er forholdet det, at de reelt ikke har en strejkeret som pressionsmiddel i arbejdskampen, idet rederen i tilfælde af en truende konflikt omdirigerer skibene og sender officerer ud af landet, hvorved man gør hovedaftalens pressionsret illusorisk.

I præmisserne til voldgiftskendelsen af 31. oktober 1967, der tog stilling til kollektiv opsigelsesret, hedder det på side 24:

„Retten finder, at søfarten indtager en særstilling, hvilket bl. a. har givet sig udtryk i, at arbejdsforholdene ombord reguleres ikke blot af overenskomster, men også af sømandslovens bestemmelser, hvilket sidste med baggrund i de særegne forhold, som følger af livet ombord, og de store interesser — derunder af økonomisk art — som står på spil, giver medlemmerne af de klagende foreninger en særlig status.“

Der er således efter organisationernes opfattelse en særlig begrundelse for, at sådanne arbejdsretlige regler optages i sømandsloven.

Den svenske sømandslovskommission giver i betænkning til ny sømandslov af 1971 udtryk for, at kommissionen er enig om at lovgive om søfarendes ret til at strejke i udlandet, hvilket fremgår af samme lovudkasts § 42, hvortil bemærkninger findes i den svenske udgave på siderne 150-57.

Det er i øvrigt organisationernes opfattelse, at en sådan lovregel i den danske sømandslov vil medføre, at parterne på en langt bedre måde end hidtil vil være i stand til at indgå rimelige aftaler om et nærmere geografisk bestemt pressionsområde.

